

DIALOGORUM
SACRORUM
LIBRI IV.

Et ad linguam rectè formandam, & ad
vitam sanctè instituendam, Christi-
anæ juventuti apprimè utiles.

Autore
SEBASTIANO CASTALIONE.

*Editio novissima, superioribus longe
correctior.*

PROTREPTICON.

*Sive velis promptè voces proferre Latinas;
Historias sacras discere sive velis:
En tibi conductum modica mercede Magistrum!
Castalioni operam des modò, utrumque dabit.*

EDINBURGI,
Excudebat, Georgii Swintoun, & Jacobi
Glen. Anno, 1669.

SEBAST. CASTALIO

Christianis lectoribus, S.

HOs Dialogos, fratres charissimi, composuimus, ut pueri haberent unde eadem operâ & mores Christianos & orationem Latinam discerent. Itaque eorum ruditati in primo libro servivimus, sermone facillimo, eoque minùs eleganti, & tamen Latino utentes, & pueris quasi præmansum cibum in os ingerentes. In cæteris jam elegantius loqui capimus. Quod autem Dei nomen Jehova Hebraeum usurpavimus, quod nullum Dei proprium nomen Latine extat, nisi forte Jupiter; (sed id ut pollutum omittamus) id etsi principio vidabitur fortasse durius, tamen usu mollescet, & quod insuetum aures radet, idem usitatum demulcebit. Valete.

GLASGOW
UNIVERSITY
LIBRARY

DIALO

Sebastiani Castalionis.

LIBER PRIMUS.

ADAMUS. Gen. 3.

ARGUMENTUM.

*Serpens Evam, & Eva porro Adamum impellit ad
vescendum fructu veritatis: Deus vero ipsos tres ad totidem
pœnas damnat.*

Serpens, Eva, Adamus, Jehova.

Cur venit vos Deus vesci ex omnibus arboribus pomarii? E. Licet nobis vesci fructibus arborum, pomarii: tantum Deus nobis interdixit eâ arbore, quæ est in medio pomario, nè vesceremur fructu ejus, nè etiam attingeremus, nisi vellemus mori. S. Nequaquam moriemini propterea: sed scit Deus, si comederitis de eo, cum oculos vobis apertum iri, atque ita vos fore tanquam Deos, scientes boni atque mali. E. Ira planè videtur, & fructus ipse est pulcher sanè visu: nescio an sit ita dulcis gustatu; verum tamen experiri. Van, quam dulcis est! impertiendum est etiam marito. Mi vir, si scires quàm sapidus sit hic fructus, iam dudum comedisset. Accipe. A. Quando ita vis, faciam. Ah! flagitium fecimus. E. Quid est? A. Nonne vides misera, nos esse nudos? E. Video, & me pudet: sed quid nobis faciendum est? A. Texamus nobis subligacula ex foliis, quibus regamus pudenda. E. Bene mones: Et est hic ficus foliis

magnis & aptis huic rei. A. Sed O nos infelices! videor mihi audire vocem. E. Jehova est. Miseram me! vereor ne deprehendat nos nudos. Abdamus nos in hoc densum nemos. J. Heus, heus Adame, ubi es? A. Audirâ voce tuâ in pomario, territus sum; & quia nudus eram, abscondi me. J. Unde didicisti te esse nudum? Numnam comedisti de arbore, de qua præceperam tibi ne comederes? A. Comedi quidem, sed præbuit mulier, quam tu adjunxisti mihi. J. Quidnam fecisti, mulier? E. Decepta à serpente comedi. J. Quoniam istud fecisti, serpens, tu eris detestabilissima omnium bestiarum, omniumque animalium terrestrium, & incedes in pectus & vorabis pulverem quamdiu vives. Quin etiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, interque semen tuum & ejus, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, foemina afficiam plurimis doloribus & ærumnis, ut cum dolore parias, & tota pendeas ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuæ comedisti de arbore, ejus esu interdixeram tibi, habebis terram infœcundam tuâ culpâ, & ex ea quæres victum laboriose dum vives, cum interim ipsa procreabit tibi carduos & senes. Tu vesceris herbis è terra nescitoribus, & cum sudore vultus tolerabis victum, donec redeas in terram ex qua ortus es: nam pulvis es, & in pulverem redibis.

SENTENTIA.

Ob unius hominis inobedientiam mors intravit in mundum, Disce, puer, obedientiam.

CAIN LIS. Gen. 4.

ARGUMENTUM.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Jehova, Cainus.

CAine ubi est Abel frater tuus? C. Nescio: nunquid ego sum custos fratris mei? J. Quid fecisti? ipse sanguis fratris tui edit ad me clamorem de terra. Quamobrem uteris terra infesta, ut quæ aperto ore hauserit sanguinem fratris tui de tua manu: ea non præbeat

Dialag. Sacrorum. Lib. I.

beat amplius vim suam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbem terrarum. C. Mea culpa est major quam ut possit remitti. En ego hodie exterminatus à te, ex ipso solo terrarum, errabo vagus per orbem terrarum, fugiens tuum conspectum: ita ut qui proximus invenerit me interficiat. J. Imo verò quicumque interfecerit Cainum, subibit poenam septupli. Quare apponam tibi hanc notam, ne, si quis inciderit in te, perimat te.

Sent. Injusti nequeunt ferre justos. Quæ clam perpetrantur, palam puniuntur.

LOTUS. Gen. 18, & 19.

ARGUMENTUM.

Abrahamus excipit Genios hospitio, & Jehova ei prolem promittit, consiliumque suum de Sodoma everfione patefacit: idem facit deinde Lotus, & à Geniis eripitur ex periculo.

Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara, Lotus, Uxor, Loti, Sodomitani.

Video tres homines adversum me. Non dubium est, quin sint defessi de via, præsertim hoc tanto æstu: quare curram eis obviam, ut retineam eos apud me. Domine, si vis facere mihi gratissimum, noli alio potius divertere, quam ad me, Lavabitis pedes paneulâ aquâ adhibitâ, deinde requiescetis sub arbore. Ego interea curabo vobis parandum panem, ut recreetis animos vestros, deinde pergatis, hæc est vobis idonea causa divertendi ad me. G. Sic faciemus. A. Jam propero in casam. Sara sume properè tria sata farinæ siliginæ, ex qua depfiteos facias panes subcineritios. Nam adventant nobis hospites, quos ego volo accipere laute. Itaque jam curro ad bovine: volo enim mactare vitulum quo eos tractem opipare. Tu interea cura, ut nihil desit eis, quod opus sit hospitibus. S. Fiet. Propterea. Hagar, incende ignem, tepefac aquam ad depfendum, dum ego promo farinam. Age jam, dum aqua tepefit, para mactam, subige farinam: expediamus omnia.

Dialog. Sacrorum. Lib. I.

herus. A. Maſta cum expedite, puer. Heus Sara. S. Quid vis, mi vir? A. Cura nobis luculentum focum. S. Jam accenſus eſt. A. Impone ahenum. Volo ego hoſpites meos curari diligentiffime atque humaniffimè. Eſtne adhuc detracta pellis iſti vitulo, puer? P. Imò jam diſſectus eſt. A. Conſiciamus hæc fruſtra in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celerius. Deſpuma jus, Hagar, inſtrue menſam: ſed foris in umbraculo ſub amore. Nihil libentius quam viatoribus benefacio: & certe eos negligere inhumanum eſt. Hoſpites omnia ſunt parata: accumbite & veſcimini læto animo: habetis hic butyrum, habetis & lac. Boni conſulite quod adeſt, quodque Deus largitur in præſentia. Puer appone eis vitulinam. J. Ubi eſt Sara uxor tua? A. Adeſt in tabernaculo. J. Cum reviſam te eadem tempeſtate anni quæ nunc eſt, habebit Sara uxor tua filium. S. Ha, ha, hæ! ridiculum. Ego jam vieta ſum; & inſatiablem voluptati. ſcilicet cum meus quoque dominus conſenſerit? J. Cur tandem ridet Sara, negans ſe poſſe parere, quia conſenſit? eſtne aliquid quod Jehova non poſſit efficere? Cum reviſam te, inquam anno verrente, habebit Sara filium. S. Ego non riſi. J. Imò vero riſiſti. G. Sed jam pergamus conſicere iter reliquum. A. Ego comitabor vos, niſi moleſtum eſt. J. Ego ne ut celeſtem Abrahamum de eo quod ſum facturum, ex quo profeſtura ſit gens maxima & potentiffima, per quem omnes gentes orbis terrarum ſint conſecutura ſcelicitarem? Nam certo ſcio cum præceptorum eſſe ſuis libris, & porro ſæpe in poſterum ſtirpi, ut vivant ex meo præſcripto, & colant juſtitiam atque juſ, ut ego præſtem Abrahamo quæ promiſi ei: profeſto non cellabo. Abraham, volo tibi indicare qui ſim, & quo eam. Ego ſum Jehova. Cùm viderem diſſipatos eſſe rumores de tot tantique flagitiis Sodomitæ & Gomorrhæorum, ſtatuí devenire huc, & explorare, utrum ſint præſtigati, quemadmodum accepi famã & auditum. G. Nos quidem antecedamus. A. Hæc etiam bonos una cum improbis?

Dialog. Sacrorum. Lib. I.

Si erunt quinquaginta boni viri in urbe, an etiam perdes? neque ignoscas illi loco, propter illos quinquaginta bonos qui erunt in eo? Absit ut tu sic facias, ut interficias bonos cum malis, sitque eadem conditio proborum & improborum. Absit ut tu, qui moderaris totum orbem terrarum, non facias æquum. J. Si invenero in urbe Sodoma quinquaginta viros bonos, ignoscam toti loco propter eos. A. Facio fortasse audacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipse pulvis & cinis: sed tamen si forte destiterint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque excindes totam urbem? J. Non evertam, si invenero ibi quadraginta quinque viros bonos. A. Quid si quadraginta? J. Etiam propter quadraginta abstinebo. A. Quæso ne ægrè feras; Domine, si pergo quærere. Quid si triginta. J. Etiam sic abstinebo. A. Possum videri audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid si viginti? J. Etiam eorum causa non perversam. A. Interrogabo te hoc postremum, si tibi gravis non sim. Quid si decem? J. Propter decem non evertam. G. Jam advesperascit & nos appropinquamus urbi. L. Video huc adventare duos hospites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvete, viri præstantissimi. G. Salve & tu, vir humanissime. L. Peto a vobis, ut divertamini in meam domum, ut ubi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri vestrum iter. G. Imò pernoctabimus in foro. L. At ego non pariar: divertimini ad me: accipiam vos si non lautè, at certe hilare. G. Fortasse erimus tibi graves, L. Jucundi potius: ne veremini. Tam mihi erit gratum vos accipere hospitio, quam esset accipi à vobis, si istic essem. G. Postquam tantopere vis, nolumus esse pertinaces. L. Ergo sequimini me. Hic est mea domus: intrate; quod bonum sit. Uxor, cura calefaciendam aquam ad lavandos pedes horum hospitem, & simul confice panes coquendos in foco. Vos interea hic requiescite, dum paratur coena. Age jam, uxor, instrue mensam: fac ut omnia sint nitidissima, ne quid offendant animos hõrum. Hospites, accumbite, uti-

mipi læto animo his quæ suppeditantur nobis in præ-
 sentia, divinâ benignitate. Sed quid? Quem tumultum
 audio, uxor? quis est isti clamor? quæ turbæ excitan-
 tur? U. Hei mihi! perimus mi vir. L. Quid tandem
 est mali? U. Tota civitas, mi vir, obsidet ædes nostras.
 Juvenes, senes, denique universi circumfident nos. L.
 Valde vereor, quò hæc evasura sint. Sed audio cla-
 mantes. So. Heus, heus Lote, ubi sunt homines isti, qui
 venerunt ad te sub noctem? Produces eos nobis, ut eos
 cognoscamus. L. O flagitium! sed ne trepidate, hospi-
 tes; exhibeo ad eos, & obsecro post me januam. Adsum:
 quid clamaris? So. Volumus videre hospites qui di-
 versantur apud te. L. Obsecro vos, fratres mei, ne tan-
 tum scelus faciatis. Sunt mihi duæ filię; adhuc à viris
 integræ, eas malo dedere vestræ libidini, quam sinere
 ut quid noceatis his hominibus, qui commiserunt se sub
 præsidium mei recti. S. Recede paulisper istuc, ut con-
 sulremus de ista re. Quid faciemus, populares? accipie-
 musne puellas eâ conditione ut dimittamus juvenes?
 Al. Non est opus longâ deliberatione. Iste unus peregrini-
 natur in nostra civitate, & nos reget, si diis placet. So.
 Jam te, Lote, pejus multabimus quam ipsos: ne putes
 nos velle subijci peregrinis. Agite, invadamus eum. G.
 Recipe te confestim ad nos, Lote. L. O facinus audax!
 O profligatam & perditam nationem! Obsecremus fores
 firmissimè. S. Effringamus fores, occidamus istos adve-
 nas, qui, cum nusquam possint habitare, veniunt ad nos.
 G. Ne trepida hospes: nunquam irrumpent nobis invi-
 tis. L. O inauditam nequitiam! Siccine hic violari
 hospites & peregrinos, quorum jus debet esse sanctissi-
 mum? G. Seda te ipsum. Jam videbis ultionem præ-
 sentem. S. Quid est hoc, ô eives? sumne ego cæcus, an ob-
 ortæ sunt tenebræ densissimæ? Al. Nescio quid accidar
 aliis: sed ego non magis dispicio oculis, quam calcibus.
 Ubi est janua? Al. Cave, cave ne incidas in me. Hei
 mihi! fregi frontem ad parietem. Al. At ego nescio ter-
 rarum ubi sim, nequi possim invenire exitum ex hoc loco
 neque ingressum in alium. G. Lote, si quos habes præte-
 ra

Dialog. Sacrorum, Lib. I.

rea generos, aut filios, aut filias, denique quoscunque habes in urbe, educ ex hoc loco. Nam nos quidem jam delebimus hunc locum. Hoc enim ad hoc ipsam missi sumus à Jehova, apud quem increbuit tanta importunitas horum. L. Habeo vobis gratiam, qui habeatis rationem non solam meæ salutis, sed etiam meorum. Jam adeo eos. Ux. Valde sum sollicita de meo viro, qui est egressus domo: ita consceleratus est hic totus populus, Metuo ne quid gravius patiatur, etiam à suis. Nam hodie nulla sancta fides est, ne inter fratres quidem. L. Jam redeo. G. Quid egisti? L. Visus sum joculari iis, quorum saluti providebam. G. Homines sunt desperati. Pereant quoniam nolunt servari. Sed jam dilucidum est, & tempus admonet emigrandum esse hinc. Agedum, ad-junge tibi uxorem tuam, & tuas filias, nè aggregeris ad interitum tam perditæ civitatis. Quid cunctaris? nunquam potest nimis mature vitari periculum. L. At qui non videtur emigrandum tam mane. G. Atqui nos non sinemus te petire, quid potius manu educemus & te, & tuam conjugem, & filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed cave si tuam vitam amas, ne respicias post tergum, neve usquam moreris in planitie. Evade in montes, nè pereas. L. Peto à te, Domine, ut remittas hoc mihi postquam tu pro tua benignitate devineis me tanto beneficio, ut custodias mihi vitam. Certè non porero evadere in montes quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed est hic propinquum opidum ad confugiendum, in quo quæso ut liceat mihi evadere, & ita consulere viræ meæ; est sane perparvum. G. Etiam in hac re indulgebo tibi, ut non everram istud oppidum. Confer te illò, nequidem licet mihi facere quicquam; quin tu eò perveneris.

Sent. Deus versatur cum piis eisque patefacit arcana sua, & eos remuneratur & tuetur. Mavult Deus ut innumerabiles impii vivant, quàm ut vel unus pius unum cum illis pereat. Major est Dei in unum piùm amor, quam in omnes impios odium; quem quidem ejus amorem debent imitari pii.

ARGUMENTUM.

Gen. 22. Abrahamus, jussu Dei filium suum Isaacum vult immolare, Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Isaacus, Genius.

JAM tertiū diem iter facimus, & videor videre procul locum destinatum sacrificio. Vos hic opprimini unā cum asino, dum ego & puer imus illuc, ut adoremus Deum, postea redituri ad vos. Tu, Isaac, portabis hæc ligna ad comburendam hostiam, ego feram ignem & cultum. Eamus. Isa. Mi pater. A. Quid vis, mi fili? Isa. Hic quidem est ignis & ligna, sed ubi est agnus jam immolandus? A. Deus providebit ipse sibi agnum in sacrificium, fili; nos interea pergamus. Ecce, venimus in locum quem Deus dicebat mihi; construamus hic aram. Recte est, disponamus lignum. Nunc fili mi, oportet ut recolligam mactemque, quando ita visum est Deo optimo maximo, cujus voluntati resistere nefas est. Isa. Mi pater, si ita certum est Deo, fiat. Nam didici ei tibi que parere in rebus omnibus. A. Pater omnipotens cujus est imperare, obsequor tuis jussis, tibi que macto hanc hostiam, hoc cultro, meā ipsius dextra. G. Abrahame, Abrahame. A. Quis me vocat? G. Cave nē afferas manum puero, cave nē lædas. Jam enim mihi satis perspecta est tua religio & pietas, qui propter me non perceris filio, ei que unico. A. Hem quid hoc rei est? Sed videone arietem in dūmo hærentem cornibus? Salva res est: vivet Isaacus: hæc mactabitur gravior Deo victima.

Sent. Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit qui credit. Deus suorum pietatem remuneratur.

EPHRON. Gen. 23.

ARGUMENTUM.

Abrahamus mercatur ab Hettæis fundum ad sepulturam Saræ uxoris suæ.

Abrahamus

Abrahamus, Hettai, Ephron.

EGO sum peregrinus & advena inter vos, Hettai: quare tribuite mihi possessionē sepulchri & inter vestras, ubi sepeliam Saram conjugē meam, quæ mortua est, ut scitis. H. Attende nos, Domine. Tu es quidem princeps divinus in nobis: tuum est eligere ē nostris sepulchretis, ubi inhumes tuum mortuū. Nemo nostrum prohibebit te suo sepulchro, quo minus sepelias in eo. A. Ago vobis gratias pro vestra tanta humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cōrdi est, ut sepeliā meum defunctum, & auferam ē conspectu meo, concedite mihi præterea, ut agatis pro me cum Ephrone filio Sigoris, ut attribuat mihi cavernam duplicem, quam habet in extremo sui agri: & attribuat iusto argento, in vestra presentia in usum sepulchri. E. Ausculta mihi potius Domine. Ego tibi dono & agrum, & cavernam agri, & quidem in præsentia meorum popularium: sepeli tuum mortuum. A. Imò tu potius ausculta mihi. Ego solvam tibi pecuniam pro agro; eam tu accipe à me. E. Domine, attende, Hic fundus, quo de agitur inter nos, est quadringentis siclis argenti: si vis sepelire tanti. A. Accipio tanti. Et jam appendā tibi præsentē pecuniā. Vos Hettai, estote testes, ut Ephron addicat mihi in possessionē, quadringentis his siclis argenti, agrū suum duplici caverni qui ager est ē regione Mambrae, id est, Hebronis, una cum ipsa caverna, & omnibus arboribus quæ sunt undique in toto spatio ejus. E. Addico. H. Testes erimus.

Sent. Justitia commendat hominem apud eos qui non sunt omnino perdit.

R E B E C C A: Gen. 24.

A R G U M E N T U M.

Dispensator Abrahami ducit Rebeccam filiam Bathuelis Mesopotamii in matrimonium Isaaco hereli filio.

Dispensator Abrahami, Rebecca, Laban, Bathuel.

HEUS, heus puella, da mihi bibere paululum aquæ ex tua urna. R. Imò verò perlibet, vir optime. hem

hem bibe. Quin etiam adaquabo tuos camelos, quantum sat erit. D. At ego te, pro isto beneficio, dono hanc in aure, atque his duabus armillis. Sed agè, fac sciam cujus sis filia, & an sit in ædibus tui patris locus ubi possimus pernoctare. R. Equidem sum filia Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore. Straminis autem & pabuli apud nos affatim est, nec non locus ad pernoctandum, Sed ego curro in oppidum, ut nuntiem hæc omnia domi, ita ut habent. D. Ago tibi gratias, Jehova, quod non destitisti tuâ bonitate & fide Abrahamum herum meum, cultorem tui : qui me deduxeris per eam viam quâ venirem domum cognatorum domini mei. L. Ain' tu ? R. Ità est. L. Et dono dedit tibi istam in aurem & armillas ? R. Etiam. L. Ubi reliquisti ? R. Ad fontem ecce eum tibi apud camelos ! L. Precor tibi Jehovam propitium, homo. D. Et ego tibi vicissim, vir humanissime. L. Narravit nobis hæc soror mea Rebecca, quoniam sis, & unde venias. Quod cum primum audivi, statim curavi parari tibi diversorium, & tuis camelis stabulum, nè foris mancas. Quamobrem sequere me. D. Ago tibi gratias pro tanta comitate & diligentia. Sequor. L. Eamus hæc. Hic sunt ædes nostræ. Vos curate hos camelos stramine & pabulo. Vos afferte aquam lavandis pedibus hujus, & comitum. Bene est, accumbite. D. Dabitis mihi veniam : Non capiam cibum quin prius dixerò cujus causâ huc venerim. L. Dic ergò. D. Ego sum servus Abrahami, hominis, quem Deus ditavit mirum in modum, ovis, caprâ, bove, argento, auro, servis, ancillis, camelis, atque asinis : cui etiam jam senj Sara uxor peperit filium, quem ipse constituit heredem ex asse, meque etiam jurejurando astrinxit, nè locarem ei nuptam quæ esset ex uxore mea, in quorum terra habitaret ipse : sed irem domum paternam ibique eligerem uxorem gentilem. Cui cum ego dicerem, Quid si mulier nolet me sequi ? Deus, inquit ille, cui ego per omni ã vitam parui, tecum mitteret nuntium suum, qui tibi secundabit hoc iter : ita sumes filio meo uxorem mihi gentilem, ortamque ex domo pater-

Dialog. Sacrorum. Lib. 1.

na : hâc re exolveris te religione juris jurandi, quo te astringo, si fortè non impetraveris ut mulier te sequatur. Ità persuasum est mihi ut venirem. Cumque hodie venissem ad fontem, ità cogitabam mecum; Jehova, Deus heri mei Abrahami si tu mihi ades in hoc itinere, da mihi, ut me nunc hîc stante ad fontem, veniat puella hauritura, quæ mihi roganti det aquam ex urna bibendam, atque etiam aquetur meos camelos, ut intelligam eam esse quam destinasti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogitâram, cum subito ecce egressa Rebecca, ferens urnam in humeris, descendit ad fontem, atque haurit. Et cum petivissem potum ex ea, confestim depositâ urnâ offert, & dicit etiam sese adaquaturam camelos. Ego quæsi vi ex ea cujus esset filia. Respondit, Bethuelis, filii Nachoris ex Melca. Tum ego accomodavi fronti ejus in aurem, & manibus armillas: & summisse adorans Jehovâ, Deum heri mei Abrahami, gratias egi quod deduxisset me in rectam viam ad conciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his argumentis intellexi eam esse. Nunc ergo, si certum est vobis facere hoc beneficiû Domino meo, facite ut sciam: sin minus, nihilo secius, ut insistam aliam viam. L. Hæc res plane ex Deo orta est, neque nos omnino possumus repugnare tibi. B. Ita habet. Proinde habe tibi Rebecca tuo arbitrato, eamque ducito nupturam filio heri tui, sicut visum est Jehovæ. D. Gratiam habeo Deo primum, qui ita voluerit; deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu vero Rebecca, & vos, non recusabitis hæc quantulacunque dona, quæ attuli jussu mei domini.

Sent. Deus dirigit pios in viam, eorumque actiones secundat.

IDUMÆUS. Gen. 25.

ARGUMENTUM.

Esau vendit Jacobo fratri prærogativam ætatis.

Esau, Jacobus.

Imperti mihi de rufo isto; nam redeo rure exanimatus lassitudine. J. Vende mihi in præsentia prærogativa

tivam tuæ ætatis. E. En ego jam jamq; morior: quo mihi istam prærogativam? I. Ergò confirma mihi jam nunc venditionem jurejurando. E. Confirmo: quid vis? Juro, addico: nihili facio jus istud ætatis præ edulio.

Sent. *Brevissima voluptas hominem privat perpetuis bonis. Idem usu venit impiis, qui amore carnalium voluptatum prodigunt bona cœlestia.*

VENATOR. Gen. 27.

ARGUMENTUM.

Jacobus arte materna prævertit à patre felicitatem Esai, Esau serius veniens frustra lacrymatur.

Rebecca, Jacobus, Isaccus, Esau.

Pater tuus misit venatum fratrem tuum Esauum, me audiente, ut afferat ferinam, ex qua confectum pulpamentum ipse edat, eique bene precetur à Jehova antequam moriatur. Nunc audi, fili mi, quid velim à te fieri, Adi pecus, & inde afferto mihi duos hædos opimos, ex quibus conficiam patri tuo edulium, quali maxime delectatur, quod offeres ei ut tibi bene precetur priusquam excedat vitâ. J. Sed frater villosus est, ego depilis. Quod si forte pater me attrectaverit, putabit se mihi esse ludibrio. Itaque mihi male, non bene precabitur. R. Istam imprecationem ego præstabo, nate: tu modo gere mihi morem. J. Si ita jubes, certum est obsequi. Eo. R. Mihi magnopere curandum est, ut agam hanc rem callide & prudenter, ne meus maritus deprehendat fallaciam. Nam ut amat rusticum illum Esauum, nunquam eum postponet Jacobo: nisi fraude inductus. Ego verò Jacobum plus amo, & studeo cum obrepere in felicitatem, quam conciliabunt patris præces ei, cui bene ominatus fuerit. J. Redeo, mater, affero hædos. R. Factum bene agendum, parem cupediam patri tuo cujusmodi scio suavem esse ejus palato. Recte est; parata sunt omnia. Nunc age induam te vestimenta pretiosa Esai, quæ habeo penes me. Hic ornatus te conceder. J. Quid manus & collum, quod pilis carent? R. Vestientur pelle hædorum, Bene habet, accipe nunc hanc

hanc escam, atque hunc panem quem confeci. Abi; vide ut agas prudenter. Ia. Dabo operam. Pater. I. Quis tu es, fili? Ja. Esauus primogenitus tuus executus sum mandatum tuum, Surge, age, vescere ferinâ, ut mihi bene preceris. Isa. Quid sibi vult, quod tam cito nactus es fili? J. Jehova Deus ille quem colis, objecit mihi. Is. Accede huc, ut te attrectem, fili, sciamque utrum sis ipse Esauus, necne. Quid hoc? vox quidem Jacobi est, sed manus Esauus. Tu ne ergo es ipse natus meus Esauus? Ja. planissime. Is. Accede ad me, ut vescar tua ferina, fili, tibiq; bene precer. Suavis esca sane: funde vinum. Ja. En tibi! Is. Nunc age amplectere me. Quam suavis odor venit ad nares meas! Fragas fili mi, non aliter quam solet ager lætus munere Jehovæ. Faxit Deus ut terra pinguis, irrigata rore cœlesti, effundat tibi magna copia segetes & uvas. Tibi serviant nationes, te colant populi, dominus sis fratrum tuorum, teq; revercantur ex eadem matre nati. Qui tibi imprecabitur esto execrabilis & infelix: qui tibi bene volet & optabit. esto fortunatus. Ja. Bene gessi mentem negotium, mater. Non agnovit me: & ex attrectatione putavit me esse Esauum. R. Bene est: sed Esauus jam reversus parat ferinam quam offerat patri. videamus quid agat: nam mulctam sallet eum spes. E. Attolle te, mi pater, & vescere meâ ferina, ut mihi bene preceris. Is. Nam quis tu es? E. Rogas? Primogenitus tuus Esauus. Is. Torus obstupesco, horreoque. Quis ergo est is, qui modo attulit mihi ferinam? Nam ex ea prorsus comedi ante tuum adventum, eique sancta omnia sum precatus: quæ res rata erit. E. Hei mihi! nunquid causæ est, quin ego perpetuo perierim? Attamen mihi quoque bene precare pater. Is. Frater tuus rem astu tractavit, abstulitque sanctitatem tuam. E. Næ ille probe respondet suo nomini, qui me jam his circumvenerit. Primum enim fraudavit me prærogativa ætatis, deinde nunc interceptit bonam precationem, mihi debitam. Sed nihilne tibi reliquum fecisti, quo mihi faustum aliquid precere? Is. Profecto feci cum dominum tuum; statuique ne fratres

fratres ei servirent; cumque munivi frumento & vino. Quid vis tibi jam faciam, fili? E. Solumne id habebas? Imperti etiam me aliqua felicitate. Heu! quid agam miser? Is. Habebis quidem domicilium minus bonum & à pinguitudine soli & à superno rore cœli; & vivens gladio servies fratri: veruntamen erit tempus illud, cum vicissim vinces, excutiesq; jugum ejus de collo tuo. E. Non procul abest luctus à patre meo. Nam certum est mihi interficere Jacobum fratrem.

Sent. *Properandum est, & arripenda occasio. Serò plorat Esau. Serò venit ad colligendum manna post ortum solem, aut die Sabbati. Serò afferuntur falces post messem cum jam nihil superest nisi spicilegium. Serò pulsant fores fatuæ virgines. Serò conabuntur intrare pigri per portam jam clausam.*

JACOBUS PROFUGUS. Gen. 29.

ARGUMENTUM.

Jacobi profugi congressio cum Rachele sobrinâ suâ.

Jacobus, Pastores, Rachel.

Fratres, unde estis? P. Ex Charha. I. Ecquid nôstis Labanem filium Nachoris? P. Maximè. I. Valéne? P. Valer: atque ecce tibi Rachelem filiam ejus, huc venientem cum pecudibus. I. Hem! dici multum adhuc est, nec dum tempus est cogendi pecoris: quin adaquatis pecudes, deinde ituri pastum? P. Non possumus, donec convenerint omnes greges, quo avolvamus saxum ab ore putei, atque ita adaquemus. I. Sed venit Rachel agens pecus: quid cesso avolvere saxum, ut hauriam ei aquam, atque hanc primum ab ea incam gratiam? O mea Rachel, amplectere me. R. Abstine tu manum: quis tu es? I. Ego sum Jacobus, patruelis tuus filius Rebecca; non contineo lacrymas pœ gaudio. R. O felicem adventum! Sed ego cesso ire in urbem, ut annunciem hæc meo patri?

Sent. *Gaudent mutuo congressu consanguinei. Sunt autem pii omnes inter sese divina consanguinitate conjuncti.*

LABAN.

LABAN. Gen. 31.

ARGUMENTUM.

*Laban fugientem Jacobum affecutus, cum eo iurgatur :
deinde fit inter eos fœdus.*

Laban, Jacobus, Rachel.

QUæ ratio impulit te, ut, inscio me, abduceres meas filias, tanquam ferro parcas? cur clam & nesciente me aufigisti, neque fecisti me certiores ut prosequer te voluptate carminum, tympanorum, cithararum? neque permisisti mihi ut oscularer meos natos & natas? Stultè sanè fecisti, & erat mihi in manu nocere vobis. Sed Deus vester patrius heri monuit me, ut caverem nè te offenderem ullâ re. Verùm esto. Profectus sis sanè præ desiderio, quod capiebas è domo paterna: deos verò meos cur furatus es? Ja. Illud feci adductus mero, veritus nè tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem attinet ad tuos deos, si quem penes inveneris eos, per me quidè plectatur capite. Noscita, præsentibus necessariis nostris, si quid tui apud me est. L. Rectè dicis. Perscrutabor vestra tabernacula. Ja. Non recuso quo minùs vestiges omnia. R. Video me esse in magno periculo. Nam Laban pater meus conquirit per omnia tentoria suos deos penates, quos ego furata sum, meo viro nesciente. Quod si factum deprehenderetur, concitavero magnas turbas. Comminiscenda aliqua fallacia est, & quidem subito, nam meus pater jam aderit hîc. Probè, invêni viam: obruam eos in hoc stercore camelino, deinde sedebo super; facile eum fallam. L. Rimatus sum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Liæ, tum duarum ancillarum. Nusquam inveni. Restat tabernaculum Rachelis: in quo si non erunt, mirabor. Hæc omnia sunt mihi perscrutanda. Hic quidem non sunt, neque hîc. Quid sub hac culcitra? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non sunt. R. Noli ægre ferre, domine, quod non possum assurgere tibi, nam sum in menstruis. L. Perquisivi omnia diligentissimè: sed nusquam comperi meos deos penetrales. Ja. Quodnam concepî tantum

rum scelus, aut quod facinus admisi in te, ut tu me sic persequere? scrutatus es omnia mea utensilia: ecquid invenisti de ulla supellectile tuæ domus? Prome huc coram necessariis utriusque nostrum, ut ipse judicent de utroque nostrum. Jam viginti annos ego apud te: tuæ oves & capræ nunquam fuerunt infœcundæ, non comedi arietes tuæ oviaræ: nihil ad te retuli ereptum à feris: ipse semper præstari damnum: tu mihi semper imputasti: si quid per furtum amissum est tam interdieu quam noctu, meo periculo amissum est. Denique, ea fuit mea conditio, ut & de die conficerer æstu, & de nocte gelu; & interea somnus abesset ab oculis meis. Jam hic mihi vigesimus annus agitur cum sum domi tuæ. Servivi tibi quatuordecim annos pro tuis duabus filiabus, sex autem pro ovibus & capris; cum tu interea mutavisti mihi mercedem decies. Quod nisi Deus patrius, videlicet Deus Abrahami, & terror Isaaci, affuisset; tu quidem dimisisses me vaeuum. Sed respexit ille miseras & labores quibus sum perfunctus: id quod heri satis ostendit. L. Meæ sunt hæ filiæ, mei filii, meum pecus; denique, quicquid hic vides, meum est. Et nunc quo pacto optime consulam meis his filiabus & filiis quos pepererunt? opinor si ego & tu feriemus fœdus, quod sit testimonio utriusque nostrum. Ja. Oprime, Ego hic erigam cippum ex hoc saxo: vos mei propinqui accumulate lapides: capiamus cibum super hoc tumulo. L. Hic hodie tumulus erit medius testis inter me & te. Ja. perplacet. Atque ex hac re vocetur Galaadus. L. Aut etiam Mispa; ut significet Deum aspecturum quid fiet à me & te, cum discefferimus alter ab altero. Quod si tu eris durus meis filiabus, aut si ducis alias in matrimonium præter eas; tum hæc pacta perinde sunt atque si nulla facta sint. Atque hujus quidem rei testis esto Deus utriusque. Vides hunc tumulum? vides & hunc cippum, quem extruxi inter me & te? Hic tumulus, & hic cippus testes sunt, neque me adversum te, neque te adversum me transiturum eos ad nocendum, Deus Abrahami

brahami, & Deus Nachoris, utriusque patrius, sunt nostri viadices. J. Ego conjuro per terrorem mei patris Isaaci. Atque ut hæc sint ratissima, faciam hodie sacrificium in hoc monte, ad cujus epulas vos omnes invito. L. Concedimus.

SENT. Deus suos tuetur, ab adversariis.

JACOBUS REDUX. Gen. 33.

ARGUMENTUM.

Jacobus ex Mesopotamia rediens, Esau fratrum donis pacat.

Esau, Jacobus.

O Salve multum, mi frater charissime. J. Salve & tu plurimum, germane mihi optatissime. E. Ut te libenter amplector post longum spatium temporis! J. Et mihi profecto jam diu nihil fuit jucundius, quam nunc videre te incolumem. Itaque præ gaudio non teneo lacrymas. E. Nec ego possum non flere, ita totus lætitia gestio. Sed quid sibi vult iste grex mulierum & puerorum, quos tecum ducis? J. Uxores sunt & liberi; quibus me Deus, quæ sua est liberalitas, diravit. E. Quid autem sibi vult totus ille grex, quem offendi veniens? J. Voluit te eo dono mihi placare. E. Satis multa habeo, frater; habe tibi tua. J. Ne repudia me, quæso; si te mihi propitium habeo, accipies à me munusculum: Nam quod vidi faciam tuam, videor mihi vidisse numen quoddam: nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. Itaque quæso ut accipias à me munusculum quod ad te adductum est; postquam Deus pro sua benignitate tam multis bonis me accumulavit, ut nulla re caream. E. Quando urges tantopere, accipio, etsi nihil opus erat: age, camus; ego ibo una tecum. J. Scis pueros esse reneros, ovesque & capras & boves prægnantes: quod si fatigentur vel unum diem, actum est de ovibus & capris omnibus; interibunt. Sed amabo, i præ; ego pergam clementer & placide, prout postulant ea quæ præ me duco, ipsique pueri, donec veniam ad te in Seir. E. Saltem relinquam tibi aliquot ex meis comitibus. J. Quid

Quid opus? Gere, obsecro, mihi morem.

SENT. *Potentiorum ira, comitate & submissione lenienda est.*

JOSEPHUS VENDITUS. Gen. 37.

ARGUMENTUM.

Josephum ob invidiam vendunt fratres mercatoribus Ismaelitis.

*Simeon, Levi, Reuben, Josephus,
Judas, Mercatores.*

ECce vobis somniator ille! Agite, occidamus eum deiciamusque corpus ejus in aliquam specum. L. Sed quid renunciabimus patri de eo? S. Devoratum esse ab aliqua fera. Videbimus quorsum evadant ejus somnia. R. Impium sit maculare manus sanguine pueri, idque fratris. Deducimini ab ista mente. Nihil potestis gravius consulere in nos, aut in patrem nostrum. S. Unde tibi incessit ista nova religio? Vis ergo sinamus eum vivere, qui suis insomniis protendit nos omnes, ipsosque adeo parentes, fore sibi supplices? An non dignus est, qui eat somniatorum apud iaseros? R. Frater, si ita futurum est, qui caveas? sin minus, quid times? Usque adeo indignum tibi videtur, si puer imperitus somniavit; Quid potest esse culpæ in somniis? Postremo, si adeo obfirmastis animum, neque potestis avocari ab isto consilio, est hic puteus sine aqua: saltem abstinete manus, demittite in puteum; culpa erit aliquanto minor. S. Reuben, tu videris. Nobis certum est perdere puerum. Jo. Plurima salute vos imperrio, fratres amantissimi. S. At nos te malo maximo imperitimus qui somnias te coli à fratribus, quos nunc salutas tam blandè. Agite discindamus vestem hanc verficolorem, qua pater eum ornavit, delicatulum puellum. J. Hei mihi! quid cogitatis mihi facere? L. Necabimus. Jo. Ah! ne facite. S. Stat sententia. Io. O fratres charissimi, per Deum optimum maximum, per communem nostrum parentem qui conficietur mœrore, obsecro, obtestor

testor; quid feci? quid est meum scelus? quæ mala mens vos agit? S. Frustra rogas. Io. Fratrem vestrum? S. Certum est. Io. Ah! vester sum, vester sum frater. S. Surdo canis: demittite. R. At ego subduco me hinc, non sustineo adesse in tam tristi spectaculo. So. Hec me miserum! quo detrudor? Nimirum ad manes. O pater, pater, quam tristem nuncium accipies de filio! In quanto luctu trahes vitam! Iuda, obsecro, tuam fidem miserere mei, miserere parentum. L. Sedeamus hic meridiaturi: Io. Video mercatores quosdam venientes: vultis ansculari mihi? Quid profuerit nobis cruenta cædes fratris nostri? Vendamus eum potius Ismaelitæ, quos videtis venientes. Ne afferamus hostiles manus fratri: abstineamus à sanguine. Nam certe frater noster est, procreatus eodem semine. Agitè, finite vos exorari. L. Rediè ait. S. Sed ne forte. Io. Frater, nè merue, amittes eum venditione, non minùs quam necè. L. Ita est: accedit etiam quæstus ex venditione: quem quæstum amittemus, si eum necaverimus. S. Sino, fiat. Io. Hec mercatores. Vultisne emere puerum quendam elegantem? M. Fortasse: fac videamus. Io. Extrahite eum è puteo: empruri sunt. Io. Nunc quidem mihi pereundum est, video, extrahor ad cædem. Io. Nè trepida: non necaberis sed vendèris. En vobis puerum lepidâ formâ. M. Hercle bellum & ingenuum. Quanti eum indicatis? I. Triginta argenteis. M. Accipimus. Accipite pecuniam: S E N T. *Invidia impellit homines ad quævis facinus. Et Deus quidem suos non deserit: sed, ut exploret in extremos angores venire patitur.*

JOSEPHUS CAPTIVUS. Gen. 40.

ARGUMENTUM.

Josephus captivus interpretatur somnia prægustatoris & pistoris Pharaonis.

Josephus, Prægustator Pharaonis, Pistor.

Quid accidit, ut hodie vultu sitis adeò mœsto? Pr. Somniavimus uterque, & caremus conjectore. I. At habet Deus conjectores. Agitè, narrate mihi.

Vid

Videbar mihi in somnis videre ob oculos vitem, ex qua tres palmites orirentur: quæ deinde, quasi germinaret, produxit florem, unde uvæ plenæ racemis maturiscebant. Erat autem mihi in manu poculum Pharaonis; itaque cepi uvas, easque in id expressi, deinde gradidi ei in manum. J. Hæc est interpretatio. Tres palmites tres dies sunt. Hinc ad triduum Pharaos jubebit te produci è carcere, restituetq; in locum muneris pristinum: stabisq; ei ad cyathos, ut ante. Quamobrem ubi adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quæso ut memineris mei, præstesque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud Pharaonem, meq; extrahas ex hac domo. Nam surreptus sum clam ex terra Hebræorum, neque hic quicquam feci quamobrem compingerer in carcerem. Pi. Rectè sanè interpretatus es. Sed audi meum quoque somnium. Tria alba canistra erant super capite meo, in quorū summo iacebant Pharaonis omnis generis cibi pistorii, quos inde aves comedebant. J. Accipe conjecturam. Tria canistra tres dies sunt. Abhinc tres dies jussu Pharaonis securi serieris, atque in crucem tollèris, ubi alites vorabunt tuum cadaver.

SENT. Deus piis arcana detegit, idèmq; viam ad eorum salutem sape longè antè præparat.

JOSEPHUS CONJECTOR. Gen. 41.

ARGUMENTUM.

Josephus interpretatur Pharaoni duo somnia, ob eamque causam Pharaos præficit eum toti Ægypto.

Pharaos, Josephus.

SOMNIavi quiddam quod nemo mihi potest interpretatione explicare: te autem audio esse conjectorem somniorum, idè quod te accensivi. J. Equidem is sum per quem Deus interpretetur somnium tuum, Pharaos. Itaque narra. P. Videbar mihi astare ripæ fluminis, atq; ex eo exierunt septem vacca bene habitæ; & pulchræ visu, quæ pascebantur in campo. Ecce autem deinde septem

septem aliæ graciles, & deformes supra modum, & tenui corpore, quales nunquam vidi in Ægypto; quæ devoraverunt priores: quas cum demisissent in sua viscera, tamen id non apparebat; adeò semper macie deformes erant, ut priùs. Ego somno solutus sum. Deinde rursum oppressus somno, videbar videre septem spicas crescentes in uno calamo, opimas, & formosas: secundum quas succrescebant totidem aliæ graciles & tennes, & exesæ uredine, quæ devoraverunt septem illas generosas. Hæc ego indicavi conjectoribus; sed nemo est qui possit mihi explicare. J. Somnium tuum unum est, Pharaó. Deus præmonet te corû quæ facturus est. Septem vaccæ generosæ, sunt septem anni: septem spicæ opimæ idem volunt: unum idemque somnium est. Septem verò vaccæ & spicæ tennes, septem alii sunt anni quibus fames vigebit. Hoc idipsum est quod dixi; Deus quod facturus est, tibi indicat. Sic habeto: Septem annos proximos futuros esse fertilissimos frugum terræ, præsertim in Ægypto; quos sequentur alteri ità infesti penuriâ omnis cibi, ut læta illa ubertas priorum sit omnino consumenda fame. Tantà, inquam, laborabitur penuriâ, ut tantæ rerum abundantia nẽ vestigium quidem ullum superfit. Nam quod bis somniasti, id ideo factum est, ut intelligas omnino decretum esse Deo ità facere, idque brevi. Quare dispice, Pharaó, virum aliquem scientem & peritum, quem præficias Ægypto. Præterea, curatores & ædiles annonæ, qui legant quintas in Ægypto, cogantq; quam maximum numerum frumenti his proximis septē annis uberibus, quod condant nomine tuo in urbes. Ità fiet, ut proximo septennio duplas consequaris annonas, quibus Ægyptus defendatur à fame & permittat altero septennio. Ph. O salutare consilium, & dignum homine sapientissimo! An quisquam hodie est, qui æque spiret numen, atque hic? Ergo, cùm Deus indicet tibi, Josephe, tantas res, non est dubium quin tu sis prudentissimus & sapientissimus omnium. Itaque jam nunc volo ut sis gubernator domus meæ, utq; omnis meus populus pareat imperio tuo. Major ero te, solio tantum.

tantum. En trado tibi curam & gubernationem totius Ægypti; atque ad confirmationem hujus rei hunc anulum detractum meis digitis, induo tuis: teque dono hac veste byssina, & hoc torquæ aureo: jubeoque te vehi curru primo secundum meum: & volo proclamari ante te, Congenulate. Ne vivam Pharaon, nisi tu unus eris in tota Ægypto, cujus injussu non audebis quicquam vel mutire. Deinceps jam non vocaberis Josephus, sed Saphnathopaneas, ut nomine ipso pollicearis interpretationem obscurorum. Atque ego tibi dispondeo Asnatam, filiam Potiphræ pontificis Heliopolitani. I. At ego tibi, rex, pro tantis beneficiis habeo gratiam quantam maximam possum; daboque operam, Deo volente, ut nec te mandati, nec me recepti muneris poeniteat.

SENT. *Deus pios, post dolores & infamiam mira arte evehit ad voluptates & honores. Quod si non omnibus piis accidit in hac vita; at in futura accidet: nam prima pars vitæ Josephi quæ calamitosa fuit, umbra est hujus vitæ piorum; altera verò, futura. Atque idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia venit per dolores; ad honores, per infamiam; ad dulcedinem, per amaritudinem; ad altitudinem per humilitatem; per mortem ad vitam.*

JOSEPHUS AGNITUS. Gen. 44. & 45.

ARGUMENTUM.

Filii Israelis revocati de via jussu Josephi, furte simulate accusantur; tandem Josephus se eis aperit.

*Præfatus domus Josephi, Filii Israelis,
Reuben, Judas, Josephus.*

Restate, viri. Heus, vos appello; sistite gressum. Hoc cine est humanum factum, aut dignum hospitibus, pensare bonum malo? An nesciebatis eam esse, qui herus est solitus potare? An etiam sperabatis eum ignoraturum qui est divinus? Malè omnino à vobis factum. Fi. Quid tibi vis, homo, cum tua ista iracundia? Aut quid

quid nos accusas! P. Ita vos Deus amet, ut nescitis. F. Nam quí sciamus? P. Suffocati estis pateram heri mei. Scitis nunc? At etiam ut fingunt vultum! F. Pace tuâ dixerimus, vir optime: absit procul à nobis istud facinus. Tute scis ut reporraverimus ad te, usq; è finibus Chananzorum, argentum repertum in ore saccorum nostrorum, tantum abest, ut sustulerimus è domo domini tui aurum, aut argentum. Ita tecum agemus. Si quem penes deprehensa fuerit patera: ipse moriatur, nos omnes perpetuæ servituti addicamur. P. Imo agemus mitius. Qui fuerit convictus furti, mihi servus esto: cæteri liberi discedunto. F. Placet, deponamus sarcinas ocyus. Hem, scrutare ut libet. P. Placet conquirere à maximi sarcina ad minimi. Hic quidē non est, neq; hic; sed profecto invenietur. Ubi ubi est, diu celari non potest. Euge, manifestum furtum. Hic est in sacco minimi natus. An etiam nunc potestis negare? deprehendite ego furem manifestarium? F. Aperta res est: periiimus funditus. Heu rem miseram & luctuosam! An ulli unquam mortales fuerant æq; infortunati, atq; nos sumus? Ju. Equidem nequeo facis mirari. Atar, data nobis sunt verba: redeamus propere omnes ad Saphnathopancā, si ulla superest spes salutis. Ah pater, quam metuo male nē tibi accidat quod metuebas tantopere! Jo. Quod facinus fecistis, hospites? An ignoratis me unum eorum esse qui divinant? Ju. Quid dicemus, domine? Quid loquemur? Quam causam afferemus? Deus patefecit peccatum nostrum: ecce nos tibi servos, una cum eo apud quem inventa est patera! Jo. Bona verba. Imo ipse unus mihi serviet: vos redite salvi ad patrem vestrum. Ju. Quæso ut liceat mihi pauca loqui apud te cum bona venia: nam tu quidē es alter Pharaos. Cum primum huc venimus, ut tute scis, frumentandi gratia, rogasti numnam esset nobis pater aut frater. Nos respondimus, patrem esse nobis senem, fratremque natum jam annoso patre, cujus item germanus alter excessisset vita, illum tum solum restare domi cum matre, patriq; esse charissimum: & tu iussisti fratrem illum adduci ad te, quod diceres velle te

videre. Nos respondimus, patrem non posse carere eo, quin moreretur præ moerore. Tum tu interdixisti nobis aditu ad te, nisi minimus natus frater compareret nobiscum. Nos retulimus omnem rem patri. Cumque juberet nos redire huc eadem de causa, negavimus venturos sine fratre. Pater dicere, ex duobus filiis quos sustulisset ex uxore, alterum à feris devoratum esse, nec postea visum sibi; alterum superesse, qui si abduceretur à se, & aliquid humanitus accideret ei, nos fore in causa ut senex miserè interiret. Nunc si revertar ad eum, neq; reducam puerum, quem unice amat; simulatque viderit me, morietur: atque ità fuerimus autores miserrimæ mortis patris nostri, ejusque senis. Atqui ego vas factus pueri sistendi. Quare obsecro te ut ego potius serviam servitutem apud te pro puero: ipse redeat domum cum fratribus. Neque enim sustineo redire ad patrem sine puero, ne videam mala quibus afflictabitur? Jo. Enimvero jam non contineo me, nec possū amplius dissimulare. Vos exite omnes foras. O fratres mei! Ego sum Josephus. Obsecro, est ne superstes pater? quid obstupuistis? Amplectimini me, Oh! non contineo lacrymas. Ego sum Josephus germanus vester, quem vendidistis mercatoribus euntibus in Ægyptum. Proinde nè angimini, nè dolere, quod me vendideritis. Nam hoc totum profectum est à providentia Dei, qui voluit ut huc an-revenirem. Et enim duo anni fame infesti elapsi sunt: superest adhuc quinquennium, quo neque sementis fiet, neque messis. Quamobrem Deus præmisit me in hæc loca, quò sciebat vos esse venturos; ut esset qui servaret vos paternamque domum, itaque non vos, sed Deus misit me, qui effecit ut essem Pharaoni pater, toti ejus familiæ dominus, universis Ægyptiis princeps: Quocirca proficiscimini continuo ad patrem, & narratore ei, me esse & vivum, & magnum, atque gratiosum: Proinde, nè cunctetur commigrare ad me utà cum tota domo & pecoribus. Supellectilem nè moreretur: plurimum enim hic esse. Nam aliam vos in terra quadam feraci non procul hinc: ecce, vos videtis oculis vestris, videt charissimus

rissimus frater Benjamin, ut colloquar vobiscum meo ipsius ore: libet agnoscat, & omnia renunciatis patri. O mi Benjamin! teneò ne ego te? ut libenter amplector charissimum mihi capitulum? Agitè, amplectar vos omnes. Salvete fratres, redditi mihi post longum tempus? F. Salve & tu frater mitissime.

SENT. Deus est mirificus: etiam peccata suorum convertit ad ipsorum salutem.

MOSES EXPOSITUS. Exod. 2.

ARGUMENTUM.

Moses infans à matre expositus, reperitur à filia Pharaonis, & matri ignoranter traditur alendus.

Jacobeda mater Mosis, Maria soror, Thermuthis filia Pharaonis, Ancilla.

Hucusque evasimus clanculum, & jam pervenimus ad flumen. Nunc exponendus est hic infans puer nè Pharaon resciscat eum esse servatum à nobis contra suum mandatum atque voluntatem. Nam quòd servavimus eum jam tres menses, fecimus cum magno periculo. Sed melius erat venire in discrimen etiam de vita, quam sinere necari tam formosum puerum. O crudelem regem, qui jusserit interfici omnes partus mares! Quam multi sunt perempti jussu ejus, in ipso ingressu vitæ! Quæ est unquam audita tanta immanitas, infantes jugulari in ipso limine & ingressu vitæ? O mi filirole! ego mater misera cogar exponere te hic in papyro? Te, quem tuli utero, quem peperì, quem per tres menses occultavi, & occultare adhuc si possem. O rem acerbam! mène separari à te, sine ulla spe tui unquam videndi? Quid me futurum est? quid te autem, fili, quem hic defero? Verum cum non possimus quòd volumus, velimus quòd possumus. Quid meum fuit, feci ut te occultum haberem. Nunc commendo te clementiæ & providentiæ divinæ. Vale, meæ deliciæ, vale mi filirole. M. Mater, ego hinc manebo in occulto, si tu permittes, ut videam quid futurum sit. J. Permitto, & domum redeo. T.

Hic est flumen, quo venimus ad lavandum. Vos pedisse: quæ hic inambulabitis secundum flumen. Ego cum ancilla concedam in hunc recessum amœnum & oculum. Sed quid video in papyro! Ancilla; vise quid sit: videtur mihi esse cista. A. Et recte videtur, hera. Ee quidem est oblita bitumine & pice. T. Adfer eam huc. Aperiamus. Ah miselle! Puer est. vagiens: miseret me ejus. Ex pueris Hebræorum est. M. Venio in summam spem conservandi pueri. Accedam. Salve domina. T. Quid tu ais? M. Vise ut accersam tibi nutricem ex Hebræis, quæ nutriet tibi puerum? T. Bene dicis, accersere. M. Jam hic aderit. T. Bonis auspiciis huc descendi. Habeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Nihil potuit accidere mihi optatius. Neque vereor offendere meum patrem in re tam pia & humana. Ah! scelus est jugulare partus recentes. At quam elegans est, quam bene natus! Nonne flagitium est necare tales pueros? M. Hic tibi adduco nutricem, domina. T. Mulier tu educabis mihi & enutries hunc puerum: Ego tibi solvam mercedem. J. Faciam.

SENT. Quos Deus servare vult, eos quidem in summa pericula venire patitur, at non perire.

DUMUS. Exod. 3.

ARGUMENTUM.

Jehova de dumo ardente alloquitur Moſen, eumque mittit in Ægyptum, ad liberandos Israelitas ex servitute.

Moses, Jehova.

DEum immortalem! quid monstri video? Dumum ita ardentem, ut tamen non consumatur? Libet videre quid hoc sit rei. J. Moses, Moses. M. Quis est? J. Locus hic sacer est; noli accedere huc. Derrahere tibi calceos de pedibus. Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, Deus Jacobi. Vidi angustias populi mei qui est in Ægypto, gemitumque audiui, quem exprimit violentia exactorum operis. Novi labores meorum, Itaque descendi ut eripiam eos è manibus Ægyptiorum,

Ægyptorum, abducamque ex illa terra, in terram bonam & amplam, abundantem lacte & melle quam incolunt Chananæi, Hethæi, Amorrhæi, Pherezæi, Hevæi & Jebusæi. Et nunc volo mittere te ad Pharaonem, qui educas populū meum posteros Israelis ex Ægypto. M. Nam quis ego sum, ut adeam Pharaonem, educamque Israelitas ex Ægypto? J. Adero ego tibi, atque hoc signo intelliges te esse à me missum. Cum eduxeris eos ex Ægypto, coletis Deum in hoc monte. M. Age sane, advero Israelitas, dixerō me missum à Deo patrum ipsorum: Quod est, inquier, nomen ejus? Hic quid respondeam? J. *Sum qui sum.* Dices Israelitis, ERO misit me ad vos: dices, inquam, missum te à Jehova Deo patrum ipsorum, Abrahami, Isaaci, & Jacobi, atque hoc esse nomen meum immortale, quo nomine volo notus esse in sempiternum. I modo, convocatisque senioribus Israelitis; dicito, te à me esse missum, qui tibi apparuerim, quique statuerim eos respicere, liberarēque calamitate; qua opprimuntur per Ægyptios, atque avellere in regionem longe omnium feracissimam, Ubi te audierint (audiens enim) adibis tu una cum senioribus regē Ægypti, quem admonebitis nomine Dei Hebræorum, ut sinat vos procedere iter tridui per desertum, vestroque Deo sacrificare. Nec vero me latet, non permissurum, nisi vi coactum. Quare affligabo Ægyptum miris modis, ut tandem amittat vos libens. Quinctiam ne abeat is vos vacui, ponam populum in gratiam cum Ægyptiis, perficiamque; ut mulieres egressuræ exorent vicinas, & hospites vasa aurea & argentea, & vestem: quæ deinde imposita vestris liberis exportabitis, atque ita compilabitis Ægyptum. M. At enim non habebunt fidem dictis meis, negabuntque visum mihi Jehovah. J. Quid istud est quod tenes in manu? Virga est. J. Abjice humi; quid nunc? quid est? M. Perii: serpens est. J. Ne fuge, sed prehende manu caudam ejus. Vides rursum virgam factam, ut credant tibi visum esse Jehovah. Age, rursum immitte manum in sinum tuum, Educ. Vides tam albam leprā, quam est nix, Nunc refer in sinum. Educ. Vides

sanam esse iterum, ut est cæterū corpus. Quod si primo signo non adducentur ut fidem habeant tibi; at altero. Sin nè duobus quidem prodigiis persuasum eis fuerit, sumes de aqua fluvii; quam ubi fuderis in terrā, fiet sanguis. M. Quæso te, Domine neque antea eram disertus, neque nunc sum post tuum colloquium; nam laboro titubantiā oris, & tarditate linguæ. J. Quis dedit os homini? Aut quis facit mutum aut surdum? Quis videntem, aut cæcum? An non ego is sum? I modo. Ego moderabor tuæ linguæ, tibiq; suggeram quid sis dicturus. M. Obsecro, mitte idoneū aliquem. J. Enimvero odiosus es. Est tibi frater Aaron Levita: is bene disertus est, scio. Quin procedet tibi obviam, & teque viso lætabitur animo. Ei tu præbis verbis quò voles. Ego vero moderabor tuo ori, & ejus: præmonstrabóque quid sit vobis faciendum. Ipse alloquetur populum pro te, eritq; tibi pro ore, tu illi pro deo. Feres etiam manu istam virgam, quā edes portenta. Abi sanè.

SENT. *Deus voce balborum dejicit hostes suos. Debet eloquentia servire pietati.*

VITULUS. Exod. 32.

ARGUMENTUM.

Moses pacat Jehovam iratum Israelitis ob aureum vitulum ipse pœnas illis irrogat.

Jehova, Moses, Josua, Aaron, Levitæ.

ABi, descende. Jam enim depravati sunt populares tui, quos eduxisti ex Ægypto. Deflexerunt citò de via quam docueram, duxeruntque sibi ex auro vitulum, quem adorant, cui sacrificant; dicuntq; deum esse, à quo sint educti ex Ægypto. Video sanè populum esse intratabilem & refractariū. Quamobrem sine me ut irascar, conficiāmque eos, deducāmque ex te gentem magnam. M. Cur exardeas irā in tuos, quos eduxisti ex Ægypto, magnā vi, manūque valida? An ut jactent Ægyptii eductos à te malitiosè, ut deleres eos in montibus ad internecionem, prorsusq; tolleres è medio? Quin omitte istam tuam iracundiam, atque ità ut decet, remitte hanc noxam

noxam populo. Memineris Abrahami, Isaaci, & Israelis, eulorum tuorum, quorum posteritatem jurasti te multiplicaturum ad numerum stellarum, daturumque ei illam terram, quam possideat in æternum. Je. Jus oras: hunc remitto. M. Facis ut te dignum est. Ego verò descendo de monte, cum his duabus tabulis. Jo. Quem clamorem audio? Pugnatur in castris. M. Non est iste clamor urgentium vi, aut terga vertentium; sonum audio cantantium. Sed accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Totus totus iracundiâ ardeo: valeant tabulæ. Ah frater, frater, quid tibi fecit hic populus, ut cum obligares tanto scelere? A. Ne irascere, domine. Tunc nōsti hunc populū, quā sit perversus, Cū flagitarent à me, ut facerem sibi deos, qui præirent eis; (sepe enim nescire quid accidisset isti Mosi, à quo essent educti ex Ægypto) jussi, ut quod quisque haberet ornamenti aurei, detraheret sibi, & afferret ad me; quod etiam fecerunt: id ego misi in ignem, unde effectus est hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamentis: id quod idē feci, ut eos notarem ignominiā apud hostes. M. Video. Nunc si quis à Jehova stat, huc ad me. Bene haber, convenerunt omnes Levitæ. Agitè nunc viri fortes, accommodate suum quisque ensē lateri, ite per tota castra: perimite suum quisque fratrem, amicum, proximum; nemini parcite: nam ita jubet Jehova, Deus Israëlitarum. L. Ita fiet:

SENT. *Populus, si absint boni magistri, facillimè labitur in gravissimos errores. Deus piorum precibus pacari se finit.*

CONQUERENTES. Num. II:

ARGUMENTUM.

Populus voluptates Ægyptias desiderat, fastidians cælestem cibum. Et Jehova conquerenti Mosi pollicetur, sese illis suppeditaturum carnem, sed ad pœnam.

Populus, Moses, Jehova,

UTinam nunquam emigrassemus ex Ægypto. Quid enim agimus in hac vasta solitudine? Quis dabit hic nobis

nobis carnem quâ vescamur? Nam cum venit in mentem piscium, quibus immunes volvebamur in Ægypto; tum autem cucumerum, peponum, porrorum, ceparum, aliorum, consensimus, nihil ante oculos habentes præter nescio quod Manna. M. Hei mihi! quas querimonias audio? O Jehova! cur mihi ita adversus, ita à mea voluntate alienus es, ut mihi imposueris onus totius hujus populi? Nunquid ego populum hunc concepi? Nunquid perperi? ut mihi jubeas eum ferre in sinu meo, quo modo fert nutrix alumnus, in terram quam jurasti majoribus ejus? Unde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat? Non possum ego solus eum sustinere: est enim gravior quam pro me. Quod si isto modo agis mecum, interfice me potius, (si quid apud te autoritatis habeo) quam ut videam perniciem meam. J. Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israëlitis, quos scis esse senatores, & primarios populi: eosque adducito ad oraculare tabernaculum, ibi adfuturos tecum: Ego descendam, ibi colloquar tecum, demumque de spiritu quo præditus es, quo eos afflabo, ut ipsi tecum ferant partem oneris populi, nè tu solus sustineas. Populo autem sic dicito: Lustramini in crastinum, & vescemini carne. Fletus enim vester pervenit ad aures Jehovæ, dum flagitatis carnem, & desideratis Ægyptum. Dabit vobis Jehova carnem, quam comedatis: & comedetis non uno die, non duobus, non quinque, non decem, non viginti: sed ad menstruum diem, dum vobis exeat per nares, & faciat nauscam; quoniam contempto Jehovâ, qui versatur inter vos plorantes apud eum, conquerimini vos exiisse ex Ægypto. M. Sexcenta sunt millia pedum hujus populi, qui adest mecum; & tu dicis te daturum eis carnes, quibus vescantur per mensem. Nunquid eis mastabuntur oves, & capræ, & boves, quæ satis sint? Nunquid universi pisces maris congerentur, qui iis suppetant? I. Nunquid debilitata est Jehovæ manus? Jam videbis, eventurane quæ promiserim, necne.

SENT. *Cupiditas rerum carnalium parit fastidium spirituum. Et Deus carnalia petentibus interdum largitur:*

largitur : sed illa brevis voluptas parit longos dolores. Cum maximè explebuntur carnales voluptatibus, aderit pœna.

CALEBUS. Num. 13, & 14.

ARGUMENTUM.

Populus, deterrentibus exploratoribus, desperat de expugnanda promissa terra. Quare iratus Jehova, jurat non perventuros, exceptis duobus qui considerent, videlicet Josuâ & Calebo.

*Exploratores, Calebus, Populus, Josua,
Moses, Jehova.*

VENIMUS in eam terram, Moses & Aaron & Israëlitaræ, ad cujus explorationem missi sumus à vobis : & quidem abundat lacte & melle : atque ecce vobis fructus illius terræ ! Videris quanta sit hæc uva, quæ in palo portetur à duobus. Videris & hæc malogranata, & ficus. Sed incolas habet fortes, & urbes maximas, easque munitissimas. Enaci quoque prognatos illic vidimus. Amalechitaræ ad austrum incolunt. Hætaxi, Jebusæi, & Amorrhæi in montanis. Chanaanæ autem accolunt mari & Jordani. C. Nè dubitemus eò proficisci, & invadere illos fines. Nam sumus futuri victores. E. Minimè verò : est enim populus ille fortior quam nòs, terra infesta, suorum habitatorum consumptrix, in qua non nisi immensi staturâ homines vidimus. Quid, quòd vidimus Enacinos de genere gigantum, cum quibus comparati videbamur nobis esse locustæ. P. Ultimam aut in Ægypto mortui essemus, aut in hac solitudine moriamur. Cur enim adduxit nos Jehova in hanc terram, ferro trucidandos, mulieribus nostris & parvulis prædæ futuris ? Nonne satius nobis est repetere Ægyptum ? Creemus nobis imperatorem, quo duce reverramur. Jos. Cavete Israëlitaræ, nè quid faciatis, ejus vos post hac pœniteat. Terra quæ explorantes lustravimus : terra est bona imprimis : si nobisnaverit Jehova, intro-mittet nos in eam, eamque nobis dabit, terram scaten-

tem lacte & melle, Cæterum nè rebellate contra Jehovam, & nè illius terræ incolas timeate, quos nos præsidiiis destitutos, adjuvante Jehovâ, conficiemus. Deponite metum. P. Lapidentur, lapidentur. Je. Quousque tandem irritabit me iste populus, Moses? quousque mihi fides non habebit, tot miraculis per me editis apud eum? Quin eum peste illatâ excindo, ducturus ex te gentem majorem potentiorémque quam ista est. M. Ergò cum audient Ægyptii, (quibus de medio vi tua erriperis hunc populum) cumque audient incolæ istius terræ, te, Jehova, qui in hoc populo versatus, ab eo conspectus sis præsens ipsius oculis : te cujus nubes supra eum steterit, qui præveris ei interdum in columna nubis, noctu in columna ignis : cum inquam, audiverint hunc populum à te funditus esse deletum ; dicent te, quia nequiveris intromittere eos in terram quam eis juraveris, trucidâsse eos in desertis. Quare utere excellenti istâ virtute, Domine, de qua loquens ita dicebas ; *Jehova, ad iram tardus, ad clementiam propensus, culpam & peccata condonans : in pœna autem irroganda, parentum culpam in natos & nepotes ad tertiam & quartam stirpem persequens*, remitte, quæso culpam huic populo, ut tua benignitas postulat, utque ab Ægypto hucusque remisisti. Je. Remitto, ut postulas. Veruntamen nè vivam, nisi Jehovæ gloria replebit totum orbem terrarum. Nam eorum qui viderunt meam gloriam & miracula quæ feci, tum in Ægypto, tum in solitudine, & me tamen tentaverunt jam decies, neque mihi obtemperaverunt : eorum, inquam, qui me irritaverunt, nemo videbit terram, quam juravi majoribus eorum. Sed Caldeum meum (quoniam alio animo præditus quàm cæteri, mihi obsecutus est) introducam in terram, quam adiuvit : eamque possidebit ejus progenies. Cras revertimini in solitudinem versus mare rubrum. Etenim quem ad finem tandem audiam istius in me sceleratæ multitudinis Israëlitarum maledicta? Renuntia hæc eis : Nè vivam (inquit Jehova) nisi, quemadmodum locuti estis audiente me, sic faciam vobis, In isto deserto cadent

cadavera

cadavera vestra, & omnis vestrum numerus, quotquot recensiti supra vigesimum annum, murmurastis in me. Non intrabitis, inquam, in terram in qua promisi me collocaturum vos. Excipio Calebum Jephunis, & Josuam Nunis filium, Parvulos quoque vestros, quos dixistis prædæ futuros, introducam in terram quam vos renuistis; eaque potientur. Atque interea dum vestra cadavera per deserta labuntur & consumuntur, liberi vestri ibidem poenas dabunt vestri meretricii per quadraginta annos, quibus vos supplicio afficiemini pro numero dierum per quos dies exploravistis terram; totidem annis ductis pro totidem diebus: sentietisque quid sit, in me esse contumacem. Ego Jehova & dico, & sine dubio efficiam, ut hujus perversæ multitudinis homines, qui contra me coierunt, consumantur, & intereant in hac solitudine.

SENT. *Nihil est perniciosius illis qui docent, minora sperare quam ferunt promissa Dei: quibus tamen maxima pars hominum credit. Deus ignavos & diffidentes averfatur atque deserit, confidentes verò juvat. Tantum quisque potest, quantum se divinâ ope posse credit, si modò ejus fides fundata sit in Dei promissis.*

BALAMUS. Num. 22.

ARGUMENTUM.

Asina Balaami ab ipso, quia restitaret, verberata loquitur & Genies, qui ei in via obstabat, Balaamum alloquitur.

Balaamus, Asina, Genius.

UT te Deus malè perdat, Asina, quæ me invitum de via avehis in agrum! At ego te pro isthoc maleficio onerabo ictibus, improba. Ary,ary! quin ergò redis in viam? Nunc sumus inter duas macerias, non licebit tibi amplius declinare. Hei mihi! attrivit mihi pedem ad maceriam. At dispeream, nisi te malè multo plâgis Ary,ary! quid hoc monstri est? Succumbit; at jam saxo te attollas; alioqui hîc te contundam usque suste. Hem!

A. Quid

Dialog. Sacrorum. Lib. I.

A. Quid in te commisi, ut me jam tortum caderes? B. Rogitas improba, quæ me hic ludificaris indignè? Atque utinam mihi esset gladius præ manu! nam te hic jam confoderem. A. Nonne ego sum asina tua, cui tu semper hætenus inequitasti? Nonquid tale solita sum facere tibi? B. Nihil. G. Balaame, cur cecidisti asinam tuam jam tertio? Ecce, ego ipse veni tibi adversatorem, quia hoc iter susceptum est contra meam sententiam. Asina verò ubi me vidit, declinavit me jam ter: quod nisi fecisset, profectò jam te interfecissem, eam verò sivissem vivere. B. Peccavi, fateor: sed non videram te mihi obviam in via. Itaque si hoc iter tibi displicet, revertar. G. Imò eas licet cum istis: veruntamen vide ut ea demum dicas quæ tibi suggesserò.

SENT. *Falsi vates minis interdum vident quam jumenta.*

TRANSJORDANINI. Num. 32.

ARGUMENTUM.

Reubenenses & Gadini impetrant à Mose sedem trans Jordanem.

Reubenenses, Gadini, Moses.

HÆc regio quam Israëlitarum ceperunt, cæsis, Jehova duce, incolis, regio est apta pecori alendo, Nos autem habemus pecus. Quod, nisi tibi molestum est, Moses, liceat nobis possidere hanc terram, ut non trajiciamus Jordanem. M. Scilicet fratres vestri ibunt in bellum, vos hic manebitis otiosi? Cur deterretis animos Israëlitarum, nè perveniant in regionem, quam ipsis Jehova dedit? Ità nimirum fecere patres vestri, quando ego eos misi à Cadebarne speculatum regionem. Cum enim pervenissent ad fluvium Escole, vidissentque terram, fregerunt deinde animos Israëlitarum, nè irent in terram sibi à Deo datam. Quare iratus Deus eodem die juravit, nullum eorum qui egressi essent Ægyptum, qui modò excessissent vigesimum annum, visurum terram, quam ipse promiserat Abrahamo, Isaac, & Jacobo, eò quod non paruissent sibi: exceptis

Calcbo

Calebo & Josuâ, qui paruerunt. Ergò iratus eos duxit ultro citroque, errantes per deserta quadraginta annos, donec tandem desit totum illud genus hominum qui offenderant Jehovâ. Ecce autem vos exististis pro patribus vestris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira Jehovæ in Israëlitas incremento augeatur. Nam si deseratis eos, duxit eos adhuc per deserta, atque ita perdideritis hunc populum. R. Edificabimus hic cavlas pecudibus nostris, & urbes parvulis & imbellibus: nos vero in armis erimus parati ante Israëlitas, donec collocaverimus eos suo loco. Nostri autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, manebunt in urbibus muratis, ut sint tuti ab incolis terræ. Nec revertemur domum, quin prius Israëlitz venerint suæ quisque in hæreditatis possessionem. Neque enim cernemus hæreditatem cum eis trans Jordanem, quibus obvenerit eis Jordanem, orientem versus. M. Si quidem re præstabitis, quod pollicemini verbis, armatique ad bellum, quotquot potestis ferre arma, Jehovâ spectante, Jordanem transmittetis, non redituri nisi deturbatis à Jehova hostibus terræque subditâ Jehovæ imperio: si inquam ita ageris, revenietis postea purgari & Jehovæ & Israëlitis: atque hac quidem lege possidetote terram, Jehovâ volente. Sin hæc non feceritis, sic habetote, vos peccare in Jehovam, vestrumque peccatum in vos recasurum.

SENT. Quibus jam prospectum est, ii debent ceteros, quibus nondum prospectum est, adjuvare.

RACHABA. Josuæ 2.

ARGUMENTUM.

Rachaba meretrix abditos apud se exploratores Israelitarum, clam demittit per fenestram, pacta cum eis de salute sua & suorum.

Ministri regis Heirichuntis, Rachaba,
exploratores Hebræi.

Rachaba, nos sumus huc missi à rege, ut abducamus homines eos qui diverterunt ad te, Venerunt enim

enim gratia explorandæ totius regionis : proinde vide ut eos producas nobis. R. Ad me quidem venerunt homines quidam, qui cujates sint me latet. Hi, cum vespere clauderetur porta, exierunt : nec scio quo se receperint. Si voletis consequi velociter, assequimini. Salva res est, abierunt. Nunc adeo hospites, quos occului in lecto sub fascibus lini, ut eos servem beneficio meo. Heus, heus hospites: dormitis? E. Nondum. R. Attendite quæ dicam. Non ignoro, Jehovah dedisse vobis hanc terram, nosque omnes incolas hujus terræ, percussos vestri terrore, abjecisse animos : nimirum audivimus ut exciccaverit Jehova mare rubrum, quod vobis pateret iter abeuntibus ex Ægypto : utque transfretaveritis duos reges Amorrhæorum, qui trans Jordannem habitant : Schonem dico & Oggum, quos delevistis funditus. Quæ res ubi audita est, concidimus animis, nec jam quisquam est qui audeat vel mutire in vos ; propterea quod Jehova Deus vester, Deus est tam supra in coelo, quam infra in terra. Quocirca jurate nunc mihi per Jehovah, si ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoque parem gratiam relatueros domui meæ paternæ : Et mihi date certum signum, quod consuletis saluti mei patris, & matris, & fratrum, & sororum, & omnium quæ habent, asseretisque vitam nostram à morte. Ex : Fidem damus, nec recusamus mortem (modo ne indicetis nos) cum Jehova tradiderit nobis hanc regionem, si vos bonâ fide conservaverimus. R. Ergo hâc lege demittam vos per funem per hanc fenestram, quæ prospicit rus. Rectè est, evasistis. Nunc contendite in montes, nè incidatis in eos qui vos persequuntur ; & ibi, dum redeunt, latitote tri-duum ; post ituri. Ex. Attende diligenter quæ dicemus. Cùm ingressi fuerimus hos fines, tu appendes funiculum istum rubrum de hac fenestra, per quam nos demisisti : convocabisque ad te totam vestram familiam. Quod si quis è domo tua foras exierit, suo id periculo fecerit, nos aberimus à culpa. Quæ vero erunt apud te, ea si quis attigerit, nos præstabimus, damnum. Quod

Quod si hanc rem palam feceris, erimus liberi à jurejurando quo tu nos obstrinxisti. R. Placet conditio. Valere. Ex. Et tu.

SENT. *Pios adversus impiorum injuriam abscondere pius est: Et Deus hujusmodi officia remuneratur.*

GABAONITÆ. *Josua. 9.*

ARGUMENTUM.

Josua deceptus à Gabaonitis, fœdus paciscitur cum eis.

Gabaonitarum, Legati, Josua.

ADsimus huc è finibus remotis, Josua & Israelitæ, missi ad faciendum fœdus vobiscum, si vobis ita videretur. J. Fortassis habitatis in finibus his: quod si est, non est nobis fas inire fœdus vobiscum. L. Nos quidem parati sumus dedere nos in tuam potestatem. J. Cujates estis? & unde adestis? L. Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti nomine Jehovæ Dei vestri. Audivimus enim famam ejus, & quanta facinora ediderit in Ægypto, utque acceperit duos Amorrhæos reges Trans jordaninos, Schonem, Heseboniorum, & Oggum Basanæ apud Astarota. Hac de causa mandaverunt nobis nostri senatores, & universi nostrates, ut sumpto viatico veniremus obviam vobis, oblaturi vobis servitium nostrum, & pacturi fœdus vobiscum. Atque ecce panes, quos domi sumpsimus in comiteatû, cum sumus profecti ad vos, qui jam marcuerunt, marcueruntque, ut videris. Hæ quoque lagenæ, quas replevimus novas videris ut sint laceræ. Vestimenta etiam, & calcei nostri, jam detrita sunt longitudine itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum ullum; bonâ fide agimus, & ut res est, sic loquimur. I. Ergo componemus pacem vobiscum, vosque conservabimus, & id jurejurando confirmabimus.

SENT. *Et pii interdum falluntur. Nam quo minus sunt ipsi malitiosi, eo facilius credunt aliis, eos existimantes ex suo ingenio. Itaque cavenda piis est credulitas, & cum columbina simplicitate conjungenda est serpentina astutia.*

JOSUA

JOSUA. *Josua* 24.

ARGUMENTUM.

Josua concio ad populum, in qua commemorat Jehova erga ipsos beneficia: & populus sese Jehova servitutum promittit:

Josua, Populus.

AUdite universi Israelitæ, quamobrem jufferim vos huc convocari, & quid Jehova Deus Israelitarum jufferit me vobis effari. Majores vestri olim incoluerunt trans flumen, videlicet Thara pater Abrahami & Nachoris, colueruntq; deos peregrinos. Jehova autem illinc evocavit Abrahamum autorem generis vestri, eumque perduxit per omnes fines Chanaanorum, & auxit progeniem ejus, deditque ei Isaacum; Isaac autem Jacobum & Esau; Esau assignavit Seir montem possidendum. Jacobus ejusque liberi descenderunt in Ægyptum, ibi cum excrevissent in gentem magnam, numerosamque & potentem, divexabantur ab Ægyptiis. Sed Deus Ægyptios mire infestavit, tandemque eductos ex Ægypto Israelitas deduxit ad mare rubrum: quo Ægyptiis & quadrigariis & equitibus persequentibus eos, invocaverunt Jehovam, qui illos arcuit à vobis densa quadam caligine: immissoque mari, eos demersit, spectantibus oculis vestris tam incaudita facinora. Cum autem diu mansissetis in solitudine, introduxit vos in fines Amorrhæorum trans jordaneorum: eosque bellum vobis inferentes, subegit vobis: eisque concisis, dedit vobis possessionem eorum agri. Exiit deinde Balac. Sephoris filius, Moabitæ rex, qui vos bello lacefferat: accersivitque Balaamum filium Phegoris, qui vobis imprecaretur diras. Sed noluit Deus audire Balaamum, convertitque imprecationem ejus in faustam precationem, & vos tutatus est à manu illius. Ita trajecto Jordane, pervenistis ad Hierichuntem, & bello resistentes Hierichuntios, & reliquos populos superavistis auxilio Dei qui quasi mis-

sis ante vos vespis, egit vobis in fugam duos reges Amorrhæorum; nullo vestro vel ense vel arcu: vobisque dedit & agrum non vestro labore cultum, & urbes ab aliis quam à vobis ædificatas; quas incolitis: vineisque & olivetis, quæ non servistis, vivitis. Quibus de causis veremini Jehovam, eumque vere & sincere colite: & auferre deos, quos majores vestri coluerunt trans fluvium, & in Ægypto. Quod si non placet vobis servire Jehovæ, dispicite hodie utrum servitori sitis diis, quibus servierunt conditores vestri trans flumen, an diis Amorrhæorum, quorum fines habitatis. Nam ego quidem & domus mea serviemus Jehovæ. P. Absit, ut omisso Jehovâ, serviamus aliis diis. Nam Jehova Deus noster est. Hic eduxit nos, majoresque nostros ex Ægyptiaca servitute: idem fecit in oculis nostris mira illa miracula, & nos custodivit in omni itinere quod confecimus, & inter omnes nationes per quas iter fecimus: fugavitq; nobis omnes gentes, & Amorrhæos incolas. Nos quoque colemus eum: est enim Deus noster. J. Non poteritis colere Jehovam; est enim Deus sacrosanctus, Deus rivalis impatiens, non feret vestra delicta & peccata. Quid si eo relicto coletis deos peregrinos, avertetur: & vos non minùs multis malis conficiet, quam antè bonis affectit. P. Aut eum colemus. J. Ergò testamini, vos deligere vobis Jehovam ad colendum. P. Testamur. J. Itaque tollite deos istos peregrinos, & expiate animos vestros Jehovæ Deo Israëlitarum. P. Jehovam Deum nostrum colemus, & ejus dicto audientes erimus. J. Igitur consignabo hæc literis, & erigam hoc ingens saxum sub hac quercu, quod testis erit (utpote quod audiverit omnia Jehovæ ad vos dicta) si fortè fregitis fidem Deo vestro.

SENT. Deo Servatori, bonorumque datori, serviri debet.

J A E L.

J AEL. *Judicium 4.*

A R G U M E N T U M.

*Jael Siferam Chaninæorum ducem dolo occidit.**Jael, Sifera, Baracus.*

DIverte ad me, Sifera: quò fugis? diverte ad me tuto. S. Bene mones. Sed ubi abdes me? J. Eono animo es: sub hoc centone; hîc latebis tutissime. S. Amabo, da mihi paululum aquæ quod bibam, nam valde sitio. J. Imo lac dabo ex hoc sino, quod melius est aquâ. Hem bibe. Nunc quiescito, ubi texero te hâc stragulâ veste. S. Sed sta ad januam casæ, ut, si quis me quæret, neges me hîc esse. J. Fiet. Nunc demum facinus edam majus foemineâ manu. Quid hoc? Gestit animus, jubetque audere ulcisci hostem Dei & bonorum. Peristi Sifera; foemineâ vi, & foemineâ manu interimeris. B. Quis mihi nunc, quis demonstret quo fugerit hostis? Quem ego si affecutus fuero, dispercam nisi ei animam eripio malis modis! Sed quo se surripuit? quò fugit? J. O Deum immortalem! quantum facinus feci? quantam laudem invenit Jael! Sed videone Baracum? Ipse est, sectatur hostem jam jacentem. Barace, huc sis ad me, ut tibi commonstrem hominem quem quæris. B. Obsecro, estne apud te? J. Videbis. B. Proh superi! quid video? Siferam jacentem humi exanimem? Quis hoc fecit? J. Mulieris factum vides. B. At non muliebri ramen? Sed quæso, tunc hoc fecisti? J. Ipsa res indicat. B. Video: sed narra, obsecro, quo pacto egeris? J. Vidi fugientem, jussi ut ad me veniret, eumque operui centone; deinde cum jam quiesceret, cepi clavum, quem malleo adégi in tempus ejus, Ille provolutus ad pedes meos, afflavit animam. B. Utinam sic pereant quorquor adversantur Deo.

S E N T. *Tarpi morte digni sunt, qui Deo aut ejus populo adversantur. Debiliū manu vincit Deus fortes.*

G E D E O N T R I T U R A N S. *Judicium 6.*

A R G U M E N T U M.

*Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.**Genius,*

Genius, Gedeon.

Adsit tibi Jehova, vir fortissime. G. Quæso te, Domine, si adest nobis Jehova, cur tam dira patimur? Ubinam sunt tot ejus mira facinora, quæ nobis narrare majores nostri, nos ab eo esse eductos ex Ægyptiis; cum nos nunc deseruit & addixit Madianitis? Gen. Vade cum tua ista virtute, & defende Israëlitas à Madianitis. Ego sum tibi autor vadendi. G. Amabo te Domine, quâ tandem re defendam Israëlitas, qui sum tenuissimus omnium Manassensium, & minimus totius paternæ familiæ? Gen. Adjuvante me, concides Madianitas ad unum. G. Quæso te, nisi molestum est, ut signo aliquo mihi confirmes te cum esse qui mecum loquare. Noli discedere hinc, donec redeam ad te, & expromam dapem, quam faciam apud te. Gen. Præstolabor tibi. G. Paravi omnia. Gen. Pone carnem & panes non fermentatos super hoc saxum, & effunde jus. G. Hei mihi! ignis consumpsit omnia, Jehovæ Genius est: me miserum, qui viderim Genium Jehovæ. G. Salvus es, pone metum; non ideo moriere.

SENT. Dei ope, qui vis quidvis potest.

GEDEON. Judicum 7.

A R G U M E N T U M.

Gedeon delectu habito, dimissisque domum imbellibus, castra Madianitarum noctu explorat: deinde cum trecentis militibus aggressus profligat.

Jehova, Gedeon, Præco, Phara, Madianita, alter Madianita, Milites.

GEdeon, tu nimis multos habes milites. Quod si cum istis copiis vinceretis hostes, Israëlita jactarent sese victoriam adeptos esse suo Marte: atque ita non ego laudarer, sed ipsi, id quod detraheret meæ gloriæ Proinde cura ut proclametur in exercitu, ut timidi repetant domū, & discedant ex monte Galaado. G. Præco, indice timidis & cæteris discessum secundum legem,

ut nosti. Pr. Audite, audite, milites. Si quis ædificavit novam domum, neque dedicavit, is domum repetito; ne si in prælio occubuerit, alius eam dedicer. Item si quis vineam consecvit, neque profanavit, domum repetito; ne si occubuerit in prælio, alius eam profanet. Item, si quis uxorem desponsavit, neque duxit, domum repetito; ne si in prælio occubuerit, alius eam ducat. Item, si quis timidus est & molli animo, domum repetito; nè animi sui mollitie offœminet animos aliorum. G. Rectè est, restant decem millia? discesserunt viginti millia. J. Sed ne sic quidem satis pauci sunt: nam quo pauciores erunt, eo mihi gloriosior erit victoria. Deduc ista decem millia ad aquas: ego eos illuc tibi probabo, & ostendam, quosnam velim ire tecum, quos item nolim. G. Agite milites, descendite ad aquas. J. Da operam ut quicumq; lambent aquam lingua, more canum, hos seceras ab eis qui ad bibendum procubuerint in genua. G. Ità factum est. Supersunt trecenti, qui ducti ad os manu lamberunt aquam: reliqui omnes proni in genua biberunt. I. Per istos trecentos dabo tibi victoriam, Gedeon: & Madianitas tibi dedam. Quocirca jube reliquis omnibus, ut domum repetant. G. Ire domum, Israelitæ, exceptis his trecentis; & nobis relinquire com meatum & tubas. J. Gedeon, descende, dum nox est, ad castra Madianitarum, ut intelligas me ea tibi tradere. Quod si solus descendere vereris, descende una cum Phara famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut ita confirmeris ad invadenda castra. G. Phara, descendamus clanculum in vallem, ut exploremus quid animi habeant hostes. Ph. Placet. G. Cave nè strepitum edas; hic est via. Ph. Tace, tace, here. G. Quid est? Ph. Jam non procul absumus à castris. G. Sic habet, audio sterrentes: hic sunt extremi armatorum. Sed tace, nescio quis loquatur. Ma. Sein' tu quid ego somniaverim? Al. Sciam si dixeris. Ma. Panis hordeaceus videbatur mihi volvere se cum strepitu per castra Madianitarum, qui tandem delatus est ad tabernaculum; quod valida vi impulsus, & labefactatus; à culmine dejecit. Al.

Vis tibi certo interpretar? Ensis est proculdubio Gedeonis filii Joz Israëlitzæ, cui in manum dedit Deus Madianitas unâ cum universis castris. G. Audisti? Ph. Atque equidem libenter. G. Satis habeo: nostra est victoria: redeamus ad nostros. Habemus tibi gratiam, Deus immortalis, qui nobis bene fortunes hoc consiliū, Ph. Non est dubium quin perierint Madianitzæ, O felicē noctem, & quovis etiam die clariorem! G. Adeste viri, expergiscimini; vicinus: Deus dat nobis castra hostium. Sed audite diligenter quæ dicam. Distribuam vos in tres classes; feretis singuli singulas tubas manu, testasque vacuas, & in testis redas: sed videte ut imitemi me. Cū venero ad extrema castra, facitote ut videritis me facientem: cūque audieritis meam tubam, & eorum qui erunt mecum, vos quoque repente colliditote testas; sumtisque manū læva redas, dextra tubis, clangitote, & magnum strepitum circum castra editote: simulq; proclamatores, *Gladius Jehovæ & Gedeonis*. Auditisne? Mil. Audimus & meminerimus. G. Vadamus. Jam fere media nox est, ventum est ad ultimam partem castrorū: vos ambitè castra: sed excitantur custodes, clangamus properè. Mil. Gladius Jehovæ & Gedeonis. J. Pæan. G. O Deum immortalem! quid video? Deus convertit ipsorum enses in ipsos: confodiunt sese mutuis vulneribus: M. Ut cadunt crebri! Jam bona pars interiit, cæteri mandant se fugæ. G. Fugiant, instate viri, urgete, consequimini, secutimini; ut è tanto numero nullus evadat.

SENT. *Christianum bellum (quod in Gedeonico adumbratur) à voluntariis, non coactis gerendum est: & præstat esse paucos alacres, quam multos ignavos. Stulti duces milites numerant, sapientes ponderant.*

JEPHTHA. Judicium. II.

ARGUMENTUM.

Jephtha persuadent senatores Israelitarum, ut se militia ducem præbeat adversus Madianitas.

Senatores

Senatores, Israelitarum, Jephtha.

Missi sumus ad te, Jephtha, ab Israëlitis, ut à te postulemus, ut præbeas te nobis ducem ad gerendum bellum contra Ammonitas. Scimus enim te esse eo corporis & animi robore præditum, cæque peritiâ belli, ut nemo hodie possit id præstare melius. I. Enimvero vos exegistis me domo paternâ præ odio: eur nunc venitis ad me, rebus adversis? Eur non potius retinivistis me, cum non egereris; ut esset vobis copia mei, cum egeritis? S. Noli quæso, Jephtha, meminisse injuriæ. Si nos non rectè fecimus, qui te expulerimus; tu rectè facies, si maleficio pensabis beneficio, & innocentiam tuam magis commendabis. Quod si nobiscum profectus fueris, & debellaveris Ammonitas, constituemus te principem omnium Galaaditarum. Atque ita fiet, ut tibi longe plus sit boni, quam quanta fuit injuria. I. Ergo si revocaveritis me ad debellandos Ammonitas, & Jehova subegerit eos mihi; obtinebo principatum in vos? S. Contestamur Jehovam, nos esse facturos isto modo. J. Persuastis. Eamus.

SENT. Præstantes viri, licet eis in præsentia non egeat, retineri debent in casus futuros.

RUTH A. Ruth. I.

ARGUMENTUM.

Noemim ex Moabitica discedentem in Israeliticam terram, quamvis dissuadentem, comitatur præ ejus amore Rutha, ejus quondam nurus.

Noemis, Rutha, & Orpha ejus nurus.

Postquam Deus cœpit misericordiam sui populi, (ut accepimus) cumque levavit fame, quæ coëgerat me, & meum virum, & liberos confugere huc ad Moabitas; jam nihil est quod velim diutius agere in regione aliena. Sed vobis, meæ nurus charissimæ, censeo redeundum suam cuiq; in domum patriam, postquam estis privatæ viris. Jam satis me comitatæ estis. Ite sanè secundo Deo, quem precor ut vobis rependat pietatem, quâ usæ estis.

estis in mortuos, & in me. Det inquam vobis Jehova, ut nanciscamini quietem, suum utraq; apud maritum. Amplectimini me, charissimæ conjuges meorum olim filiorum. R. Heu nos miseras! faccine disjungemur à te? Ah! non fiet, suavissima socrus: quin ibimus tecum ad tuos populares. N. Nihil opus est, meæ filiolar: an putatis me adhuc utero edituram filios, qui futuri sint vobis viri? Revertimini potius, meæ filiolar; abite. Nam ego quidem grandior sum, quam ut sim apta viro. Sed fingite non abesse spem, méque tradi viro vel in proximam noctem, filiosque gignere; an estis expectaturæ, donec adoleverint? Poteritisne tam diu durare sine viris? Non ita filiolar: parendum est necessitati. Equidem valde angor vestro discessu, sed nolo repugnare urgenti Deo. O. Vera prædicas: melius est reverti. N. Sapis, amplectere me. Vale mea quondam nurus. O. Vale & tu mea quondam socrus. N. Vides Rutha, ut tua fratria repetat patriam, & deos penates? Quid apud me hæres? Revertere una cum ea. R. Nè me urge de te relinquenda. Nam quo tu conque ibis, ego ibo: ubi tu commoraberis, ego commorabor. Communis mihi tecum erit populus, communis Deus. Tecum una moriar, tecum una humabor; ita omnino statui. Atque ita mihi habeam Jehovah propitium, ut una mors est me à te separatura. N. Postquam ita animum obfirmasti, nolo improbiùs obistere tuo studio. Eamus sanè, Deo bene fortunante.

SENT. Beati qui Deum Deique populum ante ponunt & parentibus & patriæ: eos Deus largè remunerabitur.

BOOZUS. Ruth. 2.

ARGUMENTUM.

Boozus comiter alloquitur Rutham spicas legentem, ejusque pietatem collaudat.

Boozus, Messores, Curator, messis, Rutha.

A Dsit vobis Deus, messores. M. Et tibi bene omnia secundet. B. Quæ est ista puella, Curator, quam hic

hic video spicas legere? C. Moabitica est, quæ huc secuta est Noemim, remigrantem ex agro Moabitarum. Ea rogavit, ut liceret sibi legere spicas post messorum: id quod adhuc fecit à mane: tam paulum manet domi. B. Audi filia, ne iveris in agrum alium ad colligendas spicas, neve hinc abieris: sed hæreto apud meas ancillas, & videto ut sequaris eas, in quemcumq; agrum ibunt messum. Ego verabo, ne famuli sint tibi molesti. Quod si sities, petes potum ex eisdem vasis quibus ipsi hauriunt. R. Quidnam est in me, quamobrem digneris ita respicere me, cum sim peregrina? B. Perlatum est ad me, qualè tu te præstiteris erga tuam socrum post obitum viri tui; utque relicto utroque parente, terraque patria, contuleris te ad populum tibi ante ignotum. Quod factum Jehova Deus Israelitarum rependet tibi cumulatissimo præmio, sub cujus quasi alarum præsidium tu te receperis. R. Agnosco tuam gratuitam benignitatem & misericordiam, qui tam comiter confirmes animum meum consolando, cum tamen indigna sim, quæ vel in ancillarum tuarum numerum veniam.

SENT. *Pii favent piis, eisque benefaciunt.*

DISCALCEATUS. Ruthæ. 4.

ARGUMENTUM.

Boozus, recusante altero propinquo, emit bona Noemim Ruthamque ducit uxorem.

Boozus, Propinquus, Ruthæ, Senatores.

HEUS tu qui hac transis, ades dum, paucis te volo. P. Quidnam id est? B. Consiste hic paulisper, dum evoco aliquot de senatoribus civitatis, qui transeunt per hanc portam, ut adsint nobis in hoc negotio: nam seria res est, egetque retribus. Heus vos senatores; quæso vos ut accommodetis huc nobis aliquantisper vestram operam. Non faciemus longius. S. Adsumus, dic quid velis. B. Partem fundi, qui fuit cognati nostri Elimelech, venundat Noemis, reversa ex agro Moabitarum: Hanc rem visum est mihi ut tibi significarem; ut, si empturus

empturus es, eamus in præsentiâ senatus nostri: sin minus, indices mihi. Nemo est enim cognatus propinquior te, secundum quem ego sum. P. Ego vero emam. B. Sed cum fundum emes à Noemi & à Rutha Moabitide uxore demortui, emes ea conditione, ut ipsam Rutham ducas in matrimonium, ut suscites nomen illius in ejus hæreditate. P. Non licet mihi hac lege emere, ne corrumпам patrimonium meum. Eme tu, si vis, meo loco: mihi quidem emere non licet. Atque in hujus rei testimonium accipe calceum meum de manu mea. Ego quemadmodum exui me hoc calceo, ita restor me cedere tibi meum jus in hac re. B. Vos senes & populares, hodie mihi testes eritis, ut ego emam omnia bona Eli-melechi, & Chilionis, & Mahalonis, à Noemi; utque mihi vendicem in matrimonium Rutham Moabitidem conjugem Mahalonis, ut consulam nomini demortui in ejus hæreditate, ne ejus nomen tollatur ex ejus consanguinitate & patris. Nos hodie testes nuncupo. S. Testabimur. Faxit Jehova, ut mulier ista quæ intratura est tuam domum, tam sit fecunda quam fuerunt Rachel & Lia, quæ duæ prole instruxerunt domum Israeliticam; utque egregium quid facies in Ephrata, & tibi nominis famam compares Bethlechemæ: fiatque domus tua similis domui Pharis, quæ in Judâs suscipit ex Thamare, progenie tibi à Jehova data ex puella.

SENTENTIA.

*Qui vult defuncti possessionem, habeat & viduam,
Qui vult quod placet, habeat & quod displicet.*

SAMSON. Judicum 15.

ARGUMENTUM.

Samson victus, ad Palestinos deductus, abruptis vinculis, occidit maxilla asini mille viros.

Judei, Samson, Palestini.

AN nescis Palestinos habere imperium in nos? S. Scio. J. Cur ergo incendiasti segetes eorum, magno nostro malo? S. Par pari retuli. J. Atqui huc veni-

mus, ut te victum dedamus eis. S. Siquidem jurejurando confirmatis, vos non illaturos mihi manus violentas, vinciatis licet. J. Fidem damus. S. Agite, colligate, ducite, abducite quantum potestis. P. Euge, adducitur ille hostis noster capitalis, qui immisit sceleratas faces in segetes nostras; nunc nunc ulciscemur. Nunquam hodie effugies, Samson; hic tibi finis adest vitæ. S. Agite vero, si quid animi habetis, aggredimini victum: experiar tamen si quid habeo solitarum virium. Euge. P. Perlimus, abruptit vincula: sed invadamus undique: non evadet: præstemus nos viros. S. Sed unde mihi telum? Ecce autem commodum sese offert hæc maxilla asini; hæc præbebit vicem clavæ: Pugna viri pro virili. Sentietis qui vir sim. Hem tibi, qui primus me lacessis primus perito. Et vos qui hic tam dense conglobati estis, sentite quæ sint vires Samsonis, qui vincit inermis armatos. Heus, cogitatis pugnare pedibus? Quo fugitis? Hic adest hostis, ne perдите victoriam! Tu quidem hic jacebis, tu quoque adjungêris ei comes: dormite. Euge Samson, quantam cædem fecisti! Maxilla asini quantam stragem edidi! Maxilla asini prostravi mille viros.

S E N T E N T I A.

Qui Dei Spiritu præditus est, invictus est, frustra que constringitur: Deus sæpe vilissimis telis ulciscitur hostes suos.

DIALO-

DIALOGORUM SACRORUM LIBER SECUNDUS.

ELIS. 1. Regum 3:
ARGUMENTUM.

*Jehova Samueli prædicit, sese animadversurum in domum Elis sacerdotis, qui in filios suos non animadverte-
rit.*

Jehova, Samuel, Elis.

S Amiel. S. Quid me vis? Accurram; adsum vocatus à te. E. Non vocavi: redi cubitum. S. Fier. J. Samuel. S. Adsum, Eli: nam vocasti me. E. Non te vocavi, fili: redi cubitum. S. Faciam. J. Samuel. S. Adsum; nam vocasti me. E. Atat, nunc demum intelligo quid sit. Discede cubitum: quod si te vocaverit, respondeo, *Loquere Jehova, audio.* S. Faciam. J. Samuel, Samuel. S. *Loquere Domine, audio.* J. Ego sum quiddam facturus in Israëlitis, quod quisquis audiverit, prorsus obstupescet. Sum enim aliquando importaturus in domum Elis omnia quæ decrevi, & rem ad exitum perduciturus: eique ostensurus, me persecuturum culpam ejus in ejus domum in perpetuum: qui, cum sciret filios suos malè audire, non animadverterit in eos. Quam ob causam juro, hanc noxam nullo unquam vel sacrificio, vel libamine, Elis posteritati remissum iri.

SENT. *Qui divinæ voci non est assuetus, eam interdum esse putat hominis. Peccantes natos non punire grave peccatum est. Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit natos. Natos qui verè & sapienter amat, castigat; sed nè quid injustè, immodicè fiat.*

ARGUMENTUM.

Saulus querens asinas patris, it consultum Samuelem vatem, & ab eo discit se futurum regem.

Saulus, Puer, Puella, Samuel.

ENimvero satis jam diu conquisivimus asinas, neque invenimus. Revertamur domum, puer; nè pater meus, omissis asellis, sit sollicitus de nobis. Puer. Non censeo redeundum esse, re infectâ. Aiunt esse divinum quendam & gravem virum in proximo oppido, qui quicquid dicit futurum evenit. Conveniamus eum, si fortè indicet nobis id cujus causa venimus. Sau. Sed quid offeremus homini? Nam etiam panè exhaustæ sunt peræ nostræ, nec habemus quod dono demus ei, & ire vacuos religio est. Puer. Tace: est mihi in præsentia quadrans fidei argenti, quem dabo ei, ut indicet nobis quam viam insistamus. Olim inter Israelitas qui ibant consultum deum, dicebant se ire ad videntem: nam qui hodie dicitur vates: olim vocabatur videns. Sau. Rectè mones, eamus. Ingressum est hoc ascensu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt aquatum; adeamus eas. Heus puella, an non hic est vates quidam? Puell. Est: & quidem incidetis in eum, si pergetis: properate modò: nam hodie venit in oppidum, quia populus facturus est rem divinam in sacello. Simulac introjeritis in oppidum, offenderis eum, antequam ascendat in sacellum epulaturus: populus enim non inibit epulas ante adventum ejus: quoniam ejus est consecrare sacrificium: postea epulabuntur invitati. Itaque ascendite; non est dubium, quin inventuri sitis eum. S. Habemus gratiam: ascendamus in oppidum. Sam. Video adolescentem huc venientem unâ, cum puero. Nimirum hic est, quem heri prædixit mihi Deus venturum ex regione Benjamarum, ut eum unctione creem imperatorem Hebræorum, ut eos vindicet ab injuria Palæstinorum. S. Amabò te, indica nobis domum vari. Sam. Ego sum ille: conscendite ante me hunc collem.

lem: hodie epulabimini mecum; deinde dimittam vos manè, & indicabo vobis quicquid cogitatis cum animis vestris. Quod attinet ad asinas perditas tertio abhinc die, tu nè esto anxius de eis, repertæ sunt. Sed quorsum de asellis? Ad te veniamus. Debes æstimare te esse columnam rotius nostræ nationis, omniumque salutem positam esse in te, tuæque domo paternâ. S. Quid ais? In mène, qui genus refero ad Jeminem, ortus ex obscurissima familia Benjamarum, quæ tribus est minima Israelitarum? Sam. Concedamus modò in hospitium. Deus providebit cætera.

SENT. *Deus opera sua inopinabilibus occasionibus ad exitum perducit.*

SAMUEL. 1. Regum 12.

ARGUMENTUM.

Samuel jam senex innocentiam suam, & Dei in Israelitis beneficia commemorat: eorumque peccatum reprehendit, qui regem sibi depoposcerint, & imperato divinitus tonitru eos ad obedientiam cohortatur.

Samuel, Israelitæ:

EN ego vobis in omnibus obsecutus, regem creavi, deinceps jam vobis præfuturum. Nam me quidem jam senem esse indicio est canities. Mei liberi inter vos degunt, & ego vobis jam ab ineunte ætate præfui. Hic adsum, respondere mihi coram Jehova, & coram ejus uncto; si cujus bovem, aut asinum sustuli; si cui injurius, aut violentus fui; si à quoquam præmium accepi, ut in ejus culpa conniverem; paratus sum vobis reddere. I. Neque injurius in nos, aut importunus fuisti, neque quicquam ab ullo accepisti. S. Testis est hodie apud vos & Jehova, & Jehovah unctus, nihil habere vos, quòd me accusetis. I. Planè. S. Adeste igitur: placet vobiscum disputare, quanta Jehova, & Moysis, & Aaronis creator, & majorum vestrorum ex Aegypto rediit autor, tum in vos, tum in majores vestros beneficia contulerit. Cum migrasset Jacobus in Aegyptum, invo-

carus à majoribus vestris Jehova, Mosè misit & Aaronem, qui illos ex Ægypto eductos in hoc loco collocarunt. Postea ipsius oblitos emancipavit Sisera duci exercitus Haboris, tum Palæstinis, & Moabitarum regi, à quibus bello vexati sunt. Deinde invocantibus eis Jehovam: Peccatumque confitentibus, quod eo relicto Baalim & Astarotum coluissent; & auxilium contra hostes orantibus, seque ei servituros pollicentibus: misit Jerobaalem, & Bedanem, & Jephtham, & Samuelem; per quos ita vos ab hostibus vestris undique vindicavit, ut in tuto essetis: Vos verò, cum videretis vos à Nahasso Ammonitarum rege invadi, postulastis a me, ut mutato rerum statu, a rege vobis regi liceret, cum Jehovam Deum vestrum regem haberetis. Igitur ecce vobis regem, quem delegistis & efflagitastis: regem vobis præficit Jehova. Si Jehovam Deum vestrum verebimini, eique servietis, & dicto audientes sine contumacia una cum rege vestro parebitis; bene vobiscum agerur: sin minus, & vos & regem vestrum Jehovæ manus impeter. Jam verò agite, videte quantam rem Jehova jam nunc in oculis vestris faciat, Triticij messis nunc est, quo tempore tonare aut pluere in his finibus non solet. Atqui ego jam Jehovam exorabo, ut tonet atque pluat: ut intelligatis, vos in Jehovam gravem culpam commisisse, qui regem vobis poposceritis. Jehova, cœli terrarumque Deus, emitte nunc tonitrua & nimbum, ut hic populus suum peccatum agnoscat. I. Ut tonat! Ut pluit! Heu nos miseros! Supplica pro nobis Jehovæ Deo tuo, ne pereamus; qui ad tot superiora nostra scelera hoc insuper adjecimus, ut regem nobis peteremus. S. Bono animo este. Vos quidem istâ re graviter peccastis; veruntamen nolite a Jehova deficere, sed cum toto pectore colite: nève desciscite ad vana ista, quæ neque juvare possunt neque defendere; sunt enim vanissima. Neque enim destituet Jehova populum suum, propter sui nominis celebritatem, postquam semel cepit vos sibi populum habere. Ego quoque, absit, ut Jehovam offendam, aut pro vobis supplica-

re, vósque decenre & rectâ viâ deducere intermittam. Tantum Jehovam metuite, eúmque verè & totâ mente colite; videte enim quantâ rem apud vos fecerit. Quod si peccatis indulgebitis, & vos & rex vester peribitis.

SENT. *Iusti homines (qualis fuit Samuel) nemini faciunt injuriam. Magna est hominum erga Deum ingratitudo, qui toties tam fideliter à Deo defensi, tot beneficiis cumulati, tamen hominem regem sibi deposcant: digni sanè qui inclementi regi serviant, quando clementem repudiant. Immensa est Dei clementia, qui sic ingratos tamen non deserat. Multum valent apud Deum preces iustorum, qui etiam alieno tempore vel pluviam possint impetrare.*

SORTILEGIUM. I. Reg. 14.

ARGUMENTUM.

Saulus Jonathanem filium suum vult occidi propter gustatum mel contra votum populi. Sed populus eum prohibet occidi.

Saulus, Populus, Jonathan.

HUc adeste omnes populi primates, dispicite & conquirete, cujus hodie culpâ fiat, ut Deus roganti mihi oraculum non reddat. Nam Jehovam ego Opt. Max. Israëlitarum conservatorem juro, si etiam Jonathan filius meus is fuerit, eum esse capite poenas daturum. Vos totus populus consistite isthinc, ego & Jonathan consistemus altrinssecus. P. Ut libet facito. S. Jehova Deus Israëlitarum age severè. Ducantur sortes: Atar, nos petit fors: alter nostrum sit oportet, Sortiamur. Oho Jonathan, fors indicat te. Indica mihi quidnam feceris. J. Gustavi paululum mellis de capite hujus baculi, quem in manu habebam: quod tu, insciente me, fieri vetueras. Hoccine mihi capitale esse æquum est? S. Deum ego juro, te moriturum Jonathan. P. Ergo morietur Jonathan, qui tam præclaram victoriam peperit Israëlitis? Nequaquam, per Jehovam immortalem; nè pilum quidem ammitteret, qui hodie Deum sui facti adiutorem habuerit.

SENT. In hac vita unus peccatū luunt interdum multi, quia sunt unum quasi corpus, cujus membrorum omnium est tanta conjunctio atque cognatio, ut sit eorum consensus tum dolorum, tum voluptatum. Sed in altera vita. in qua punientur animæ, sui quisque, non alieni peccati pœnas dabit.

O B E D I E N T I A. 1. Reg. 15.

A R G U M E N T U M.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitis clementius, quàm Jehova præceperat, ultus fuerit.

Saulus, Samuel.

Jehovam tibi propitium precor. Feci jussam Jehovæ: Sam. Quem ergo balatum & mugitum audio? Saul. Oves sunt, & capræ, & boves, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam ab horum pecorum optimis quibusque necandis abstinere milites, ut Jehovæ Deo tuo sacrificium fieret. Reliqua funditus excidimus. Sam. Licetne mihi, quod bonâ tuâ venia fier, tibi significare quid mihi Jehova hac nocte dixerit? Saul. Licet. Sam. Nonne, cum vel te iudice parvus fueris, nunc princeps es tribuum Israelitarum, unctus à Jehova rex eorum? à quo cum in hanc expeditionē missus sis, jussusq; sceleratos Amalechitis excindere, & bello ad internecionem persequi; cur ei dicto audiens non fuisti? tēque ad prædam, vetante Jehova, convertisti? Saul. Imò Jehovæ parui, expeditionemq; ad quam ab eo sum missus, confeci; & delevis Amalechitis, Agagum eorum regem abduxi. Tantum milites de manubiis pecora, bovesque, devotorum primitias, desumpserunt, quæ Jehovæ Deo tuo immolarentur apud Galgala. Sam. Quasi vero Jehovæ tam placeant hostiæ & sacrificia; quam ejus dicto audientem esse. Scito obedientiā præstantiorem esse sacrificio, & obtemperationem a lipe arietum. Nam non parendi peccatum perinde est ac magia & contumacem esse, eodem in culpa ponitur, ac simulacricolam esse: Et quia Jehovæ mandatum repudiasti, ipse te vicissim regno exiger.

exiget. *Sam.* Peccavi, qui contra Jehovæ jussu, contraque tua dicta fecerim, milites veritus, eisque obsecutus. Sed da mihi, quæso, hanc veniam ut mecum revertare; ut Jehovam adorem. *Sam.* Non revertar tecum, qui Jehovæ mandatum aspernatus sis, & idcirco ab eo abdicatus regno Israelitarum. Vale. *Saul.* At non patiar te abire, ut non me comiteris. *Sam.* Quid me retines? Ah! rupisti meum pallium: Et Jehova hodie Israelitarum regnum à te abruptum, idque alteri te meliori tradit. Neque verò faller Israelitarum triumphator, neque factum mutabit: non enim homo est, ut factum mutet. *Saul.* Fateor peccatum à me esse. Sed concede mihi hunc honorem apud senatores meorum popularium, apudque Israelitas, ut mecum redeas Jehovam Deum tuum adoraturo. *Sam.* Agè, agè: præi, sequar.

SENT. *Nihil placet Deo, quod ejus præcepto contrarium est etiam si bono alioquin animo fiat, debet enim homo Deo (sicut servus hero, aut filius patri) servire: non suo, sed illius arbitrio.*

GOLIATHUS. I. Regum 17.

ARGUMENTUM.

David à Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pugnare, & illum cum funda & pedo aggressus occidit.

David, Eliabus, Goliathus, Israelita quidam, alius Israelita, Nuntius, Saulus.

Salvete, mei fratres optimi. *E.* Deus det quæ velis, germane lepidissime. Ut valet pater? *D.* Optime, gratia Deo; meque misit ut viderem quid ageritis, vobisque afferrem placentiam & decem panes, & tesseram vestram acciperem. Dedit etiam mihi decem caseos, ad centurionem. Sed quæ ego vocem audio? *G.* Quid opus est vos exire ad prælium dimicandum nobiscum? Ego sum Palæstinus, vos estis clientes Sauli. Deligite ex vobis aliquem qui conferat manus mecum: qui si superaverit me prælio, & interemerit, nos serviemus vobis: sin ego

vicero, vos nobis servietis. Quanta ego hodie ignominia
 afficio instructos in aciem Israelitas! Date mihi virum
 quicum contendam singulari certamine. D. Quis est
 importunus iste, & turgidus gigas, qui tantopere de-
 spicit nos præ se? Cujus vocem & aspectum contremi-
 scunt omnes & refugiunt? Is. Nescio quis est, natus in
 nostrâ pernicië & dedecus; cum quo nemo audet con-
 ferere manum: adeo ingens est, & terribilis. D. Quid
 ergo præmii feret, qui sustulerit eum de medio, & abo-
 leverit hoc tantum probrum Israelitarum? Nam quis
 est impurus iste Palæstinus, qui inurit tantam notam
 ignominiaë castris Dei immortalis. Is. Si quis eum de-
 jecerit, rex eum valde ditabit, locabitque ei nuptum
 filiam suam, donabitque immunitate perpetuâ domum
 ejus paternam. E. Cur venisti huc improbe puer? Aut
 cur deservisti pauculas illas oviculas in saltu; Ego novi
 remeritatem, audaciâque tuam. Mirum, ni venisti
 spectatum prælium. D. Quid ego commisi? An non
 erat causa cur venirem? Sed adibo alios. Heus tu, quo
 præmio afficiet rex eum, qui occiderit immanem illum
 Palæstinum? Is. Maximo. D. Quonam? Is. Ornabit eum
 maximis divitiis & opibus, committetque ei natam
 suam uxorem, & liberabit domum ejus patriam in per-
 petuum. D. Condignum sanè præmium & regale. Equi-
 dem ausim aggredi hominem: nescio quomodo gessit
 animus, indignaturque tantum licere cuicumque in popu-
 lum Dei. Hæcine ut patiar? Impune ergo nefanda illa
 probra evomuerit in sacram gentem? Mori me malim.
 N. Adolescentule, jubet rex ut venias ad se. D. Nihil
 est quod faciam libentiùs. Eamus. O si fiat mihi po-
 testas pugnandi cum eo, quantum bellum confecero!
 vel potius quantum bellum confecerit D E U S, uno
 occiso? N. Adduco tibi hic adolescentulum, rex quem
 jussisti accersi. Saul. Quid audio, David? tunc dixisti
 te audere in Palæstinum illum portentosum, qui per-
 terrefacit totas nostras acies. D. Bono animo es, &
 rex: nè despondeat quisquam animum; vos spectabi-
 tis; ego ipse subibo hoc certamen, & congrediar cum
 Palæstino

Palæstino. S. Vide quid dicas, David. Non possis pugnare cum leo, adolescentulus & rudis belli cum viro robustissimo & in armis exercitatissimo jam à puero: D. Nihili facio neque vires, neque usum armorum ejus: habeo longe aliam rationem certandi. Audi quid dicam. Cum aliquandò pascere oves patris mei, leo unà cum urso invasit gregem, ovemque corripuit. Eum ego consecutus cecidi, eripuique ovem è faucibus ejus. Tum ursus in me irruere: ego vero prehensum rostro ad terram affigere, & cædere. Atque ita occidi & leonem & ursum. Non dubito quin idem exitus maneat nefarium hunc & deterrimum hostem, qui audet proscindere convitiis exercitum Dei immortalis. Jehova qui defendit me à leone & urso, idem defendet etiam à Palæstino isto. Saul. Quando tanta fiducia es, per me licet descendas in certamen, Adsit tibi Deus. Verumtamen es armandus. Volo accommodare tibi mea ipsius arma. D. Nunquam equidem arma tui. Sed faciam periculum, si possum uti. Hæc lorica valde me gravat, cassis quoque premit caput, etiam caligæ sunt duplo majores quam pro meis pedibus: nec ensis admodum decet meum latus; videorque magis alligatus ensi, quam ensis mihi. Vah! non possum ingredi cum his impedimentis. Apage hæc arma, non sum assuetus his ferendis. Malo ferre nota tela: pedum dico, & fundam, unà cum his quinque levibus filicibus, quos geram in sacculo. Bene spera, rex; cernes me hodie victorem redeuntem cum exuviis hominis ferocissimi. S. Ita faxit Deus. G. Videone ego hominem venire ad me? Tandem habeo quicum cerrem. Sed quæ, malum, intemperie agitant Israelitas? Quis misit nobis hunc pulchellum positionem rubicundum? Heus puer, mene putas canem, qui cogites pugnare pedo? ut te dii deæq; omnes, quantum est, perdant. Accede ad me sodes, ut jam propinam te dilaniandum & comedendum volucribus & bestiis. D. Tu quidem adoriris me, fretus gladio, & hastili, & scuto: ego vero aggredior te, armatus solo nomine Jehovæ armipotētis, Dei copiarum Israelitarum, in quas tu hodie

hodie contulisti omnia maledicta. Hodie Deus conclusit te in manum meam, ut te dejiciam, abscindamque tuum caput, & pascam volucres & feras non tantum tuo cadavere, sed etiam omnium qui militant in vestro exercitu: ut sciant omnes mortales, eum demum esse Deum, quem Israelitæ agnoscant & reverentur: discatque omnis hæc manus spectatrix, Jehovah non adhibere enssem aut hastam in vincendo, cujus sit unius gerere bella, quique tradiderit vos nobis in manus. G. Proh Jupiter! egone ut hodie hæc andiverim, idque à puero? At me Deus perdat, nisi te jam discerpo his unguibus. D. Quin agè, si quid potes: interim excipe hunc lapidem recta in frontem. Ohe Goliathe, corruis qui modo stabas tam firmè? At ego te contundam usquè hoc pedo. Hem tibi. Nunc isthic jaces prostratus manu pueri, qui modo solo aspectu viros & cælum armis territabas. Hic te puer jugulat tuo ipsius gladio, caputque tuum horrendum præfigit tuæ hastæ, quod ostendet exercitui.

SENT. *Nemo vel tam vir est, quin facile vincatur ab quovis, adverso Deo; vel tam puer, quin facile vincat quemvis propitio Deo. Dei est victoria, & credenti nihil arduum.*

JONATHAN. 1. Regum. 20.

ARGUMENTUM.

David & Jonathan inter sese rationem ineunt, quâ resciscere David queat quis sit Sauli erga ipsum animus: & fœdus inter sese in perpetuum paciscuntur.

David, Jonathan.

Quodnam esse potest meum tantum in tuum patrem peccatum, Jonathan, ut me quærat ad necem? J. Ad necem verò? Non est credibile; nam tanta me res non lateret; quippe cum meus pater nullam rem tantam, tantulamve faciat, quam non mecum communicet, nedum ut hoc me celer. Non est ita. D. At scit ut me habeas intimū: ideo hoc te fortasse celat, nè agrè feras. Crede mihi, nil tam certum est, quam me in summo vitæ discrimine.

discrimine versari. J. Ecquid ergo me tibi hac in re commodare posse arbitraris? D. Cras, ut tute scis, agitur primus dies mensis, quo ego die soleo cum rege accumbere. Rure latebo, te sciente, usque ad vesperum recti abhinc diei. Quod si me requirer, dices, tuo permissu excuisse Bethlechemam in meam patriam, ad sacrificium Gentilitium quod universi anniversarium facitamus. Si laudabit, salvus sum: si succenscbit, scito, eum nunquam ad sanio rem mentem reversurum. Sed dabis hanc veniam mihi, quem religiosissimo foedere in familiaritatem recepisti, ut si commerui tu me interficias potius quam tuo patri dedas. J. Deus meliora. Imo si sensero eum obstinato animo in tuam ferri perniciem, admonebo te. D. Sed quis mihi referet utrum tibi asperius responderit? J. Exeamus sub diem. Ità mihi benefaciat Jehova Deus Israelitarum, hujus cœli quod vides conditor & habitator, mi David, ut ego cras aut perendie scrutabor quid animi habeat meus pater: quem si intellexero bene esse in te animatum, mittam qui faciat te certio rem: sin autem tibi malum cogitare; id quoque tibi indicabo, ut me autore ab eas salvus, adsitque tibi Jehova, ut adfuit meo patri. Hæc ego me facturum, testor Deum. Quod si fallam, tum Jonathani numen iratum sit. Quod si tum, cum tui hostes omnes Dei nutu fuerint è medio sublati, ego jam non ero in vivis, ut tuâ misericordiâ salutem meam invicem custodire possis: at certe meæ in posterum familiæ & generi eam non denegabis. Itaque nunc iterum in eo foedus non solum tecum meo nomine, sed etiam cum tua domo nomine posterorum, tibi que juro, mi David, quem amo ex animo, facturum me ut dixi. Sed accipe rationem. Cras, quod novilunium celebratur, tu desideraberis: nam tua sessio vacabit. Descendes autem ad summum ter, tribus diebus, in locum ubi commodè lateas quocunque die negotium hoc fier: erisque post saxum Oselem. Ego, re factâ, veniam eo, & ad lapidis latus tres sagittas jaculabor, collimans ad scopum. Deinde puerum ad eas perendas mittam: cui si dixero eas esse citra ipsum;

sum; venias licebit, tua res erit in tuto, testor Deum immortalem: sin autem ultrà; abito sanè, Deo volente. Ac quos inter nos sermones contulimus, Jehova est eorum testis certissimus.

SENT. *Bonorum indivulsa est amicitia: estque ætior virtutis quam sanguinis conjunctio.*

NOVILUNIUM. I. Reg. 20.

ARGUMENTUM.

Saulus filium suum Jonathanem, propter ejus cum Davide amicitiam, jaculo transfigere conatur.

Saulus, Jonathan.

CU non venit Isæi filius ad cibum capiendum, neque heri, neque hodie? J. Petiit à me veniam concedendi Bethlehemam: futurum enim sacrificium gentilitiam in eo oppido, ad quod adesse jussus esset à fratre suo. Itaque magnopere orare, ut si sibi vellem gratissimum facere, facerem eò se conferendi, fratresque visendi potestatem. Hæc causa est quamobrem ad regiam mensam non venerit. S. O improbæ & contumacis foeminae progenies! quasi ego nesciam te Isæi nati percupidum esse, ad tuum quidem & tui parentis dedecus atque ignominiam. Nam quamdiu vivit in terris Isæi filius, nunquam tu firmum regnum habebis. Quare cura ut ad me sistatur; nam morte dignus est. J. Cur ita tandem? Quid commisit? S. Docebo te hoc jaculo quid commiserit. J. At ego hinc effugiam. O rem indignam! actum est de Davide, nisi aufugerit.

SENT. *Impii piorum amicitiam ferre non possunt. Injustis nihil est intolerabilius justitia.*

ACHIMELECHUS. I. Reg. 21.

ARGUMENTUM.

David fugiens Saulum, ab Achimelecho sacerdote panem ensamque impetrat, sese ad regium quoddam negotium ex ipsius regis mandato proficisci simulans.

Achime-

Achimelechus sacerdos, David.

Quid est quod solus sis, nullo comitatu? D. Rex mihi quoddam negotium mandavit; quod negotium nè quis omnino mortalium rescisceret, nève quo mitterer, præcepit. Eam ob rem famulis certum quendam locum assignavi. Quare si habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. A. Panem profanum non habeo, sed sacrum habeo, si modò tui famuli à mulieribus abstinuerunt. D. Cum mulieribus nihil nobis rei fuit hanc jam tertium diem, ex quo profectus sum; suntque corpora meorum famulorum casta. Quod si fortè tum, cum profecti sunt, fuerant cum uxoribus, atque ità corpora pura non habebant: at hodie quidem, antequam sacris panibus vescantur, puri erunt; quoniam hic dies tertius est, quod spatium lustrationi tribuitur in nostra lege. A. Igitur accipe panem sacrum. Nam nullum habeo præter hos apposititios panes, è conspectu Jehovæ sublato summissis statim in eorum locum recentibus. D. Habésne hic præterea ullam hastam aut ensem? nam neque hastam neque ensem cepi, adeo me regis mandatum urgebat. A. Hic est ensis Goliethi Palæstini, à te in valle quercus occisi involutus panno post ephodum. Eum tu, si vis, capias licet: nam alius nullus est. D. Nullus est isto melior: trade eum mihi.

SENT. *In periculis interdum simulârunt sancti homines. Lex est facta propter hominem, non homo propter legem. David, urgente necessitate, panes sacros insons comedit, quamvis non esset sacerdos, & solis sacerdotibus vesci per legem liceret.*

DOEGUS. 1. Regum 22.

ARGUMENTUM.

Saulus injuste curat occidendos Jehovæ sacerdotes, quia ei Davidem non indicaverint.

Saulus, Achimelechus, Doegus.

Alli Achitobi nate. A. Adsum domine. S. Cur in me conjurasti, cum Isai nato: cui & cibaria & ensem.

ensem dedisti, & pro quo Deum consulisti? Quæ infidæ mihi manifestò parantur? A. Ecquis autem est ex tuis omnibus aquè fidus atque David? Regis gener, tuo jussu profectus, & apud te maxima dignitate habitus? An nunc primum Dei oraculum ejus nomine sum percontatus? Absit à me omne scelus: cave nè mihi, aut omnino meæ paternæ familiæ, ullum in hac re crimen imponas: nam istius totius negotii sum planè ignarus. S. Morieris, Achimelehe, una cum tota tua paternæ familia. Agite mei cursores, circumdate, & occidite hos Jehovæ sacerdotes: nam Davidis partes tuentur, sciebantque profugum esse, neque me certiores fuerunt. Quid dubitatis? Quæ vos religio impedit? Cur & vos mihi non pareris? Age Doëge, circumveni eos tu, & interfice. D. Fiet.

SENT. *Impius princeps sanguinarius est, & suspicioni iræque suæ magis credit & obsequitur, quam veritati. Miserum est cum iudice negotium habere, qui veram causæ dictionem non admittit.*

DAVID LATITANS. 1. Regum 24.

ARGUMENTUM.

David Saulum solum nactus in antro, ejus penulæ oram abscindet: Deinde digressus, altâ voce apud eum innocentiam suam testatur: & Saulus suam injusticiam confitetur.

Comites Davidis, David, Saulus.

A Tat despectit Saulus in hoc antrum, ad parendum necessitati, Dies advenit, David, quo die tibi Jehova promisit se tibi traditurum tuum hostem in potestatem, ut eo utaris ad tuum arbitrium. D. Tacere, tacere, obrepam ad eum pederentim à tergo, dum ventrem exonerat. C. Quid facit? non eum interficit? O hominem insanum, qui tantam, tam subito oblatam occasionem ulciscendi hostis non arripiat! D. Ah, toto animo commoveor posteaquam oram ejus penulæ abscidi. Avertat Jehova, ut hoc ejus uncto, domino

meo

meo faciam, & ei manus offeram vel hoc solo nomine, quod Jehovæ unctus est. C. Tu nimium religiosus es. Nos ipsi fabiemus non ita cunctanter. D. Nolite Dei munus usurpare: regem non fecistis, regem ne delete. Eiusdem est abolere, qui creavit. Sinite eum. Jam exir, ego cum subsequar. Heus domine rex. S. Ecquis me revocat? D. Cur fidem habes dictis eorum, qui dicunt Davidem tibi malum moliri? Vides profecto oculis tuis, ut hodie Jehova in spelunca, tui mihi fecerit potestatem: nec defuit qui me in tuam necem cohortaretur: sed peperci tibi, meque negavi manus allaturum domino meo, qui esset unctus Jehovæ. Sed vide, pater, vide tuæ penulæ extremum in manu mea: quod cum absciderim, neque te interfecerim cognosce & intellige, nullum me scelus commisisse, nullum contra te facinus admisisse dignum quamobrem meæ vitæ infidias tenderes. Suscipiat hanc Jehova causam, reque mihi sine mea opera ulciscatur. Verus est proverbium, A scelerato prodibit scelus. Te quidem mea manu non ulciscar. Cui tandem instat rex Israelitarum? Quem tu persequeris? Canem mortuum, pulicem. Jehovam precor ut hujus sibi causæ iudicium suscipiat, measque partes defendens tuas in me injurias persequatur. S. Tuamne ego vocem audio, David fili? Hei mihi! tu aequum & bonum habes, qui mihi bonum pro malo rependeris; id quod satis hodie ostendisti, cum mihi (quem in tuam manum Jehova concluderat) mortem non intuleris. Nam quoruscunque est, qui hostem suum nactus, indemnem dimittat? Sed te, pro isto tuo hodierno in me facto, Jehova condigno præmio remuneretur. Ego quidem scio te regem futurum, & regnum in Israelitas obtenturum. Quare jura mihi per Jehovam, te meam stirpem post meum interitum non esse excisurum, meique nominis memoriam de mea familia deleturum. D. Juro.

SENT. *Injusti calumniatoribus facillimè credunt. Injusti malum pro bono, justì contrà bonum pro malo reddunt: Et Deus utrosque tandem pro meritis remuneratur:*

ABIGA.

ABIGAIL. 1. Regum. 25.

ARGUMENTUM.

Missi ad Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria, repudiantur ab eo. Quo audito, uxor Nabalis Abigail munera Davidi obviam ferre properat; & ei obviam facta, ejus in Nabalem iram pacat.

*Famuli Davidis, Nabal, Puer, Abigail,
David.*

David Isæi filius te, Nabal, tuamque domum, tuamque omnia plurima salute impertit. Is, quia audiuit ut consuram ovium facias, misit nos ad te rogatum ut (si cum tuis pastoribus non solum sine ullo maleficio aut injuria, verum etiam cum magno beneficio sumus versati, ita ut eos ab omni jactura tutos præstiterimus quamdiu fuerunt in Carmelo : Cujus nobis rei tui famuli testes esse possunt) benigne nobis facias, hoc præferam tam fausto die: & quæ commodè poteris, des cibaria ad ipsius Davidis (tui propè diximus filii) ejusque comitum famem propellendam. N. Quis est iste David? Quis est iste Isæi filius? Isne est ad quem hodie servi passim à dominis transfugiunt? Scilicet ego cibum portionemque meam, & quæ mactavi ad alendos meos consortes, de hominibus mihi prorsus ignotis? F. Aliunde nobis prospiciamus: nam hinc quidem nihil auferemus, ut cum affectum video: Redeamus ad Davidem. P. Meus dominus consuluit sibi pessimè. Eo narratum omnem rem heræ, ut caveat. Hera, nunc, si quando, tuâ est opus prudentiâ. A. Nunquid malum recens ortum est. P. Et quidem maximum. Missi à Davide nuntii è deserto ad herum nostrum, ut aliquid hinc per humanitatem auferrent, repudiati ab eo sunt; & tamen illos experti sumus viros plane probos: nullamquam contumeliâ aut damno affecti, quamdiu sumus inter eos rusticati. Quin pro muro nobis noctes diésque fuerunt, donec versari cum eis sumus pascendo pecudes. Proinde dispice tu diligenter quid actura sis; alioquin actum est de domino nostro & tota ejus familia.

Nam

Nam ipsum quidem convenire, hominem profligatissimum ac perditissimum, stultitiæ sit. A. Famuli, capite properè omnia hæc quæ vobis tradam : quæ imposta alius feretis ante. Ego jam subsequar. Huc mihi properè asinum. Quam male metuo, ne mei viri stulticiam luamus ! O hominem insanum, qui pro nihilo habuerit, cum hominem in se irritare, à quo maxime potest & juvari amico, & lædi infenso ! Sed video ipsum Davidem adverso cõlle descendentem. Nescio quid iratus loquitur cum suis. D. Næ ego frustra conservavi omnia quæ habet iste in desertis, ita ut nihil omnino de suo deperdiderit : Et reddidit mihi malum pro bono ? At ita perdat Deus hostes Davidis, ut ei ante crastinum mane nihil prorsum reliqui faciam. A. Obsecro te, domine, tibi ad pedes suppliciter jacens, ut bona me venia audias. Vide mi David, ne hominem despicatissimum Nabalem dignum judices, in quem iram veritas : qui sicut nomine, ita re ipsa stultus est. Nam ego quidem, cujus est culpam præstare, missos à te juvenes non videram, neque enim fivissem abire vacuos : sed vides profecto, vir clarissime, (neque enim dubitari potest) te à Deo immortalis absterreri à sanguine faciendo in tuis inimicis per temeripsum persequendis : cum ipsos Nabalis insania ejusmodi sit ipsa per se supplicium, ut non aliud tuis hostibus & invidis imprecandum esse videatur. Quare æquo animo patere hoc munusculum, quod tibi hîc afferro, juvenibus tibi merentibus dari auferendum, & mihi hanc noxam remitte. Sic tuas tibi fortunas bella divina gerenti in tuto constituat Deus ; & te in omni vita omni malo prohibeat. Ac si quis tibi infestus, & tuæ necis cupidus existat, precor Deum ut te semper incolumi, & fortissime consistente, tuus hostis variis jactatus procellis dispareat. Jam vero cum præclara Dei promissa consecutus, Israelitarum dux fueris constitutus, tanta tua felicitas nulla quasi labifaciabitur labe conscientie, qua necesse esset tuam læticiam contaminari, recordatione effusi sanguinis & supplicii ob privatam injuriam sumpti. Deus faciat

ciet tibi meliora, meminerisque aliquando mei. D. Grati-
as ago Jehovæ, Deo Israelitarum, qui te mihi hodie
miserit obviam: nec non tibi quæ me tuâ oratione à cer-
de & vindicta injuriæ in me commisse avocâris. Nam
Deum immortalem testor, qui me tibi malefacere pro-
hibet, nisi tu mihi occurrere properavisses, Nabalem
ante dilaculum fortunis omnibus funditus everissem.
Verùm ejus culpam tibi condono, tuâque munera gra-
to animo accipio. Abi sanè domum salva.

SENT. *Irritare potentiorum, vesania est: bonum
malo pensare, scelus, Iratum potentiorum muneribus ver-
bisque pacare, sapientia est.*

ABISÆUS. 1. Reg. 26.

ARGUMENTUM.

*David noctu clam in Sauli castra digressus, ejus dor-
mientis hastam, matellamque surripit. Deinde digressus
illinc procul clamore eum excitat, suamque innocentiam
iterum testatur, in calumniatores invehens: & ille
iniquitatem suam iterum confitetur.*

David, Abiseus, Abner, Saulus.

Uter vestrum descendet mecum in castra ad Sau-
lum? Abis. Ego. D. Eamus sensim & pederentim
per noctem, dum dormiunt hostes. En omnes sunt oppres-
si altissimo somno. Abis. David, David. D. Quid est?
Abis. Hic stertit Saulus in tentorio, hastâ humi ad ca-
put ejus defixa. Abner & reliqui temerè circum eum
jacent; nimirum tibi Deus facit tui hostis potestatem.
Vis ergò ut eum ego hastâ configam ad terram uno ictu,
non repetendo? D. Noli eum perimere. Quis enim ad-
ferat manum ei quem Deus unctione creavit regem,
quin obliget se nefario scelere? Aut Deus eum perdan-
dum oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut in prælio cades-
ce. Cerrè meam manum à rege creato divinitus avertat
Deus. Sed cape hastam ejus & matellam: abeamus.
Abis. Deus bone, ut altè sopiti sunt! Nullus omnino
expergiscitur. D. Non sine numine hæc fiunt. Conscen-

damus.

damus montem. Volo ego de summo cacumine clamare
Saulum, & ei ostendere me non minus fidum, quam
quemvis eorum, quibus stipatoribus utitur. Satis jam
procul absumus ab eis, nè repentino eorum adventu pos-
simus opprimi. Heus Saule, heus stipatores Sauli, heus
Abner; non mihi respondes? Heus, te appello, Abner.
Abn. Quis tu es qui clamas regem? D. Næ tu es vir
eximius, & dignus qui inter Israelitas principatum te-
neas. Itane vero regem? dominum custodis, ut ad eum
necandum miles quidam modo introierit tentorium?
Haud egregium sanè istud fecisti. Per Deum immorta-
lem, vos estis digni supplicio capitali, qui tam male cu-
stodiatis dominum vestrum, regem à Deo constitutum.
Quæso, vide ubi sit hasta, & matella regis, quæ erat pro-
pe caput ejus. S. Estne ista tua vox, fili David? D. Mea,
ô mi rex, & domine. Sed cur tandem persequeris ser-
vum tuum! aut quid feci, aut commisi? Veruntamen
ne gravare paulisper audire me loquentem. Si Deus te
mihi infestum reddit, precor eum tibi propitiu: si ho-
mines sunt, execrabiles sunt in conspectu Jehova, de cu-
jus me hodie patrimonio deturbant, quantum est in ip-
sis, & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. Sed
non sinet Jehova terram meo sanguine funestari, quam-
vis Israelitarum rex occupatus sit in persequendo pulice
(ut ita dicam) ut si perdicẽ per montes persequatur. S.
Peccavi, revertere, David fili. Jam enim tibi non male
faciam, qui ita abstinueris te meâ nece. Erravi nimis
quam imprudenter fateor. D. Hic depono hastam tuam,
eam perito aliquis juvenum: cæterum Deus remuneretur
quemque ut dignus meritisq; est, Te quidem hodie
tradidit mihi in manũ, sed contrinpi me à nece regis. Er-
go quemadmodum tuam ego salutem charam habuĩ; sic
ille habiturus est meã, meq; hostili manu liberaturus. S.
Macte virtute David fili, haud, dubie conata perficies.

SENT. Et iusti juste, & iniusti injuste facere per-
severant Calumniatores, tametsi utrisque nocent, tamen
revera perniciosiores sunt iis qui eorum calumniis credunt,
quam iis quos calumpniantur.

ARGUMENTUM.

Phœbas Saulo Samuelem elicit ab inferis, & ab eo Saulus futurum exitium suum cognoscit.

Saulus, Phœbas, Samuel, Famuli.

PHOEBAS, redde mihi oraculum Phœbi, & excie quem dicam tibi. **P.** At tu scis, ut exterminaverit Saulus ex hac terra Phœbadas & divinos; cur me in tantum capitis periculum adducere vis? **Saul.** Jehovam Deum immortalem juro, hanc tibi rem fraudi non futuram. **P.** Ecquem vis tibi excitem? **Saul.** Samuelem. **P.** Fiet: heu me miseram! disperii; tu Saulus es, & me indigne decepisti. **Saul.** Ne formida. Sed quid vides? **P.** Video augustam quandam & planè divinam personam è terra ascendentem. **Saul.** Quâ est specie? **P.** Vir est senex, indutus pallium. **Saul.** Samuel est, præbebo ei honorem. **Sam.** Quamobrem me eliciendo inquietas, Saule? **Saul.** Magnis premor angustiis: Palæstini me bello petunt; Deus averfatur, nec jam responder, neque per vates, neque per somnia: hanc ob causam accivi te, ut me doceas quid mihi sit faciendum. **Sam.** Cur ergò me consulis, si ipse Jehova tibi non modo non faver, sed etiam adversatur? Faciet ille quidem, quod elocutus est voce meâ; tibi que extorquebit regnum de manu, quod tradet alteri, videlicet David; quia non obtemperasti ei in ulciscendis Amalechitis, quibus insensus erat: eam ob rem ità sine dubio te accipiet. Quin etiâ addicet tecum Israelitas Palæstinis: & cras tu tuique liberi eritis una mecum: castra etiam Israëlitarum tradet Palæstinis. **Saul.** Eheu! **P.** Perii-misera, corruit. Saule, Saule, quæso te, obsequere mihi, cape cibum. Tu scis ut sim tibi morigerata, & caput meum summo periculo objecerim, ut exequerer tua jussa. Agedum, præbe te mihi facilem vicissim, & vescere cibo, quem tibi apponam, ut recreatis viribus aggrediaris iter. **Saul.** Non edam. **F.** Quare? Imo vero edes. **P.** Jus oramus. **Saul.** Quando tantopere urgetis, fiat. **P.** Agedum

Adum, surge, & recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis macto vitulum altilem quem habeo domi, subigóque Arinam ex qua conficiam panes subcineritios.

SEN T. *Qui Deum deseruerunt, tandem deseruntur à Deo. Deserti à Deo confugiunt ad eum, à quo antè abhorrerant, diabolum; à quo nihil nec cognoscunt, nec consequuntur, nisi suum exitium. Et sanè æquum est ut qui bonum fugit, incidat in malum.*

ACHIS. 1. Reg. 29.

ARGUMENTUM.

Achis Gethæ rex, admōnitu procerum suorum Davidem (qui ad ipsum confugerat) ab exercitu suo dimittit.

Proceres, Palestini, Achis rex, David.

Quinam sunt. Hebræi isti, quos habes in nostro exercitu? A. David est, Sauli Israëlitarum regis servus, qui mecum egit per hosce dies, vel potius annos; in quo nihil adhuc reprehensione dignum deprehendi, ex quo ad nos aufugit. P. Remitte hominem in eam provinciam cui tu eum præfecisti; nè, si nobiscum descendisset in certamen, in nos se convertat. Nam quâ tandem re melius possit cum suo domino reconciliari, quam horum hominum capitibus? Nonne hic est ille David, carmine illo in choreis celebratus? *Saulus mille, decem concidit millia David.* A. David, Jehovaham ego immortalem testor, te mihi tuamque castrensem consuetudinem probari: neque enim ullum adhuc in te vitium, posteaquam ad me primùm te contulisti, deprehendi. Sed oprimatibus non places. Quamobrem discede cum bona pace, nè Palestinos proceres offendas. D. Nam quid ego commisi? Aut quid in me adhuc deprehendisti, ex quo primùm in tuum conspectum veni, ut in bellum contra hostes tuos non proficiscar? A. Scio equidem te mihi tam placere, quam si divinus esses Genius. Sed verant satrapæ Palestini, te prælium secum inire. Quamobrem, mane ubi diluxerit, proficiscere sanè una cum tuo domino.

mini servis, qui tecum venerunt. D. Equidem invitis illis militare nolim: parebitur.

SENT. *Non abs re suspectum est perfugarum contra suos auxilium.*

AMALECHITA. 2. Regum I.

ARGUMENTUM.

Amalechita quidam Davidi necem Sauli nuntiat, cujus necis autorem ipse se esse dicit, eamque ob rem David eum jubet interfici.

David, Amalechita.

Video quendam huc venientem scissa veste, & capite insperso pulvere. Haud temere est, nimirum aliquem sinistram nuntium adfert. Undenam ades tu? A. Ex exercitu Israelitarum evasi. D. Quid adum est? Eloquere. A. Fugerunt milites è prælio, multi è vulgo ceciderunt: Saulus quoque & Jonathan ejus filius occubuerunt. D. Qui scis Saulum & Jonathanem, occubuisse? A. Cum fortè venissem in Gelboem montem, video Saulum innixum hastæ, cui currus & equitatus jam jamque imminebant: respexit ille, & me viso, Huc ades, inquit. Accessi. Tum ille, Quis tu es? A. Amalechita, inquam ego. Aggredere me, inquit, & interfice. Nam magnò dolore discrucior, nec adhuc possum emori. Hic ego quid agerem? Videbam non victurum post tam gravem causam; itaque interemi, abstulique coronam de capite ejus & armillam de brachio: quæ tibi afferro, ut vides. D. Heu calamitosa clades! heu lugubre prælium! ô facinus audax! cujas es? A. Filius sum advenæ quondam Amalechitæ. D. Tene ergò non esse veritatem ista impura manu perdere unctum Jehovæ? Tu juvenis invade hominem, nece. Meritò morieris, & tuo indicio peris, qui te de rege interfectio iactaveris.

SENT. *Si potentes sic tractarent eos, qui ipsis mortem aut malum inimicorum, tanquam rem lætam, nuntiant ut Amalechitam hunc traxit David; aut si saltem hujusmodi nuntios avversarentur: minus auderant assentatores.*

NATHAN.

NATHAN. 2. Regum. 12.

ARGUMENTUM.

Nathan Davidem, jussu Jehovæ, ficta ad rem narratione simili, ita prudenter adulterii homicidiique arguit, ut ipse David contra semetipsum ferat sententiam.

Nathan, David.

David, duo homines erant in quadam urbe, alter dives, alter pauper. Dives ovibus & capris bobusq; abundabat; pauper unum omnino habebat oviculam, à se empram & altam, quæ adoleverat unà cum ipso & liberis ejus, vescebatur eodem cibo cum eo, bibebat eandem portionem, quiescebat in sinu ejus: breviter, erat ei pro filia. Ad illum autem divitem venit quidam hospes, quem accepturus. Præteritis pecoribus suis, oviculam illam pauperis mactavit. D. Per Jehovam immortalem dignus est morte, qui fecit istud: ovemque certe quadruplo pensabit, qui tantum facinus committere non dubitaverit. N. Tu ille es, David. Deus creavit te regem Israelitarum, teque liberavit ex manu Sauli; tibi tradidit domum domini tui, & uxores quas complecteris; tibi Israelitarum, tibi Judæorum familiam dedit, alia atq; alia insuper daturus, si ea non satis essent. Et tu, contempto ejus præcepto, Uriam Hittæum, Ammonitarum telis objectum indignissimè trucidasti, ejusq; uxorem, nulla Jehovæ habitâ ratione, in matrimonium duxisti, Ob quæ flagitia, nunquam à tua domo aberit clades. Nam Deus conflabit tibi malum domesticum; tuasque uxores, te vidente, alteri tradet, qui cum eis luce palam congregietur. Tu quidem occultè fecisti, sed ipse id faciet in luce, atque in oculis omnium Israelitarum. D. Peccavi in deum. N. Deus quoque remittit ille quidem tibi peccatum, neque ob id morieris. Sed quia istâ re inimicis Jehovæ occasionem maledicendi dedisti, filius qui tibi natus est, morietur. Hæc me tibi nuntiare jussit Deus.

SENT. *Callide reprehendendi sunt potentes. Qui alterum damnat, seipsum damnat, si similia committit.*

*Nibil est tam rectum, quin detegatur. Si peccatum refecti-
sci non vis, peccare noli.*

THECUANA. 2. Regum 14.

ARGUMENTUM.

*Thecuana femina à Joabo subornata, oratione recta at-
que figurata, impetrat à Davide revocationem Absalomi
ejus filii, ob fratricidium profugi.*

Mulier Thecuana, David, Joabus.

Fidem tuam, ô rex. D. Quid mali habes; M. Mul-
er sum deserta, & viduata viro, cui superstites fu-
erant duo filii: hi cum ruri forte inter se contenderent,
nec esset qui litem dirimeret, cecidit alter alterum,
cumque morte multavit. Nunc universâ me familia
urget, poscens ad necem eum qui superest, ob interem-
ptum fratrem, cupiensque perdere unicum hæredem pa-
rentum: & quod mihi miseræ lucis superest, (quod cer-
te est perexiguum) extinguere, meique viri nomen
memoriamque prorsus è rerum natura tollere. D. Re-
cipe te domum tuam, ista mihi curæ res erit. M. Verum
interim periculum est, ne, te tuisque nescientibus, pœna
mihi & meis irrogetur. D. Si quis in te mutiar, defer-
to ad me: nã ille, faxo nunquam postea te tanger. M. Sed
memineris, per Deum immortalem, multos esse occisi
cognatos, & vindices, à quibus omnibus exitium meo
filio metuendum sit. D. Eundem tibi ego Deum juro,
me provisurum nè tuus filius ullum pilum amittat. M.
Dabis mihi veniam si te liberius jam alloquar? D. Sa-
ne. M. Quæ te (malum) ratio inducit, ut cum te mihi
mulieri vilissimæ tam facilem præbeas, populo toti,
eisque præstantissimo, ita sis durus & inexorabilis, ut ei
nolis condonare profugum tuum, ejus non minus est
cupidos quam ego sum mei nati? præsertim cum in eo
non minus fortasse tui generis propagandi spes posita
sit, quam mei in meo. Neq; enim potes habere explora-
tum, te alium regni successorem esse procreaturum.
Nam moriendum certe est, idque incertum an hac ip-

sa horâ ; & ita moriendum, ut in hanc vitam reditus non pateat ; non magis quam aqua semel effusa recolligi non potest : quo magis nobis habenda ratio est ut in nostri generis propagatione quodammodo immortales reddamur. Quod si supplicii æquitatem prærendis, vide ne non æquitatem, legi parendo, sed iniquitatem, Deum legis autorem, non imitando, sequi videare. Neque enim ille continuo fontes perdit, id quod tu minime omnium ignoras ; sed etiam atq; etiam cogitat de reconciliandis eis, qui ob suum aliquod factum ab eo sunt alienati. Atque ut jam meam rationem intelligas, equidem non sine dubitatione feci, ut te hac de re adirem. Nam quod videbam populum ipsum tam parum apud te valere, ne ipsa nihil possum valde metuebam. Et eam ob rem, quo callidius te inducerem, sic mecum ipsa cogitavi ; Hem, regem adibo, & cum eo quasi meum sic negotium, sic agam. Quod si obtinuero, ut me contra eorum odium tueri velit, qui me, una cum filio meo, fortune omnibus vitæque ipsa evertere properent : tum ab eo contendam, ut, si sibi constare velit, suam clementiam, quam uni expositam habeat, tam multis clausam esse non pariat. Quam me rem impetraturam esse, ô rex, non diffidebam. Cum enim præclare scirem, te in jure dicendo, & æquitatem ab iniquitate dijudicando, singulari quadâ & planè divina semper fuisse prudentia prælitum ; non dubitabam, quin qui tibi nunquam abfuisset Deus, idem nunc esset in hac justissima causa adfuturus. D. Ne me cela quod te rogabo. M. Roga sane. D. Nonne istud totum secisti impulsore Joabo ? M. Ita tibi secunda omnia opto, ô rex, ut nullius harum rerû quenquam ulla ex parte auctor habeo præter Joabum : ipse jussit, ipse præmonstravit quæcunque dixi : ejus instinctu rem omnem involucris figurarum tæxi : quam tu pro tua divina sapientia, qua omnia quæ in mundo constant tenes, facile intellexisti. D. Impetrasti, Joabe. I sane reductum adolescentem Absalomum. Jo. Ago tibi gratias immortales, ô rex : nunc demum intelligo, me apud te valere gratia, postquâ hoc sum à te consecutus,

SENT. *In aliena causa facilius judicant homines quam in sua. Itaque hominem ab aliena ad suam per similitudinem deducere, prudentia est.*

SEMEIS. 2. Reg. 16.

ARGUMENTUM.

Semeis Davidem convitiis proscindit : quæ David fert patienter.

Semeis, Abisæus, David.

PRODI, prodi, homo sanguinarie & scelerose. Expedit à te Jehova omnem sanguinem domûs Sauli, cujus tu regnum occupâsti, quod Jehova Absalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te scelera petunt, homicida crudelissime, quem ego jam hîc lapidibus obruam. **A.** Nonne indignum est, canem istum mortuum regi convitiari? Visne ut eum adoriar, eique caput decuriam? **D.** Quid tum postea, fili Sarviæ, si convitiatur : & si ei Jehova mandavit, ut Davidi malediceret ; quis ab eo facti rationem reposcat? En meus ipse filius, qui ex meis visceribus ortus est, mortem mihi machinatur : quid faciet Jemine natus? Sinite eum maledicere : nam Jehovah jussu facit. Fortasse respiciet Jehova meam miseriam mihiq; bonum rependet pro hodiernis hujus convitiis. **S.** Sceleratissime & flagitiosissime mortalium omnium, non solum bipedum, sed etiam quadrupedum nequissime, qui per nefarias cædes ad regnum pervenisti, qui Sauli domum funditus extripâsti, qui hominem optimum, ejus uxore construprâsti, crudelissimè occidisti, & ejus neci plurimos te meliores addidisti, adulteriumque homicidio cumulâsti : homo perfidiose & impure, quid potest in te satis graviter dici? Quem ego hîc saxis jam mactabo, & unius justissimâ cæde tot nefarias cædes expiabo.

SENT. *Maledicta constanter ferre, magni est animi : non ferre, effeminati.*

ACHITO.

ACHITOPHEL. 2. Regum 17.

ARGUMENTUM.

Achitophel Absalamo prudens, sed impium consilium dat de opprimendo Absalomi patre Davide. Verum Chusæus Davidi bene volens, altero consilio illud reddit irritum.

Achitophel, Absalomus, Chusæus.

Absalome, censeo, ut ego nunc lectis duodecim hominum millibus, Davidem hâc nocte persequar; eumque perterritum, & fatigatum, defessumque, omnibus qui cum eo sunt fugâ dilapsis, solum interficiam; deinde cæteros omnes ad te sic reducam, ut sponsa deduci solet ad sponsum. Ita fiet, ut cum tu unus mortem experas, cæterorum omnium saluti consultum sit. Abs. Perplacet quidem tuum consilium; sed vocetur huc etiam Chusæus Archita, ut audiamus quid ipse quoque dicat. Chusæ, suadet Achitophel, ut regem hâc nocte invadamus, territumque & à suis destitutum salvis reliquis opprimamus. Tu quid censes? S. quemurne ejus consilium, an non sequemur? C. Achitophelis consilium, hominis alioqui prudentis hæc quidem in re non probo. Tu scis ut pater tuus, & qui cum comitantur, homines sint strenui, & ursæ agrestis pullis orbatâ ferociiores. Præterea, pater tuus vir rei militaris scientissimus, non est cum reliqua turba per noctem æsturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio loco. Quod si quis principio de tuis ceciderit, & rumor sparsus fuerit, factam esse eadem Absalomanorum: illi ipsi qui nunc sunt leonibus animosiores, exanimabuntur. Sciunt enim universi Israëlitaræ, patrem tuum esse virum fortissimum, nec non ejus milites. Verum meum consilium est, ut conveniant ad te omnes Israëlitaræ à Dan ad Bersabam, qui futuri sunt arena numerosiores; utq; tu ipse inter eos præsens incedas. Tum cum adorti, ubi ubi erit, rore densius invademus; ut neque ipse neque ejus comitum vel unus evadat. Quod si se in aliquod oppidum receperit, id oppidum universi vel funibus cinctum in flumen ita everriculabimus

ut nè calculus quidem relictus sit. Ab. Melius est istud consilium, quam Achitophelis: obtemperabitur tibi.

SENT. *Impiorum prudentia bonis perniciosa est, piorum salutaris. Impiis favere & consulere contra pios, impium est. Rursus, impios ad piorum salutem recipere, pi-um est, & ipsis etiam impiis utile. Minus enim graves pœnas Deo dabunt, si pios non occiderint.*

ABSALOMUS. 2. Reg. 18. & 19.

ARGUMENTUM.

Absalomus ex prælio elapsus, de quercu crinibus pendens, à Joabo necatur. Hujus auditâ nece. David sese affligit, & à Joabo propterea objurgatur.

Miles, Joabus, Achimaas, Chusis, Speculator, David, Quidam.

Cum persequerer fugientes & dissipatos hostes, Absalomum vidi casarie pendentem de quercu. Jo. Vidisti autem? Cur non eum ad terram deturbatum occidisti? Nam meæ partes fuissent, decem te argenteis nummis & haltheo remunerari. M. Ego verò, si mihi mille nummi in manum annumerentur, non sim manum filio regis iniekturus. Nam, audientibus nobis, præcepit rex tibi, Abisæoq; & Etæo, ut adolescenti Absalomo cave-retis: nedum ut ego tam perfidiose, tanto cum vitæ meæ periculo, facerem: neque enim res tanta regi ignota esse possit. Verum jam ad eum ventum est: tu ipse vide quid tibi agendum putes. Jo. Videbis me non ita cunctantem. Moriere boni parentis perversa progenies. Accipe hæc tria tela de mea manu, rectâ in medium pectus. Vos mei armigeri, circumfusi eum occidite. Tu præcò, confectum bellum est, eam receptui, ut à persequendo revocentur milites. A. Visne igitur ut ad regem curram, eique renuntiem, Jehovaham de ejus hostibus sumpsisse supplicium? J. Tu verò nè feceris hodie, aliâs facies. Hodie quidem non es jucundum allaturus nuntium, propterea quod regius filius est mortuus, Tu Chusi, I ad renunti-

andum regi quod vides. C. Libenter, & quidem cursum. A. Quid si ego quoque Chusim cursu consequar? J. Cur consequaris, fili? Non es obtenturus evangelium. A. Sed quid si consequar? J. Per me licet. A. Curro: facile Chusim anteverram. J. Nos verò hoc Deo hominibusque invisum cadaver in hanc vastam voraginem in hac sylva detrudamus, & lapides insuper cumulatè exaggeremus ut tam nefarium facinus memoriâ ac nomine loci noceat. Nam talibus sunt digni monumentis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio vitam sunt adepti. S. Heus rex, video hominem huc accurrentem solum. D. Si quidem solus est, boni aliquid portat. S. Video item quendam alium, currentem etiam solum. D. Is quoque lætum nuntium affert: S. Ex cursu priorem conjicere videor Achimaam esse Sadocî filium. D. Virum bonum nominas; de nuntio læto venit. A. Salve rex: & simul agendas Jehovæ gratias existima, cujus auspicio subacti sunt qui in te arma sumpserant. D. Salvusne est adolescens Absalomus? A. Magnam hominum turbam vidi, cum me huc mitteret Joab: cæterum, quid sit nescio. D. Recede, consiste isthic. C. Regem plurimâ salute & lætitiâ impertio, cujus Deus hostes omnes hodie ultus est. D. Salvusne est adolescens Absalomus? C. Utinam sic sint omnes tui hostes, ô rex, & quotquot tibi malum machinantur. D. Fili mi Absalome, fili mi, fili mi Absalome, utinam ego pro te sim mortuus. Absalome fili, fili! heu me miserum! C. Luctum attuli, non lætitiâ; nec solum regi, qui, audito interitu filii, se conjecit in coenaculum porræ, ubi in luctu sit, & se afflicter; sed etiam populo universo, cujus lætitiâ audita regis tristitia in mœrorem converteret: sed video Joabum huc advenientem: stomachatur. J. O lepidum regem, & dignum cujus adhuc vivat filius! ubinam est? Q. Sursum est. J. Quem ego nisi, sed me comprimam. O turpe spectaculum! Itane verò David? Siccine tuos omnes hodie dedecoras? Et eorum honestissimam victoriam in foedissimum luctum convertis qui te, tuosque liberos & uxores, tum justas, tum concubinas,

binas, à crudelissima morte vindicaverunt? At non oportet (quod tu facis) ita amare inimicos: ut oderis amicos. Nunc quidem facilè ostendis, te tuos omnes & nobiles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo, te unius Absalomi salutem nostra omnium morte velle redemptam. Verùm agè, prodi, & tuos affare leniter: nam per Deum immortalem, nisi tu prodeas, efficiam ut ante noctem omnes ad unum à te deficiant: quo gravius malum nullum unquam in vita tibi evênit.

SENT. *Honora parentes tuos, si vis vivere diu. Indignus est vitâ, qui in autorem vitæ suæ ingratus est. Dignus est infami morte, qui bonum malo pensat, Ardentem amorem nè summa quidem injuria extinguit.*

BERZELÆUS. 2. Reg, 19.

ARGUMENTUM.

Berzelaum pro ejus in se meritis vult David in aulam ducere. Sed illo propter senectam recusante, abducit ejus loco Chamaamum.

Berzeleus, David.

SALVE nobis tandem reddite Israëlitarum rex. D. O salve multum, Berzelæ, homo de me multum bene merite. Trajicies tu mecum Jordanem: ego te apud me alam Hierosolymis. B. At quor annos natus, ut cum rege Hierosolymam ascendam? Ago nunc octogesimum annum: Poterône bonum à malo discernere? poterône cibo & portione delectari? Aut fidicinum fidicinarumve cantus audire? Quid opus est ut tibi amplius sim oneri? Liceat mihi tecum paululum trans Jordanem progresso, (cur enim tanto me cumules beneficio?) liceat inquam reverti, & in mea patria finire vitam, inque meorum parentum sepulchro humari: Cæterum hic Chamaamus tecum perget: hoc tu utêris, ut tibi visum erit. D. Ergo trajiciat Chamaamus: ego eum omnibus beneficiis ornabo, quibus ornandum esse judicaveris: tibi que omnia præstabo quæ à me expectaveris.

SENT.

SENT. *In homines pios & grates bene conferuntur beneficia.*

BETHSABA. 3. Reg. I.

ARGUMENTUM.

Bethsaba, de Nathanis consilio, à vetulo Davide impetrat ut rex creetur Solomon.

Nathan, Bethsaba, David.

AN non audivisti, Bethsaba, Adoniam Higithæ filium regem creatum esse, in scio domino nostro Davide? Agè, dabo tibi consilium, quo tuæ tuque filii Solomonis vitæ consulas. Conveni regem Davidem, & ex eo quære quæ fiat, ut cum Solomoni filio tui regis post se, solūque suum sit pollicitus, nunc regnet Adonias. Ego, te adhuc cum eo colloquente, ingrediar post te, & tuam orationem complebo. B. Bene consulis, adeo enim. Salve rex. D. Quid vis? B. Domine, tu mihi per Jehovam Deum tuum jurasti, Solomonem filium meum post te regem fore, & in solio tuo sessurum. Atqui Adonias, te nesciente, regnum invasit, bovèsque & altilia, ovesque & capras magnâ copiâ immolavit: ad quas epulas cum regios omnes, Abiatharēq; pontificem, & exercitūs, ducem Joabum invitaverit, Solomonem tuum non invitavit. In te autem, domine rex, omnium Israëlitarū oculi sunt intenti, ut eis significes, ecquis sit in solio tuo post te sessurus. Te quidem vitâ defuncto, in eum, & cum meo nato Solomone pessimè agitur. N. Salve rex Israelitarum: jussistine Adoniam tibi in regnum succedere? Nam is quidem hodie rus descendit, pecorâque multa mactavit, & eò regios omnes natos, exercitūsque duces, & Abiatharem pontificem vocavit, qui nunc apud eum epulantur, Adoniamque regem salutant: me verò, & Sadocum pontificem, & Banaiam Joiada filium, & Solomonem tuum, Non invitavit. Velim ex te scire, an hæc res te autorem fiat, neque tu mihi significaveris, ecquis sit in tuo solio post te sessurus. D. Evocetur huc mihi Bethsaba. Audi Bethsaba. Per Jehovam immortalem.

lem, qui meam vitam ex tot angustiis eripuit, quemadmodum tibi Jehovah Deum Israëlitarum juravi, Solomonem filium tuum post me esse regnaturū, & in solio meo pro me sessurum; sic hodie faciam. Be. Vitam regi Davidi precor sempiternam. D. Convocentur huc Sadocus pontifex, & Nathan vates, & Banaias Joiadæ filius. N. Adsumus. D. Adhibere vestros conservos, & Solomonē filium meum, mulæ, quam habeo, impositiū, deducite Gehonem; cūque ibi tu Sadoce, & tu Nathan, regem Israëlitarum ungitote: tum tubā clangitote, & Solomonem regem salutate. Deinde vobis sequentibus ipse venito sessum in solio meo pro me regnaturus. Hunc enim tum Israëlitarum tum Judæorum imperatorē esse jubeo. N. Faxit Jehova Deus tuus, domine rex, ut quemadmodum tibi adfuit, sic adsit etiam Solomoni, ejusque solium etiam supra Davidicum extollat.

SENT. *Sapientioris consilium sequi, sapientia est.*

SOLOMON. 3. Regum 3.

ARGUMENTUM.

Duarum meretricum litem, de oppresso per somnum alterius infante contendentium, dirimit Solomon divinâ sapientiâ.

Meretrix, Solomon, Altera meretrix.

TUam fidem imploro, ô rex: audi me paulisper. S. Quid novæ rei est? loquere. M. Ego & hæc mulier in eadem domo agimus, & utraque peperimus: sed ea triduo post me: cūque domi essemus, neque quicquam præterea adesset, mortuus est ejus filius noctu, ut forte incubuit ei. Itaque mediâ nocte surrexit, & surreptum meum filium, qui meo lateri accubabar, supposuit sibi; suum autem mortuum mihi, me dormiente. Mané, ubi me crexi, mammam infanti datura, video mortuum. Hic ego, cū jam diluxisset, dum eum diligenter contemplor, animadverti non esse eum quem pepereram. A. Non ita est: quin meus est qui vivit tuus qui interiit. M. Imo vero tuus mortuus est, meus vivit.

A. Mentis;

A. Mentiris. M. Non enim verò mentior, sed dico quod res est. S. Utraque suum esse affirmat cum qui vivit, demortuumque repudiat, Cedo huc mihi tu cultum : partimini æqualiter puerum viventem, & date utrique dimidium. M. Obsecro te, rex, detur ei potius totus, quam intereat. A. Nec meus esto nec tuus, placet dividi medium. S. Eum adjudico priori, quæ perimi verat ; nam ea mater est.

SENT. *Ad plerasque lites dijudicandas opus est divinæ sapientiæ. Judici multa simulanda sunt, ut sapienter judicet. Et verum & fictum amorem res ipsa detegit.*

ROBOAMUS. 3. Regum 12.

ARGUMENTUM.

Roboamus, repudiato senum sano consilio, juvenum insanum consilium sequitur de opprimendo majori in super servitute populo, quam ipsius pater Solomon oppresserat.

Roboamus, Senes, Juvenes.

PETIIT à me universum Israëlitarum vulgus, ut quoniam meus pater iugo eos præssisset, ego illius servitutis gravitatem levarem: se enim ita demum mihi obedituros. Nunc ex vobis, senes, scire velim, quid mihi suadeatis ut eis respondeam super hac re. S. Si hodie populo obsecutus fueris, eiq; obtemperans humanè responderis, habebis eum semper obtemperantem. R. Audio Nunc exire paulisper foras. Introducantur juvenes, æquales mei, mecumq; educari. Quid mihi autores estis, juvenes, ut populo respondeam petenti ut sibi à gravitate servitutis, quâ sint à patre meo oppressi, relaxent aliquid? J. Tu vero respondeas, tuorum membrorum minimum crassius esse, quam tui parentis medium corporis truncum : Quod si ille eos gravi iugo pressit, te pressurum graviore; si eos scuticis cecidit, te eos scorpionibus concisurum. R. Probè. Vestrum mihi consilium magis probatur, quam senum : itaque id sequar.

SENT. *Senum propria est prudentia, juvenum temeritas. Stulti stultorum, consiliis libenter obsequuntur.*

SAREPTHANA. 3. Regum 17.

ARGUMENTUM.

Elias missus à Jehova, Sarepthanam mulierculam, perpetuat à ejus farinâ: & oleo, à fame tuetur.

Elias, Sarepthana mulier.

HEUS mulier, quæso te ut petas paululum aquæ in aliquo vasculo, quod mihi bibendum des. S. Ego verò & perlibenter. E. Sed heus, afferro tecum & frustum panis. S. Ego verò (Jehovam Deum tuum immortalem testor) coctum non habeo: sed tantum farinæ pugillum in cado, & olei pusillum quid in ampulla. Nunc colligo paululum ligni, ad id, quod habeo, mihi meisque liberis parandum: quo consumpto superest ut famè pereamus. E. Bono es animo, I factum ut dixisti. Sed mihi prius de pfititium indè consecrum afferro, deinde tibi tuisque liberis factura. Nam hoc tibi à Jehova Israëlitarum Deo confirmo, non prius farinæ cadum & olei ampullam exhaustam iri, quam Jehova terram pluviam irrigaverit. S. Faciam, ut jubes.

SENT. *Tenues & famelicos respicit Deus, Tenues & famelici multò facilius credunt Deo quàm potentes & saturi. Primitiæ debentur Deo & suis. Deus eorum laborem felicitat, qui Deo primas tribuunt. Feliciter habet, qui Deo habet, quantulumcunque habet.*

ELIAS. 3. Regum 18.

ARGUMENTUM.

Elias cum latuisset tres annos, & sex menses, quo toto spatio non pluerat, inventus ab Abdia venit ad regem Achabum: & convocatis Baalis Lucanisque vatibus, constituto inter ipsos & Eliam certamine de litatione, cum illi litare Baali non potuissent, ipse Jehovæ litat. Deinde vates illos necandos curat. Postremo consensu monte Carmelo, pluviam impetrat à Jehova.

Abdias;

*Abdias, Elias, Achab, Populus, Vates
Baal, Puer Elia.*

Misit me rex ad quærendam totâ regione aquam, si forte gramen invenire possimus, quo toleremus equos & mulos, nè jumentis privemur. Ipse rex alia via ejusdem rei gratiâ profectus est. Jam enim tres annos & amplius nulla fuit pluvia. Itaque omnia peraruerunt, nec usquâ viriditas ulla potest inveniri. O Elia, tuæ preces nobis invexerunt hanc siccitatē: quæ non nisi tuis ejusdem precibus finiri potest, sicut ipse minatus es, Quod nisi pateris inveniri te, actum est, perimus. Sed video venientem hoc hominem hirsutum, qui habet latera cincta cingulo pelliceo. Fallor ne? An is est ipse Elias? Certe videtur. Heus, tunc es dominus Elias? E. Sum; I nuntiatum domino tuo, adesse Eliam. Ab. Nuntiatum vero? Quid peccavi, ut tu me Achabo necandum objicias? Jehovaham ego immortalem juro Deum tuum, nullam gentem nullum regnum esse, quo dominus meus non dimiserit qui te conquirent. Cumque negarent adesse te, ille regna & gentes obtestabatur ut dicerent an tu illic esses, quod te nusquam inveniret. Et tu mihi nunc jubes, ut domino meo nuntiatum eam, adesse Eliam? Qui postquam à te digressus fuero, auferet te Jehovah spiritus nescio quo. Ego interea, qui hoc Achabo nuntiatum ivero, cum ille te non invenerit, interficiat ab eo. Et tamen Jehovah reverens sui à pueritia: nisi forte tibi relatum non est, quid ego, Jezabele vates occidente, fecerim; ut eorum centum abdiderim in duabus cavernis: videlicet in utraque quinquaginta; & eos pane & aquâ aluerim. Et tu mihi nunc jubes, ut eam ad nuntiandum domino meo, adesse Eliam, quo me interficiat. E. Sic vivat armipotens Jehovah, cui ego apparere ac ministrare soleo, ut ego me Achabo ostendam hodie. Ab. Postquam istud mihi ita confirmas, ibo, Salve rex; incidi in Eliam. Ac. In Eliam autem? Ab. Ita. Ac. Eliam tu invenisti? Ab. Eum ipsum. Ac. Quæso te, adest Elias vates? Ab. Adest Elias

Elias vates. A. Duc me ad eum continuo. Ab. Eamus hac, inveniemus. Atque eccum tibi obviam. Ac. Tunc is es qui perturbas Israelitas! E. Non ego Israelitas perturbo, sed tu tuaq; paterna familia; qui, omissis Jehovæ præceptis, Baalis sequimini: quæ causa fuit, ut Jehova vobis istos ardores immiserit. Verum cura mihi convocandos omnes Israelitas in montem Carmelum, Baalisq; vates quadringentos quinquaginta, & lucanos vates quadringentos, Jezabelis convictores. Ac. Fiet ita. Ad-sunt quos jussisti, Elia. E. Audite vero, Israelitæ: Quon-sq; in utrumque crus claudicatis? Si Jehova Deus est, hunc sequimini: sin Baal Deus est, Baalem sequimini. Nihilne responderis? Ego unus Jehovæ vates super sum, cum Baalenses vates sint quadringenti quinquaginta, lucorumq; vates quadringenti, Dentur nobis duo tauri. quorum unum illi sibi deligant, dissecentque, & lignis imponant, neque ignem subjiciant: alterum ego immo-labo, superq; lignis collocabo, nec ignem supponā. Tum vos dei vestri nomen appellate; Ego Jehovæ nomen ap-pellabo. Ac qui Deus igne de coelo demisso annuerit, seque exoratum ostenderit, is Deus habeatur. Po. Pla-cet vero, atq; ita fiat. E. Vos igitur, Baalis vates, de-ligite vobis taurum alterum, & priores facite, quoniam plures estis; deque vestri nomen invocare, nullo igne sub-jecto lignis sacrificialibus. V. Accipimus conditionē: Ma-ctemus taurum, imponamus frustra lignis. O Baal, exaudi nos; ō Baal, demitte ignem de coelo, quo te Deum esse ostendas; Baal, Baal; ō Baal, ō Baal præporens deus; Baal, ō Baal deus noster: noli committere, ut unus Jehovæ vates plus possit apud Deum suum, quam nos ostingenti quinquaginta apud te Effice Baal, ut quo-niam te plures colunt quam Jehovam, majores etiam vires habere videaris. O Baal, Baal, Baal. O Baal, non audis nos? Non te rite coluimus hactenus? Quid in te commisimus? Non vis tuas vires ostendere? Quo plures habes cultores; nonne æquum est eo te magis exorari; Baal, ō Baal, nisi nos exaudis, actum est de te, deq; tuo populo. Unus hic Jehovæ vates tuum cultum abolebit.

Quis

Quis te coler, ô Baal ? Quis te deinceps adorare volet, o Baal? Baal, o Baal, quis te non contemnet, & pro nihilo ducer, si nos in tanto discrimine non exaudiveris? In quem vero magis necessarium usum reservabis tuam potentiam? Nos te invocamus, nos aram tuam prætergredimur, & jam meridies est, neque tu respondes, aut exoraris. O Baal, Baal; o Baal, noli perdere nos. E. Clamate majore voce. Certe enim deus est: sed forsitan aliquid altius contemplatur, & animo agitat, quam ut possit istas tam exiles voces audire: aut occupatus est, aut iter habet, nisi forte dormit, ut sit expergefaciendus. V. Heus Baal deus noster, quid amplius tibi faciemus. O Baal, o Baal, o Baal. E. Euge, recte, secate vos isto modo gladiis & culcellis, ut à vobis ipsis cruentari misericordiam Baalis exciteris. Sed nihil respondet, nec attendit vestros clamores. Surdo canitis, Agite jam omnis populus, accedite ad me. Instauramus aram Jehovæ quæ diruta est, & saxa duodecim capiamus pronumero tribuum filiorum Jacobi. Ex his saxis aram Jehovæ nomine construamus, & circum eam ducamus profundam scrobem. Agite, componatur strues lignorum, mactetur taurus & superimponatur. Recte est: Replete quatuor amphoras aqua, & eam in hostiam, inque struem effundite, Iterate idem; tertiate. Bene est. Redundat aqua circum aram, ipsamque scrobem replevit; ne quid fraudis subesse puteris. Nunc ô Jehova Deus Abrahami, Isaaci, & Israelis, effice ut hodie intelligatur apud Israelitas, & te Deum, & me servum tuum esse, tuoque jussu hæc omnia fecisse. Exaudi me, Jehova, exaudi me, ut sciat hic populus te Jehovaham esse Deum, qui eorum animos retroflexeris. Po. O rem miram ! Ignis delapsus à Jehova, & hostiam, & ligna, & saxa, & humum absumpsit, & scrobis aquam lambit. Jehova Deus est, Jehova Deus est. E. Si igitur Jehovaham esse Deum agnoscitis, & ad terram proni adoratis, comprehendite Baalenses vates omnes, qui vos à Jehovæ cultu magno vestro malo avocarunt. Cavete ne quis omnino evadat. Agite, ducamus eos ad Cisonem

Cisonem fluvium, jugulentur hîc vates omnes Baalis, nè quem deinceps à veri Dei cultu possint avertere. Perite populi deceptores, corruptores, atque pestes, & dignas præstigiis vestris pœnas date : ut deinceps adoretur, & in honore habeatur is unus, cui debentur omnia. Nunc Achabe, ascende, & I ad capiendum cibum. Sentio enim jam adesse murmur pluviae. Ego ascendam in verticem Carmeli. Sequere me puer. Pu. Faciam here. E. Agè jam puer, dum ego hîc in summo Carmeli jugo maneo, I spectatum mare versus : & mihi quod videris, renunti-atum venito. P. Libenter here. Feci here: neque quicquam vidi. E. Revertere eodem septies. Pu. Parebitur. Jam iterum venio. Jam terriò. Jam quartiò. Jam quintiò. Jam sextiò. Superest ut septimò speculatum eam. Here, vidi nubeculam instar palmarum hominis ex mari efferri. E. Instat pluvia; I nuntiatum Achabo, ut junctis jugalibus in urbem descendat, nè à pluvia opprimatur. Pu. Eo. E. Ego succinctis lateribus ei Jezeael præcurram. Pu. Salve rex, Juber Elias ut properè jungas equos, & te in urbem recipias, nè te pluvia opprimat. Ac. Agitè mei, festinemus; ingruit pluvia, nigrescit cœlum nubibus atque vento; properemus; vix evademus, quin madefiamus.

SENT. *Iustorum preces incredibile dictu quantum polleant apud Deum. Injusti justos accusant eorum malorum quorum sunt ipsimet autores. Præsente Elia nihil possunt Baalenses. Præsente Jehova torpet Baal. Ut nox diei, sic veritati cedit mendacium. Impiorum plena sunt omnia, piorum exiguus est numerus. Sæpe magis uni credendum quàm mille: nam paucorum est sapientia. O cœcum genus hominum! quando tandem hæc videbitis? aut quæ tandem lux penetrabit istos oculos? Nunquàmne nisi serò sapietis? Utinam adsit aliquis igneo spiritu, igne, & oratione Elias, qui charitatis ignem de cœlo devocet, quo nostrarum precum sacrificia exardescant, ut deinceps solus Jehova extollatur.*

MICHÆAS. 3. Regum 22.

ARGUMENTUM.

Achabo Israëlitarum regi consulunt falsi vates, ut Ramotha Galaaditicam urbem bello adoriatur: fore enim, ut ea potiatur. At Michæas vates contrarium prædicit, eamque ob causam conjicitur in vincula.

Achabus Israelitarum rex, Josaphatus Judeorum rex, Vates, Nuntius, Sedecias, Michæas.

A Dsunt hic vates, Josaphata, plus minus quadringenti, quos ad explorandam Dei voluntatem censuisti accersendos. I. Video: superest ut eos interroges. A. Quid mihi autores estis, vates? Censetisne ut bello Ramotha adoriar, an ab incepto desistam? V. Nos verò censemur ut adoriaris, nam victoriam tibi annuit Dominus. I. Nonquis præterea hic est Jehovæ vates, ex quo sciscitemur? A. Est item unus, sed quam malè odi: quoniam nihil unquam mihi, nisi sinistrum, varicina- tur. Is est Michæas, filius Imlæ. I. Non decet regem ita loqui: sed jube eum acciri. A. Tu siste huc nobis pro- perè Michæam. N. Ita faciam. S. Vidēsne hæc Achabe cornua ferrea, quæ ego fero? Hòc tu modo quasi cornu peres & fundes Syros ad internecionem, ita tibi per me futurum pollicetur Deus. V. Ita prorsus fiet. Aggre- dere sane Ramotha; feliciter pugnabis, eamque Dei beneficio capies. N. Cæteri quidem vates omnes. Mi- chæa, regi uno ore felicem successum promittunt. Itaq; censeo ut tu quoque ei bene omineris, quemadmodum ipsi. M. At ego Deum immortalem juro, me ea solum dicturum, quæ mihi divinitus inspirata fuerint. A. Mi- chæa, quæ est tua sententia? Armane in Ramotha inferemus, an non? M. Quid ni inferas? Nam tibi vi- ctoriam annuit Jehova. A. Quousque tandem mihi il- ludes? Te etiam atq; etiam obtestor per nomen Jehovæ, ne mihi quicquam nisi verum dicas. M. Nunc verum audies. Vidi omnes Israelitas palantes in montibus, sicut oves sine pastore solent. Atque Jehova, Non habent isti domines

dominos, inquit : redeant suam quisque domum cum bona pace. A. Dixine ego tibi, cum nihil mihi nisi infustum prædicturum ? M. Igitur audi certissimum oraculum. Vidi Jehovah in solio suo sedentem, omni coelesti exercitu dextrâ lævâque stipatum, arquo ita dicentem ; Ecquis mihi in errorem inducet Achabum, quò Ramotha, ibi casurus, invadat ? Cùmque alius aliud diceret, processit quidam spiritus, qui stans ante eum, Ego, inquit, facturum me recipio. Cui Jehovah ; Quonam modò ? Tum ille ; Aspirabo falsa omnibus ejus vatibus, quæ dicant. Probè inquit, Jehovah, succeder : aggredere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes istos tuos vates esse falso spiritu afflatos, & Deum tibi malè cogitare. S. Accipe colaphum pro isto tuo mendacio. Nam qua ratione divinum numen, cujus tu instinctu te loqui simulas, à me emigravit, ut te docuerit ? M. Tum scies, cum trepidus te in intima penetralia penitus abdes. A. Corripe Michæum, & eum deduc ad Amonem prætorem urbanum, & Joam regium filium ; & jube meo jussu in carcerem concludi, atque ibi pane atro & aquâ parcè ac duriter pasci, donec salvus redeam. M. Siquidem salvus redibis, nihil causæ est quo minus dicar mentitus oraculum : atque equidem hoc clarissimâ voce omnibus inculcatum volo.

SENT. Falsi vates (quorum ingens est numerus) dicere solent quæ placeant hominibus, & imprimis assentari principibus. Veri vates (qui pauci esse solent) assentari nesciunt, & improbis semper dura dicunt. Et quoniam improbi in hac vita dominari solent, fit plerumque ut veritatis præmium vincula sint & necis. Nam obsequium amicos, veritas odium parit. O mundi potentes, utinam hæc in animos vestros demittatis.

SUNAMITIS. 4. Reg. 4.

ARGUMENTUM.

Elisæus, ab hospita sua Sunamitide oratus, ejus filium revocat in vitam.

Elisæus,

Elifau, Gihezis, Sunamitis.

ECce Sunamitidem illam hospitam nostram, Gihezi: curre ei obviam, rogaturus utrum valeat ipsa, & vir, & puer ejus. G. Faciam. Salve mulier, satisne salva es? & tuus maritus, & puer, valentne? S. Valent: sed sine me pervenire quo volo. G. Quonam properas? S. Ad tuum herum. G. Nescio quid novi viderur accidisse huic mulieri. Sed quid istud rei est? Heus mulier! Tunc audes pedes varis complecti? Apage. E. Sinē eam: animo ejus malè est, quod me Jehova celavit. S. Petieramne à te filium? Annon admonueram, ne mihi imponeres? E. Accingere Gihezi, & cape meum baculum, atque abi: si quem offenderis, ne salutato; salutatus, ne resalutato. Ubi eò perveneris, bacillum faciei pueri imposito. G. Eo. S. At ego profectò nunquam te omitto, quin una mecum venias. E. Agè sanè, tuæ voluntati obsequar: præi, jam te sequar. G. Here, feci ut jufferas: sed puer neque vocem edit, neque audit, neque potuit omnino expergefieri. E. Nè trepida mulier, introeamus cubiculum. Hic quidem plane mortuus jacet in meo lectulo. Exite foras, & me hic relinquire solum cum solo, clausa janua. G. Nescio quid magnum expecto: non abs te sese conclusit intus. S. Faxit Deus ut natum recipiam. G. Hospita. S. Quid novæ rei est? G. Salva es; visus sum audire sternutantem puerum. S. Revixi, si verum prædicas. E. Heus Gihezi. G. Me vocat: quid est, here? E. Accerse huc mihi istam sceminam. G. Te vocat. S. Adeo. E. Recipe jam tuum filium incolumem. S. O divine vir, quas tibi gratias agam pro tanto munere? E. Deo hoc totum acceptum ferendum est, mulier; non mihi, qui per me possum nihil.

SENT. *Fides est omnipotens, Suorum preces, quamvis maxima petentium, exaudit Deus.*

NAAMAN. 4. Regum 5.

ARGUMENTUM,

Naaman Syrus ab Elisæo à lepra sanatus, ei gratias agit, & dona offert: sed quæ Elisæus non accipit. Deinde digressum

digressum Naamanem consecutus Gehèzis Elisæi famulus, ab eo pecuniam & vestes aufert per mendacium, eamque ob causam ab Elisæo reprehensus, fit leprosus.

*Naaman, Elisæus, Gihezis, Ministri
Naamanis.*

REvertor ad te, Elisæe: & mecum tum in deum, tum in te peccatum confitens, veniam peto. E. Quidnam peccasti? N. Cum tu me per ministrum tuum iussisses corpus in Jordane sepias immergere, si à lepra (cujus depellendæ causa veneram) sanus esse vellem; primum indignatus sanè sum, & me tibi despiciatui esse ratus, quod tantum administrum ad me misisses. Nam speraveram teipsum exiturum, & invocato Dei nomine manum loco admoturum, & ita morbum sanaturum. Deinde indignum mihi videbatur, tantum tribui vestris aquis, ut, cum Abana, aut Pharphar, fluvii Damasci, vestris nihilo deteriores, essent ad me sanandum inutiles, Jordanis tantam habere vim putaretur. Itaque abibam irâ plenus. Quod nisi mei famuli fuissent me sapientiores, equidem medicinam repudiâsem. Sed cum illi dicerent absurdum esse, me, qui rem quamlibet magnam salutis causâ factorus essem, à tam parva refuge-re: retravi quid possent aquæ Israelitarum, & me sepias in Jordanem immerfi: quo facto ita sum (ut vides) sanatus, ut non sit pueri corpus nitidius aut integrius. Quapropter intelligo jam, & confiteor, nullum in toto mundo esse Deum, nisi eum quem vos Israelitæ colitis. Itaque pro tam singulari beneficio, quæso te ut à me munusculum hoc accipias. E. Apagesis: ego ut munus accipiam? N. At nè me repudiato: non equidem id facio, quo tibi tantum meritum remeriar, quod neq; fieri potest: sed ut hoc mei in Deum & in te grati animi pignus apud te relinquam. E. Istum gratum animum apud te habero dona ne addiro. N. Atqui. E. Nè urge tantopere. Nam (ut tu semel scias): Deum immortalē juro, cui ego appareo atque administro, me nihil à te accepturum. N. Si ita decrevisti, nolo improbius instare,

instare. Cæterum oro te, ut hinc mihi terræ duorum mulorum onus asportare liceat. Nam statui deinceps nullis diis præter quam uni Jehovæ adolere, aut sacrificare. E. Laudo, asportato sane. N. Præterea est aliud, super quo te velim consulere. Solet meus dominus, quodcumque in ædem Remmonis adorationis gratiâ com meat, meis humeris inniti; ubi, eo inclinante se, non possum quin me quoque inclinem. Eam mihi rem Jehova ignoscet, opinor. E. Ita. Abi cum bona pace. G. Hem, par sit dominus meus accipere oblata sibi ab isto Syro munera? At mihi ita sit Jehova propitius, nisi cum cursu consequar, aliquid accepturus: immunis ut abeat tam dives homo, tanto affectus beneficio? Non convenit. N. Religioni habeo, nihil ei dedisse. Sed videone ejus famulum huc cursu contendentem? Ipse est, quantum ex incessu conjicio. G. E curru defilii, & mihi procedit obviam. N. Salvane omnia, puer? G. Pax: te tribus verbis volo. Modo ad herum meum venerunt duo de vaturn genere juvenes è monte Ephraimitarum. Ea de causa rogabat herus, ut mihi ad eos argenti talentum des & duas vestes de splendidioribus. N. Imò vero duo talenta auferas, atque utinam plura voluisses; libenter dedissem. G. Non est opus. N. Ne dubita accipere; erit aliquis eorum usus. Vos colligate hoc argentum in duobus fiscis: addite has duas vestes. Vos duo præferre ei hæc sarcinas, Jubeto herum tuum meo nomine salvere plurimum. G. Faciam. Vale. N. Et tu. G. O me felicem, cui res tam bene succedunt! Ite hac juvenes; sequimini me per hoc obscurum ostium: deponite hic sarcinas: jam mihi nihil opus est vestrâ opera. Quod reliquum est, ipse facilè per me perficiam. Abite. M. Vale ergo. G. Valere vos quoque. Nunc res mihi bene gesta est; abscondam hic hunc thesaurum, ubi eum nemo præter me sciat. Sed jam ne meus herus aliquid suspiceretur, si nimis diu abfim, offeram me ei. E. Unde noster Gihezis? G. Nusquam equidem ivi. E. An etiam audes velle mihi verba dare? Quasi ego non una animo adfuerim, cum homo de curru revertit

revertit tibi obviam. Hoccine tempus est accipiendorum ullorum munerum? Improbè à te factum. Itaque pro isto tuo peccato, lepra, quâ liberatus est Naamam, in te & in tua progenie in posterum hærebit.

SENT. *Bona spiritualia plerunque aspernatur mundus, quia splendore carent, & apparatu mundano. Nè famulorum quidem consilium contemnendum est. Sape etiam est olitor valde opportuna locutus. Dona spiritualia non emuntur pretio carnali. Avaritia mendaces facit, & homines in miseriam præcipitat. Dei Spiritum latere frustra coneris.*

HAZAEI. 4. Reg. 8.

ARGUMENTUM.

Hazaeli percontanti prædicit Eliseus mortem Benadadi regis Syria, & insuper ipsius Hazaelis regnum & servitiam in Israelitas.

Hazael, Eliseus.

BENADADUS Syriae rex, qui nunc æger est, misit me ad te, Elisee, ad percontandum de salute sua. E. Renuntiato ei, eo morbo levatum iri: Et tamen Jehova mihi interituum significavit. Heu! H. Quid sibi volunt ista suspiria, quæ fixo vultu ita altè trahis? E. O Hazael, Hazael, video quamam tu vastitatem sis Israëlitis illaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros elides, tu gravidas mulieres discerpes. H. Egone vilissimus homuncio, tanta facinora poterò? E. Ostendit mihi Jehova, te fore regem Syrorum.

SENT. *Piis dolet populi Dei calamitas, quamvis merito & divinitus illata.*

JEHUS. 4. Reg. 9.

ARGUMENTUM.

Jehus, ab Elisæi puero unctus rex Israelitarum, Foranum Israelitarum, & Ochoziam Judæorum regem, & Jezabelem Forami matrem occidit.

Puer

Puer Elisai, Jehus, Duces, Speculator, Joramus Israelitarum rex, Nuntius, Alter nuntius, Jezabel.

HAbeo quoddam ad te mandatum, dux. Je. Quem nostrum appellas? P. Teipsum, dux: secedamus intro, Jehova te, Jehu, Deus Israelitarum, hoc oleo per me ungit regem suorum Israelitarum, jubetq; ut Achabi domini tui stirpem trucidet. Statuit enim suorum omnium tum vatum, tum reliquorum sanguinem à Jezabele expetere, universamque Achabi domum perdere & ejus memoriam genusque stirpitus ex Israelitis tollere; eamque eò redigere, quò redacta domus est Jeroboami Nabati filii, & Baasæ Ahiaæ filii: Jezabelem autem comedent canes in agro Jesraëlenli insepultam. Sed ego hinc fugâ me proripio. D. Quomodo te res habet, Jehu? Quorsum venit ad te lymphatus iste? Je. Hominem nostis, ejusque orationem. D. Minime vero. Doce nos quidnam dixerit. Je. Unxit me regem Israelitarum de Jehovæ mandato, cui certum est Achabum Achabique domum per me ulcisci. D. Supponamus propere regi vestes nostras, socii, eumque colloceamus in editissimo graduum. Tu præco proclama tubâ, regem esse Jehum. Je. Nunc duces, si vobis ita videtur, cavete nè quis ex oppido evadat, qui hujus rei nuntium Jesraelem perferat. Nos conscendamus equos, & eo festinemus ire. Nam illic decumbit Joramus, sanandorum vulnere gratiâ, quæ in prælio contra regem Hazaelem à Syris accepi: eodemque venit Ochozias Judææ rex ad eum visendum. S. Video quendam hominum globum. Jo. Tu conscende equum, & ei cursu profectus obviam, quære ut valeat. N. Fier. Je. Accurrit huc eques quidam. N. Rogat rex ut valeas, Jehu. Je. Quid, ut valeam? recede ponè me. S. Pervenit nuntius ad eos, neque revertitur. Jo. Heus tu, conscende equum, & eodem curre. N. Fier. Je. Accurrit huc alter. N. Rogat rex, Jehu, an valeas? Je. Quid, an valeam? Recede pone me. S. Pervenit ad eos nuntius,

tius, sed non revertitur. Incessus autem ferocitas declarat esse Jehum Namsis filium. Io. Junge currum equis auriga: exeamus homini obviam, Ochozia. Je. Tandem veniunt ipsi reges opportune. Io. Valesne Jehu? Je. Quid, valesne? Durantibus tot matris tuæ Jezabelis stupris, & maleficiis? Io. Fugiamus Ochozia: circumvenimur. Je. Siquidem potestis effugere. Experiar tamen, an meus arcus possit de regis corpore sanguinē elicere. Hem tibi, hīc moriturus eras. Tu Badacer triumvir, abjice eum in fundum Nabothi Jezraelensis. Nam memini, cum aliquando ego & tu Achabum hujus patrem in eodem curru sequeremur, ei oraculo dictum esse, Jehovaham sanguinem Nabothi, ejusque natorum pridie ejus diei respexisse: eumque in agro ejusdem Nabothi, quem ille judicio per calumniam oppressisset, in illum vindicatorum esse. Quare sume hoc cadaver, idque in fundum abjice, sicuti ferunt Jehovahæ dicta. Sed fugit Ochozias: persequimini eum, occidite, pereat hoc ad flagitia concors hominum genus. Pergamus in oppidum: nondum peracta ultio est: Superest totius mali fons Jezabel, quam jam videre videor de fenestra prospicientem. At etiam fucata est: nimirum ut morti placeat. Jez. Nunquid bene accidit Zambri qui dominum suum interfecit? Je. Equis isthic à me est? Redi: vos ejus eunuchi præcipitate eam. Peri sceminarum impurissima, & à meis equis conculcare.

SENT. *Etiā subditos armat & excitat Deus in principes impios. Æquum est enim, ut qui adversus Deum Dominum suum consurgit, (id quod faciunt omnes impii) adversus eum consurgant ipsius servi.*

JOAS. 4. Regum 13.

ARGUMENTUM.

Joas Israelitarum regi se agrotum visenti prædicit Elisæus viâorias, quas sit de Syriâ reportaturus.

Joas rex Israelitarum, Elisæus.

Heu pater patriæ! heu columnen Israëlitarum! tu quidem nunc æger jaces. E Non est ejulandi tempus.

pus. Cape arcum & sagittas. J. En cepi. Quorsum? E. Im-
pone manum arcui. I. Feci. E. Aperi fenestram obver-
sam orienti. I. Aperui. E. Jaculare. I. Hem! sic volo. E.
Collimâsti. Ista est salutaris nobis, mortifera Syris sa-
gitta, quos tu in Apheco, Dei præsidio, occisione occides.
Sed perge porrò, cape sagittas. I. Cepi: quid tum? E. Feri
terram. O factum male! si quinques percussisses, aut se-
xies, tum poteras Syros delere funditus. Nunc eos ter
tantum superabis, quoties videlicet terram pulsavisti.

SENT. *In vate plus est præsidii, quam in exercitu.
Vatis mors est & regi deploranda. Fata abstrusa sunt.*

JONAS. Jona I.

ARGUMENTUM.

*Vexati tempestate nautæ, invocatis frustra diis, factâ-
que jacturâ, Jonam vatem excitant qui in navi dormiebat.
Deinde sorte jactâ, ut eum fontem & tempestatis causam
esse deprehenderant, jaciunt in mare ipsiusmet admonitu:
ita pacatur tempestas.*

Nauclerus, Nautæ, Jonas.

PRÒ Jupiter, quanta sævit tempestas! quanti unda-
rum fluctus nostram navem undique verberant?
Dicas Neptunum, & Æolum, omnesque adeo Deos in
nostram conjuravisse perniciem. Ne sævi tantopere
aqua rum præpotens Neprone; ne eos perde, qui se tuæ fi-
dei mandârunt. Tûque ô Æole. cui potestatem in ven-
tos dedit Jupiter, cohibe tam effrænatum eorum impe-
rum. Naut. Dii immortales, quid habetis in animo?
Hoccine venisse nos, ut tam misere periremus? Parcite,
quæsumus, parcite: nos vobis sacra faciemus; tibi Ne-
ptune taurum, vobis agnum, tempestates, mactabimus:
tantum liceat hinc salvis evadere. Al. Ledæ proles Ca-
stor & Pollux, amica nautis fidera, obsecro vestram
fidem, reddite nobis mare tranquillum, reddite ami-
cam cœli serenitatem. Nauc. Nihil agimus, video; tam
sordi sunt dii quam est ipsum mare. Naut. Quid su-
perest? Nauc. Ut jacturam faciamus. Naut. Durum.
Nauc. Sed necessarium: extremo autem malo extremum

adhibendū est remedium, atque utinam vel sic evadere liceat. Festinate, ejiciamus has merces. Præstat rem perdere, spem aliquam retinentes, quam cum re certum exitum expectare. Vos ô cœli marisque potentes dii, este saltem contenti hac nostrâ miseriâ : quid mortem insuper minamini? Hei mihi! magis magisque furiant ventri, ingravescit tempestas. Irritantur superi, non placantur nostris votis & præcibus. Quo jam? Quo me vertam? Erat hîc nescio quis peregrinus, ubi nunc est? Naut. Dormit ad infimum navis latus. Naut. O supinam securitatem! Heus, heus peregrine: quem tandem dormiendi modum facies? Potes in tanto periculo indulgere somno? Quin tu surgis, & tuum in hoc temporis articulo Deum invocas? si quis fortè superum existat, qui hoc à nobis malum avertat, & præsens auxilium ferat. Naut. Frustra laboramus: causa tanti mali perscrutanda est. Oportet aliquem hic adesse, qui se nefario aliquo scelere obstrinxerit, propter quem tantopere irascantur dii. Sortiendum est quis sit in causa. Naut. Placet; ducantur sortes. Euge, fors hunc peregrinum designat. Vides te, peregrine, accusari. Dic quæso, unde tantum in nos malum ortum sit, quod vitæ genus sequaris, unde & quò eas, cujas sis, & qua genere natus. J. Jam jam nullum superest effugium teneor manifestum. O inevitabilem Dei potentiam! Ego sum Hebræus, Jehovah cœlestis Dei cultor, qui & mare & terram fabricatus est. Is me Ninivem ire jusserat, ut eum populum, orio & luxu diffluentem & perditum, mea admonitione ad meliorem frugem & sanio rem vitæ rationem deducerem. Cujus ego muneris tristitiam defugiens, statueram Tarsum in Ciliciam me conferre, & ejus conspectum evitare cujus oculis omnia sunt subjecta. N. Perimus funditus. Inscite prorsus, homo, & male abs te factum. Sed postquam factum quod est, insectum fieri non potest, quod tibi nunc censet faciamus, ut placatiore mari utamur, quod vehementius semper agitari vides? J. Vos verò me in mare deturberis, si id sedatum vultis: nam certo scio ego, mea unius causa

vos hac tam vehementi tempestate affligari. N. Aver-
tant superi, ut tua morte salutem nostram consulamus.
Non faciemus. Agite viri fortes, incumbamus remis,
conemur ad terram appellere. Eia, adhibere summas vi-
res: eia, rumpamus hos fluctus. O rem miseram! cre-
scit assidue malum, nulla ratione terram possumus at-
tingere. J. Frustra sudaris invito Deo. N. Quid ergo
est? tene nos in mare? J. Nisi mavultis mecum una
perire. N. O desperatissimum periculum! sed tamen
satius est, te solum quam nobiscum interire. Faciendum
est, socii: nulla alia ad evadendum via est, video. Effe-
ratur mare, rumpitur navis, mors nobis versatur ob
oculos. Demegramus eum. Obsecramus te, Jehova
ne pereamus ob hujus viri mortem, neve à nobis poenas
sanguinis ejus expetas. Vides nos necessitate impulsos
facere, & tu omnia tuo arbitratu moderaris: jaciatur:
O rem admirabilem! Videtis ut subito sedata sit tempe-
stas, eo dejecto? Videtis mare sic tranquillum, ut nun-
quam tranquillius: Agnosco agnosco ego Jehovah pote-
statem immensam: is nimirum Deus est, ceteri nequic-
quam precibus interpellantur. Unui unius debetur gratia:
unui itaque sacra vota que faciamus.

SENT. *Frustra implorantur falsa numina, saviente
vero numine. Deum effugere nec terram nec mari possis:
Cum fontibus navigare, hoc est versari, noxium est. Ma-
nente causa poenae, manet poena.*

RABSACES. 4. Regum 18.

ARGUMENTUM.

*Rabfices, ab Assyria rege Senacheribo missus. Hiero-
solymitanos qui erant in muris, ipse extra muros jubet de-
ditionem facere, & in Jehovaham ejusque populum petulan-
tissime invehitur, nemine quicquam respondente.*

Rabfices, Eliacimus.

VOS hac nomine regis magni, id est, regis Assy-
riorum, Ezechiae nuntiare. Quam tandem fiducia
nitatur? Verbisne, an consilio, an viribus dimicare cogi-
tet?

ret? Qua tandem spe fretus ab eo defecerit? An videlicet confidit confraeto istius culmeo baculo, id est, Ægyptiis, cui si quis igitur, ei manum perforet? Talis est Ægyptiorum rex Pharaon in omnes qui ei confidunt: Quod si mihi diceris, Vos Jehovæ Deo vestro confidere annon is est, cujus Ezechias sacella arasque sustulit, iussitque Judæis & Hierosolymitanis, ut Hierosolymæ ad certam quandam aram Deo supplicarent? Agè Ezechia, vis cum domino meo rege Assyrio sponfionem facere, si tibi dederò duo equorum millia, ni tu non possis ad eos totidem equites suppeditare? Tunc ausis vultum subire vel unius prætoris, minimi servorum domini mei? Et fiduciam tibi collocas in Ægyptiorum curribus & equitibus? An porro sine Jehova ad hunc locum vastandum ascendi? Jehova ipse me iussit in hanc regionem proficisci, eamque depopulari. E. Quæsumus te, ut nos Syriace (scimus enim) alloquaris, non Judaice, in auribus hominum qui sunt in mœnibus. R. Quasi ad dominum tuum, aut ad te miserit me dominus meus, ad hæc dicenda; ac non ad eos qui sunt in muris, ut vobiscum & merdam suam comedant, & urinam bibant. Audite Judæi, regis magni, regis Assyriorum dicta. Ne vobis imponat Ezechias, neque enim poterit vos ab ejus manibus defendere: neve ab eo persuaderi vobis finite, ut Jehovæ fidatis, quasi vos defensuro, neque urbem istam in manum Assyriorum regis permissuro. Nolite Ezechia credere, sed potius Assyriæ regi obtemperare, qui vobis mandat ut secum benevole agatis, & vos ei dedatis, & suis quisque vineis & ficibus & puteis tantisper utamini, donec veniat ad vos in vestræ similem terram transferendos, in terram frumenti, & vini, & panis & vinearum, & olivarum, & olei, & mellis feracem, ut hæc ratione vestræ saluti prospiciatur: nève Ezechia fidem habeatis; fallit enim vos inani fiduciâ defensionis Jehovæ. An reliquarum gentium dii suam quisque terram ab Assyriæ rege defenderunt; Ubi sunt dii Hernathæ & Arphadi? Ubi Sepharvaimi? Ubi Henæ? Ubi Avæ, Nunquid Samariam ab ejus manu rotati sunt?

sunt? Quis tandem est ex omnibus omnium terrarum diis, qui suam terram ab ejus manu defenderit ut Jehova Hierosolymam defensurus esse videatur? E Obmutescamus, néve ei quicquam respondeamus. Ita enim fert regis mandatum. Sed eamus hæc regi nuntiatum.

SENT. *Res secunda insolentes sæpe reddunt homines, & in ipsum etiam Deum petulantes. Prosperos successus sibi adseritunt superbi, cum debeant Deo. Cum maledictis & verbosis rixandum non est, sed Deo committenda causa.*

EZECHIAS. Esaia 38.

ARGUMENTUM.

Ægrotus rex Judæorum Ezechias, cum esset ei ab Esaia vate denuntiata mors, precibus à Jehova impetrat vitæ prorogationem.

Esaia, Ezechias.

IMpera domo, Ezechia: nam isto tibi morbo moriendum est. Hæc est Dei voluntas. Ez. O durum nuntium! O sancte Deus, memineris quam fideliter & integro animo te semper coluerim, & ad tuam voluntatem vitam omnem direxerim. Hic pietatis honos? Sic religionem remuneraris? Mene nunc in medio ætatis cursu in eas angustias esse redactum, ut subeundum sit sepulcri ostium, & reliquo vitæ tempore carendum? Eheu! jam non ego fruar communi hoc cœlo? cœlo ego non fruar, cujus amœnâ luce illustrantur qui in terra degunt vitam: Jam ego avellor à charo conspectu & consuetudine hominum, qui hunc orbem incolunt. Ex hac vita discedo & emigro tanquam è pastoralis tuguriolo, fatali ævi flamine & filo ante diem amputato. Paulatim atteror, & consumor in horas: neque quicquam propius expecto, quam ut jam jamque absumptus, animam agam. Ad mane si ventum est, membra omnia diro cruciatu dilaniari sentiens, mortem in vespere expecto. Hirundinis aut gruis ritu stridulas voces emitto, & columbarum more querulos edo gemitus; cœlumq; suspiciens, consumptis lacrymis, ipsa oculorum tæbe intolerabiles

animi testor dolores. O rerum Domine omnium, aio mihi fieri injuriam, cujus te vindicem esse par est. Miserum me! quid jam, quid mihi venire in mentem possit, quo possim tuum animū ad id quod volo flectere? Meæne vitæ brevitatem miserabiliter commemorem? O rerum autor & moderator, longius est profecte naturale vivendi spatium quam quantum à te mihi conceditur. Haccine mihi ætate tam immatura spiritus reddendus est? An tu mihi videlicet sempiterno somno consopire paras, ut postea in vitam revoces? Aut cujus altissimam tranquillitatem acerbissimo casu contaminari passus sis, eum scilicet jam letho absumptum, è purido busto vindicabis? Et cujus vitam ægrotantis tueri neglexeris, eundem morte deletum, amico lucis usu rursum donabis; peccatis (quorum de fonte mors scater) quasi post tergum rejectis, & æterna oblivione obliteratis? Deinde à quibus gratitudinem, & ex ea manantem laudationem expectas? à mortuis? an sepoli te celebrabunt, & tuum paratum miseris præsidium prædicabunt humati? Vivi, vivi tibi gratias, agent, velut ego hodie: & parentes liberis commemorabunt tuam gentibus omnibus expositam tutelam. Intende meæ salutis, Jehova. & nos de tuis laudibus carmina, quamdiu vivemus, in æde tua modulabimur. Es. Ades animo, rex: jubeor tibi læta nuntiare. Jehova, Deus Davidis auctoris generis tui, tuam precationem audivit, tuasque lacrymas respexit. Itaque sic habeto, te per eum sanari, & tertio abhinc die ascensurum in sanum. Quinimo addet tuæ vitæ quindecim annos, teque eripiet è manibus regis Assyriorum una cum hac urbe, cujus se defenso-rem præbebit, propter semetipsum, tum etiam propter Davidem sui cultorem. Sed vos famuli sumite palatium, quam ulceri ejus imponeris, ut convalescat. Es. Sed quo signo intelligam me in sanitatem restitui, & tertio die venturum in ædem? Es. Vides hoc Achazi solarium? E. Video. Es. Optio tibi datur utrum velis umbram decem gradibus procedere, an reverri. E. Facile est umbram progredi: potius retrocedat. O rem miraculosam?

nunc,

nunc, nunc video, volente Deo, nihil esse arduum.

SENT. *Piis precibus usquè adeò flectitur Deus, ut interdum etiam decretum suum rescindat. Quamvis morbos interdum naturalibus remediis incurabiles sanat Deus, tamen naturalia remedia non semper repudiat. Non medicina, sed Deo tribuenda est sanatio: & tamen utendum est medicina.*

JEREMIAS. Jer. 26.

ARGUMENTUM.

Jeremias urbis & templi ruinam vaticinatur: eam ob causam comprehenditur à sacerdotibus, & vatibus ad necandum. Sed facto ad tumultum concursu, procères & senatores & Achichamus id prohibent.

*Jeremias, Sacerdotes, Vates, Proceres,
Senatores, Achichamus,*

Audite omnes omnium Judææ urbium homines, quotquot hoc templum, in cujus ego sto vestibulo, intratis adorandi numinis gratiâ: audite, quæ Deus mea voce vobis effatur. Nisi cum audieris, & ex lege quam vobis præscripsit viveris: tum autem dicta verum, ejus cultorum, quos ipse ad vos mittit, per quos vos mature admonere nunquam intermittit; ea, inquam, nisi audieris, hanc ipsam ædem sacram in eam statum rediger, in quem Silonem redegit, & hanc urbem omnium orbis terrarum gentium ludibrio exponet. Sa. Quid sibi vult clamor iste? Omnibus minatur exitium. Sa. At sibi non minatur, sed conflatur maximum malum. Quin invadimus hominem? Atque ita opus est: Sa. Comprehendite eum, viri; cavere nè effugiat: faxo jam scias, Jeremia, quæ mala nobis obnuntias, ea te in temetipsum excitavisse. Itane verò ut huic templo Silonis ruinam, & urbi vastam everisionem & solitudinem denuntiaveris, & hæc tam dira impune protuleris? Mor-te pœnas lues. V. Mervit certe. P. Unde tantus iste tumultus, sacerdotes? Aut quid vult tantus hominum concursus? Quid novæ rei accidit? S. Hic homo d

nos est, qui capite det supplicium, qui quidem tam horrendas clades huic urbi sit vaticinatus, quemadmodum vos ipsi audivistis. J. Audite me, si placet, & vos omnes populares audite me. Jehovah ego optimi maximi instinctu huc veni, ea in sanum & urbem prædicturus, quæ vos audivistis. Quare corrigite vestram vitam & mores, Deique vestri admonitioni obtemperate, ut mutet consilium, malumque, quod in vos cogitat, avertat. Quod ad me pertinet, equidem video me in vestra manu esse: vos mihi, quod videbitur, faciatis licet. Veruntamen sic habitote, si me interfeceritis, vos, urbemque, & hanc rempublicam, innocentis sanguinem supplicio luituros. Certè enim Jehova misit me ad vos, ut, vobis audientibus, ea omnia dicerem. P. Nos quidem non videmus justam causam, cur hic capite plectatur: siquidem nos nomine Jehovah Dei nostri affatus est. Se. Audite nos vicissim, nisi molestum est. Michæas Morastira, vates fuit tempore Ezechiae regis Judæorum, qui Jehovah optimi maximi nomine omni Judæo populo audiente, ausus est dicere, Sionem in agrum redactam, aratum iri, Hierosolymamque in ruderem collapsuram, & montem sacrum in solitudinem redigendum. Nunquid in eum morte animadvertit Ezechias, aut ullus Judæorum? Annon Deum reverentiâ & precatatione sibi placaverunt, malumque, quod ab illo jam jamque imminerebat, depulerunt? Et nos tam immani scelere animos nostros obligabimus? Quid Urias, nihilne nos movebit? Is fuit filius Semeræ, ex Cariathiarimo, qui eadem in urbem hanc ab Jehova est vaticinatus, quæ modo Jeremias. Quod cum Joacimus rex audivisset, nec non ejus milites & proceres, eum quæsiit ad necem. Id ubi rescivit ipse, territus aufugit in Ægyptum. Sed eo misit rex Elnathanam, & quosdam alios, qui illinc extractum ad eum adduxerunt: eumque ferro crudeliter necavit, & ejus corpus in plebeiorum sepulcherum projiciendum curavit. Itaque quis fuerit exitus videtis. Nunc dispicite, utrum nefarium hujus facinus, an consideratam illius prudentiâ malitis imitari. Ah! profecto nunquam

quam finam vos manus Jeremiæ sanguine commaculare.

SENT. Veritas odium periculumque parit, Malo vane aut doctore nihil iniquius. Plerumque plus sapiunt & plus æquitatis habent ineruditi, quàm doctores. Pœnam si vis effugere, fuge culpam. Mitiora imitanda sunt exempla, immitiora declinanda.

ANANIAS. Jer. 28.

ARGUMENTUM.

Ananias Judæis liberationem ad biennium falso vaticinatur. Jeremias contra graviolem insuper captivitatem prædicit, & ipsi Ananiæ mortem à Jehova denuntiat.

Ananias, Jeremias.

A Udi tu, Jeremia, unâ cum universo hoc populo, quæ jussu Dei vobis denuntio. Ego (inquit Jehova optimus maximus, Israëlitarum Deus) jam rumpam jugum regis Babyloniorum, & post duos annos referam in hunc locum omnia vasa templi, quæ Nabuchodonosor hinc ablata Babylonē deportavit. Jechoniamque filium Joacimi Judææ regis, omnesque captivos Judæos qui sunt abducti Babylonem, huc reducam frastu Babylonis imperio. J. Utinam ita faciat Jehova, & tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc vasa sacra reporter, captivosque omnes è Babylone revocet! Verum audi, & quæ apud te & omnem populum eloquar, trade memoriæ: Claruerunt ante me & te jam olim vates, qui multis nationibus, magnisque regnis bellum, aut famem, aut pestem, præsignificaverunt. Quod si quis aliquando secunda pronuntiabit, ejus prædictum aut rei eventus à divino afflatu profectum comprobabit, aut frustratio refellebat. Hoc quia in hac vaticinatione futurum certo scio, malo te rei exitu confutari, quam meâ oratione irritari. A. Cedo mihi istum torquem: audite vero omnes, qui hîc estis, quid ferant mea dicta. Quemadmodum hoc ego collare perumpo, ita Jehovah scitote perfracturum dominationem Nabuchodonosoris post biennium. J. Nolo tecum amplius ri-

xari. A. Abeas licet; ego hoc teneo, & tenebo: ne trepidate Judæi, adventat jam certissimum vobis præsidium & salus. Bono animo este. J. Adsum tibi à Deo, Anania, qui tibi me ita renuntiare jubet. Vincula ligoea, inquit, rupisti, Anania; sed pro eis ferrea feceris. Nam ego ferreum jugum collo imponam omnium istarum gentium, quò serviant Nabuchodonosori Babyloniorum regi, sub cujus ego ditionem etiam agrestes bestias subjunxi. Hæc sunt de quibus te, Anania, Deus meo ministerio præmonitum voluit. Sed non est, crede mihi Anania, non est quod incitationem & permotionem divinam ostentes, & hunc populum spe inani erigas. Neque enim à Deo missus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi proximam denuntio, teque hoc anno vira defunctorum confirmo: quoniam tuis verbis deficiendi ab eo causa es.

SENT. *Mali doctores solent improbis fausta dicere, & quæ placeant. Boni contra. Hinc fit, ut boni invisi sint, mali amentur, & autoritate polleant. Veris vaticiniis raro creditur ante eventum, præsertim si adsunt falsi vates, qui veris contraria doceant, Mali vates, dum pœnas improborum verbis leniunt, re ipsa exasperant. Cum pervicacibus rixandum non est. Qui improbis blandiuntur, eos à Deo avocant.*

SEDECIAS. Jer. 38.

ARGUMENTUM.

Jeremias consulentem se Sedeciam Judææ regem monet, ut se dedat Chaldæis; alioquin venturum & ipsum & urbem in miseram calamitatem.

Sedecias, Jeremias.

Volo ego te consulere super rebus meis, Jeremia: sed noli me quicquam celare. J. Rem omnem tibi aperiam: sed eâ conditione, ne me interimas, neve consilium meum repudies. S. Per Deum immortalem, qui nostras animas creavit, non perimam te: neque tradam illis hominibus qui tam necem cupiunt. J. Satis habeo, accipe jam quod sit Dei consilium. Si te contuleris ad principes Babylonios; & tuæ tuorumque vitæ consules, & incendium ab urbe depelles. Sin minus, & urbs Chaldæis dedita

ditā igni cremabitur, neque tu eorum manus devitabis. S. At enim valde metuo; ne me Chaldaei Judæis, qui ad ipsos transfugerunt, tradant omni irrisione ludendum.

J. Non tradent, crede mihi: obtempera Dei monitis, cujus ego voluntatis interpres tibi sum datus, si te ipsum amas, tuæque saluti provides. Quod si te dedere renuis, hoc tibi divinitus denotio; Omnes mulieres quæ supersunt in regia, educæ ad principes Chaldaeos, te in os indignissime irridebunt, ut circumventum & proditum à tuis necessariis, & in ipso coeno perfidè destitutum. Tuæ autem uxores omnes, & liberi tradentur Chaldaeis, neque tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum venies, qui hanc quoque urbem incendet. S. Vide ne quis hæc reseiscat, ne tu pereas. Quod si proceres audierint nostram congressionem, teque conveniant, rogantes quæ de re inter nos actum sit, & mortem imminantes nisi indicaveris, dices, te à me precibus petivisse, ne committeram ut domum Jonathanis reduceris ad miserabilem mortem.

SENT. *Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum levius aliquod malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius quod fuerat evitabile. Qui tolerabiles pœnas Deo dare recusat, eum incitat ad graviores.*

DIALOGORUM SACRO- RUM LIBER TERTIUS.

TOBIAS. Tob. 4, & 5.

ARGUMENTUM.

Tobæus Tobiam filium suum pietatem docet. Deinde jubet, ut ducem quærat ad petendam ex Media pecuniam ibi à se depositam. Tobias genium, qui se hominem simulabat, nactus, cum eo proficiscitur.

*Tobæus pater, Tobias filius, Raphael genius,
Anna mater.*

Cum ex hac vita discessero, nate, sepelito me honorifice. Tum autem matrem tuam honorato, neve eam donec vivet deserito, neve ei patrum mo-
rigerando

rigerando vitam reddas acerbā. Recordare, fili, quod dolores perpeſſa ſit propter te, cum eſſes in ejus utero. Cum igitur vitam finiverit, eam mecum honeſte ſepelito in eodē ſepulcro. Ac per omnem vitam memento Creatoris tui, neve eum offende, ejusve præcepta omitte, Quātumcunq; tibi Jehova largitus erit, de eo ne parcito liberalitatem exercere. Ad homines inhumanos ne te aggregaveris. A reſpiciendis egentibus Iſraelitis ne abhorrueris, ne Jehova viciffim tuis temporibus adverſis à te reſpiciendo abhorreat. Quod ſi tuæ facultates non ferent ut large id facias; at pro eo quantum id erit quod ſuppediabit, ne parce in benignitatem conferre: ut divitias tibi, & argenti aurique theſauros in beneficentia reſiſtos habeas. Nam theſauri nihil impios juvant. At hæc virtus à morte vindicat: ac quiſquis beneficentiam exercet, Dei conſpectum videbit: quemadmodum habet ſcriptum illud, Ego per beneficentiā conſpectum tuum videbo, quam qui exercent, cœleſtes habendi ſunt. Tu ergo nate, corpus tuum ab omnis libidinis obſcœnitate tuere, uxoremque de tua cognatione ducito, nequaquam alienigenam, aut alius ſanguinis, quam tuorum majorum, Nos enim vatum progenies ſumus. Memoria reſpere Abrahamum, Iſaacum Jacobum, qui uxores de ſua ſibi gente aſciverunt, extraneorum affinitate repudiata, eoq; liberis fortunati fuerunt. Animum intende fili, ad ea quæ ages. Quod tibi nolis fieri, aliis nè facito. Operarii mercedem nè retineo noctem unam poſt eum diem in quem cum eo pactus eris: ut tuo te præmio remuneretur Deus. Corpus tuum ab ebrietate abſtineo. In nulla nequitia te oblectaveris. De tuo viſtu largire eſurientibus. De tuo veſtitu indue nudos. Quod tibi ſupereſſit, id omne in beneficentiam confer, neque id gravate: hoc eſt, vere pane & vino ſepulcro juſtorum perfundere. Audi & attende quemlibet, qui modo verum tibi conſilium det. Ab Jehova omnibus temporibus pere, ut tuas rationes, conſiliaq; dirigat: neque enim homini in manu poſitum eſt conſilium, ſed uni Deo Opt. Max. qui quicquid vult, efficit, alios deprimens, alios efferens.

Hæc

Hæc mea dicta & præcepta omnia conservato, & nunquam non ante oculos habeto, fortique & infracto animo esto Nam Jehova tibi auxilio præsidioque erit, si ei toto animo totoq; pectore studueris. Nunc fili, illud tibi indicabo de pecunia, quam habeo apud Gabelem, mihi cognatione propinquam, (ea est decem argenti talenta) Rage in Media : nam incertum est quando sim moriturus. Tu fili, si Jehovam metues, teque ab omni scelere conservabis, magnas ab eo opes consequeris. Tob. Omnia ut præcepisti mihi, pater, sic faciam: sed velim mihi consilium des, qua ratione queam istam à Gabele pecuniam recuperare. Nam neq; ille me, neq; illum ego agnoscam, neq; quo signo reperam pecuniam scio, neq; quâ viâ eatur in Mediam teneo. Tob. Quod ad signum pertinet, hoc dices; Me, cum ille mihi marsupium suum tradidisset, dixisse, Accipe de manu mea: atq; ex quo ei argentum in manum tradidi, annum hunc esse vigesimū De via autem, quære tibi jam hominē aliquem fidelem, qui tecum vadat, cui præmium dabimus. Proficiscere fili, adhuc vivente me, & argentum pete. Jehova te Deus Israelitarum in itinere conservet: tibiq; benevolentiam, studium, misericordiam, & illius & omnium qui te videbunt, conciliet, teq; nobis sospitem & incolumē & ducat & reducat ante meum iteritum. Tob. Eo igitur ad conquirendum ducem, & fortasse præsto adest qui faciat. Nam video juvenem quendam in via stantem accinctum, & ad iter (ut videtur) paratum. Rap. Adulescens, cujas es? Tob. Domine, possesne mecum in Mediam proficisci? Rap. Equidem novi vias omnes, sumq; aliquando usus hospitio Gabelis gentilis nostri, agentis Rage in finibus Mediæ, quæ Rages distat ab Ecbatanis itinere duorum dierum, estque montana. Ecbatana autem in campestri loco posita sunt. Tob. Præstolare paulisper, si placet, dum hanc rem patri renuntiavum eo: nam magnopere cupio te comitem habere, tibi que dabo mercedem pro itinere. Rap. I propere. Ego hic manebo donec redeas: noli diutius morari. Tob. Nactus sum virum bonum, pater, nostri generis, qui
mecom

mecum proficiscatur. Tobæ. Evoca eum ad me, ut scisciter unde terrarum sit, & an satis fidus sit tibi futurus comes. Tobî. Faciam. Heus, accerseris à patre meo. Rap. Eo. Salve vir divine. Tobæ. Si salveo, cur mihi hæc usu veniunt, ut oculis captus in tenebris cæcus sedeam? Rap. Qui tibi oculorum lucem cæcando ademir, idem te, quia vîr bonus es sanabit. Tobæ. Ita faxit Jehova. Sed ad rem. Meus hic filius Tobias vult ire in Médiam, frater; poterisne ire cum eo? Et ego tibi mercedum dabo. Rap. potero, quippe qui vias omnes noverim, omnemque illam regionem peragraverim, & montes teneam. Tobæ. Cujas es? Cujus generis? Et qua ex civitate? Rap. Quid amplius quæris? cum mercenarium habeas qui tuum filium comiterur ex tui animi sententia. Tobæ. Frater, nomen tuum scire velim, & cujus nationis sis. Rap. Ego sum Azarias Hanancelis filius de familia Solomothi majoris tuus gentilis, Tob. Quod salutare faustumque sit. Sed noli ægre ferre, frater, quod voluerim tuæ familiæ genus cognoscere: meus gentilis es, egregiâ & nobili ortus familiâ. Nimirum nosti Hananeelem Nathanem duos Solomothi filios, qui mecum itabant Hierosolymam, cum Israeliticam terram incolemus, mecumque ibi adorabant, neque unquam ad deos peregrinos qui in ea regione habebantur, desciverunt: quod cæteri gentiles nostri fecerunt. Quare vade frater feliciter cum filio meo: & redite feliciter, adjuvante Deo. Ego tibi in singulos dies drachmam solvam, & victum ut filio. Quod si vos Deus oppress. max. Salvos reduxerit, istud tibi præmium angebo. R. Onitte timorem. Nam ego cum filio tuo, salvus cum salvo, & ibo & redibo. Tobæ. Compara tibi, Tobia fili, quæ ad profectiorem sunt necessaria, & proficiscere cum isto fratre. Deus omnipotens vos incolumes ducat & reducar, & vobis hoc iter ductu genii sui prosperet. Tobî. Valere mei parentes observandi. Tobæ. Vale, & ambula prospere. A. Oh, oh, oh, oh! Tobæ. Quid fles? A. Rogas? nihilne vereris puerum abs te amittere, qui in oculis nostris obversando, nostram senectutem redderet levio-
vorem?

violem? Quasi vero non nos sine illo argento, aliturus esset Deus noster. Tob. Ne time soror, Nam & prospere ibit, & incolumem ad nos reversum tu ipsa tuis oculis aspicias. Deus ei noster genium attribuet, qui ei iter bene fortunet, eumque saluum reducat. A. Eheu!

SENT. *Parentum est, filios docere pietatem. Piorum curam mandavit Deus genis suis.*

ASMODÆUS. Tob. 6 & 7.

ARGUMENTUM.

Raphael genius agit cum Tobia de ducenda in matrimonium Sara Raguelis filia, Deinde, ubi ad Raguelem pervenerunt, fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

JAM tandem pervenimus Ecbatana, Tobias frater. Hac nocte divertemur ad Raguelem. Is senex quidam est; qui filiam habet unicam, forma præstantem, nomine Saram. Ego cum eo agam ut eam tibi det in matrimonium. Est bonæ indole prædita, & patri dilectissima. Ausculta mihi, & de ea agito. Ubi Raga redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin non sit ille tuis postularis contradicturus, neque eam contra legem Moſis alienigenæ traditurus. Nos eam ad patrem tuum ducemus. T. At audio, frater, eam jam septem viris esse traditam, qui antequam in ejus complexum venerint mortui sint, ab Asmodæo (ut dicitur) dæmonum regi necati. Quapropter ne me ille interficiat, non mediocriter pertimesco. Quod si fieret, parentibus tristissimam causam exitus præberem, qui alium nullum neque filium neque filiam habent, à quo eis vita defunctis parentetur. Raph. Verere modo Jehovam, ejusque memor esto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo jussus es uxorem ejusdem tecum familiæ ducere. Tum me autore nihil dæmonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam hâc nocte in matrimonio esse habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introiveris sumito cor piscis quem tu in Tigre flumine dilacerasti: & ex eo sub ejus pallam sufficium facito. Eo

nidore

nidore olfacto dæmon puellam fugiet, nunquam eam repetiturus postea. Cum autem tibi cum ea congregandi libebit, surgitote de lecto geniali, Jehovahque oratore & obsecratore, ut vobis pro sua clementia opem ferre, puellæq; mederi velit. Tum demum cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnē timorem abjice: nam ea tibi destinata est ante orbem conditum, per teque eam Jehova à dæmone vindicaturus est. T. Quid futurum sit viderit Deus. Sed certe facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. Rap. Jam appropinquamus domo Raguelis: & ecce cum ante suas ædes. Salve. Rag. Salvete & vos. Aspice huc Edna, quàm hic adolescens formâ referat Tobæum fratrem meum. E. Unde estis, fratres? Rap. Ex captivis qui sunt Niniæ ex Nephthalina tribu. E. Nostisne Tobæum fratrem nostrum? Rap. Novimus. E. Valetne? Rap. Valer. T. Iste Tobæus frater (ut dicitis) vester, pater meus est. Rag. O faustum diem! Libet te complecti. Jehovaham tibi propitium precor, fili: nam ex viro optimo & probissimo natus es. Age uxor, si quid est lautius, appareatur cœna, placet arietem mactari. Volo ego hos hospites accipi liberaliter. Succedite nostro recto: præstemus nos hilares. T. Jam tempus admonet, Azaria, ut de matrimonio mentionem injicias. Rap. Memini, Quoniam filiam habes jam nubilem, Raguel, & hic est adolescens, & æquales illi, & tribulis, petebat ut eam sibi nuptum locares. Rag. Non me præterit, satius esse eam tibi quam alteri tradi. Sed verum tibi dicam. Eam jam septem viris locavi (ut tu scias) qui omnes ante ejus congressum mortui sunt. Verum ede & bibe, & istam rem ommitte. T. Nihil agis: neque cibum ego neque portionem capiam, quin tu eam mihi in matrimonium concesseris. Rag. Postquam ita infixum in animo habes, obtinero sane. Et quia consanguinei estis ego jam nunc eam tibi in matrimonium trado, ex instituto Mosaico, & Israelitico. Huc ades Sara, accipe hanc, Tobia, Jehova Deus cœlestis vos hac nocte custodiat incolumes, suæque in vos clementiæ utatur.

SENT. *Piorum opera fiunt autore & duce Deo, Pii voluptatibus etiam licitis imperant, non serviunt. Pii fugant demonia. In pios potestatem non habet demon.*

RAGUEL. Tob. 10.

ARGUMENTUM.

Tobias Ragueli socero suo valedicit, secum abducens illius filiam Saram, uxorem suam :

Tobias, Raguel, Sara.

MI socer Raguel, tu à me postulasti, ut manerem apud te dies quatuordecim, & cum filia tua uxore mea Sara suaviter viverem : id quod tibi concessi. Nunc finita est dies: itaque peto abs te ut me demittas, Mei enim parentes ambo dies numerant, neque putant hoc loco rem esse. R. Doleo me tam parvum spatium à te petiisse. Sed nihil obstat, quo minus id fiat longius. Mane apud me diutius, ego mittam ad tuum patrem nuntium, qui ei totum negotium renuntiet; ne sit de te sollicitus. T. Quæso te, noli me remorari: cupio omnino ad parentes reverti. R. Quando urges, non remorabor invitum. Ego, trado tibi meam filiam Saram, nec non dimidium facultatum mearum. Ite feliciter : Deus Jehova, Deus majorum nostrorum, vos fecundet mihiq; ex vobis liberos mares ostendat, qui divinæ legi dent operam. Agite, deosculari vos volo. Vide, mea filia ut tuum socerum & socrum (qui nunc cui parentes sunt) habeas in magno honore, maritum diligas, familiam regas, domum gubernes, & teipsum præstes inculpam, & cum bona pace profecta, efficias ut bonam de te famam viventes adhuc læti hilaresque accipiamus. Et tu Tobia fili, vale. Jehova te Deus cœlestis salvum perducatur, mihiq; ex te & filia mea Sara liberos Jehovæ studiosos, eiq; probatos ostendat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in potestate tua ! noli eam unquam male tractare. Ire sanè incolumes. S. Valere parentes charissimi : valere cognati & amici omnes. T. Vale socer: vale socrus: valere omnes. Ego Jehovæ gratias ago, qui me lætum reddiderit, & tot beneficiis tam mirificè affecerit.

SENT.

SENT. *Uxoris est sequi virum, & propter eum parentes patriamque relinquere. Est enim matrimonii conjunctio arctior quam natura.*

TOBÆUS. Tob. II.

ARGUMENTUM.

Tobias ex Media reversus venit ad parentes, & felle piscis oculos patris sanat à cecitate: qua de re pater Deo gratias agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobæus.

FRater, tu scis quam sollicitum reliqueris utrumque parentem: quapropter antecedamus ego & tu; uxore tuâ cum famulis, reliquóque nostro comitatu subsequente. Tob. Bene mones. R. Præpara fel piscis. A. At, at, ô mi vir adventat meus Tobias cum comite. Curro ei obviam. R. Tui patris, quem video esse cæcum, oculi felle isto aperientur atque sanabuntur. Itaque cum ad eum accesseris, illinito ejus oculos isto felle: tum ille fellis mordacitatem sentiens, sibi oculos fricabit: atque ita, dejectâ albugine, & cœlum & te lætus videbit. A. O gnate, jam mortem non deprecor, postquâ tuum conspectum cernere licuit. Tob. Salve mea mater. Sed accedit hoc pater: Hei mihi! collapsus est. Accurram. O mi pater, salve. Tobæ. Salve, fili optatissime: ut vales? Tob. Oprime; est Deo gratia. Sed patere me tibi oculos illinere hoc felle. Nam spero hoc tibi fore salutare. Tobæ. Libenter patiar. Tob. Expectemus paulisper. Tobæ. Sentio fellis mordacitatem. Tob. Frica tuos oculos. Tobæ. O supra modum mirandum miraculum! Nunc te liquidò video, fili: amplectere me: gratias ago Jehovæ Deo Israëlitarum, qui cæcos illuminat, qui mihi oculos aperuerit: cujus nomen nullis unquam seculis satis dignè laudari poterit, qui in me hoc tantum munus contulerit. Hic vulnerat, & sanat: hic occidit, & vitam dat: huic gratias ago, qui te nobis, feliciter expedito itinere, salvum lætumque restituerit.

SENT. *Deus suos à miseria tandem liberat. Medicina mordax. Deo gratia sunt agenda de omni bono.*

RAPH A-

RAPHAEL. Tob. 12.

ARGUMENTUM.

Raphael Tobæo & Tobia, sibi mercedem solvere volentibus, se indicat, eisque officium præcipit.

Tobæus, Tobias, Raphael.

Tobia fili, solvamus isti homini, qui te comitatus est, mercedem; & eam cum corrollario. Tob. Pater, demus ei dimidiâ partem pecuniæ, quam illinc attuli, Nam is me incolumem duxit & reduxit, meamq; uxorem sanavit, & argentum à Gabele abstulit, & tibi oculos sanavit: pro quibus omnibus quænam ei referri par gratia potest? Huc ades, Azaria. Accipe frater mercedem tuam, id est, dimidiam pecuniam, quam illinc apportasti: & vale. R. Canite Jehovæ carmen novum, ei que gratias agite, & ejus nomen celebrate, pro tantis ejus in vos collatis beneficiis: crebrisque precibus, supplicationibus, & beneficiâ erga egentes cum affectate quoad viveris: Nam plus apud eum valet assiduum beneficentiæ officium, quam argenti aurique copiosa congeries: ut pote cum beneficentia vindicet à morte. Equidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore tu tuq; nurus Sara sancti opem numinis precibus suppliciter magno cum animi angore implorabatis, vestras ego preces (ut vos sciatis) ad Majestatis solium subvehēbam: cumq; tu mortuos sepeliebas, aderam tibi, tuisque difficillimis rebus, ab Jehova, qui te oculorum cæcitare tentaverat, (solet enim hoc pacto periculū facere bonorum) missus sum ad te sanandum & Saram tuam nulum. Sum autem Raphael genius, unus de principibus qui ad gloriæ solium famulantur. Nolite timere. Bene vobis se res habet. Agite Jehovæ gratias pro tantis miraculis, quæ vobis exhibuit. Nam quod me, quamdiu vobiscum versatus sum: edere & bibere vidistis: species illa fuit, quæ vestris oculis obversabatur; cum te ipsa neque ederem neque biberem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos vestri erga Deum officii per omnem vitam admoncant, atque hanc rem in omnem

omnem omnium ætatum æternitatem testentur: & Jehovah gratias agite, ejusq; sacram memoriã pie retinete; meque jam absolviſſe, ut ad Deum me recipiam, à quo sum miſſus ad vos.

SENT. Deus piis ſæpe nè cogitantibus quidem proſpicit. Per cruceſ ducit Deus ſuos ad felicitatem. Piorum primordia triſtia, exſus læti.

ACHIOR. Judithæ 5. & 6.

ARGUMENTUM.

Querenti Oloferni de Judæorum ſtatu, narrat Achior: & quoniam eos invictos eſſe dicit, (niſi forte Deum ſuum offenderint) iratus Oloferneſ, eum jubet ad Betulieneſes Judæos deduci, ut unã cum illis pereat.

Oloferneſ, Achior, Proceres.

NArrate mihi, vos Chananæi, de iſtius nationis hominibus, qui in montanis habitant; quas incolant urbes, quantum habeant copiarum multitudinem, quare plurimum valeant & poſſint, quo rege & exercitus dũce utantur; & cur ſoli ex occidentalibus mihi obviam venire neglexerint. A. Audi, domine, orationem ſervi tui. Enuntiabo tibi rem omnem, ut ſeſe haber, de gente iſta montana, quæ finitimos tibi fines incolit: neq; ullum ex ore meo mendacium excidet. Homineſ ſunt prognati à Chaldæis, qui principio, Meſopotamiam incoluerunt. Cum enim deos patrios Chaldæorum detrectarent, patriſque moribus relictis, unum ſibi Deum cœleſtem ad adorandum delegiſſent, ab illis exagitati, in Meſopotamiam auſugerunt. Ibi cum aliquandiu commorati eſſent, iuſſi à Deo ſuo in Chananæam commigrare, paruerunt; atque in Chananæa commorati, magnum auri, argentiſque & pecoris numerum comparaverunt. Poſtea, dominante fame, in Ægyptum devenērunt; ubi tam diu incoluerunt, donec in innumerabilem hominum multitudinem excreverunt. Deinde cum à rege Ægypti crudeliùs tractarentur, & lateres conficere indignè & labore ſervili cogerentur, Deum ſuum implorârunt, qui totam Ægyptum ineluctabilibus calamitatibus

lamarum ictibus perculit. Quibus malis coacti Ægyptii, eos tandem ab sese emiserunt. Sed postea remisso malo, cum eos fugientes revocare, rursumque in servitutem redigere conarentur, Deus illis mare rubrum discussit, ita ut ab utroque latere aqua in muri firmitatem concreta staret; qua illi via in sicco per medium maris solum pertransiverunt. Eodem Ægyptius, exercitus consecutus, aqua submersus ita est, ut ex innumerabili multitudine ne nuntius quidem evaserit. Trajecti mare rubrum, in solitudinem montis Sinæ venerunt, ubi mortalium nemo consistere unquam, aut habitare potuerat? ibi dulces ex amaris fontes ad bibendum habuerunt, & victum de cœlo per quadraginta annos acceperunt. Ac quocunque unquam venerunt, Deus eorum hostes pro eis, nullo arcu, nulla sagitta, nullo scuto, nullo gladio debellavit; nec unquam huic genti resisti potuit, nisi si quando à sui Dei cultu deflexit. Nam quoties alium deum quam suum coluerunt, direpti sunt, & omnes à bello contumelias pertulerunt. Quoties autem Dei sui cultum repetiverunt, Deus eis cœlestis resistendi vires dedit. Ad extremum, Chananzos, Jebuszos, Pherezæos, Hetzæos, Hevæos, Amorrhæos, & fortissimos quosque Hesebonios deleverunt, eorumque agros & oppida occuparunt. Ac quandiu sese à Deo suo offendendo continuerunt, multis bonis fructi, Deoque suo (qui improbitatē odit) prospero usi sunt; & ante hæc tempora, cum ab ea vivendi ratione, quam eis Deus tradiderat, declinavissent, diversis diversarum gentium bellis profligati, & tandem frequentes in extraneas regiones captivi abducti sunt, eorumque & fanum solo æquatum, & oppida capta, & ab hostibus compilata sunt. Sed nunc ad Deum suum conversi, ex dispersione ac dissipatione congregati sunt, desertosque montes occuparunt, & Hierosolymam (in qua eorum sacrarium est) obtinuerunt, Quare disquirendum est, domine, si qua in offensa sunt apud Deum. Nam si sunt, facile eos, ipso concedente, superabimus. Quod si nihil ab eis est cum missum bello supersedendum censeo; re, Deo pro eis progrediente, insulam

famiam apud omnes mortales subeamus. P. Quis est iste qui tantum tribuit Israëlitis, ut eos puter Nabuchodonosori posse resistere? homines imbelles, & rei militaris ignaros, qui mehercle unum tui, Olofernes, exercitus impetum sustinere non poterunt. Invadamus modo, & Achiori ostendamus, eos posse superari. O. Quoniam tu nobis istud oraculum, præclare vates, edidisti, Israëlitas à Deo suo defensum iri; ut intelligas unum esse Deum Nabuchodonosorem, contra cujus invictam potestatem ne illorum quidem Deus stare possit; nos, qui ab eo missi sumus, illos ad unum funditus ad internecionem ita delebimus, & equitatu proculcabimus, ut eorum montes sanguine redundant, & campi corporibus compleantur; citiusque illos ad fugam, quam nos ad perdendum vires deficient. Hæc est totius orbis domini Nabuchodonosoris indeclinabilis sententia. At tu Ammonitarum mercenari, Achior, qui tam divinum nobis oraculum effatus es, esto fanè tantæ particeps potentiae, & quos nobis anteponis, ad eos defice: ut cum eis potius, ut dignus es, peras, & inter eos à nostra acie contrucidatus des pœnas. Quòd si tantum tuæ superstitioni confides, ut me, quæ suscipio, præstare non posse credas: quid metu exalbescis? Hic tibi ruta sunt omnia: non peribis, nisi cum illis quos perire non posse vaticinaris. Vos mei satellites, abripite hunc Beruliam ad suos Israelitas: ut illorum potius exitii quam nostræ sit socius victoriæ.

SENT. *Veritas invisamundo. Etiam de veritate rogantes, veritatem audire nolunt. Assentatorum plena sunt domus, auresque parentium. Assentatorum qui amat, ruinam amat. Casum antecedit superbia:*

JUDITHA. Judithæ 8.

ARGUMENTUM.

Juditha Betuliensium primates objurgat, quòd de urbis deditone pacti sint; & eos consolata, sese ad eis succurrendum parat.

Juditha, Ozias & ceteri senatores.

Attendite primates populi Betulicensis. Promissistis populo, & quidem interposito jurejurando, vos ur-

hem hostibus poss' quinque dies esse dedituros, nisi Deus vobis interea tulerit auxilium. Itane vero tempus divinæ statuitis misericordiæ? Et ei diem vestro arbitrio dicitis? Hoccine tandem est Deum ad clementiam pellere? an ad iracundiam instigare? Dicite mihi vos qui Dei voluntatem in certum quoddam curriculum includitis, potestisne, non dicam Dei, sed hominum animus qui sit, & consilium pervestigare? Quid Dei horum omnium auctoris? Mentemne ejus teneris? Nihil minus, fratres. Nolite Dei iram provocare: qui si nolit intra quinque dies auxiliari nobis, at potest intra quot volit, potest nos quolibet die vel tutari, vel hostiū crudelitati objicere. Vos verò nolite Dei quasi vadari consilium. Neque enim is est, ut aut minis, hominum morte, terrenus, aut arbitrio cujusquam sit coercendus. Quare expectemus ab eo salutem, ejusq; auxiliū petamus. Spero eum, pro sua facilitate, nostras preces auditurum, præsertim cum nulla hodie in nostro genere neq; tribus extet, neque natio, neque populus, neque civitas, quæ deos colat fabriles: quæ res superioribus temporibus in causa fuit, ut patres nostri bello & direptionibus vastati, & ab hostibus magnâ clade concisi sint. At nos alium deum non agnoscimus; unde sperare debemus, eum non esse nos nostrumque genus despecturum. Quod si in hostiū potestatem venimus, non tantum nobis nocuerimus, sed etiam reliquæ Judææ; nostraque sacraria depeculanda reliquerimus: quorum pollutionem, & consanguineorum nostrorum merum, & nationis captivitatem, & nostrarum possessionem vastitatem, Deus temeritati nostræ accepta feret, & à nobis poenas reposcet, ubicunq; gentium sumus servituri, ut à nostris dominis indignitates omnes & contumeliæ nobis sint perferendæ. Neque enim talis servitus nobis Dei gratiam, sed hominum afferet infamiam. Quamobrem fratres (quandoquidem à vobis aliorum animi pendent, vobis sacrarium, vobis sanum, vobis ara nixitur) demonstrare consanguineis nostris non esse desperandum; contrâque, quicquid acciderit, fortiter esse & constanter ferendum: Deoq; in his omnibus gra-

tias agendas, qui nos tentat, sicut olim patres nostros tentavit. Recordamini Abrahamum, Isaacum, Jacobum, Moſem, denique omnes veros Dei cultores & amicos quos, quantos, quam varios perpeſſi ſint dolores. Conſtituite nunc altera ex parte eos, qui Dei periculationis impatientes, contemptius de eo, & gravius, & ſenſerunt, & locuti ſunt; ut ſœdè perditæ, & à ſerpentibus exanimati ſint. Quare nè horum deſperationem ſequamur, ſed illorum ſuperiorum fiduciam imitemur: cogitemusq; nos non ut hoſtes extremo ſupplicio affici ſed ut ſervos ſortes ſalutari verberationis medicinâ corrigi. O. Rectè tu quidem omnia, & quæ nemo neget. Neque nunc primū tua prudentia, intelligentia, conſilium innotescit: quin jam ab incunte ætate vulgo compertum eſt, iſta eſſe in te ſingularia. Sed & plebem ſiſis ad eſſagitantum, & nos plebs ad jurandum adegit; quod juſjurandum violare, nobis nefas eſt. Quocirca precare tu pro nobis Deum, quæ pia & religioſa mulier es, ut pluvia noſtros lacus impleat, nè ſiſi deficiamus. I. Quemadmodum igitur id, quod dixi, à Deo eſſe ſentiris: ita etiam id quod facere decrevi, an ab eodem proficiſcatur, periculū facite; Deumque orate, ut meum conſilium comprober. Sum enim facinus editura, quod omnes poſteritatis memoria concelebrer. Vos hâc nocte ad portā eritis, ego cum ancilla mea exhibo, ac ſpero fore, ut Deus, intra dies poſt quos urbis deditiōe conceſſiſtis, per me Iſraëlitis ſubveniat. Sed nolo vos in meum propoſitū inquirere, (neq; enim vobis, niſi re perfectâ, enuntiabo) neque quicquam aliud niſi Deum pro me uſq; ad meum reditum orare. O. Bene vale, Deo tibi ad hoſtium ultionē viam præeunte.

SENT. Deo præſcribendum non eſt. In ſontibus etiam in ſumma deſperatione de Deo bene ſperandum eſt. Magnum iunocentia præſidium.

OLOFERNES, *Judithæ. 10, 11, & 12.*

ARGUMENTUM.

Juditha ad Olofernem perducta, ei per dolum promittit de Judæis victoriam.

Excubi-

Excubitores, Juditha, Milites, Olofernes.

Cuias es mulier? Unde, & quo? **J.** Ex Hebræis sum: quos quia exploratum habeo venturos in vestram potestatem, ab eis transfugio, meque ad Olofernem imperatorem recipio, ut ei illorum arcana aperiam, viamque demonstrem, quâ omnibus montanis, sine suorum cuiuspiam cæde, potiatur. **E.** Bene tuæ vitæ prospexisti, quæ ad dominum nostrum venire, & cito venire decreveris. Nos te ante eum sistemus. Quò cum perveneris, noliro animo formidare, quò minus rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi confirmare possumus te eo benefico esse usuram. Deducamus eam ad imperatoris tabernaculum. Vos reliqui interea excubias nihilominus habere. Nos centum eam ducemus. **M.** Heus tu, quo tam mane tanto studio & frequentia festinatur? **Al.** Dicitur, transfugam quandam Hebræam ad imperatorem duci, quæ sit mirabili pulchritudine. **M.** Accurramus. O venustatem incredibilem! Quis militiam detrectet adversus Hebræos, qui tales habeant mulieres? Pro quibus pugnando occumbere quis dubitet? **J.** Salve imperator maxime. **O.** Allevate eam mei satellites, Bono animo es mulier, depone animi metum. Nam ego nemini unquam malefici, qui terrarum orbis domino Nabuchodonosori servire voluerit. Quod nisi tui me, montium fiducia, contempsissent, nunquam ego meam in eos hastam vibravissem. Sed ipsi sibi malum hoc conflaverunt. Verum dic mihi, quam ob causam ab eis ad nos perfuga transferis. Nam ad salutem venisti, Sume animum: vires & in hanc noctem & in posterum, neq; tibi quisquam officiet; contraque tecum bene agerur, quo modo solet cum servis domini mei regis Nabuchodonosoris. **J.** Attende igitur quæ dicam, domine, & ea memoriæ manda. Dicam autem nihil vanum (absit) sed ea dicam, quæ si sequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus, neque quous te conatus frustrabitur. Ita vivat, omnium terrarum rex Nabuchodonosor, & ejusdem tibi concedi potestas, à quo ad omnes mortales corrigendos missus

es, ut, per te non solum homines illi servient, verum etiam fera, pecora, volueres, sub ejus imperium tuâ virtute subjicientur. Nam non solum de tua sapientia tuique ingenii acumine fama apud nos percrebuit: sed etiam per omnes jam oras sermones dissipati sunt, te unum esse toto in regno optimum potentissimū & in rei militaris prudentia admirabilissimū. Jam vero Achior, quæ in tuo concilio dixit, & quæ tu ei respondisti, audita nobis sunt. Nam comprehensus à Betulienfibus, rem omnem eis exposuit. Cujus tu cave ne orationem negligas, sed memoriæ tradas; est enim vera: neque enim superari, neque armis debellari natio nostra potest, nisi Deum suum scelere aliquo sibi infestum reddiderit: Quare ne tuus labor irritus & inanis fiat, expectandum est dum scelus quoddam, quod jam in animis conceptū habent, commiserint: quo scelere cum Deum irritaverint, facilem & sibi perniciem, & tibi victoriam conciliabunt. Cum enim commeatu & aquâ deficiantur, statuerunt pecora invadere: & quæ gustare Deus in lege vetuit; omnia decreverunt insumere, frumentique primitias. & vini oleique decumas (quæ servabant dicata sacerdotibus, qui Hierosolymis apud Deum nostrum ministrant) consumere habent in animo, quæ nec manibus tangere, cuiquam profano fas est. Idque ut sibi facere liceat miserunt Hierosolymam, (nam & Hierosolymitani: eadem fecerunt) qui sibi potestatem à senatū afferant: quâ potestate ad eos relatâ, factori sunt quod dixi, & tum demum in tuam potestatem venturi. Horum ego omnium non ignara, ab eis ausuggi, ejusmodi erga te facinus ex Dei mandato editura, ut ad ejus auditum omnes sint mortales admiraturi. Sum enim religiosa, coelique præpotentem Deum noctes diesque colo. Interea apud te commorans domine, noctu itabo in vallem, Deumque precabor: qui ubi me certiore de eorum perfecto scelere fecerit, veniam id tibi indicaturum. Tum tu cum omnibus copiis, nullo ex eis repugnante, proficisceris. Te ego per mediam Judæam, ad ipsam perducam Hierosolymam, tumque curram

rum in media urbe sistam, ut eos tanquam pastore destitutas oves abigas, nullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego, mihi præsignificata & prænuntiata, ut tibi enuntiarem, missa sum. O. Bene fecit Deus, quod te populo præmisit: quæ res & nobis victoriam, & domini mei contemptoribus perniciem afferat. Quod si tu, quam es & forma eleganti, & oratione eloquenti, tam præstabis quæ locuta es; & Deus tuus mihi Deus erit, & tu Nabuchodonosoris domestica per totum orbem celebraberis. Agite mei servi, ducite hanc in meam cellam, eique de meo penu alimenta præbete. J. Dabis veniam: non licet mihi gustare tua, nisi velim mihi malum constare. Sed vescar eis quæ mecum attuli. O. Quid? Ubi quæ tecum habes defecerint, unde tibi talia subministrabimus; cum vestratia cibaria non habeamus? J. Sic tu bene vivas, domine, ut ego non ante consumpsero quæ habeo, quam Deus per me effecerit quæ decrevit facere.

SENT. *Qui verum audire non vult, dignus est qui mendaciis decipiatur. Qui veritati non credit, is mendaciò facile capitur. Mulieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum consilium qui repudiat, is in malum consilium cadit.*

VIRAGO, Judithæ 13 & 14.

ARGUMENTUM.

Juditha noctu caput Olofernis ferens, Betuliam portis apertis intrat, & caput illud ostendens, eis quid facto sit opus præscribit, Deinde quonam pacto Olofernem interfecerit, Achiori narrat.

Juditha, Excubitores, Cives, Ozias Achior.

HEUS, heus vigiles, aperite, aperite portam. Deus Deus noster nobis adest, qui hodie insignem & præclarum victoriæ honorem tradidit Israelitis. E. Judithæ vox auditur, socii; descendamus propere ad portam. Convocentur huc senatores, vos incendite faces. J. Vide Abra, ut istud caput habeas in promptu, ut id, poscente me, continuo de pera, una cum velo, depromas. Jam hic aderit omnis civitas. C. Præluceat funalibus

vos: aperite portam, janitores: intro mittite eam, ut videamus, quid novi ferat. J. Laudate Deum, laudate Deum, qui ab Israelis stirpe misericordiam suam non averterit, sed hostes nostros hac nocte per meas manus fregerit. En vobis caput hostis vestri Olofernis, summi Assyriorum imperatoris! en velamen in quo ille jacebat ebrius, quem Deus meâ facie deceptum, muliebri manu occidit; meque euntem, manentem, redeuntem, inviolaram, intemeratamque conservavit, neque ab illo violari permisit? Et nunc & illum vicisse, & me evasisse, & vos liberatos esse lætor; vosq; ut Dei bonitatem infinitamque misericordiam prædicetis, exhortor. C. Agimus Deo nostro gratias qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut hodie per te nostros hostes in nihilum redegerit. O. O omnium mortalium foeminarum Deo acceptissima foemina! ô coeli terrarumque creatoris Dei nunquam satis prædicandæ laudes! qui tuum vulnus in caput principis hostium nostrorum direxerit; quo facto tantam tibi hodierno die nominis gloriam comparavit, ut tuæ virtutis laus tam diu in hominum mentibus hæsurâ, & linguis celebranda sit, quandiu hujus immortalis Dei facinoris memoria durabit, quæ quidem in tantis nationis nostræ angustis non dubitaveris vitam tuam ruinæ opponere, & jam despondentibus animos subvenire. J. Attendite nunc fratres. Hoc caput in pinnis murorum nostrorum suspendetis. Deinde orto sole universi armati eruptionem facietis, ita ut ad eorum oppugnanda præsidia descendere videamini. Tunc accidet (id quod erit necesse) ut ad Olofernis tabernaculum concurratur: quo invento mortuo, tantus illos timor occupabit, ut præsidium sibi in fuga ponant. Tum vos sequamini licebit, eosque passim, Deo concedente, obteratis. Sed ante accersatur mihi Achior Ammonita, ut Israelitarum contemptorem (à quo ad nos tanquam ad certam necem amandatus est) videat. Ades dum Achior. Deus Israelitarum (cui tu testimonium dedisti; ultorem esse hostium tuorum) caput omnium infidelium hac nocte mea manu

nū truncavit. Quod ut ita esse credas, ecce tibi caput Olofernis, qui suā arrogantia Deum Israelitarum despiciabatur, tibi que mortem in communi Israelitarum cæde assignabat! A. O te non solum in omnibus Judææ domiciliis, sed etiam in omnibus gentibus felicem; cujus audito nomine, homines ad Deum laudandum excitabuntur! Sed jam narra mihi, si placet, quomodo te hac tota in re gesseris. J. Principio cum hinc (ut scis) profecta incidissem in vigiles, ab eis deducta sum ad Olofernem; apud quem, magna omnium expectatione iussa dicere cur advenissem, simulavi me esse perfugam, quæ desperatione rerum nostrarum ad eum transissem; demonstraviq; ea quæ ex te audivisset esse vera. Neque enim gens hoc hominē posse superari nisi aliquo facinore admissio. Sed jam fame pressos Israelitas, cogitare vesci eis, quibus vesci lex prohiberet: quo scelere si se obstrinxissent, facile eos victum iri. Quare expectaret, dum id scelus esset perpetratum; mihi que interea in ejus castris versanti faceret quodcumque vellem, exeundi potestatem, ut Deum precarer: & illo scelere commisso, à Deo certior fierem, eumque de eo admonerem: tum demum enim esse superaturum. Credidit ille, mihi que omnia quæ petieram concessit. Ita triduo in castris versata sum; noctu interim in vallem, Deum salutandi gratiā ventitans; Deique præsens auxilium suppliciter implorans. Quarto denique die ab illo ad computationem accersita, adfui; ostendique me quicquid imperasset esse facturam. Potatur; ipse mei cupiditate ardens, largius sese: invitat. Clausa coenâ, cum cæteri vini pleni discessissent, Bagoas eunuchus tabernaculum externe clausit, me ibi sola relicta cum Oloferne, qui ebrietate & somno oppressus, in lecto recubuerat. Hic ego cum pedisequæ meæ mandavissem, ut extra cubiculum manens, exitum mihi tutum curaret, Deum (ad illius lectum stans) cum animo meo oravi, ut mihi tum meisque adesset. Deinde ad lecti columnellam, quæ erat propter caput Olofernis, accedo; inde acinacem detraho, & ad lectum me applicans, sinistra

caſariam ejus prehendo, Deumque tacitè precata, ut me in ea re confirmaret, collum ſummâ vi bis ſerio: amputatoque capite, corpus à ſtragula veſte provolo; & ablato velo, ex eo, ac pediſſequæ caput trado: quo in eſcariam peram indito, ambæ de more ſic quaſi ad ſupplicationem egreſſæ, huc tutò pervenimus. C. Salvi ſumus, reviximus: ô fauſtam noctem, quæ nos ab æterna nocte vindicas? A. Quanquam quod dixi Oloſerni, de Dei veſtri poteſtate, non aliter dixi quàm ſentiebam: tamen nunc multò magis hæc re confirmatus, credo: voloq; deinceps non tam Iſraëlitarum laudator, ſed civis eſſe, & in veſtrum numerum pignore circumciſionis adſciſci.

SENT. *Superbiſſimus quiſque turpiſſimâ morte dignus eſt. Vel fœmina manu poteſt Deus hoſtes ſuos ulciſci. Caſo duce, facilè vincuntur milites.*

SUSANNA. Dan. 13.

ARGUMENTUM.

Suſanna à duobus ſenatoribus, quia ipſorum libidini obſequi recuſaſſet, accuſata adulterii, ad ſupplicium damnata ducitur. Sed divinitus ſupervenit Daniel, qui interrogationis prudentiâ ſenatorum calumniam palam facit; atque ita in ipſorum caput ſupplicium convertit.

[*Duo ſenatores, Concio, Suſanna, Daniel puer.*

AUdite, univerſa Judæorum concio, quamobrem in veſtrum judicium adducta ſit hæc Joacini uxor Suſanna. Heri, cùm nos duo judices in hortis ejus mariti ſoli deambularem, hæc cum duabus pediſſequis ingreſſa eſt: quas ubi foras amandavit, hortorùmque januam obſervavit; venit ad eam quidam juvenis, qui tum in occulto latebat, & cum ea concubuit. Nos qui in hortorum angulo eramus, animadverſo tanto flagitio, accurrimus, & eos vidimus quidem coeũtes, ſed illum comprehendere nequivimus. Nam, cùm eſſet valentior quam nòs, aperta januâ exiit. Tantum hanc prehenſam rogabamus, quis eſſet ille juvenis: ſed noluit nobis enunſciare. Hæc nos, impoſitis huic reæ (ſicut mos eſt) manibus teſtamur. C. Satis explorata res eſt. Senatores

tores sunt qui testificantur, & iidem iudices : dubitari non potest. Plectatur capite, quemadmodum lex jubet. Su. O Deus immortalis, qui occulta nôsti, qui omnia etiam antequam facta sint perspicis: tu scis ut hi falsum contra me testimonium dixerint; ac vides ut capi eadem poenas, cum nihil eorum comiserim, quæ isti contra me per calumniam malitiâque commenti sunt. Sen. Non est mirandum, si turpissimum facinus inficiatur. Sed interim ducatur ad supplicium, ut hoc tam detestabile facinus expieretur, nè tam scæda in populo macula hæreat. D. At ego restor, me in hujus sanguinem nullo modo consentire. C. Quidnam istud est, quod clamas tu? D. Irâne stulti estis, Israëlita, ut neque quæstione habitâ neque veritate compertâ, Israëlitem condemnaveritis? revertimini in forum. Dico istos contra eam falsa esse testatos. Sen. Ergo tu sede in medio nostrum, & tuam nobis pronuntia sententiam, postquam tibi senatus divinitus datur. D. Sejungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi istum. Verule annis, veterator malitiâ, nunc tua te scelera petunt, quæ factitabas antea, cum insontibus condemnandis, sontibusque absolvendis, iniqua judicia faceres; Jehova innocentem & justum interfici vetante. Nunc igitur, hanc si quidem vidisti, dic sub qua arbore congressos videris. Sen. Sub lentisco. D. Probè in tuum caput mentitus est. Jam enim Dei genius, mandato ab illo accepto discindet te medium. Amovete hunc, adducite huc alterum. Agè genus Chananæum, non Judæum te venustas decepit, tua tibi cupiditas mentem pervertit. Ita verò agebatis cum Israëlitis, quæ præ merito in vestrum congressum veniebant. Sed non Judæ proles vestram nequitiam sustinuit. Agè igitur, sub qua illos arbore congressosprehendisti? Sen. Sub ilice. D. Tu quoque probe in tuum caput mentitus es. Jamque præsto est Dei genius cum ense, qui te medium dissecat, ambosque perdat. C. O Dei bonitatem immensam! à quo nunquam deseruntur qui in eo fiduciam suam collocarunt. Abripiamus ad necem hos nequissimos & improbissi-

mos vetulos ut ex lege eadem poena plectantur, quam innocenti moliebantur.

SEN T. *Impii peccata peccatis tegere volunt. Deus innocentium preces exaudit. Impii in foveam cadunt, quam pii excavarunt.*

CHALDAEI. Dan. 2.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babyloniae rex Chaldaeis jubet, ut somnium quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, & interpretentur : quod cum illi non possent, imperat eos necari.

Nabuchodonosor, Chaldaei.

A Gitè verò conjectores, augures, harioli, Chaldaei, homines explicandi ea quæ sunt obscuritate involuta peritissimi; evellite hunc mihi ex animo scrupulum, meumque mihi somnium aperite, cujus interpretationem anxius desidero: nam eam ob rem estis convocati. C. Vitam tibi, rex, sempiternam precamur. Eloquere sanè nobis somnium: & nos id interpretando evolvemus. N. Oblitus sum: quod nisi vos & somnium mihi & somnii significationem edisseritis: & vos per summum dedecus vitam amitteris, & vestrae domus complanabuntur. Sin autem editis, multis à me muneribus & præmiis atque honore afficiemini. Proinde facite, si sapitis. C. At somnium dicere, tuum est, nos interpretationem recipimus. N. Enimvero video vos ex eo excusationis occasionem arripere, quod videris eam rem mihi memoriae excidisse. Sed nihil agitis. Nisi enim me hâc suspitione levatis, non potest esse dubium, quin uno omnes animo staueritis, me longis quibusdam ambagibus pessimè deludere, & tempus consumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi somnium, ut intelligam vos interpretari etiam posse. C. Nemo est in terra, qui istud præstare possit: neque quisquam unquam rex, aut princeps, aut dominator, tale quid quæsit ex ullo divino. Est enim, quod tu rogas, omnino difficilior, quam quod possit quisquam expedire, præter unos deos, qui inter mortales non ver-

santur.

santur. N. Papæ ergo vos prorsus inutiles estis, & hominum animis, inani præclaræ rei professione, tenebras offunditis? Quis vestri erit usus? Comprehendere, satellites, colligere, abducere ad extremum supplicium istos omnes nebulones. Jubeo ego, atque impero totum hoc tam indoctum, & insipiens doctorum & sapientium genus, ad necem trahi: ut, quorum nullus in vita usus est, eorum mors sit viventibus salutaris.

SUNT. Deus sapientum sapientiam perdit. Deus sapientes hujus mundi implicat inexplicabiliter.

DANIEL. Daniel 2.

ARGUMENTUM.

Daniel Nabuchodonosori somnium ipsius dicit & interpretatur: quod quidem est de quatuor mundi imperiis, videlicet Chaldæorum, Persarum, Macedonum, & Romanorum: quibus succedit regnum Christi, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nabuchodonosor.

NOli interimere istos sapientes, Arioch, quos iussit rex occidi: sed deduc me ad eum; ego suscipio interpretationem. A. Placet: sequere me. D. Sequor. A. Nactus sum hominem ex captivis Judæis, ô rex, qui pollicetur interpretationem. N. Tunc is es, Balthasar, qui possis mihi & quid in somnis viderim, & quid id significet, effari? D. Quod quæris arcanum, ô rex, non sapientes tibi, non conjectores, non harioli, non prodigiatores possunt explicare: verum est in coelo abditorum demonstrator Deus, qui ea tibi præmonstrat, quæ olim eventura sunt. Igitur tuum somnium, & visum quod tibi secundum quietem occurrit, huiusmodi est. Cum in lecto cubiculari jaceres, in cogitationem venisti, quid posthac futuram esset: id quod tibi ignotorum ille doctor declarat; idemque mihi, non propter excellentem sapientiam, quàm unus cæteris mortalibus præstem; verum mihi idem aperuit, quod tibi plana faciam ea, quæ tu cum tuo animo cogitasti. Tibi in somnis obiecta est species quædam inusitata magnitudinis simula-

chri ante tuos oculos stantis, aspectu terribili; cuius caput erat ex auro probatissimo, pectus & brachia argentea, venter & femora area, pedes parim ferrei, parim cretacei. In eo spectando dum tu hæres, saxum suâ sponne avulsum incidit in ejus pedes, eosque contrivit: quo casu contractum simul est ferrum, creta, æs, argentum, atque aurum: omniaque fragmenta ventus, tanquam æstate stipulas ex area: sic sustulit, ne vestigio quidem relicto: ipsum autem saxum, quo icta est statua, mutatum est in ingentem montem qui totum terrarum orbem complevit. Et hoc quidem est somnium. Jam interpretationem addemus. Tu rex es regum; tibi coelestis ille Deus nobilissimum regnum, & præclarissimam largitus est potestatem; omnesque homines, quotquot ubique terrarum sunt, terrestresque bestias, & aereas volucres, sub tuum imperium ditionemque subjunxit: Ita tu caput aureum. Post te autem existet aliud regnum tuo deterius; id erit argenteum. Deinde æreum, cuius ditio late in omnem terram parebit. Post, quartum surget, durum & plane ferreum. Ut enim ferri duritate omnia atteruntur & comminuantur: ita ejus imperii violentia, & rigor, omnia violabit, & conruder. Pedes autem pedumque digitos quod vidisti parim ferreos, partem fictiles; regnum illud dissidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, sicut vidisti ferrum cum argilla conjunctum: illa vero digitorum, parim ferro, parim argilla constantium, diversitas, regi in æquabilitatem loquitur, quod parim valens, parim debile futurum est. Quodque ferrum vidisti argillæ conjunctum; illi quidem propinquitate inter se conjungentur, sed invicem non cohærebunt, quomodo ferrum in terram ferruminari non potest. Ejus regni tempore suscitabit Deus regnum nulla unquam temporum serie delendum, neq; alii genti tradendum, quod quidem franger & abolebit omnia illa regna, ipsumque permanebit in sempiternum. Quemadmodum vidisti è rupe saxum nulla manu erutum, quod ferrum, terram, æs, argentum, aurumq; perfregit: ita Deus ille maximus tibi

tibi præsignificat ea, quæ post hoc tempus futura sunt : estque somnium certissimum, & cum re ad verbum conveniens. N. O immensam ineffabilemque sapientiam! ô profundum & ingeniosum intellectum ! afferre huc citi odores & libamina : Dignus est cui suffragia fiant, cuique divini honores præstentur. O Baltasar, vester Deus verè Deus est deorum, regùmque dominator, & obscurorum explicator; postquàm tu rem tam profunda ignorantie caligine demersum potuisti in lucem eruere.

SENT. *Deus arcana sua piis, & per pios etiam aliis patefacit. Omnia in deterius abeunt usquè ad adventum Christi. Christi imperium æternum est.*

FORNAX. Dan. 3.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babylonie rex erectam à se statuum auream imperat à cunctis suis populis congregatis adorari, Hoc cum Sidracus, Mesacus, & Abdenago, Judæi, facere recusassent, in ignis fornacem conjiciuntur. Sed cum ab igne indemnes fuissent, Nabuchodonosor ipsorum Deum solum esse confessus, imperat adorari.

Sidracus, Mesacus, Abdenago, Præco, Delatores, Nabuchodonosor, Proceres.

Quorsum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diversis nationibus in hunc locum convocata? M. Nescio: nisi quod, dum video immanem illam statuum jussu regis erectam, metuere incipio, nè quid rex impium cogitet. A. Ego quoque valde commoveor, ac, nè velit eam adorari, vereor. S. Quid agemus igitur, si jusserit? A. Nos verò non adorabimus: nam hoc quidem esset, Deo cultum renuntiare. S. Qua tandem istud ratione? A. Rogas? Hominem, vivam Dei immortalis effigiem, ad pedes inanis & stupidi rei mortalis simulacri procumbere? Quid indignius, aut magis impium fieri aut cogitari potest? M. At licet periculi deprecandi gratia, cultum simulare, cum tamen animus in Deo semper fixus hæreat. A. Apagetur, Sa-

cificetur.

risne se viro prbareto mulier, si, cum alteri corpus suum prostituerit, se tamen virum suum semper in animo ferre diceret? Hæccine tibi iusta excusatio videretur? M. Nequaquam. A. Atqui non minus est hoc absurdum, Tunc, qui unus es, te ipsum divides, & alteram tui partem Deo, alteram Vejovi addices? Quæ tanta animi mollicies est, aut quæ perversitas, nos, quos honestum esset propter mortales dominos quamlibet mortem oppetere, quique id in aliis laudamus, metu frangi, & ab officio & pietate erga Deum immortalem deduci! S. Quid ergo censes? A. Subeundum quemvis cruciatum potius, & fortiter occumbendum, quam tantillum modo de via deflectendum. S. O masculum pectus! laudote. Equidem ita sentiebam? sed volui quid animi haberes tentare. Verum edicitur silentium, & video in loco edito præconem: audiamus quid proclamet. Præ. Pax sit rebus. Edico vobis, qui ex quacunque natione, populo, lingua præsentés adestis, ut simulatque sonum audietis tubæ, tibiarum, citharæ, sambucæ, psalterii, symphoniæ, & reliquorum concentuum, procumbatis & signum aureum adoretis quod rex Nabuchodonosor erigendum curavit. Quod si quis non paruerit, continuo in igne candentem fornacem injicietur. S. Deum immortalem! quod scelus video? Eone impietatis & insanix prolabi homines, ut id tanquam Deum colant, quod hominum manu factum, homine deterius est & inferius? M. O vesaniam! illud vide sis, ut prociderunt omnes. Ego certe centies mori malim. D. Videtisne illos tres Judæos qui non procubuerunt? A. Video; nuntiandum id est regi. D. Recte sane: eamus ad eum. A. Adeone concidisse constantiā, ut in tanto numero nullus sit, quem non labefactaverit metus? D. Optamus tibi, rex, vitam quam longissimam. Tu edicto cavisti, ut omnes audito cantu musico procumberent, & aureum simulacrum adorarent: rebellibusque poenam descripsisti, ut igne cremarentur. Nunc homines quidam Judæi, quos tu procuratori Babylonicæ præfecisti, Sidracus, Mesacus, & Abdenago, tuum edictum contemnunt, neq; eosdem tecum deos

deos colere, neq; statuam adorare curant. N. Irane est? Ergo invenietur, qui meum imperiū detrectent? Ergo ego non maximus? Properate, adducite eos propere. D. Fiet. N. Jam ego eos docebo quid sit mihi non obedire: jam efficiam, ut sciant me esse regem. D. Adducimus tibi homines. ô rex. N. Irane est. Sidrace, Mesace, & Abdenago, ut vos neque meos deos veneremini, neque auream statuam à me erectam adoretis? Quid? Nunc saltem non estis parati, auditis concentibus musicis, accipere ad eam? Nam nisi facitis, protinus in fornacem immittemini. Ecquis vero est Deus, qui vos à meis manibus liberet? S. Nihil sumus solliciti, quomodo tibi ad ista respondeamus. Est Deus, quem nos colimus, qui & potest nos ex flammis servare; & ex tuis manibus, rex, profecto servabit. Quod etsi non ita esset, tamen omnino (ne tu erres) neq; deos tuos coleremus, neque ante statuam inclinaremur. N. Proh deum atq; hominum fidem! tantâ esse quenquam audaciâ, ut ausit mihi in os repugnare? Ite, comparate ligna, subjicite igni alimenta, efficit eum septuplum hujus qui nunc est. Vos vero, ô fortissimi viri totius exercitus, comprehendite hostres viros, colligate. Eia, quid statis? Nihil opus est detrahere vestes, vincite una cum omni amictu. Hem, sic volo; præcipitate eos in flammam. Videamus quid possit eorum Deus: properate. ignavi; ego vobis hoc scepro comminuâ capita. Papæ! Videte ut flamma eos hauserit, qui ipsi in flammam alios conjecerunt. Sed quid? O rem miraculi plenam! quid ego video? Eho mei proceres, nonne tres viros in ignem constrictos injecimus? Pro. Factum, rex. N. Atqui ego video quatuor viros solutos in media fornace ingredientes illæsos, & indemnes: quorum quartus formâ est augustâ, & plané divinâ. O rem inauditam! accedam propius ad ostium fornacis. Heus Sidrace, Mesace, & Abdenago, summi, Dei cultores, exite huc. S. Adsumus, ô rex, è torrida flamma divinâ benignitate erepti. Pro. Dii boni! quid hoc rei est? Quanta miracula hodie cernimus! Videte sultis, ut ignis in horum corpora nul-

lam

lam vim habuerit, ut ne pilus quidē crematus sit, ut amictus integri, nullā flammæ nota inosti sint. N. Grati-
as ago Deo Sidraci, Mesaci, & Abdenagonis, qui
genium suum miserit ad liberandum sui cultores, qui
ipsius fiducia nixi, spreto regis edicto, maluerunt sua
corpora ad cruciatum tradere, quam ulli Deo, præter-
quam suo, ullum cultum aut honorem habere. Itaq; de-
cerni placet, decretumq; in omnibus omnium lingua-
rum nationibus & gentibus promulgari, ut qui male
de hoc Deo dixerit, turpissimo exitio plectatur, ejusque
domus publicetur & evertatur, ut illius facinus me-
moriam & nomine loci notetur. Nam, præter hunc u-
num, præsens ac salutis præpotens Deus nullus est.

SEN T. *Maxima pars mundi homines magis metuit
quam Deum. Mori satius est, quam simulacra colere. In-
justissimum quemque gravissime saviunt principes hujus
mundi. Deus suus novit vel ex mediis flammis eripere,
Pii patiendo vincunt.*

BALSASAR. Dan. 5.

ARGUMENTUM.

*Accersitus ex matris consilio à Balsasare Babylonia rege
Daniel vates, ei legit & explanat scriptum manus in pa-
riete, quod Chaldaei non potuerant.*

Balsasar, Regina, Daniel.

NUllumne esse è vobis, qui hoc legere & explanare
possit? O homines ad nullam rem idonei! Quid ar-
tinet vos in tanto honore esse si, cum maxime opus est,
tum minime potestis? R. Regem multum diuq; salvere
jubeo. Audivi ut tu te crucies, & æstues, quod nemo
possit tibi hoc scriptū enucleare. Sed ne te afflicta, neve
tantopere pertimesce. Vir est quidam in tuo regno,
mente sanctissimorum deorum præditus, cujus excellens
perfectaq; doctrina, peritia, sapientia tempore patris
aut cognita perspectaque fuit: quo nomine rex cum ma-
gorum, hariolorum, divinorum, Chaldaeorumque magi-
strum esse voluit, quod eum Daniele (nam id est ei
nomen, quacquam rex Balsasarem nuncupavit) com-
pertum.

pertum esset singulâri ingenio & prudentia valere, inq; somniis interpretandis, ambiguisq; aperiendis, & obscuris declarandis, longe alios omnes antecellere. Proinde, si me audies eum evocabis, ut te ista difficultate liberet. B. Evocetur sane. R. Mox aderit, ne trepida. D. Adsum tuo accersitu, ô rex. B. Tunc es ille Daniel, ex captivis Judæis, quos meus pater huc è Judæa traduxit? D. Etiam. B. Audio te afflatu augustissimorum deorum agi, scientiaque & prudentia atque sapientia facile principem esse. Eam ob rem te advocavi. Sed quam ad rem, audi. Cum hic læto solutoque animo opipare convivarer, una cum mei regni optimatibus; ecce extitit quædam quasi manus, quæ digitis inscripsit in rectorio parietis, è regione candelabri ea quæ tu vides: ad quæ explicanda evocavi omnes Babylonios sapientes, sed eorû nemo, non modo interpretari, sed ne legere quidem potest. Te autem accepi implicita evolvere, & obscura optime declarare posse. Nunc itaque, si potes hoc legere, & mihi quid sit eloqui, purpura & aureo torque insignitus, tertium regni Principatum obtinebis. D. Tua tibi dona habeto, aut ea alii largitor, Ego tamen hoc scriptum & legam & tibi planum faciam. Itaq; ades animo ô rex. Nabuchadonosori patri tuo olim largitus est Deus magnificum regnum, splendoremq; egregium: qua de causa omnes eum gentes & nationes trepide metuebant, quippe qui, quoscunq; visum erat, interimeret, cæderet, efferret, deprimeret. Sed cum jam secundis rebus elatus intemperanter superbiret & animos tolleret, de solio deturbatus est, & omni splendore amisso, ex hominû consortio ejectus: tum in brutam naturâ sensumq; translatus, inter feras habitavit; & herbarum pastu boum ritu delectatus, ventos imbresque & omnes naturales cœli mutationis nudato corpore pertulit: donec tandem recognovit summum illum Deum terrestris hujus imperii principem esse, & ei quem veller præficere. Tu quoque Baltasar, qui es ejus satû editus, nihilo te modestiorem præbuidisti, cum tamen ea omnia præclare scires: sed te contra cœlorum

Dominum

Dominum insolentius gessisti, & nunc vasa terrestris ejus domicilii proferri jussisti, quibus tu, tuique proceres, & uxores tum justæ tum concubinæ, in bibendo vino abusi estis. Quin etiam deos celebravisti aureos, argenteos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos, qui neque cernunt, neque audiunt, neque sentiunt: Deo autem, in cujus manu tua vita & facta omnia sunt, nullum honorem habuisti. Quare ab eo missa est hæc manus, cujus scriptum hoc est; *Mensus est, mensus est, ponderavit & divisit. Sensus autem. Mensus est; mensus est Deus regnum tuum, & id consummavit: Ponderavit; ponderatus es in trutina, & inventus levior: Divisit; divisum est tuum regnum, & Medis Persisque distributum.*

SENT. *Cum maxime opus est, tum minime juvant hujus mundi sapientes. Cum trepidat, & nihil potest humana sapientia, tum maxime sese exerit divina. Qui alieno exemplo non sapit, is suo periculo maloque dignus est, Hominum imperia in Dei sunt arbitrio.*

HAMAN. Estera 7.

ARGUMENTUM.

Estera regina regi Assuero patefacit perfidiam Hamanis in Judæos, eamque ob causam rex illum jubet in crucem tolli ab eo ipso erectam ad tollendum in eam Mardocheum Judæum.

Assuerus, Estera, Haman, Harbona.

L Autè sanè & prolixè à te accepti sumus; regina, Luxor charissima. Quamobrem roges jam quidlibet licet; id rogatum feres. Dic quid petas: vel sit dimidium regni mei, tamen impetrabis. E. Siquidem habeo te propitium, ô rex, & si ita tibi videretur, vitam mihi meisque popularibus concedes. Hoc unum peto. Nam sumus proditi, indignissimo crudelissimoque exitio destinati. Quod si servituti addiceremur, equidem tacita ferrem: quanquam indignus esset hostis, qui tantum regi damnum compararet. A. O superi! Quis hominum est tam audax, ut id ausus sit etiam cogitare? Aut ubi is est? E. Ecce hic adest hostis infestissimus, homo hominum

num quantum est pessimus, Haman. A. Proh Deum
atque hominum fidem! ô coelum! ô terra! ardeo: tantâ
inventum esse quenquam audacia? Ham. Exiit irâ in-
flammatum. Quantum ego illum video, res mihi ad restim
rediit. Sed tamen tenrabo animum reginæ, si forte mi-
serescat mei: quod si hâc non succedat, actum est, licet
perii. Regina, jam non deprecor culpam: merui, fateor;
nec potest ullum supplicium majus esse meo crimine:
Sed te supplex, genua amplectens, per istam clementi-
am. A. Quem neque pudor, neque mea majestas deter-
ruit. Sed quid video? Atar, etiam ad lectum reginæ?
O magne Jupiter! etiamne ut reginam domi apud me vi-
comprimat? Corripite, velate vultum: indignus est qui
lucem intueatur. Har. At etiam si scias quid machi-
natus sit in Mardochæum, hominem de te, rex, optimè
meritum, ut pote per quem facta in te conjuratio pate-
facta sit. Crucem ante domum suam in altitudinem cu-
bitorum quinquaginta erigendam curavit, in quam
eum tolleret. A. Percommodè cadit; autorem in eam
tollite, ut eadem, qua alios caprat, via capiatur.

SEN T. *Muliebrium illecebrarum magna vis est in
utramque partem, hoc est, vel ad nocendum, vel ad ju-
vandum. Malum consilium consultori pessimum. Impii
suo ipsorum laqueo jugulantur.*

ARTAXERXES. *Esdra 2. vel Nehem. 2.*

ARGUMENTUM.

*Nehemias à rege Artaxerxe veniam & opes impetrat,
eandem instauratam urbem Hierosolymam.*

Artaxerxes, Nehemias.

Qui sit ut vultu sis adeo tristi, cum non ægrotes?
Mirum ni animi tristitia est. N. Rex in perpetu-
um vive. Possumne non tristi vultu esse, cum urbs, in
qua sepulcra sunt majorum meorum eversa sit, & ejus
portæ igne deflagaverint? A. Quidnam ergò petis?
N. Si tibi videretur, & si quid apud te valeo, ut me dimit-
tas in Judæam, ad instaurandam urbem patriam. A. Ego
verò dimitto. Tu dicito, quid tibi ad istud fieri velis.
N. Curabis,

N. Curabis, si placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syriæ, qui me carent deducendum, dum perveniam in Judæam. Deinde literæ ad Asaphum regiæ sylvæ custodem, qui mihi ligna suggerat ad reficiendas portas arcis, quæ est ædi conjuncta, urbisque mœnia, & domum, in quam som diversurus. A. Dabuntur quæ petis. N. Ago tibi gratias immortales, rex, tibi que fortunatissimum longissimumque regnum precor.

SENT. *Regis animum Deus habet in manu, eumque quocunque vult inclinat. Cui propitius est Deus, huic conciliat benevolentiam potentium.*

NEHEMIAS. 2. Esdræ 5. vel Nehem. 5.

ARGUMENTUM.

Expostulant pauperes Judæi de divitum erga se iniquitate avaritiæ. Et Nehemias divites cogit in ordinem.

*Plebei, Nehemias, Primates,
Sacerdotes, Populus.*

Magnus est cum nostrum, cum nostrorum liberum numerus: comparandum est inde frumentum, quo vivamus. Al. Oppignerandi sunt fundi nostri, & vineæ, & domus, ut nos frumento contra famem muniamus. Al. Jam pro nostris agris, & vineis, ad tributum regi pendendum, pecuniam sumpsimus mutuoam. An æquum est, ut cum ejusdem nobiscum consanguinitatis sint alii, eademque sit liberorum eorum atque nostrorum conditio, nos tamen liberos nostros in servitutem dedamus, sintque jam filiarum nostrarum nonnullæ emancipatæ, neque eas vindicare possimus, cum fundos & vineas nostras teneant alii? N. O indignum facinus! Itane vero, principes, fœnus à vestris exigitis? Ergo nos consanguineos nostros Judæos, in exterâs gentes venditos, pro nostris viribus redemerimus; & vos eosdem emitis, ut dominos non amiserint, sed mutaverint? Non rectè facitis. Nonne in metu Dei nostri vivetis, ut barbarorum hostium nostrorum vituperationem evitetis? Ego quoque, & mei cognati, atque famuli, argentum eis frumentumque

mutuo

mutuò dedimus. Agitè, remittamus hoc nomen. Red-
dice eis hodie agros suos, & vineas, & olivera, & domos:
tum centesimam condonate argenti, & frumenti, & vini,
& olei, quæ eis mutua dedistis. Pr. Reddemus, neque
ab eis quicquam exigemus. Sic faciemus ut tu hortaris.
N. Vos vero, sacerdotes, jurare vos ita facturos. S. Facie-
mus. N. Ergo quemadmodum ego mentis gremium ex-
cutio, sic, quicumque non hæc præstiterit, cum excutiat
Deus ex domo & labore suo: sicque esto excussus, va-
cuusque. Po. Amen.

SENT. *Avaro homine nihil est iniquius. Avarus
animam venalem habet. Multum pollet, etiam apud ini-
quos, justus & gravis homo.*

VERITAS. 3. Esd. 3, & 4.

ARGUMENTUM.

*Darius Persarum rex proponit optimatibus suis trium
stipatorum suorum sententias, ad judicandum quænam esset
optima, Sunt autem eæ, de viribus vini, regis, mulierum,
& veritatis. Hic cum stipatores, jussu regis, suæ quisque
sententiæ rationem reddidisset, palmam obtinuit Zoroba-
bel, qui veritati primas tribuisset: & à rege, præter sta-
tutum disputationis præmium, impetrat, ut Hierosolymita-
num fanum instauret.*

*Darius, Anagnostes, Stipator, Alter
stipator, Zorobabel, Optimates.*

HÆc causa est, mei præceres, cur vos jusserim con-
vocari. Cum mei corporis custodes, dormiente me,
inter se (ut fit) confabularentur, eo delapsi sunt, certa-
tim ut dicerent suam quisque sententiam, eoque res ma-
ximam vim habeat: eâ conditione, ut cujus dictum ego
& Persidis triumviri doctissimum judicassetus, huic
victori pronuntiato es darentur quæ jam audietis. Re-
cita schedulam. A. Cujus dictum sapientissimum erit, is
à Dario rege ingentia dona, & victoriæ ornamenta con-
sequitor, purpuraque induitor, & auro bibito, & in auro
dormito, & aureis frænis currum, byssinamque cidarim,
& torque

& torque circumdatum collum habeto, & secundum Darium primus propter suam sapientiam sedeto, Darii que familiaris dicitur. Primi sententia est hæc; *Maximam vim habet vinum.* Alterius; *Maximam vim habet rex.* Tertijs; *Maximam vim habent mulieres, sed omnia vincit veritas.* D. Nunc evocentur huc juvenes, ut ipsi sua dicta declarent. Dicite juvenes suæ quisque sententiæ rationem. *St. prim.* Quantam vim habet vinum ô viri! Omnes, à quibus bibitur, homines fallit: eandem regis ac privati, eandem servi ac liberi, eandem pauperis ac divitis mentem efficit; omniumque animos ad lætitiā & hilaritatē convertit; neque doloris ullius, neque debiti memor, omnium animos divites reddit; oblitumque vel regis, vel satraparum, efficit ut nihil nisi magnificum loquantur; utque, cum potaverunt homines & fraternæ necessitudinis & amicitiae memoriā deposita, continuo gladios stringant; neque postea, ubi à vino resipuerint, quid fecerint recordentur. O viri, nonne permagnam vim habet vinum, quod hæc fieri cogat. *Al.* O viri, nonne permagnam vim habent homines qui terras, & maria, quæque in eis insunt omnia teneant? Atqui rex omnibus antecellit & dominantur, in eosque principatum tenet: ita ut, quicquid jusserit, faciant. Si jubet ut inter se belligerent, parent: si contra hostes mittit, vadunt, & monte, & muros, & turres demoliuntur; occidunt, & occiduntur, neque regis edictum excedunt. Quod si vicerint, ad regem omnia referunt, tum quæ prædati sunt, tum cætera. Item qui non militant, neque bella gerunt, sed terram colunt, hi quoque ubi sata messuerunt ad regem referunt, coguntque alius alium tributa regi ferre, Is unus si jubet perimere, perimunt; si dimittere, dimittunt; jubet verberare, verberant; jubet vastare, vastant; jubet construere, construunt; jubet excindere, excindunt; jubet serere, serunt: cunctusque ejus tum populus, tum magistratus eidem parent; coque interim accumbente, cibum capiente, dormiente, circum undique custodiam agunt; neque cuiquam discedere, & sua negotia curare licet, neque ejus dictis non parere. Quare

fic statuo, viri, regis maximam esse vim, cui sic obtempererur. Z. Magnus quidem rex est, viri, & homines multi, & vinum multum potest. Quid qui his dominatur? Quis autem horum principatum tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt; & omne mortaliū genus, qui mari ac terrā dominantur, ab his ortum est: hæ ipsos educaverunt vinearum satores, ex quibus vinum fit: hæ hominum vestes faciunt: hæ hominibus gloriæ sunt, nec possunt sine foeminis homines esse. Quid si aurum, argentumve, ut aliquam rem præclaram comparaverunt; nonne pulchræ alicujus & eleganti formâ mulieres amoris capti, his omnibus omissis, in eam oculos defigunt? eam hianti ore intuentur? aurūque & argento & omni rerum pulchritudini anteponunt? Homo, omisso suo ipsius parente à quo educatus est, suâque patriâ, uxori adherescit, & cum uxore vitam finit, & patris & matris & patriæ immemor. Atque ut perspiciatis mulieres in vos dominari, nonne, quæ labore & industriâ paratis, omnia mulieribus datis atque affertis? Sumit homo gladium & foras ad latrocinandum & furandum proficiscitur, & mare & flumina tranat, & leones videre sustinet, & per tenebras grassatur; atque ubi furatus, prædatus, grassatus est, ad amicam omnia refert: plusque diligit homo suam conjugem, quam parentes; usque adeo, ut propter foeminas multi mente alienati, multi servi facti sint, multi perierint, multi lapsi sint & peccaverint. Quid? An mihi non creditis? Nonne ingens regis potentia est? Nonne omnes eum nationes vel tangere formidant? Atqui videbam cum homines præclarissimi Bartasi filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram sedens, de ejus capite diadema auferret, suoque imponeret: tum regis malam sinistra manu feriret, rege interea eam ore hianti aspiciente, & arridenti arridente, & succensenti blandiente, quo eam sibi reconciliaret. Annon multū valent mulieres, ô viri, quæ hac faciant? Multū sanè & mulieres pollent, & ingens terra est, & excelsum cœlum; & sol cursu velox, qui uno die cœlum circumve-

tus

stus, eodem recurrat unde profectus est, magnus sanè est : sed veritas maxima est, & omnium potentissima. Veritatem omnis terrarum orbis vocat : veritati cœlum ipsum faver : veritatem omnia reformidant, & tremiscunt : neque quicquam in ea vitiosum inest. Vitiosum vinum est, vitiosus rex, vitiosæ mulieres, vitiosi mortales omnes, & ejusdē vitiositatis sunt eorum opera omnia, in qua vitiositate veritatis expertes pereunt. At veritas æterna pollet, & perpetuo viver vigetque : neque ea est quæ cujusquam ratione de recto deflectat, ac non eadem sit omnibus : sed ob omni iniquitate & pravitate aliena, æquum facit, ejusque facta probant omnes, nec inest in ejus judicio quicquam iniquum. Cæterum & ab hac, & à regia magnificentia, & à potentia, & à majestate seculorum omnium, laudetur Deus veritatis. O. Maxima veritas est, maximamque vim habet. D. Vicisti : pete quidvis, etiam præter ea quæ scripta sunt : nos id tibi dabimus, quoniam doctissimus inventus es ; & à me proximus sedebis, meusque familiaris vocabere. Z. Memento voti tui, quo te Hierosolymam instauraturum pollicitus es, tum cum regnum assecutus es, omniaque vasa Hierosolymis exportata, eo remissurum, quæ seposuit Cyrus, cum de Babylone excindenda votum fecit, eaque se illo missurum promisit. Et tu recipisti te instauraturum sanum quod igni cremarunt Idumæi, tum cum à Chaldæis pervastata Judæa est. Et nunc hoc est quod à te postulo, rex domine, atque flagito : hæc est magnificentia, quam à te expecto. Oro igitur ut votum præstes, quid cœli regi tuo ipsius ore nuncupasti. D. Laudo te, & bene mones : faciam.

SENT. *Honestæ est de virtute contentio. Utinam inter sese sic certarent hodie stipatores principum ! Utinam & principes bona veraque dicta sic & judicarent & remunerarentur ! Sed fuit illud sæculum argenteum ; nostrum est ferreum. Certè rara sunt hodie in aulis hujusmodi certamina. Omnia vincit veritas.*

DIALOGORUM SACRO-
RUM LIBER QUARTUS.

MARIA. Luc. i.

ARGUMENTUM.

*Gabriel genius Maria nuntiat, edituram filium Dei;
quærentique modum demonstrat id fore à Spiritu sancto.
Illà credens assentitur.*

Gabriel, Maria.

S Alve ornatissima, Domino conjunctissima, mulierum felicissima, Quid metuis, Maria? Bono es animo; nam accepta es Deo. En ego tibi renuntio te isto utero conceptum pariturum natum, quem **JESUM** nomine vocabis. Is erit maximus, & filius summi parentis censebitur, cumque donabit regum omnium præpotens Deus solio Davidis, autoris generis ejus. Itaque posteris Jacobi regnabit in æternum, nec ullus erit ejus regni finis. **M.** Quomodo fiet istud, cum ego viri notitiam non habeam? **G.** Spiritus sanctus sese in te insinuabit, teque Dei Opt. Max. vis gravidabit. Itaque sanctissimus iste scærus, ut erit, ita etiam dicetur Dei filius. Elizabetha quoque (quo magis credas) tua cognata jam senex concepit filium, & nunc sextum jam mensem fert uterum; & tamen inter steriles habebatur. Usque adeo nulla res est quam Deus non possit. **M.** Ecce me Domini servam! Eveniat mihi prout tu dixisti.

SENT. Deo nihil est arduum. Promittenti Deo credendum est, etiamsi quid naturæ contrarium promittat. Neque enim naturæ obnoxius est autor ipse naturæ.

BAPTIST A. *Matth. 3. Mar. 1. Luc. 3.*

ARGUMENTUM.

Joannes Baptista p[ro]pulum docet vitæ correctionem, &
de Christo vaticinatur.

Joannes

Joannes Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

Progenies viperina, quis vos summonuit futuram poenam fugere? Edite ergo vitæ melioris indices fructus; & nè ideo magnos vobis spiritus & arrogantiam sumite, quod patrem habetis Abrahamum. Dico enim vobis, Deum posse ex his saxis suscitare liberos Abrahamo. Jam verò securis arborum radici admota est, omnisque arbor fructum bonum non edens, excindenda est, & in ignem injicienda. Pl. Quid ergo faciemus? J. Qui habet duas vestes, impertiat non habenti: & qui habet cibaria, idem faciat. Pu. Nobis autem, magister, quid faciendum est? J. Nihil amplius, quam quantum vobis decretum est, exigite. M. Quid etiam nobis? J. Nè quem pulsate, aut per sycophantiam circumvenite, & stipendiis vestris este contenti. Sed audite universi Ego quidem abluo vos aquâ ad vitæ emendationem. Sed me præstantior me subsequitur: & ira præstantior, ut ego non sim dignus qui ejus calceorum solvam corrigiam. Is vos abluet sacro Spiritu & igne: qui quidem vanum manu tenet, aream suam per-purgaturus, frumentumq; in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

SENT. Bona arbor bonos fructus edit. Abstinentium ab injustitia, si penas vitare velis.

NATHANAEL. Joan. i.

ARGUMENTUM.

Nathanael à Philippo monitus, venit at Jesum, & in eum credit.

Philippus, Nathanael, Jesus.

DE quo scripsit Moses in nostra disciplina, & vates, cum reperimus: Jesum dico, filium Josephi, à Nazareth. N. A Nazareth potest aliquid bonum existere? P. Provisse mecum. J. Video huc venire verè Israëlitam; id est, hominem ab omni fraude alienum, N. Unde me nōsti? J. Priusquam te Philippus appellarer, cū esset sub ficu, videbam te. N. Magister, tu

es filius Dei, tu es rex Israëlitarum. J. Quoniam dixi tibi, te à me sub ficu esse visum, ideo credis? majora his videbis. Credite mihi, posthac videbitis cœlum apertum, & genios divinos ascendentes & descendentes ad me.

SENT. *Unde minime speres, inde existit bonum. Ad- eundus est Christus, ut eum cognoscas. A minoribus si cre- das, ad majora venies.*

NICODEMUS. Joan. 3.

ARGUMENTUM.

Jesus differit cum Nicodemo de renascendo.

Nicodemus, Jesus,

MAgister, scimus te doctorem venisse divinitus: nam nemo ista tam portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit ei Deus. J. Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo. Qui denno natus non fuerit, mihi crede, Dei regnum adipisci non potest. N. Quo pacto potest homo nasci, qui sit senex? Non quid potest iterum in ventrem suæ matris ingredi, atque nasci? J. Cum de Dei regno, quod divinum est, locutus sim, debes existimare, hanc quoque generationem, de qua loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, esse divinam. Proinde omitte istam à muliere nativitatem. Nam si quis à muliere renasceretur, talis esset renatus, qualis fuisset antequam renatus: id est, esset adhuc terrestris & humanus; propterea quod ex re terrestri & mortali quod nascitur, (cujusmodi est mulier) id terrestre & mortale est; quandoquidem quæque res sui similem gignit. At ex Spiritu qui fuerit renatus. is divinam quadam & Spiritui conveniente naturâ præditus erit; quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus simile est à quo originem habet, videlicet Spiritus. Neque vero mireris, quod dixerim, vobis esse renascendum: quamvis hanc nativitatem non videas. Nam quod accidit in vento, cujus quamlibet in partem spirantis sonitum audis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quò feratur; idem fit & in omnibus ex Spiritu genitis, ut hæc generatio sentiri & intelligi possit, oculis aspicere non possit.

possit. N. Quomodo possunt ista fieri? J. Tu Israëlitarum magister es, & hæc nescis? Atqui hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantum audita dicere, sed perspecta & visa testari: & tamen testimonium nostrum vos non accipitis. Quod si terrestria, quæ vobis dixi, non creditis: quomodo cœlestia, si dixero creditis? Si hanc similitudinem, quam ego duxi à vento (quæ res terrestris est, & subiecta sensibus) non capis, ideóque non credis: quomodo intelliges rem ipsam, cujus declarandæ causa similitudine usus sum, quæ res cœlestis divinâque est, neque sub sensus cadit? Atqui hæc nisi à me didiceritis, à quo discatis nullus est: neque enim potestis in cœlum ascendere, & ea à Deo discere. Nam in cœlum nemo ascendit præter eum hominē qui de cœlo descendit, qui quidem est in cœlo. Is autem ego sum: à quo nisi hæc didiceritis, desperanda vobis cognitio est. Quocirca attende, quale sit hoc renasci, de quo loquor. Quemadmodum Moses serpentem illum æneum extulit in desertis, in quem serpentem intuentes, à serpentum morsu sanarentur: ita me oportet extolli, ut omnes in me intuentes, à me pendent, mihi que fidentes, non pereant, sed viam adipiscantur æternam. Hæc est igitur renascendi conditio superius à me proposita, sine qua negavi quenquam posse regnum cœleste consequi. Nam qui mihi fidem habent, ita immutantur, tantòque meliores fiunt, ut planè renati dici possint, & cœlesti regno digni fiant. Etenim tanto genus humanū prosecutus est amore Deus, ut unigenitum filium suum tradiderit: cui quicumque fidem habeat, non pereat, sed ad vitam perveniat æternam. Non enim misit Deus Filium suum in hanc vitam, ut homines condemnet, sed ut per eum serventur homines. Qui ei fidem habet, non damnatur: qui verò non habet, is jam damnatus est, quòd unigeniti Dei filii nomini fidem non adjunxerit. In hoc autem damnantur homines, quod, cum venerit in orbem lux, tenebras magis quam lucem ament; quippe quorum parva sint opera. Siquidem quisquis vitiosa facit, lucem odit, neque in lucem prodit, nè ejus facta arguantur.

tur. Qui verò recta facit, is in lucem prodit, ut patefiant ejus opera, utpote facta divinitus.

SENT. *Renasendum est, & ex carne in spiritum migrandum. Ut enim terrestria, quæ gravia sunt, in cælum ascendere, aut in cælo esse non possunt: ita injustitia, quæ res terrestres & gravis est, in regnum Dei venire, aut ibi esse nequit. A solo Christo salus est.*

SAMARITANA. Joan. 4.

ARGUMENTUM.

Jesus apud fontem cum muliere Samaritana de vera portione veroque Dei cultu colloquitur. Cumque supervenissent emptum cibum apportantes discipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Jesus, Samaritana, Discipuli.

TA mihi bibere, mulier. S. Quomodo tu Judæus à me muliere Samaritana petis potum? Neque enim habet ullum Judæi cum Samaritanis commercium. I. Si intelligeres munus Dei, & quis sit qui à te potum petit, tu ipsa peteres ab eo; tibiq; ipse daret aquam perennem. S. Domine, neque situlam habes, & puteus est profundus: unde ergò, habes istam aquam perennem? Num tu major es patre nostro Jacobo, qui tradidit nobis hunc puteum: quâ aquatione usus est ipse, & filii ejus, atque pecora? J. Hæc aqua sitim ad tempus tantum explet, mea autem ad perpetuitatem; ita ut qui ex aqua à me accepta biberit, non sitiat unquam: nam ea aqua fiet in eo fons scaturiens in omnem perennitatem. S. Domine, imperti me ista aqua, ne amplius sitiam, nève huc ad hauriendum veniam. Je. I evocatum virum tuum, & huc cum eo veni. S. Non habeo virum. J. Rectè ais, te non habere virum. Quinque enim viros habuisti: nunc quem habes, non est tuus vir. Istud verum dixisti. S. Video te esse vatem, itaque non committam ut tibi frustra incidisse videar. Majores nostri in monte hoc Deum coluerunt. Atqui vos contenditis, Hierosolymis esse colendum. Quid tu censes? J. Mulier, crede mihi, veniet tempus, cum neque in monte hoc, neque Hierosoly-

mis coletis Patrem. Vos, quid colatis, nesciris: nos, quid colamus, scimus: quippe quia salus à Judæis est. Sed veniet tempus, & quidem jam est, cum veri cultores Patrem animo & verè colent. Etenim à talibus se Pater coli postulat. Animus est Deus: & qui cum colunt, animo & verè debent colere. S. Scio venturum esse Messiam: Is cum venerit, rem omnem nobis planam faciet. J. Ego sum ille, qui tecum loquor. D. Video magistrum ad puteum sedentem, & colloquentem cum quadam muliere. Al. Mirum est, solum cum sola. Sed scit ipse cur id faciat. S. O faustum diem! Sed ego quid cunctor ire in urbem, ut meos tam bono nuntio afficiam? D. Comparavimus cibum, magister; vescere. J. Ego cibum habeo comedendum, quem vos nescitis. D. Nunquis, absentibus nobis, attulit ei quod edat? J. Mihi pastus est, id facere quod vult is qui me misit, ejusque opus absolvere. Vos quidem dicitis, abhinc quatuor menses futuram messem: At ego sic; Erigite oculos, & videre agros, ut jam ad messem flaveant. Et messor primum aufert, & sator fructum condit ad victum perpetuum; ut satoris simul & messoris commodo cautum sit. In quo sanè dictum illud comprobatur, quod ait, *Alium ferere alium metere*. Ego vos misi ad metendum in quo vos colendo non laborastis. Alii laborarunt, vos in eorum laborem invasistis.

SENT. *Christus venit ad docendum servandūque fontes. Christus æternum vivificumque cibum potionemque dat. Deus animo & vere adorandus est, nullo locorum discrimine. Deo voluntatem exequi, citus esse debet homini Christiano.*

CENTURIO. *Matth. 8.*

ARGUMENTUM.

Jesus à centurione exoratus, ejus puerum, membris captum, verbo sanat.

Centurio, Jesus.

Domine, puer meus jacet domi membris captus, graviterque cruciatur. J. Ego ibo eum curatum.

C. At

C. At ego non sum dignus, cujus tu rectum subeas : sed tantum jube verbo; & sanabitur. Nam ego quoque, qui sub alterius sum potestate, tamen obtineo auctoritatem in eos, quibus præsum, milites: ac si quem jubeo ire, it; si venire, venit; si servum facere quid, facit. J. O rem admiratione dignissimam! Credite mihi, rē in Israëlitis quidem tantam fiduciam invēni. Et sine dubio multi ab oriente etque occidente profecti, accumbent cum Abrahamo, Isaac, & Jacobo, in regno cœlesti : cum interea ii ad quos regnum pertinebat, in alia noctis caligine demersi, nihil aliud quam flebunt & frendebunt. Tu abi, & ut consilisti, sic obrinero.

SENT. *Christus tam facile morbis imperat, quam dux militibus. Primi erunt ultimi, & ultimi primi.*

PISCATORES. Luc. 5.

ARGUMENTUM.

Petrus, jacto reti jussu Jesu, plurimos pisces capit;

Jesus, Petrus.

Subduc in altum oriam, Petre, ut retia laxetis ad prædam. P. Præceptor, totam noctem laborantes, nihil cepimus, sed tamen, postquam ita jubes, demergam rete. O rem miram! Adeste socii, adjuvate nos. Rumpitur rete : ita multis piscibus est plenum. Corripe tu istas plagas altrinsecus, vos vos invergite in naviculam. Desinite, desinite, sustinere rete : jam hæc plena est, infundamus in alteram. O rem inauditam! pene submerguntur cymbæ præ piscium multitudine. Quæso te, Domine, abi à me: nam homo nocens sum. J. Nè metues; deinceps jam homines piscaberis.

SENT. *Absque Christo piscari, hoc est, homines docere, operam ludere est. Christo auspice, felix est piscatura.*

SIMON. Luc. 7.

ARGUMENTUM.

*Jesus miranti cum animo suo Simoni, apud quem ipse cibum capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere at-
trectari, causam reddit.*

Simon, Jesus.

Jamdudum specto mulierem istam, quæ mento hunc hospitem tam molliter curat. Qui si vares esset, intelligeret utique, quæ & qualis sit mulier, quæ ipsam atrectat; nam prostituta pudicitia est. J. Simon, paucis te volo. S. Dicas licet, Magister. J. Duos debitores habebat quidam creditor, quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat denarios: ii cum non essent solvendo, utrique condonavit. Dic, uter eum plus amare debeat. S. Opinor, cui plus condonavit. J. Recte judicas. Vides hanc mulierem? Cum introivissem domum tuam, ne aquam quidem ad lavandos pedes meos dedisti: & lacrymis eos perfudit, & sui capitis capillo exersit. Tu mihi osculum non dedisti: ea, postquam sum ingressus, non destitit mihi pedes deosculari. Tu nec oleo mihi caput unxisti: ea unguento etiam mihi pedes perunxit. Qua de causa sic habeto, ei multa remitti peccata, quoniam multum amavit. Cui autem minus remittitur, minus amat. Remittuntur tibi peccata, mulier; tua te fiducia servavit: abi cum bona pace.

SENT. *A sinistris suspicionibus abstinendum. Ex conjectura judicare, temerarium est, Magno beneficio magnus amor conciliatur,*

JAIRUS. Marc. 5. Luc. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus à Jairo exoratus, ejus filiam ita sanatum; & inter eundem mulierem profluvio sanguinis laborantem sanat. Deinde, ubi Jairo domum venit, ejus filiam, quæ interea decesserat, revocat in vitam.

Jairus, Jesus, Mulier, Petrus, Nuntius.

Est mihi unica filiola, optime Jesu, duodecimum annorum aens, quæ nunc domi desperato morbo laborat. Obsecro te, & obtestor etiam atque etiam, ut domum venias, eique manus imponas, ut reviviscat & revalescat. Je. Faciam verò: eamus. M. Salva sum, si possum vel extremam ejus oram vestis attingere. Co-
rabor,

nabor, nec me hæc hominum turba impedit, quo minus ad eum accedam. Je. Quisnam tetigit mea vestimenta? P. Tu vides quanta te hominum multitudo circumfistat & comprimat, & rogas quis te tetigerit? J. Certè tetigit me aliquis: nam sensi vim quandam exire à me. M. Perii misera: non latui eum. Obsecro te, ignosce mihi: ego sum illa. Je. Narra mihi rem omnem, ut sese habet. M. Ego misera jam duodecim annos languebam profluvio sanguinis: cum interea toto illo tempore multis adhibitis medicis, & omnem rem insumpsissem, neque quicquam profecissem, sed indies deterius haberẽ; jamq; ab omnibus medicis eram desperata. Cum autem tuorũ factorum admirabilitatẽ famã atque auditione accepissem, accessi ipsa sic mecum cogitans; O me felicem, si vel limbum ejus rogã liceat tangere! Hoc animo per mediã turbam accessi propius, nec me spes fecellit: nam simulatque te tetigi, sensi vim omnem morbi fugatam esse, & omnem sanguinis fluxionem constitisse. Je. Bono animo es, filia; tua te fiducia servavit: abi cum bona pace, ex tuo malo sana. N. Tua filia mortua est, Jaire; quid jam molestus est magistro? Je. Nè metue, Jaire; tantum confide & evadet. Sed quem ego domi strepitum audio? introcamus. Eho! Quid tantopere fletis? quid ejulatis? Pax sit rebus. Non est mortua puella, sed dormit. Vos exite foras omnes: Petre, Jacobe, Joannes, & vos puellæ parentes manete intrus. Videbitis quanta sit Dei potentia. Cedo mihi istam puellæ manum. Puella surge. Ja. Bone Deus, quam mirificus es! O mea filiola, videóne ego te renatam? Je. Videte diligenter nè quis hoc resciscat; & puellæ cibum præbere.

SENT. *Plus potest vel limbus vestis Christi, quam universa hominum scientia. Quæ aliis insanabilia, Christo sunt facillima.*

PHILIPPUS. *Matt. 14. Marc. 6. Luc 9. Joan. 6.*
ARGUMENTUM.

Jesus quinque panibus & duobus piscibus quinque virorum millia satiat.

Discipuli,

Discipuli, Jesus, Philippus, Andreas.

Vides quæ te circumstet hominum multitudo in tam vasta solitudine, & jam dies multum inclinavit: Itaque censemur ut eos dimittas, ut in finitima rura, & vicos divertant, & sibi cibaria comparent. Hic enim, quod edant, non habent. J. Nihil opus est ut abeant. Præbere vos eis cibum. D. At non satis nobis suppetit, unde tantum hominum numerum pascamus, (sunt enim, quantum licet conjicere, plus minus quinque milia viri, ut mulieres & parvulos omittamus) nisi forte eamus emptum panes. J. Unde autem ememus ad tam multos, Philippe? P. Equidem non video: nam ducentis denariis vix tantum emi possit, ut inde ad singulos minimum quantum perveniat. J. Quot habetis? Videte. A. Adest hic puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces; præterea nihil est. Sed hæc quantula sunt ad tam multos? J. Afferre huc modo. Jubete omnes in viridi gramine discumbere catervatim, centenos & quinquagenos. Cedo mihi istos panes. Nunc Pater cœlestis, qui pro tua benignitate pascis omnia, neque in multis pascendis tenuior, neque in paucis copiosior es, qui nulla lege rerum teneris, à quo omnium natura pender; effice, rogo, his tantulis cibariis multiplicandis, ut hæc hominum multitudo admirabiliter saturata, inam inexhaustam liberalitatem recognoscat. Agite discipuli, distribuere hos cibos in omnes: satis superque erit, unde ad satietatem comedant.

SENT. *Christi cibus est inexhaustus. Plus habet Christus, quam egent homines.*

PANIS. *Joan. 6.*

ARGUMENTUM.

Jesus de vivifico pane, hoc est, de seipso, disserit apud Judæos.

Judæi, Jesus, Discipuli, Petrus.

Magister, quando huc venisti? Je. Vos profecto me quæritis, non quia miracula vidistis, sed quia pane satiati estis, Procurate cibum non intemurum, sed
in

in omnem perennitatem permanfurum ; quem quidem ego vobis dabo. Nam me Pater comprobavit Deus. Ju. Quid agemus, ut divina opera faciamus ? Je. Hoc est divinum opus, ut fidem habeatis ei quem mifit Deus. Ju. Quod ergo tui Specimen das, ut, eo vifo, tibi credamus ? Quid tale facis, quale fecit olim Moſes ? Quo duce majores noſtri mannâ vixerunt in ſolitudine, quemadmodum literis proditum eſt. *Panem de cœlo dedit eis comedendum.* Je. Non moſes (mihi credite) panem vobis de cœlo dedit: ſed meus Pater verum vobis de cœlo panem dat. Nam Dei panis eſt, qui de cœlo deſcendit, & vitam dat hominum generi. Ju. Domine, da robis perpetuo panem iſtum. Je. Ego ſum panis vitalis. Qui venit ad me, non eſuriet: & qui mihi fidem habet, non ſitiet unquam. Sed hoc vobis dico, Et vidiftis me, neque fidem habetis. Quicquid mihi dat Pater, ad me veniet: & venientes ad me non ejicio foras. Deſcendi enim de cœlo, non ut meæ, ſed ut ejus qui me miſit voluntati paream. Hæc eſt autem ejus qui me miſit Patris voluntas, ut ex eo omni quod mihi commiſit nihil perdam, ſed id ultimo die exuſcitem. Hæc eſt autem ejus qui me miſit voluntas, ut quiſquis Filium aſpicit, eique credit, is vitam æternam adipiſcatur, & à me ultimo die in vitam revocetur. Ju. Nonne hic eſt Jeſus Joſepi filius cujus nos patrem matremque novimus ? Quo pacto igitur ait ſe de cœlo deſcendiſſe ? Je. Ne muſſitare inter vos Nemo poteſt ad me venire, niſi Patre, qui me miſit, trahente eum, à me ultimo die in vitam revocandum. Scriptum eſt in vatibus, *Omnes fore divinitus doctos.* Quiſquis ergo ex Patre audivit & didicit, is ad me venit, non quia Patrem quiſquam viderit, niſi quis eſt à Deo, is Patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidit, is vitam habet æternam. Ego ſum panis vitalis. Manna uſi ſunt majores veſtri in deſertis, & tamen morui ſunt. Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit, ejuſmodi, ut qui eo veſcatur, non ſit moriturus. Ego ſum panis vivus, qui de cœlo deſcendit: quo pane qui veſcetur, vivet in æternum. Panis autem quem ego dabo, caro mea eſt,

quam pro humani generis vita dabo. Ju. Quomodo potest hic nobis carnem suam dare comedendam? Je. Hoc vobis confirmo, nisi & carnem meam comederitis, & sanguinem meum biberitis, non habetis vitam in vobis, Qui comedit meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego eum in vitam revocabo ultimo die. Caro enim mea verè est cibus, & sanguinis meus vere est potus. Qui me à carne vescitur, in eumque sanguinem bibit, is in me manet, & ego in eo. Quemadmodum vivit Pater qui me misit: ita & ego per Patrem vivo; et qui me comedit, is quoque per me vivit. Hic est panis qui de cœlo descendit: cujus longe alia vis est, quam mannae quâ usi majores vestri, tamen mortui sunt. Hoc pane qui vescitur, vivet in sempiternum. D. Dura vox: quis eam audire possit? Je. Ergo hoc vobis absurdum videtur? Quid si me videatis eo ascendentem, ubi eram antea? Nonne multo vobis absurdius videbitur, ut qui in cœlum ascenderit, is in terris comedatur? Non sunt mea dicta ita accipienda, ut dicam ipsam carnem meam comedi. Nam caro quidem nihil juvat: sed est divina quædam comedendi ratio, quâ ultra æterna comparatur; de qua ratione verba facio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is per panem vivit: ita qui per me vivit (id quod mihi credendo, & à me pendendo efficitur) is me comedere dicitur. Sed sunt quidam ex vobis qui fidem non habent. Hanc ob causam, dixi vobis neminem posse ad me venire, nisi hoc ei datum fuerit à Patre meo. Jam vero multi à me propterea discedunt. Quid vos? Num etiam vultis discedere? P. Domine, quem adeamus? Tu verba vitæ æternæ habes: & nos credimus & novimus, te esse Christum Dei viventis Filium. Je. Equidem vos duodecim elegi, sed vestrum unus diabolus est.

SENT. *Anima cibus magis est procurandus quam corporis. Ut pane corpus, sic veritate (qui Christus est) anima pascitur.*

PRÆPOSTERI. Matt. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Phariseis & Scribis de discipulorum suorum illotis manibus reprehensus, in illos reprehensionem retorquet, demonstratque peccatum non extra, sed intus esse in animo.

Pharisei & Scribæ, Jesus, Discipuli, Petrus.

Cur faciunt discipuli tui contra institutum antiquorum, ut cibum capiant illotis manibus? J. Cur & vos contra præceptum Dei facitis instituto vestro? Deus enim (ut ait Moyses) parentem utrumque colli præcepit: & si quis patri matrive maledixerit, cum morte mulctari. At vos ita homines instituitis, ut parentibus demonstrent, donaria à se in fiscum templi collata, in ipsorum parentum utilitatem esse cessura. Ita estis in causa, ut nihil ad illam honoris speciem addant, dum se satis parentibus facere arbitrantur, si in templum donaria conferant: quamvis parentibus non ut debent, subveniant; quo vestro instituto Dei præceptum rescidistis. Multa sunt ejusdem generis alia, in quibus dum hominum instituta teneatis, Dei præcepta omittitis: lutiones urceorum, & poculorum, & cætera ejusmodi. Ficti homines, rectè vaticinatus est de vobis Esaias, ubi ita dicit; *Hic populus ad me ore accedit, & me labiis colit: sed animo procul à me absunt.* Verum frustra me ex institutis præceptisque hominum venerantur. Sed attendite omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem: sed quod exit per os, hoc verò coinquinat hominem: Si quis habet aures ad audiendum, audiat. D. Ecquid scis, Phariseos istos tuo dicto esse offensos? J. Omnis stirps à Patre meo coelesti non plantata, extirpabitur. Sinite eos: duces sunt cæci cæcorum. Quod si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent. P. Ediscere nobis sententiam istam. J. Ad cōne etiam vos tardi estis? Aut nondum intelligitis, nihil quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare? Non enim in cor

penet

penetrat, sed in ventrem ferrur, & in latrinam per excrementa ciborū ejicitur. Sed quæ ex homine per os exeunt, ea ex corde proficiscuntur, coitquinant hominē. Hinc nascuntur malevolentia, hinc adulteria, hinc stupra, cædes, furta, falsa testimonia, sordes, malitia, dolus, protervitas, invidentia, maledicta, superbia, stultitia. Hæc tam multa intrinsecus manantia polluunt hominem. At illotis manibus cibum capere, non polluit hominem.

SENT. *Ficti homines speciem pietatis habent; ejusdem vim repudiant. Quò quisque plus tribuit rebus exterioribus, eò minus habet interiorum. Tantò minoris quisque facit Speciem, quantò plus habet rei.*

CHANANÆA. Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Chananaea exoratus, ejus filiam liberat à Furia.

Chananaea, Discipuli, Jesus.

Miserere mei, ô tu Davidide: filiam habeo, quæ Foris miserè agitur. Heu me infelicem! nè respondere quidem dignatur. Obsecro te etiam atque etiam, miserere mei: respice me, utere tuâ in me clementiâ & mansuetudine. D. Absolve eam, quæsums: clamore nos obrundit. J. Non sum missus nisi ad oves perditas domus Israël. C. Domine, subveni mihi. J. Sine primum saturari liberos. Neque enim convenit liberorum papem objicere catellis. C. Etiam sanè: & tamen catelli quoque comedunt de micis liberorum, quæ decidunt de mensa dominorum suorum. J. O mulier, magna est tua fides. Obtineto sane quod vis; & propter istud dictum ab ilata: nam Furia emigravit tua filia.

SENT. *Christus exorabilis est etiam iis quos maxime videtur excludere. Fide Christus expugnatur.*

FERMENTUM. Mat. 16. Mar. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulorum diffidentiam & tarditatem arguit: qui, quod ipse de fermento Spirituali dixerat, intelligebant de carnali.

Jesus.

Jesus, Discipuli.

CAvere vobis diligenter à fermento Phariseorum & Sadduceorum, tum etiam Herodis. D. Hoc dicit, qui panes non accepimus. J. Quid vobiscum cogitatis, diffidentes, panes à vobis esse omissos? Adeone cæci animo estis? Adeone sensum omnem amisistis, ut nihil intelligatis, neque vobis veniat in mentem illorum quinque panum, quos in quinque hominum millia dispersivi? Quot enim corbes frustis refertas abstulistis? D. Duodecim. J. Quid, cum septem panes in quatuor millia dissecui, quot frustorum canistra abstulistis? D. Septem. J. Quî sit, ut non intelligatis, me non de pane loqui, cum jubeo vitari fermentum Phariseorum & Sadduceorum?

SENT. *Dicta Christi spiritualia interdum secundum carnem interpretantur etiam Christiani. Hominem è carne, ad spiritum traducere, est difficile. Diffidentia ex homine, quamvis pio, agere pellitur.*

CLAVIGER. *Matt. 16. Mar. 8. Luc. 9.*

ARGUMENTUM.

Jesus discipulos sciscitatus quam esset hominum de se fama, & audit à Petri confessione, ei claves regni cœli promittit: deinde ejus carnalem in cruce deprecanda animum objurgat, & de hominis abnegatione docet.

Jesus, Discipuli, Petrus.

Quem me dicunt homines esse? D. Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex veteribus viribus, qui in vitam redierit. J. Vos autem quem me esse dicitis? P. Christum, Dei viventis filium. J. Beatus est Simon Bar-Jona: quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es; sed à patre meo qui est in cœlis. Et ego tibi vicissim dico, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, quàm nê universæ quidem orci vires superabunt: tibi que dabo claves regni cœlestis; ac quicquid obstrinxeris in terra, erit obstructum in cœlis; & quicquid solveris in

terra,

terra, erit solum in cœlis. Cæterum etiam atque etiam cavete, ne cuiquam indicetis me esse Christum. Me quidem oportet Hierosolymam proficisci, omnesque à senioribus & pontificibus & scribis contumelias & indignitates perpeßum, interfici, tertioque post die resurgere. P. Respice te, Domine nunquam istud tibi accider. J. Abi è meo conspectu, Satana. impedimento mihi es, quod divina non sapis, sed humana. Quod si quis me vult sequi renuntiet sibi ipsi, et me, crucem ferens quotidianam, subsequatur. Nam qui vult, vitam suam servare, eam perdet: qui vero vitam perdiderit mea causa et evangelii, eam servabit. Quid enim prodest, quenquam etiam totum mundum lucrari, si vitæ suæ iacturam faciat? Aut quid habet quisquam, quod cum vita sua compensare possit? Etenim quem mei, meorumque dictorum, in hoc adulterino sceleratoque hominum genere poenituerit; ejus me vicissim poenitebit, cum & meo & paterno splendore conspicuus veniam una cum sanctis & divinis gentis. Nam venturus som, & pro suis quemque factis remuneraturus. Quia etiam hoc vobis confirmo quosdam esse ex hoc conventu, qui non sint obituri mortem, quin me regni divini præpotentem venisse viderint.

SENT. *Christi cognitio ab homine non proficiscitur. Sequendus Christus est, isque omnibus præferendus.*

LUNATICUS. Matt. 17. Mar. 9.

ARGUMENTUM.

Iesus lunaticum, quem ejus discipuli sanare non poterant, sanat, ab ejus patre exoratus.

Pater lunatici, Iesus, Dæmon, Quidam, Alius.

MAgister, oro te ut me, meamque unicum filium, quem tibi hîc adduco, respicias. Agitur nescio quo furiali spiritu muto: credo eum Dianæ incitatione ita misere infestari. Nam cum subito eum mala illa pestis corripit, tum vero ad motus dolorû facibus repente divexatur

divexatur, & cruciatibus fodicantibus horribiles gemitus, & dentium stridores edens, spumas agit in ore: & vix tandem sævis cruciamentis perfractus, à tam immanium Furiarum vinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos discipulos, & oravi ut eum à tanto malo liberarent: sed non potuerunt. J. O diffidens hominum genus & pravum! quousque versabor inter vos? Quem ad finem vos perferam? Huc mihi adducatur. P. Ecce eum tibi! Hei mihi! vide sis ut repente, te viso, concidit: vide ut spumans volutatur. J. Quampridem hoc ei evenire cœpit? P. Jam à puero: ac sæpe in ignem, sæpe in aquam præceps ruit, ut dicas eum in mortem ferri. Sed tu, si quid potes, opitulare nobis, nostri misertus. J. Si potes credere, nihil est quod credenti fieri non possit. P. Credo equidem, Domine: sed tu adjuva fidem meam. J. Spiritus mute & surde, ego tibi impero ut isthinc emigres, remigraturus nunquam. D. Bruu. Q. Ut convulsus est! Ut mortuo similis! A. Imo ego puto plane mortuum, ita nihil omnino movetur. J. Cedo mihi istam manum, surge: est incolumis. Trado tibi filium tuum omni morbo vacuum.

SENT. *Hominis imbecillitas diffidentia argumentum est. Fides est omnipotens. Christus etiam infirmæ fidei opitulatur.*

LAPIDANTES. Joan. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus de seipso cum Judæis differit, eorum vanam ob Abrahamicam stirpem arrogantiam retundit, veram libertatem docet, & lapidationem ab eis effugit.

Jesus, Pharisei, Judæi.

EGO sum lux mundi. Qui me sequitur, non ingredietur in tenebris, sed utetur luce vitæ. P. Tu de te ipso testaris, testimonium tuum non est verum. I. Et si ego testor de meipso, verum est tamen testimonium meum: quoniam scio unde venerim, & quo abeam; id quod vos nescitis. Vos more hominum judicatis: ego non judico quenquam. Et tamen ut maximè judicem

judiciu

judicium meum verum est, utpote qui non sum solus, sed una etiam adsit qui me misit Pater. In vestra quoque lege scriptum est, duorum hominum testimonium verum esse. Ego de meipso testimonium dico: dicet etiam is à quo sum missus, Pater. P. Ubinam est tuus Pater? Je. Vos neque me novistis, neque Patrem meum: Si me nossetis, meum quoque Patrem nossetis. Ego abiturus sum, et vos me requiretis, atque in peccato vestro moriemini. Quo ego abibo, vos non potestis venire. Ju. Num ipse se interficiet, ut dicat, quo ipse abiturus est, vos venire non posse? Je. Vos hinc inferne estis; ego superne: Vos ex hoc mundo estis; ego non item. Ideoque dixi vobis, vos in peccatis vestris morituros: id quod fiet, nisi credideritis me cum esse. P. Nam quis tu es. Je. Jamdudum id vobis sum elocutus. Equidem multa de vobis habeo vere dicere. Sed ut ille qui me misit verax est, ita ego quoque eademum quæ ex eo audiui, hominibus renuntio. Verum enim vero cum me extuleritis, tum demum intelligetis me cum esse qui mea sponte faciam nihil: contraque, sicut me docuit Pater, ita loquar, mecumque habeam eum, qui me misit. Neque enim me solum deseruit Pater, ad cujus ego arbitrium omnia semper facio. Quod si vos, qui mihi creditis (video enim esse non parum multos) in meis dictis manebitis; vere discipuli mei eritis, veritatemque intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. Ju. Nos Abrahami progenies sumus, neque cuiquam unquam servivimus: et tu audes dicere, nos factum iri liberos? Je. Credite mihi, Quicumque facit peccatum, servus est peccati. Atqui servo non est domi perpetua mansio, filio est. Ergo si vos Filius liberate donabit, re ipsa liberi eritis. Neque vero me præterit, vos esse progeniem Abrahami: sed enim cupitis me necare, postquam mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cognovi à Patre meo loquor: itidem vos quod didicistis à patre vestro facitis. Ju. Noster quidem pater Abrahamus est. Je. Si Abrahami filii essetis, Abrahamo digna faceretis, Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis

sum

sum effatus, id quod audiui ex Deo. At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre vestro digna facitis. Ju. At qui è stupro nati non sumus. Unum Patrem habemus Deum. J. Si à Deo Patre essetis, amaretis me, quippe cum à Deo profectus venerim. Neque enim me à sponte veni, sed ab eo missus. Cur meam orationem non agnoscitis? Cur mea dicta audire non potestis? Vos ex patre Vejove estis, & patris vestri libidinibus ministros vos libenter præbetis. Ille jam ab initio fuit homicida, nec in veritate persistit, nempe veritate vacuus. Quod si falsum loquitur, de suo loquitur, utpote mendax mendacique pater. At mihi vos, quia verum dico, non creditis. Quis me vestrum coarguerit peccari? Quod si verum dico, cur mihi non creditis? Qui à Deo est, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia à Deo non estis, Ju. Annon recte dicimus, te esse & Samaritanum & furiosum? Je. Ego furiosus non sum, sed Patrem meum decoro: vos vero me probo afficitis. Sed non ego meæ laudi studeo: est qui studeat, & cum ratione. Credite mihi, Qui mea dicta observaverit, mortem non videbit unquam. Ju. Nunc plane videmus te furere. Abrahamus ipse mortuus est, & ipsi vates: Et tu eum à morte in perpetuum vindicas, qui tibi dicto audiens fuerit? Num tu major es patre nostro Abrahamo, qui tamen mortuus est, ut etiam ipsi vates? Quem tu te facis? Je. Si ego meipsum laudarem, laudatio mea nulla esset. Pater meus est, qui me laudat: quem vos, cum dicatis vestrum esse Deum, tamen non novistis. At ego novi: id quod si negarem, vestri essem similis, id est, mendax: sed novi eum, ejusque dictis pareo. Abrahamus ille parens vester gestivit videre diem meum, & vidisse gravisus est. Ju. Quirquaginta annos nondum habes: & Abrahamum vidisti? Je. Imo, antequam Abrahamus esset, ego eram. Ju. Proh scelus! hæccine nos tam indigna ferre? Quin eum cooperimus lapidibus? Agite, fiat lapidatio. Sed quid hoc est? Nusquam comparer: evanuit.

S. E. N. T. Patrem sequitur sua proles. Cui quisque obedit.

obedit, ejus filius aut servus est. Ex opere judicatur de homine. Impii sunt ex diabolo nati. Servire justitiæ, eademum libertas est. Simulatores dum se negant homicidas, in eo ipso vestigio homicidia moliuntur. Simulatorem si homicidii argueris, occidet te, si poterit, ut se non homicidam esse ostendat. Utinam tantum saperet mundus, ut ex suis eos fructibus cognosceret!

CÆCUS NATUS. Joan. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus cæcum natum sanat. Pharisei postquam hoc, etiam interrogatis ejus parentibus, resciverunt, de Jesu maledicunt; & sanatum, quia de Jesu benedicebat, rejiciunt. At Jesus ei sese aperit, & Phariseos cecitatis arguens, de seipso, bono pastore, disputat.

Discipuli, Jesus, Cæcus natus, Vicini, Pharisei, Judei, Parentes cæci, Nuntii.

MAgister, utrum propter suum hic, an propter parentum peccatum cæcus natus est? J. Propter neutrum: tantum ut divina in eo opera demonstrarentur. Me oportet rem agere ejus qui me misit, dum dies est. Venit nox, cum agi non poterit. Donec in hac vita ago, lux sum hominum. Sed age jam, huic homini lucem conferam. Confectum est. Abi lorum in piscina Siloa. C. Faciam, & quidem libenter. O me felicem, si possum adipisci id quod homines vocant lumen, quo ita delectantur, ut negent quicquam esse jucundius! At ego nunquam nè suspicari quidem potui quale esset: neque omnino animo & cogitatione comprehendere, quid album quidve atrum dicant. Ita mihi natura iniqua fuit, ut mihi rem omnium prædicatione suavissimam inviderit. Sed jam videor mihi ad piscinam pervenisse lavabo me, ut sum jussus. O Deus immortalis! quid hoc rei est? Hocce est videre? Ho, ho! vix sum mei compos prægaudeo. Video ego cælum, terram, homines. Bone Deus, quis est hodie tam fortunatus, quam ego sum! O populares, aspiciite, aspiciite eum, qui ex utero

ero matris cæcus est exceptus, nunc liquido videntem. V. Estne hic ille, qui solebat sedens mendicare? Al. Placere. Al. Fieri non potest. Alius est, ejus simillimus. C. Imo ego verò ille ipse sum. V. Quo pacto tibi aperti sunt oculi? C. Quidam homo, quem Jesum nuncupant, pulverem sputo suo temperatum meis oculis illevit: deinde jussit ut irem lorum in Siloa: quo facto, sensum videndi sum assecutus. V. Ubi est ille? C. Me later. V. Deducamus eum ad Phariseos. C. Quo liber. V. Adducimus vobis hominem, Pharisei, qui ait se, cum à nativitate cæcus esset, videndi munus à Jesu esse assecutum. Ph. Quo modo istud, amabo? C. Coeno mihi oculos illevit: quibus deinde ablutis video. Ph. Is homo non est à Deo profectus, ut qui Sabbatum non agat? Al. Qui possit improbus homo tam stupenda? Ph. Tu quid de eo censes, qui tibi oculos aperuit? C. Egone? Varem esse. Ju. Credibile non est, eum qui nunc videt cæcum fuisse. Evocentur huc ejus parentes. Al. Sane placet. Heus vos, accersite eos. N. Fiet. Jo. Placet hanc rem alius sciscitari. N. Adsumt. Ju. Hicne est filius vester, quem vos prædicatis cæcum esse natum? Qui sit ut nunc cernat? Pa. Hunc filium esse nostrum & cæcum fuisse natum scimus: quomodo nunc cernat, nescimus; quisve ei oculos aperuerit, nos fugit: ipse jam grandis est, ipsum interrogate de se, ut eloquatur. Ph. Appellatur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis satis cognitum est hominem illum esse sceleratum. C. Sceleratus sit, necne, nescio: unum illud scio me, cum cæcus fuissim, nunc oculis uti. Ph. Quid fecit tibi? Quomodo illustravit tua lumina? C. Jam vobis dixi, neque audivistis. Quid denuo vultis audire? Num vos quoque vultis ejus discipuli fieri? Ph. Abi in malam rem. Tu es ejus discipulus: nos Moysis sumus discipuli. Satis scimus cum Mose locutum esse Deum: at hic unde sit nescimus. C. Ergo in eo est admirabilitas, quod vos nescitis unde sit, cum mihi oculos patefecerit. Jam scimus improbos à Deo non audiri, sed si quis pius est, & Dei voluntati parens, eum audit Deus. Nunquam post hominem

minum memoriam fando auditum est, quenquam illustravisse oculos cæci nati. Quod nisi esset is profectus à Deo, nil posset. Ph. Tu scelerum plenus es: & nos doces? Abi foras in malum crucem. Je. Audio eum, quem nativâ cæcitate liberavi, exactum esse à Judæis. Ecce enim! Heus tu, habésne fidem Dei filio? C. Quis autem est is, ut ei fidem habeam? Je. Vides eum: is ipse est, qui tecum loquitur. C. Ego vero fidem habeo. Je. Ego in hunc terrarum orbem ad hoc discrimen, & ad hunc delectum veni, ut, qui non vident, videant; &, qui vident, cæci fiant. Ph. An tibi nos videmur cæci? Je. Si cæci essetis, non essetis in vitio. Nunc, quia dicitis vos cernere, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: Qui non intrat per januam in casam, sed alia transcendit, is fur est & latro. Qui autem intrat per januam, pastor est ovium. Huic janitor aperit. Hujus vocem exaudiunt oves. Hic suas appellat nominatim, easque educit, eductisque præit viam: hunc oves consequuntur, ut cujus vocem agnoscant. Alienam autem non sequuntur, sed defugiunt: quoniam non agnoscunt alienam vocem. Verum ut intelligatis quid mihi velim, sic habetote. Ego sum janua ovium. Omnes quicunque ante me venerunt, fures sunt, & latrones; nec eos audierunt oves. Ego sum janua. Per me qui intrabit, servabitur, & ingressum & egressum liberum habebit, & pascuum nanciscetur. Fur non aliam ob causam venit, quam ut fureretur, mactet, perdat: Ego veni ut vitâ fruamur, & melius habent. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam ponit pro ovibus. At mercenarius ille, non pastor, cujus suæ non sunt oves, si quando videt lupum venientem, relictis ovibus, in pedes se conjicit: lupus oves agit, rapit. Ille mercenarius fugit: nempe mercenarius, nec curam habens ovium. Ego sum pastor bonus, & meas novi: vicissimque eis sum notus. Quemadmodum novit me Pater, ita ego novi patrem, & animam pono pro ovibus. Habeo autem alias oves quæ non sunt hujus ovilis, quæ etiam mihi adducendæ sunt, meamque vocem audient: atque ita fiet unum ovile, unusque pastor.

stor. Ideo me Pater amat, quia animam pono eam resum-
pturus. Eam quidē nullus mihi eripere potest; sed ipse
meâ sponte eam pono: habeo enim potestatem eam po-
nendi rursusque sumendi. Hoc mihi in mandatis dedit
meus Pater. Ju. Furiosus est, & insanit. Quid cum audi-
tis? Al. Hæc non sunt furentis. Potestne Furia cæcorum
oculos lucis usu donare?

SENT. Quos sanaturus est Christus, prius fædat,
hoc est, fædos esse ostendit. Simulatoribus nihil est vel per-
tinacius vel crudelius. Equidem sic mihi persuasi, etiam si
reliqui omnes veritati crederent, simulatores non esse cre-
dituros. Quos mundus rejicit, Christus accipit, eisque
se se aperit: qui divina sapiunt, mundo furere videntur.
Aperit hic tandem oculos: O cace munde, noli continuo
furoris arguere, si quis aliquid vel agit vel dicit, quod tu
ô bellua centiceps, vel non approbas, vel non intelligis!
Cognosce iterum & iterum, tertioque cognosce, antequam
judices. Nam ad pœnitendum properat, citò qui judicat.

RENOVALIA. Joan. 10.

ARGUMENTUM.

Jesus Judeis Christum Deique filium se esse fatetur:
ob eamque causam illi eum lapidare conantur.

Judei, Jesus.

Quamdiu nostros animos suspensos tenebis? Si tu
es Christus, dic nobis aperte. Je. Id dixi vobis,
nec creditis: ea quæ Patris mei nomine facio, satis de me
testantur, Sed vos non creditis, quia non estis ex ovi-
bus meis: quemadmodum dixi vobis, Oves meæ vocem
meam audiunt: Ego eas cognosco; ipsæ me sequuntur;
ego eis vitam largior sempiternam: non possunt un-
quam perire, neque mihi eas quisquam de manu eri-
puerit. Pater meus qui mihi eas mandavit, maximus est
Dominus: nec eas possit quisquam de ejus manu extor-
quere. Ego autem & Pater unum sumus. Ju. O audaci-
am! videtis quam nefaria vox! Agitè, obroamus ho-
minem lapidibus. Je. Multa ego vobis præclara opera,
Patre

Patre meo autore, edidi: quod tandē est eorum propter quod me lapideris? Ju. Nullam bonam ob rem te lapidamus, sed ob impia tua in Deum dicta: simul quod, homo cum sis, Deum te facis. Je. Eho! an non ita scriptum extat in vestris literis; Ego vos deos appellavi? Si dii appellati sunt illi, ad quos Dei sermo habitus est, quod scriptum rescindi non potest; me, quem Pater consecravit, & in hunc terrarum orbem misit, vos impium dicitis, si dixi me Dei Filium esse? Si Patre digna non præsto, mihi ne credite: sin etiam, si non mihi, at factis credite: & tandem cognoscite & Patrem in me, & me in Patre esse. Ju. Enimvero ista jam non sunt ferenda: injiciamus ei manus: quid stamus? Papæ! Ubi est? Nusquam est. Ubi est? Evanuit in auram præstigiator, at non semper evadet: tenebitur aliquando.

SENT. *Quæ non intelligunt, damnant imperiti. Homicidia sua religionis nomine prætexunt simulatores. Verà dicta habet mundus pro impiis.*

THOMAS. Joan. II.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulos suos se comitari jubet, euntem ad Lazarum in vitam revocandum.

Jesus, Discipuli, Thomas,

A Beamus iterum in Judæam. D. Magister, modo te volebant lapidare Judæi: & eodem redis? J. Diei horæ sunt duodecim. Qui interdum iter facit, non offendit: utitur enim communi hac luce. Qui autem noctu, offendit, caret enim lumine: Jam vero Lazarus ille noster amicus obdormivit: cum ego eo expergescitum. D. At si obdormivit, salvus est. J. Planius dicendum est: Lazarus mortuus est, id quod equidem vestra causa gaudeo, ut rei fidem adjungatis, cum sciatis me non adfuisse ibi. Sed eamus ad eum. T. Eamus & nos morituri cum eo.

SENT. *Christo mortuum excitare tam facile est, quam homini dormientem. Christo mors somnus est.*

LAZARUS.

LAZARUS. Joan. II.

ARGUMENTUM.

Jesus Lazarum in vitam resuscitat.

Martha, Jesus, Maria, Judæi,

Cum essem domi, allatus est mihi nuntius, advenire Jesum. Itaque ei extra vicum obviam procedo. Sed eum advenientem video: adibo, & salutabo: O Domine, si adfuisses hic, meus frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiam scio, te, quicquid à Deo petiveris, impetratum esse. Je. Reviviscet frater tuus. Marth. Scio ego revivisciturum, cum reviviscant homines in illo novissimo die. Je. Ego sum resurrectio & vita, ita ut mihi confidentes omnes & mortui sint reviviscunt, & vivi nunquam sint morituri. Credis hoc? Marth. Etiam Domine. Ego credo te esse Christum illum Dei Filium, orbi expectatum. Sed eo evocatum Mariam sororem meam, quæ domi misera luctu tabescit. Je. Quam multa acerba & perperis aspera evenire in hominum vita necesse est! Miseresce harum miserandarum muliercularum quæ charissimi fratris morte concussæ, moerore conficiuntur, & jam ad me, sicut ad certum asylum, confugient, opemque meam & præsens auxilium implorabunt. Atque ecce eas huc accurrentes, cum magna hominum multitudine! Ipsa autem Maria ut plorat! ut lamentatur! ut suo luctu omnibus lacrymas excutit! Jam, credo, mihi ad pedes jacebit supplicans. Mar. O Domine, si tu hic adfuisses, meus frater non fuisset mortuus. Je. Ubi eum posuistis? Ju. Veni visu. Ut commotus est! ut lacrymarum vim profundit! Nimirum eum valde amabat. Alius, Non poterat is, qui cæci oculos reclusit, efficere, ut hic non moreretur? Sed videte ut rursum conturbatur. Ju. Hic est monumentum. Je. Amovete saxum. Marth. At jam foetet, Domine: nam quadrimum est. Je. Dixi ego tibi, te, si potes fidere, visurum gloriosum & plane divinum factum? Tollite modo saxum Pater, gratias tibi ago, quod me audivisti. Equidem sciebam ut me semper audias: sed dicebam propter

propter circumstantem hominum multitudinem, ut credant me à te esse missum, Lazare veni foras. J. O rem seculis omnibus inauditam! Videte, videte hominem è sepulcro emergentē, vinctis pedibus & manibus fasciis, vultuque sudario obvelato. O immensam Dei potentiam! Je. Solvite eum & dimittite liberum.

SENT. *Christi vox etiam à mortuis auditur; & nos vivi eam non audimus.*

REPUDIUM. Matt. 19. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Jesus cum Phariseis & discipulis de divortio colloquitur.

Pharisei, Jesus, Discipuli.

Lé ne viro repudiare uxorem, qualibet de causa? J. Quid vobis præcepit Moses? P. Moses permisit uxori nuntium remittere, scripto divortii instrumento. J. Annon legistis, ut qui eos principio fecit, marem simul & foeminam fecerit? utque ita pronuntiatum sit, propterea vir, relicto utroque parente, hærebit suæ conjugii, fietque ex duobus unum corpus? Itaque jam non sunt duo, sed unum corpus. Proinde quod Deus conjugavit, homo ne disjungat. P. Cur ergo præcepit Moses, ei dari divortii tabulam, eamque repudiari? J. Habuit videlicet rationem vestræ pervicaciæ. Verum olim non erat ita facilitatum. Quin hoc vobis confirmo, Quiconque repudiaverit uxorē suam, nisi ob stuprum, & duxerit aliam, adulterat; & qui repudiatam duxerit, adulterat. Eadem in causa sunt & foeminæ. D. Si ea est viri cum uxore conditio, non expedit connubia conjungere. J. At non omnes id præstare possunt, sed ii duntaxat quibus datum est. Nam eviratorum alii ita ex utero matrum orti sunt, alii manu castrati sunt, alii seipsos castraverunt propter regnum cœlestē. Qui hoc potest præstare, præstat.

SENT. *Deus ipse propter hominum pervicaciam aliquid interdum permittit, quod alioquin permittendum non esset. Olim fuit mundus minus malus: & omnia ab-*
ennt

eunt indies in deterius. Libidini resistere nisi dono Dei nemo potest.

DIVES. *Matt. 19, & 20. Mar, 10. Luc. 18.*
ARGUMENTUM.

Iesus ab adolescente interrogatus, vitæ viam docet; & quam sit ea divitibus difficilis ostendit, deque præmiis suorum disserit.

Adolescens, Iesus, Discipuli.

MAgister bone, quid boni faciendum mihi est, ut vitam æternam adipiscar? **J.** Quid me dicis bonum? Nemo bonus est nisi unus Deus. Quod si vis ad vitam pervenire, serva præcepta. **A.** Quænam? **J.** Ne adulterato. Ne occidito. Ne furator. Falsum testimonium ne dicito. Ne quem intervertito. Parentem utrumque colito. Alterum ut te ipsum diligito. **A.** Hæc omnia servavi jam à teneris. Quid mihi restat? **J.** Probo. Unum tibi deest. Si vis perfectus esse, I venditum rem tuam omnem, & pretium in pauperes erogato, thesaurum habiturus in cælo: deinde ad me sequendum crucem ferens venito. Eho labit moestus: est enim perdives. O mei discipuli, quam difficulter, qui rem habent, ad regnum cœlestes perveniunt! Obstupetis? O filii, quam difficile factum est, ut, qui divitiis freti sunt, in regnum divinum ingrediantur! Dicam iterum: facilius est rudentem trajici per foramen acus, quam divitem in regnum divinum introire. **D.** Ecquis igitur poterit servari? **J.** Hoc humanis quidem viribus fieri non potest, sed potest divinis: nam omnia, quantumvis hominibus ardua videantur, à Deo tamen fieri possunt. **D.** Nos quidem (ut vides) reliquimus omnia ut te sequeremur: quid ergò hinc assequemur? **J.** Vos quidem certe, qui me secuti estis, cum in renovata vita in tribunali magnificus confedero, sedebitis etiam in duodecim tribunalibus, duodecim tribus Israëlitarum judicantes. Et omnino quisquis domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut conjugem, aut liberos, aut agros reliquerit, mei nominis & evange-

lil, regnique divini gratiâ ; is & in hoc ævo, etiam inter tot acerba, centuplum accipiet, & in futura ætate vira fructus sempiterna. Sed multi primi erunt ultimi, & ultimi primi. Nam in regno cœlesti idem usu venit, quod in quodam patrefamilias qui primo mane exiit ad conducendos in vineam suam operarios : & cum singulis denariis in diem cum eis decidisset, eos in vineam dimisit. Iterumque circiter horam tertiam egressus, vidit alios otiosos in foro manentes, quos etiam in vineam suam dimisit, seque eis quod æquum esset datum promisit. Item circa sextam & nonam horam egressus, fecit idem. Hora autem fere undecima egressus, cum alios desides invenisset. Quid hîc, inquit, statis totum diem otiosi ? Nemo nos conduxit, inquiunt illi. Tum ille ; Ite & vos in vineam meam, & quod erit æquum, accipietis. Vespere mandat vineæ Dominus procuratori suo, ut operarios convocet, eisq; præmium persolvat, initio facto ab ultimis ad primos. Hîc qui venerant hora fere undecima, singulos acceperunt denarios. At primi, qui sese plus accepturos rati essent, eum tantundem accepissent, murmurabant in patrem familias, quod ultimos, qui unam horam opus fecissent, ipsis æquavisset, qui totius diei onus pertulissent, & ardores. Tum ille uni ex eis, Amice, inquit, non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum depectus es ? Aufer tuum, & abi. Libet mihi tantum dare huic ultimo, quantum tibi. An mihi non licebit meis uti meo arbitrio ? Eone tu oculum malignum habes, quia ego sum benignus ? Ita in regno cœlesti ultimi primorum, & primi ultimorum conditione erunt. Multi enim sunt vocari, sed pauci electi.

SENT. Divitiæ magno sunt ad salutem impedimento. Dives divitiis, denique homines iis quæ habent charissima renuntiare, humanis viribus nequeunt, divini nequeunt.

DIVES.

DIVES IMMISERICORS. Luc. 16.

ARGUMENTUM.

Dives immisericors apud inferos cruciatus, nè tantulam quidem misericordiam ab Abrahamo impetrare potest.

Dives, Abrahamus.

Pater Abrahame, miserere mei, & mitte Lazarum, qui, summo digito in aqua incincto, linguam mihi refrigeret: discrucior enim in hac flamma. A. Fili, memineris, te bonis in vita, Lazarum malis esse defunctum: Nunc vicissim hic in voluptate, tu in dolore es. Præterea constat omnino inter nos & vos vasta vorago, ut hinc ad vos, aut isthinc ad nos aditus transire volentibus non pateat. D. Saltem illud oro te, pater, ut eum mittas in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinque) commonefaciat, ne ipsi quoque committant, ut in hunc tam tetri cruciatus locum veniendum sit. A. Habent Moysen & cæteros vates, eos audiunt. D. Est illud quidem aliquid, pater Abrahame. Sed si quis à mortuis ad eos fuerit profectus, facilius vitam corrigent. A. Si Moysen & vates non audiunt, ne ei quidem qui revixerit, obtemperaturi sunt:

SENT. Inclementes inclementer punientur. Qualem se quisque alteri præbuerit, talem in se experietur Deum. Impiorum sera poenitentia. Beati qui plorant: nam consolatione afficientur. Væ gaudentibus: dolebunt enim. Nam rerum vicissitudo est. Qui sanctâ doctrinâ ad sanitatem non revocatur, desperandus est.

FILII ZEBEDÆI. Mat. 20. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Iesus Jacobo & Joanni regnum petentibus crucem præponit.

*Mater Jacobi & Joannis, Iesus,
Jacobus & Joannes.*

Magister, volebant quiddam à te petere hi mei duo filii. Jc. Quidnam id est? Ja. Ut tibi cum splen-

dorem & imperium fueris adeptus, alter dexter, alter sinister, assideamus. Je. Nescitis quid petatis: potestisne idem mecum poculum ebibere, eademque lorione abluī? Ja. Possumus. Je. Meum quidem poculum bibetis, meaque lorione lavabimini: Sed ut mihi dextrā lavāque assideatur, non est meum dare, nisi iis, quibus id paratum est à Patre meo.

SENT. *Ad regnum Dei non nisi per crucem venit; & tamen non hominis meritum, sed Dei donum est.*

VINITORES. *Matt. 21. Mar. 11. Luc. 20.*
ARGUMENTUM.

Jesus à pontificibus & Scribis, & senioribus, de autore suae potestatis interrogatus, ipsos vicissim de autore lotionis Joannis interrogat. Deinde per similitudines eius futurum praedicat, ut, propter se repudiatum, regno priorentur.

Pontifices, & Scribe, & Seniores, Jesus.

Dic nobis, ex cujus autoritate ista facias, & quis tibi dederit ut tantum posses? J. Ego vicissim vos quiddam rogabo, de quo si mihi responderitis, dicam vobis ex cujus autoritate hæc faciam. Lorio Joannis unde erat? à coelōne, an ab hominibus? P. Si à coelo dicimus, dicet, cur ergo non credidistis? Sin ab hominibus, periculum est nè universus nos populus lapidet. Omnes enim Joannem habent pro vate. Negemus scire nos. Age, nescimus. J. Ego quoque non dicam vobis, quā hæc autoritate faciam. Sed quid censeatis? Habebat quidam duos natos, quorum priorem aggressus est his verbis; Nate, abi ad faciendum opus hodie in vinea mea. Cui ille, Non libet, inquit: post tamen, mutata sententiā, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit: qui pollicitus iurum se, non ixit. Uer paruit voluntari patris? P. Prior. J. Credite mihi, Publicani & meretrices antecedunt vos in regnum divinum. Venit enim ad vos Joannes, vir integrā vitā, cui vos non credidistis: Publicani & meretrices crediderunt. Quod cum videretis, ne sic quidem mutastis animum, ut ei crederetis.

retis. Accipite aliam similitudinem. Fuit quidam pater familias, qui consecit vineam, quam cum sepibus circumdedit, torcularque in ea defixisset, & castellum extruxisset, elocavit agricolis, domoque postea multo tempore absuit. Post suo tempore misit ad agricolas servum, ad percipiendum fructum vineæ, quem illi male acceptum plagis, inanem remiserunt. Iterum mittit alium: eum quoque illi lapidibus contusum, & ictibus indignissime mulctatum, vacuum remiserunt. Nec satis. Addit tertium, quem etiam vulneribus confectum ejecerunt. Pergit mittere alios atque alios, qui omnes vel pulsati, vel occisi ab eis sunt. Et jam cum unum haberet filium, eumque charissimum, ita secum cogitabat; Quid agam? Mittamne ad eos filium, meas delicias? At mittam; fortasse ejus conspectum reverebuntur. Itaque facit. At venitores, eo viso, sic loqui inter se insistant; Hic quidem est hæres, interimamus eum, ut invadamus in hæreditatem. Itaque ejectum è vinea perimunt. Cum ergo redierit vineæ Dominus, quid faciet agricolis illis? P. Malos male perdet, vineam aliis tradet agricolis, à quibus fructum percipiet suo tempore. Sed absit ut quid tale eveniat. J. Nunquamne legistis dictum illud in monumentis literarum? Quem lapidem improbaverunt structores, adhibitus est ad caput anguli. A Domino profectum id est, & mirum nobis videtur. Qamobrem sic ex me accipite. Aufertur à vobis regnum divinum, & dabitur genti suum fructum edituræ. Ac quisquis inciderit in lapidem eum confringetur: & in quem lapis inciderit, eum conteret. Nam in regno cœlesti similiter accidit, atque in rege quodam, qui nuptias filii sui facturus, servos suos misit, qui invitatos ad nuptias vocarent. Cumque illi nolissent venire, alios item servos misit, quibus negotium dedit, ut ostenderent invitatis ipsum paravisse prandium, juvencos & altilia esse mactata, omnia denique esse parata, ut venirent ad nuptias. At illi eum aspernati discesserunt, alius in suum agrum, alius ad mercaturam. Cæteri comprehensos ejus servos è vita per-

summam ignominiam sustulerunt. Quâ re auditâ, iratus rex, eo suas copias misit, & homicidas illos perdidit eorumque urbem incendit. Deinde suis servis mandavit, ut (quoniam paratæ erant nuptiæ, & qui ad eas erant vocati, non fuerant digni qui in eis adessent) per vias passim abirent; & ut, quemcunque invenissent, ad nuptias vocarent. Illi in trivia profecti, quoscunque invenerunt, coegerunt, tum malos, tum bonos; ita ut compleretur cœnatio convivis. Ad eos contemplandos ingressus rex, animadvertit ibi quendam non nuptiali vestito indutum: &, Amice, inquit, quid huc intrâsti sine vestimento nuptiali? Cumque ille obmutuisset, iussit rex famulis, ut eum pedibus manibusque constrictum, in terribilissimas tenebras abriperent, ubi futurus esset ploratus stridorque dentium. Multi enim vocati sunt, sed pauci electi.

SENT. *Publicani & meretrices ad Dei regnum sunt aptiores, quam populorum magistri atque gubernatores. Qui divinis donis ornatus ingratum se præbet, in donis privatur. Optima quæque maxime improbantur a potentissimis quibusque.*

DENARIUS. Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jesus à Phariseorum Herodisque discipulis de tributo Cæsari pendendo malitiose interrogatus, prudenter respondet.

Discipuli Phariseorum Herodiani, Jesus.

Magister, scimus ut verax sis, divinamque vivendi rationem vere & sincere tradas, neque ullius omnino hominis gratiâ de veritate deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi videatur: liceatne nobis census pendere Cæsari, necne. J. Quid me tentatis, simulatores? Exhibere mihi nummum tributarium. D. En tibi denarium! J. Cujus est imago hæc, & inscriptio? D. Cæsaris. J. Itaque reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ Dei, Deo.

SENT. Astutis astutè respondendum: Captriosa ad nocendum interrogatio, vitiosa est: sed ad eandem astuta ad seipsum tuendum responsio vitiosa non est.

SADDUCÆI. Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jesus à Sadducæis de septem maritorum uxore interrogatus, cujusnam futura esset in altera vita, docet ibi nulla fore matrimonia, & obiter resurrectionem fore ostendit. Deinde legisperito de maximo legis præcepto respondet. Postremo, illos quadam interrogatione de genere Christi compescit.

*Sadducæi, Jesus, Scribæ, Pharisei,
Legisperitus.*

Magister, Moses scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstite uxore & fratre, ut is frater ejus uxorem duceret, fratrisque prolem suscitarer. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus ductâ uxore, sine liberis mortuus est, fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem singulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur foemina. Cum ergo revixerunt homines, cujus ex septem erit uxor, cum omnes eam habuerint? J. Errat ignorance literarum & divinæ potestatis, In hac vita homines connubunt: sed quibus contingit donari vita illa novata, ii nullis inter se matrimoniis copulantur: siquidem ne mori quidem iam possunt, suntque quasi coelestes & divini genii, Deique filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moses indicat in rubo (si forte unquam legistis) ubi Deus ait, Deum se esse Abrahami, Deum Isaaci, Deum Jacobi. Viventium nimirum Deus est, non mortuorum, cui ei omnes vivunt. Qua in re vehementer erratis. L. Quando hic tam exposte respondit, volo ego quoque ejus acumen explorare. Magister, quodnam est primum & maximum in lege præceptum? J. Audi Israëlita: Dominus Deus tuus, Dominus unus est. Dominum Deum tuum toto

animo, omni curâ, studio, cogitatione, operâ, amato. Hoc est primum & maximum præceptum. Alterum ei simile est: Alterum ut reipsum amato. Majus his præceptum nullum est. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pender. L. Præclarè sanè, Magister, dixisti. Nam unus est Deus, præterea nullus: quem summâ animi ope, curâ, studio, opera, cogitatione amare, necnon alios ut seipsum diligere, omnibus præstas piamentiis & sacrificiis. J. Non longè abes à regno divino. Sed, ut vos ego vicissim ininterrogem, Pharisei, Quid censeatis de Christo? Quo prognatum fore? P. Davide. J. Qui fit ergo, ut eum David numine afflatus Dominum vocet, ad hunc modum? Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes, scamni instar, calcandos tradidero. Si eum David Dominum vocat, qui fieri potest ut sit Davide prognatus?

SENT. *Sublatâ morte, sublata erunt & matrimonia, utpote ad generis humani propagationem instituta: quâ propagatione jam nihil opus erit, nemine moriente. Amor, legis perfectio.*

PETRUS. Luc. 22. Joan. 13, & 14.

ARGUMENTUM.

Jesus moriturus discipulos suos modestiam amoremque docet, sui desertionem, & Petri abnegationem prædicit, de re suo ad Patrem discessu, & Spiritus sancti missione differit.

Jesus, Petrus, Discipuli, Thomas, Philippus, Judas Thaddæus.

INter gentes ut quisque plurimum opibus valet, ita maximè rex est, & potentissimus quisque facillimè principis nomen obrinet. At vestra longe alia est ratio, quantoque quisque major est, tanto submissius se gerat: & quanto plus imperio pollet, tanto magis ministrum se præbeat. Uter enim major est? qui accumbit, an qui ministrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos sum sicut ministrans, vobisque (qui permanseritis me-

cum

cum in meis rebus adversis) legatum mihi à Patre meo regnum similiter lego; ut edatis & bibaris in eadem mecum mensa in regno meo; & in tribunalibus sedentes, ius duodecim tribubus Israëlitarum dicatis Filioli, adhuc parumper vobiscum futurus sum: quæretis me, & quemadmodum dixi Judæis, quo ego iturus sum, eos venire non posse: Ita vobis quoque nunc dico. Itaque hoc novum vobis præceptum do, ut ametis vos inter vos, & ametis quemadmodum ego vos amavi. In eo cognoscent omnes, vos meos esse discipulos; si mutuo vos amore complectimini. P. Domine, quo abiturus es? Je. Quo ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequêris. P. Quâ minus nunc possum? Animam pro te ponam. Je. Animam pro me pones? Crede mihi, nondum cecinerit gallus, cum tu me ter abjuraveris. Simon, Simon, Satanas ille (ne tu sis nescius) expetivit vos ad cribrandum, quasi frumentum: Verum ego oravi pro te, ne tu de constantiæ gradu dejicereris. Tu vicissim aliquando recreatus, confirma fratres tuos. P. Atqui paratus sum, & carcerem tecum, & mortem subire. Je. Hoc tibi confirmo, Petre, gallum hodie non cantaturum, quin tu, me tibi notum esse ter negaveris. Porro, cum dimisi vos sine crumena, & pera, & calceis, num quâ re caruistis? D. Nullâ. Je. At nunc, qui habet crumenam, adhibeto, nec minus peram: quique non habet gladium, vendito pallium suum, & comparato. Nam in me (ne vos nesciatis) superest comprobandum scriptum illud: Et inter improbos habitus est, habentque meæ res finem. D. Domine, ecce hîc duo gladii. Je. Satis est. Cæterum nolite animo perterriti: fidem habetis Deo; & mihi fidem habete. In domo Patris mei mansiones multe sunt. Quod si secus esset, dicerem vobis. Eo paratum vobis locum: id quod si fecero, reveniam ad vos mecum assumendos: ut, ubi ero ego, ibi vos quoque sitis. Et quidem quo, & quâ via proficiscar, scitis. T. Nos vero nescimus quo eas, tantum abest ut viam tenere possimus. J. Ego sum Via, Veritas, & Vita: nemo venit ad Patrem, nisi per me. Si cognov-

recretis me, meum quoque Patrem cognosceretis: & jam nunc cognoscitis, & vidistis eum. Ph. Domine, ostende nobis Patrem: id satis erit nobis. J. Tantum jam tempus vobiscum versor, & tu me non nosti? Philippe, qui vidit me, vidit Patrem: qui fit ut tu jubeas vobis Patrem ostendi? Non credis & me in Patre, & Patrem in me esse? Quæ vobis dico, mea sponte non dico: sed ipse Pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi & me in Patre, & Patrem in me esse: aut certe de ipsis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, eum qui mihi fidem habebit, eadem mecum, vel etiam majora facturum. Nam ad Patrem meum me confero, facturum quicquid per meum nomen petieritis, ut Patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, præcepta mea conservate. Ego vero exorabo Patrem, ut alium vobis confirmatorem det, qui vobiscum perpetuo maneat. Spiritum illum certum veritatis autorem dico, quem hominum vulgus non potest comprehendere, quia eum neque videt, neque cognoscit; at vos cognoscitis, quoniam apud vos mansurus, & in vobis futurus est. Non relinquam vos pupillos: invisam vos. Post paulo jam me non videbunt homines; at vos videbitis: quia ut ego vivo, & vos vivetis. Tum cognoscetis & me esse in Patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet præcepta mea, eaque conservat, ille est qui me amat. Qui vero me amat, amabitur à Patre meo, eundemque ego quoque amabo, me qui ei aperiā. Ju. Quid causæ est, ut nobis reipsū sis aperurus, promiscuæ hominum multitudini non item? Je. Qui me amat, dicta mea vita exprimer, eumque meus Pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eum degemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem quem auditis meus non est, sed Patris qui misit me. Hæc quidem sum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille confirmator (Spiritus sanctum dico) quem mittit Pater nomine meo, vos docebit, & recolet omnia quæcunque dixi vobis, Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nec eam, qualem homines solent. Nolite

Nolite animo perturbari, neque formidare. Audivistis, ut dixerim vobis, abire me revisurum vos. Si me amaretis, gauderetis, quia dixissem ire me ad Patrem, qui major me sit. Et nunc dixi vobis, priusquam evenit; ut cum evenerit, credatis: jam non multa loquar vobiscum. Venit enim hujus mundi princeps, nec habet quod in me carpat: tantum eo res tendit, ut intelligant homines me amare Patrem, & ita facere uti mandavit. Surgite, abeamus hinc.

SENT. *Inter Christianos quo quisque major, eo submissior. Ex charitate cognoscitur Christianus. Ut quisque sibi maxime confidit, ita facillime labitur. Spiritus sanctus Christianum perficit.*

PILATUS. *Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 18.*

ARGUMENTUM.

Jesum accusant Judæi. Pilatus interrogat. Jesus de suo regno & officio responderet. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilatus, Judæi, Jesus, Pontifices.

Quodnam crimen afferis in hunc hominem, quem mihi victum tradidisti? **Ju.** Nisi esset maleficus, nunquam eum tibi tradidissemus. **P.** Abducite eum vos, & ex lege vestra judicatore. **Ju.** Nobis non licet interficere quenquam. Sed si quæris crimina, eum deprehendimus perverrentem gentem, & prohibentem Cæsari tributa dare, seque Christum regem esse dicentem. **P.** Libet ex ipso sciscitari. Heus, tu es rex Judæorum? **Je.** Tuâne istud sponte dicis, an ex aliis auditum? **Pi.** Quasi ego Judæus sim, Tui te populares & pontifices mihi tradiderunt. Quid commisisti? **Je.** Regnum meum terrestre non est: quod si esset, mei satellites pugnassent, ne Judæis addicerer. Verum regnum meum hic positum non est. **Pi.** Tu ergo rex es? **Je.** Recte ais. Ego conatus sum, & in hunc terrarum orbem ingressus, ut testimonium perhibeam veritati. Quisquis à veritate est, vocem meam audit. **Pi.** Quid est veritas? Heus Pontifices & plebs Judæa! ego nullum deprehendo crimen in

hoc homine. Po. Atqui nemo est hodie nocentior, neque supplicio graviore dignus. Pi. Non audis quæ in te proferant crimina? Nihilne respondes? Vide ut te graviter accusent. Quid races? Nequeo mirari satis. Populum sua doctrina à Galilæa ad hunc usq; locum excitat. Pi. Estne is Galilæus? Po. Est. Pi. Percommode cadit, quod est ditionis Herodis, qui nunc in urbe est. Itaque eum ad illum duci jubebo.

SENT. *Autoritati suæ credi volunt calumniatores piorum. Christi regnum mundanum non est.*

BARRABBAS. *Matt. 27. Mar. 15.*

Luc, 23. Joan. 19.

ARGUMENTUM.

Pilatus Judæorum importunitate fatigatus, Jesum damnat ad crucem Barrabamque latronem dimittit.

Pilatus, Pontifices, Judæi, Jesus.

Nunc, Judæi, adduco vobis eum, ut intelligatis me nullum in eo crimen invenire. Ecce homo! Po. Crucifige, crucifige. Pi. Comprehendite eum vos, & crucifigite: nam ego nullum in eo crimen invenio. Ju. Nos legem habemus, quæ jubet eum morte plecti, quia Filium Dei se fecit. Pi. Meruo quorsum evadent hæc. Undenam es? Mihi non eloqueris? An nescis me potestatem habere tui vel crucifigendi vel relaxandi? Je. Non haberes ullam in me potestatem, nisi id tibi datum esset superne. Itaque qui me tibi tradidit, in majore culpa est. Pi. Hic quidem mihi amittendus est, video. Ju. Si eum amittis, non es amicus Cæsari. Quisquis enim regem se facit, adversatur Cæsari. Pi. Age, jam educam eum ad vos. Ecce rex vester! Ju. Tolle in crucem, tolle in crucem. Pi. Regem ego vestrum in crucem? Ju. Nullum habemus regem præter Cæsarem. Pi. Nihil ago, video: cedendum est multitudinis libidini. Cedo hoc mihi aquam. Hac manuum lotionem testatum volo, Judæi, me in sanguine hujus innocentissimi viri ab omni.

omni noxa abesse. Vestra culpa esto. Ju. Ejus sanguinem nos nostrique posterius luamus. Pi. Ergo Barrabam hunc latronem liberum habere; Jesum autem vestro arbitrio in crucem tollendum abducite.

SEN T. Potestas à Deo est. Cæsari malunt servire inimici Christi, quam Christo; latronem liberari, quam insontem. Utinam non eadem fierent hodie!

SIMON. Joan. 21.

ARGUMENTUM.

Jesus in vitam suscitatus, piscantibus suis discipulis apparet. Deinde cum eos prandere jussisset, Petro violentam mortem prædicit.

Jesus, Discipuli, Joannes, Petrus.

HEus juvenes! nunquid edulii habetis? D. Nihil. Je. Jacite rete ad dextram navis partem, & invenietis. D. Faciemus. O miraculum! tanta est in nostro reti piscium multitudo, ut trahere non possimus. Jo. Dominus est. P. Ego igitur indufium succingam, & ad eum ad ripam narabo. D. At nos navigabimus, neque procul à terra absumus. Jam appulimus. Hic est prunæ impositus piscis, & panis. Je. Afferte de piscibus quos modo cepistis. P. Attraham rete ad terram. O magnum numerum piscium! D. Quot sunt. P. Enumerabo. Sunt centum quinquaginta res. D. Mirum est, rete non esse ruptum. Je. Venite pransum: vescimini hoc pane, & pisce. Simon Joannide, diligis me plus quam hi? P. Etiam, Domine, tute scis quam te amem. Je. Pasce agnos meos. Simon Joannide, diligis me? P. Etiam, Domine, tute scis ut te amem. Je. Pasce oves meas. Simon Joannide, diligis me? P. Domine, tu omnia scis, tu nōsti quam te amem. Je. Pasce oves meas. Simul & hoc accipe; Cum esses juvenis, ipse te cingebas, & ibas quo volebas: sed cum senueris, alius te, cum manus extenderis, cingeret, & duceret quo noles. Sequere me. P. Hic autem quid? Je. Si cum volo manere, donec reveniam; quid ad te? Tu modo sequere me.

mutare
S Frisipam

SENT. *Jubente Christo, qui piscatur, feliciter piscatur; id quod de hominibus secundum Spiritum accipiendum est. Qui Christum amat, huic Christus oves commendat. Discipuli eadem conditio est quæ magistri.*

LINGUÆ. Act. 2.

ARGUMENTUM.

Cum Christi discipulos novis linguis loquentes Judæi putarent ebrios esse; Petrus ad eos orationem habens, demonstrat illud esse donum Spiritus sancti à Christo in vitam excitato effusi. Hoc audito, illi pœnitentiam agunt, & in Christi nomine lavantur.

Judæi, Petrus.

Nonne omnes hi, qui loquuntur, Galilæi sunt? Al. Sunt. J. Ecquid est, quod nostrum quisque vernaculam sibi linguam audiat? Parthi, Medi, & Elamitæ. Mesopotamiæ incolæ & Judææ, & Cappadociæ, Pontique, & Asiæ, & Phrygiæ, & Pamphylia, & Ægypti, & ejus Libyæ partis quæ est secundum Cyrenen, & perigrinantes Romani, tum Judæi, tum adventitii, Cretensesque & Arabes, audimus eos rerum divinarum amplitudinem nostris cujusque linguis eloquentes. Hoc quidem jam non humanum est. Equidem sic obstupesco, ut nesciam, vigilemne, an somniem. Quid hoc rei est? A. Bacchi agitatio est. O Bacche, pater es eloquentiæ. J. Quid ais? Al. Vini pleni sunt: mera temulentia est. Unde enim tam multas linguas, tam diversas, tam repente didicissent? P. Viri Judæi, & Hierosolymæ incolæ omnes, attendite, & mecum quæ dicam recognoscite. Non sunt hi temulenti, quemadmodum vos arbitramini: (est enim hora diei tantum terris) sed viget illa varis Joëlis prædictio: Ultimis autem temporibus (inquit Deus) omne hominum genus meo Spiritu perfundam, ita ut vestri filii filiaque vaticinentur, & juvenes visis, & senes insomniis edoceantur. Quinetiam servi & ancillæ, tunc meo Spiritu delibuti, vaticinabuntur. Sed id signis quibusdam præsignificato, J. tu supra in cœlo, tum infra in terra, videlicet sanguine,

guine, & igni, & fumido vapore. Ipse sol tenebris obducetur, & luna sanguine, antequam Domini magnus ille & insignis dies veniat. Quisquis autem Domini nomen invocaverit, evadet. Audite verba hæc, viri Israël: Jesum Nazarenum (at quem virum!) qui vobis à Deo representatus est portentis, miraculis, signis, quæ per eum Deus in medio vestrum edebat, ut scitis, hunc vos, definito Dei consilio & providentia traditum, hominum impiorum opera comprehensum, ad polum alligarum sustulistis, quem Deus ereptum ex mortis doloribus, in vitam revocavit, quatenus fieri non poterat ut à morte teneretur. David enim dicit de eo, Propositum mihi Dominum ob oculos semper habeo: eoque mihi dextero, nulla re commoveor. Nec vero solum mentis atque animi lætitia gestio, verum etiam ipso corpore fidenter perflo, quod tu animam meam apud inferos non deseres, nec permittes ut is, qui tibi sua pietate placet, interitu deleatur: sed me viam vitæ docebis, mihi quoque cumulatissimam apud te voluptatem præstabis. Si licet apud vos, viri fratres, liberè de summo patre Davide loqui, is & vitam finivit, & sepultus est, & ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat. Sed cum vates esset, & sciret Deum sibi juravisse, sese ex fœtu lumborum ejus, quod ad humanam conditionem pertinet, suscitaturum Christum, & in ejus solio collocaturum, præsciens Christi resurrectionis dixit, ejus neque animam apud inferos relinquendam, neque corpus interitu esse delendum. Hunc Jesum suscitavit Deus, cujus nos omnes resles sumus. Is Dei dextra elatus, & promissum sancti Spiritus à Patre consecutus, effudit hoc quod vos nunc videris & auditis. Neque enim David ascendit in cælum, sed is ipse loquitur ad hunc modum; Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes instar subselli calcandos tradidero. Hoc igitur pro certo habeat omnis Israël postérité, Dominum & Christum factum à Deo esse hunc ipsum Jesum, quem vos crucifixistis. Ju. O nos impios! quid agemus, viri fratres? Pe. Mutare pristinam

pristinam mentem, & abluimini cuncti in nomine Jesu Christi, ad remissionem peccatorum; & accipietis munus sancti Spiritus: ad vos enim pertinet promissio, & ad vestros liberos, & ad omnes remotiores, quoscunque vocaverit Dominus Deus noster. Quamobrem habete curam salutis vestræ, & eripere vos ex hoc perverso hominum genere. Ju. Bene & liberaliter dicis: & nobis omnino sic placet. Eluamur.

SENT. *De spiritualibus carnaliter judicant carnaliter.*

CLAUDUS. Act. 3., & 4.

ARGUMENTUM.

Claudum sanant Petrus & Joannes. Deinde concursu, facto populi, Petrus ad populum de Jesu (in cujus nomine fuerat sanatus ille) verba facit. Hic superveniunt sectæ doctores, & apostolos in vincula dant.

*Claudus, Petrus & Joannes, Populares,
Sacerdotes & Antistites fani,
& Sadducei.*

REspicite hunc miserum claudum, viri optimi, quem mater claudum peperit, ita ut nunquam sese pedibus potuerit sustinere. Date mihi aliquid honoris & amoris Dei gratia, ut vobis Deus sese vicissim benignum præbeat. P. Aspice nos. Neque argentum mihi, neque aurum est; sed quod habeo hoc tibi do. In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula. C. O mirum miraculum! Ut mihi roborati sunt pedes! Ut nunc firmiter incedo! O quam dulce est, consecutum esse bona, quibus carueris! Ago tibi gratias, Deus optime maxime, cujus tanto sum beneficio sanatus. Vah! quam juvat ingredi & salire! Po. Nonne hic est mendicus ille claudus, qui solebat præ foribus templi sedens mendicare? An. Plane is est: nec possum satis mirari hunc tam expedire nunc ingredi, quia antea loco se movere non posset. Videor mihi somniare. Subsequamur eum: ingreditur in porticum Solomonis. Pe. Quanta huc con-

currit.

currit multitudo ! Quid hoc admiramini, viri Isaëlitæ ? aut quid nos intuemini, quasi privatis viribus, aut pietate effecerimus, ut hic incederet ? Deus Abrahami, & Isaaci, & Jacobi, patrum nostrorum, illustravit puerum suum Jesum, quem vos in conspectum Pilati adductum repudiastis, cum ille absolvendum judicasset. At vos sancto innocente repudiato, petiistis hominem homicidam vobis condonari, & vitæ autorem occidistis, quem Deus à mortuis excitavit. Cujus nos testes sumus : ejusque nominis fiducia hic quem videris & nostis, corroboratus est, & illius confidentia integerrimam valetudinem in vestro omnium conspectu consecutus. Et nunc fratres, scio vos per imprudentiam fecisse, ut etiam vestros principes : Sed Deus, quæ tot suorum varum voce prædixerat, passurum esse Christum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem revertimini ad sanitatem, ut deleantur vestra peccata, donec recreationis tempora veniant à Domino, cum prænuntiatum vobis Jesum Christum mittet : quem oportet coelo contineri usque ad tempora instaurationis omnium, quæ Deus tot suorum sanctorum voce varum jam olim prædixit. Moses enim majoribus nostris ita dixit ; Vatem vobis suscitabit Dominus Deus vester ex vestra consanguinitate, mei similem : ei parebitis ad omnia quæ vobis dicet. Quod si quis vari illi dicto audiens non fuerit, is ex numero hominum tolletur. Eodem modo iam multi vates, qui à Saule deinceps fuerunt, qui hæc tempora prædixerunt, & tanto ante denuntiaverunt. Vos estis ex variis orti & in eo scedere comprehensi quod percussit Deus cum majoribus nostris cum diceret Abrahamo, per ejus semen felicitatem consecuturas omnes orbis terrarum nationes. Ad vos primum Deus suscitatum puerum suum Jesum misit, qui vobis felicitatem afferret, si modo vestrum unusquisque à suis vitiis descisceret. Sad. Enimvero jam ferendum non videtur, tantum eis licentiam dari, ut populum publice doceant. Nam quid futurum est ? S. Quid, nisi ut vobis relictis, omnes ad eos transeant ? Nam quod resurrectionem mortuorum

orum per nescio quem Jesum futuram prædicant, facile animos imperitæ multitudinis in suam sententiam pertrahunt. An. Itaque mature occurrendum huic malo est. Comprehendite eos, satellites, conjicite hos nugatores in vincula. Hac illi nocte garriant, cras nobiscum serio disputaturi: non jam cum indoctis rationem habebunt, quos possint facile seducere: ad pontifices eis, & principes, & senatores, & scribas, veniendum erit, qui eorum argutias vehementius refutabunt. Nam plebem quidem habent ad omnia sequacem.

SENT. Christi nomen est omnipotens. Veritati solent invidere & adversari docti hujus mundi.

PRIMATES. Act. 4.

ARGUMENTUM.

Petrus & Joannes de sanato claudio apud primates causam dicunt, & illis interdicientibus ne deinceps Jesum doceant, obtemperaturos negant.

Senatores, Petrus, & Joannes, Primates, Annas, Cajaphas.

Quamam potestate, & cujus nomine hoc fecistis? P. Si nos hodie de collato in hominem infirmum beneficio interrogamur, principes populi, & Israelitarum senatores, quamam re sanatus sit: hoc vobis omnibus, cunctoque Israëlitarum populo, notum esse volumus, sanatum esse in nomine Jesu Christi Nazareni, quem à vobis crucifixum Deus à mortuis excitavit. Per eum hic astat in vestro conspectu sanus. Hic est lapis à vobis ædificantibus rejectus, qui adhibitus est ad caput anguli; nec est in ullo alio salus, nec ullum aliud nomen est sub cælo hominibus datum, per quod nobis liceat servari. Pr. Hoc supra omnia mira mirabile est, homines illiteratos & idioras tam confidenter & scite loqui. S. Atqui erant hi Jesu comites, & hic homo verè sanatus adest. Jubeantur exire paulisper è concilio, ut hac de re inter nos consulemus. Exite paulisper. Quid aciemus hominibus his? Nam, conspicuum ab eis miraculum

colum editum esse, omnibus Hierosolymæ manifestum est, nec possumus negare. C. Ita est. Sed nè hæc res in vulgus dimanet latius, minemur eis acerrime, ne amplius hoc de nomine cuiquam mortalium verbum faciant. Nam, quâ ratione in eos animadvertamus, non video. Omnis populus hac de re Deum laudat : homo cui tam difficili in re tam præsens auxilium oblatum est, annum agit supra quadragesimum, estque omnibus notissimus. A. Bene mones. Intromittantur. C. Attendite, Galilæi. Interdicitur vobis, ne omnino vocem mittatis, nève doceatis nomine Jesu. Pe. & Jo. Utrum æquum sit, & Deo probari possit, vobis obtemperare potius quam Deo, vos videritis. Nos quidem non possumus, quæ vidimus & audivimus, non dicere. C. Vos, nisi malo coacti, recte facere nescitis. Sed, nisi parebitis, vestræ contumaciæ poenas acerbissimas luetis.

SENT. Beneficia divina pro maleficiis habent primates orbis, veritatemque prædicari non patiuntur. Veritatem suam celavit Deus sapientes & literatos, earque patefecit parvulis. Deo magis obediendum est, quam hominibus.

GAMALIEL. AG. 5.

ARGUMENTUM.

Cum fuissent Petrus & Joannes ex vinculis divinitus liberati, primates, eo cognito, illos evocant : & illi doctrinæ suæ causam dicunt. Tum Gamaliel suavis dimittuntur.

Apparitores, Antistes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes, Petrus, Gamaliel.

Carcerem quidem invenimus clausum diligentissime, & custodes foris ante januam astantes : sed ubi aperuimus, neminem intus invenimus. An. Videor videre rerum naturam inverti. Nunquam hujusmodi monstra, ne fando quidem audita sunt. Quid? Egressosne esse clauso carcere? Q. Homines illi, quos vos in custodiam dedistis, sunt in fano, & ibi populum docent. An.

Hæc

orum ut ejusmodi, ut quemvis de mente dejiciant. Sequimini me, apparitores : adducam eos in concilium. Po. Sed sine vi : etenim concitares in nos vulgi sediti-
onem, & statim ad saxa veniretur : nam magnum est
plebis in eos studium. S. Nisi providemus, actum de
nobis est : jam nullo in pretio sumus, omnium oculi in
eos sunt coniecti. Prospiciendum aliquà ratione est.
An Ecce homines? Po. Nonne vos vetuimus isto no-
mine docere? Atqui replevistis Hierosolymam doctri-
na vestra : & vultis in nos illius hominis sanguinem
derivare? Pe. Parendum Deo magis est quam homini-
bus, Deus majorum nostrorum Jesum suscitavit, quem
vos in patibulo suspensum interfecistis. Hunc Deus
Ductorem & Servatorē suā dextra extulit, ut per eū
Israelitis ad saniores vivendi rationem reversis, veni-
am daret peccatorum. Et nos sumus ei testes harum re-
rum ; necnon sacer ille Spiritus, quo Deus obedientes
afflavit. Po. O audacissimos impostores ! Quid agimus,
viri? Quin de his poenas sumimus? G. Jubere, si placet,
eos paulisper foras discedere. Considerate, viri Israelitæ,
de hominibus his, quid eis sitis facturi Superioribus
diebus exiit Theudas quidam, qui sese jactabat esse a-
liquem, cum quo homines ad numerum quadringento-
rum sese conjunxerunt. Is occisus est, & quoque ei
parebant dissipati, & ad nihilum redacti. Post eum ex-
iit Judas Galilæus, tempore professionis, multumque
ad sese hominum traduxit : sed & is periit, & omnes qui
ei obtemperabant, profligati sunt. Nunc quoque vos
sum moneo, ut vobis ab his hominibus temperetis, eosq;
missos faciatis, Nam si hoc consilium & opus ab homi-
nibus est, dissolvetur : sin à Deo est, id dissolvere non
potestis, nisi forte vultis videri Deo repugnare. Ad.
Non male consulit Gamaliel. Po. Ut mihi quidem vi-
deretur. Sed evocemus homines, eosque virgis cedamus,
& vetemus ullam Jesu nominis mentionem facere.

*SENT. Nihil est ad veritati credendum durius pri-
moribus hujus mundi. Boni consilarii maxima est utili-
tas. Qui Dei operi repugnat, Deo repugnat.*

STEPHANUS.

STEPHANUS. Act. 6, & 7:

ARGUMENTUM.

Accusatus impietatis Stephanus, causam dicit tanto spiritu, ut ei resistere non valentes Judaeorum primi, eum lapident.

Testes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scribae.

Hic homo non desinit impiè contra hunc religiosissimum locum, & contra legem loqui. Etenim audivimus eum dicere, Jesum Nazarenum eversurum esse hunc locum; & traditos nobis à Mose ritus mutaturum. P. Suntne ista vera? St. Attendite fratres & patres. Deus gloriosus apparuit patri nostro Abrahamo, cum esset in Mesopotamia, antequam Charræ degeret, &que mandavit, ut ex solo natali digrederetur, veniret, que in terram quam ipse ei ostenderet. Tum ille ex terrâ Chaldæa profectus Charræ habitavit, unde eum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram transtulit, quam vos nunc incolitis; in qua nullam ei possessionem tradidit, ne vestigium quidem pedis: & tamen promisit, sese ei possessionem daturum, & ejus post eum soboli, cum liberos non haberet. Locutus est autem cum eo adhunc modum; Ejus posteros peregrinos fore in terra extraneorum, eorumque servitutem: & iniurias per quadringentos annos perpeffuros: sed illam ego gentem cui servient (inquit) ulciscar; exhibuntque postea, & me hoc ipso in loco adorabunt: Eamque rem, inito cum eo circumcisionis scedere, firmavit. Is genuit Isaacum, eumque octavo die circumcidit: Isaacus Jacobum, Jacobus duodecim summos patres. Summi patres invidia adducti, Josephum in Ægyptum ducendum venderunt. Sed adfuit ei Deus, eumque ex omnibus angustiis eripuit, & effecit ut Pharaon Ægypti rex ei sua sibi sapientiâ commendato, totius Ægypti, totiusque suæ familiæ principatum traderet: cum autem orta fame in omni Ægypto & Chanana, patres nostri in magna essent diffcultare cibaria; Jacobus, qui audivisset frumentum esse in Ægypto, eo illò semel atque iterum di-

misit

misit : estque Josephus altero itinere à fratribus suis agnitus, ejusque genus Pharaoni declaratum. Tum Josephus patrem suum Jacobum, & familiam omnem ad homines septuaginta quinque accersivit. Descendit igitur Jacobus in Ægyptum ubi cum vitam finivisset, ipse & patres nostri translati sunt Sichemam, & in sepulchro positi, quod ibi Abrahamus argenti pretio à filiis Emoris emerat. Interea propinquantem promissi tempore; de quo Deus Abrahamo juraverat, crescebat populus in Ægypto multiplici numero: donec extitit rex alius, qui Josephum non noverat. Is nostrum genus frustrari conatus; patres nostros eo usque afflixit, ut etiam foetus eorum exponi curaret, ne conservarentur. Quo quidem tempore natus est Moses, vir Deo acceptus, qui domi paternæ tres menses nutritus, cum tandem expositus esset, sublatus est à filia Pharaonis, & ab ea pro filio educatus: fuitque Moses in omnibus Ægyptiorum disciplinis eruditus, & dictis factisque potens. Cumque jam quadragesimum ætatis annum compleret, venit ei in mentem, consanguineos suos Israelitas visitare: cumque vidisset quendam injuria affici, eum defendit, ejusque injuriam, cæso Ægyptio, ultus est. Arbitrabatur autem consanguineos suos intelligere, Deum ipsis per ipsum salutem dare: quod illi non intelligebant. Postero die conspiciatus eos contendentes, pacem inter eos conciliare studebat, consanguineos esse commemorans, Cur alius alii nocerent? Sed qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quærens quis eum principem & judicem in eos constituisset: num se veller interficere, quo modo pridie interfecisset Ægyptium. Ex eo dicto Moses aufugit, & in terra Madianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autem quadraginta annis, apparuit ei in solitudine montis Sinæ genius Domini in flamma & ardore rubi. Quo spectaculo admiratum cum ad visendum accederet, audita Domini ad eum vox hujusmodi est; Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami Deus Isaaci, & Deus Jacobi. Hic cum tremefactus Moses non auderet intueri, Detrahe tibi,

tibi, inquit ille; calceos de pedibus: nam locus in quo tu
stas sacer est. Vidi afflictionem populi mei, qui est in
Ægypto: eorumq; gemitu audio, ad eos liberandos de-
scendi. Itaque volo mittere in Ægyptum. Hunc Mo-
sen, quem illi repudiaverant, quærentes quis eum principem
& iudicem constituisset: hunc ipsum Deus principem
& liberatorem misit ductu genii, qui ei in rubo apparu-
erat. Hic eos eduxit, miraculaque fecit & prodigia tum
in Ægypto & mari rubro, tum in deserto, annis qua-
draginta. Hic est Moses ille, qui dixit Israelitis, Domi-
num Deum ipsorum vatem eis ex eorum consanguini-
tate suscitaturum ipsi Mosi similem, cui parerent. Hic
ille est, qui in multitudine fuit in deserto cum genio,
qui cum eo locutus est in monte Sina, & cum majori-
bus nostris, qui vitalem accepit doctrinam, quam nobis
traderet: cui noluerunt dicto audientes esse majores
nostri: sed eo rejecto, animis sese in Ægyptum conver-
terunt, & ab Aarone petiverunt, ut sibi faceret Deos
qui se antecederent. Nam Mosi illi, à quo essent ex Æ-
gypto educti, sese nescire quid accidisset. Itaque vitulum
fecerunt, & sacrificium statuarum peregerunt, delectati
operibus manuum suarum. Et Deus aversus, eos sivit
prolabi ad cultum astrorum, quemadmodum in vatum
monumentis scriptum est. Nonquid mihi victimas, &
sacrificia obtulistis quadraginta annis in desertis, po-
steri Israelis? Annon adhibuistis tabernaculum Molo-
chi, et sidus Dei vestri Romphanis? quæ vos simula-
cra fecistis ad adorandum: ob quæ ego transferam vos
ultra Babylonem. Tabernaculum oraculare habuerunt
majores nostri in desertis, sicut præscripserat is qui
Mosi rationem ejus faciendi ostendit. Quod ab illis
acceptum, eorum successores una cum Josua introduc-
erunt, tum cum invaserunt in fines earum gentium,
quas Deus eorum adventu exterminavit; donec ventum
est ad tempora Davidis: qui usus Deo favente, voluit
domicilium invenire Deo Jacobi. Solomon autem ædem
ei ædificavit. Sed non in templis manufactis habitat
supremus ille; quemadmodum dicit vates, Cælum mihi
sedes

Dialog. Sacrorum. Lib. IV.

es est, & terra pedibus est scabellum: Quam mihi vos domum extructis, (inquit Dominus) aut quis mihi locus requietis erit? Nonne mea manus fecit ista omnia? Pertinaces, & animo & auribus incircumcisi. Vos semper Spiritui sancto restitistis, & vos & maiores vestri. Nam quem illi vatum non sunt insectari? Annon eos necerunt, qui adventum justii prænuntiaverunt? Cujus vos modo proditores fuistis, & interfectores: qui geniorum administratione acceptam legem non servastis. Po. Disrumpor præ iracundia. Huccine tam arroganter? St. Ecce autem, video coelos apertos, & Filium hominis Deo ad dextram astantem. Sc. Et. Sc. O impudentiam! Quid eum audiamus amplius? Invadamus eum universi, ejiciamus eum ex urbe. Agite, jam lapidetur. Vos testes; vestrum est, initium facere lapidationis, sustinete partes vestras. T. Nos vero perlibenter. Arque ut simus expeditiores, hic apud te, adolescens, vestimenta nostra deponemus. Sc. Quid cunctamini? Ferite, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes cooperite hunc lapidibus, conjicite universi, jacite grandine densius. St. Domine Jesu accipe spiritum meum. Sc. Properemus, obruamus eum lapidibus. St. Domine, noli in hos vindicare hoc facinus.

SENT. Veritatem impietatis loco habent rectores hujus seculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum hujus mundi.

CORNELIUS. AÆ. 10.

ARGUMENTUM.

Accersitus à Cornelio Centurione Petrus, eum de Jesu docet, & in ejus nomine lavat.

Cornelius, Petrus.

Aulivi modo intus advenire eum, quem curavi accersendum. Itaque ei ex eo obviam. O salve multum mi. P. Ah! quid agis? Surge, quid me ita accidis? Ego quoque homo sum: ne tu me divinis honoribus afficias. Ingrediamur. Quinam sunt isti, quos hic convenisse video? G. Mei sunt cognati & necessarii atque amici

amici, quos huc jussi convocari. P. Vos scitis, ut nefas sit homini Judæo hærere, aut congregari alicui extero. Sed me, Deus docuit neminem profanum aut immundum ceterere hominem. Quamobrem accersitus, nihil dubitavi venire. Nunc scire velim quam ob causam me accersiveritis. C. Quarto abhinc die, ad hanc horam eram jejunus, & domi meæ hora nonâ preces faciebam. Ecce autem vir quidam exiit in meo conspectu, veste splendîdâ, & tua, inquit, precatio, Corneli, exaudita est, tuaque misericordia & benignitas Deo in memoria insedit. Mitte ergo Joppen, accersitum Simonem cognomine Petrum; (is diversatur apud Simonem coriarium ad mare) qui ubi advenerit, colloquetur tecum. Ego continuo misi ad te, & tu recte fecisti, quod venisti. Nunc nos omnes in Dei conspectu adsumus, ad audienda omnia tibi à Deo mandata. P. Reipsa comperio, nullum Deo personarum esse discrimen, contraque apud omnes nationes qui eum merentur, vitamque innocenter insisterunt, ei esse acceptos. Omnium summa est in disciplina, qua curavit erudiendos Israëlitas, quos læto pacis nuntio affecit per Jesum Christum. Vos scitis quæ res acciderit per totam Judæam usque à Galilæa, post lationem quam publicavit Joannes: de Jesu loquor Nazareno, sacro Dei numine, & potentia prædito: qui ultra citraque commens, multa multis beneficia conferebat, omnesque sanabat, quotquot à Vejove illo divexabantur: quippe cum Deus ei adesset, ut nos testes sumus omnium quæ fecit cum in reliqua Judæa, tum Hierosolymis. Quem ipsi Judæi palo affixum sustulerunt, cum Deus tertio die in vitam revocavit, & manifeste ostendit, non vulgo, sed nobis designatis divinitus testibus, qui quidem cibum potumque sumpsimus cum eo postquàm à morte revocatus est. Ac munus ab eo assignatum habemus, ut vulgo prædicemus & testificemur, eum viventium esse mortuorumque judicem à Deo destinatum. Hunc omnes vates testantur eum esse, per ejus nomen veniam peccatorum consequantur, quotquot ei confidunt. Sed quid

hoc novæ rei est? Numine corripuntur omnes qui me audiunt, & jam diversis linguis loqui incipiunt. Nunquid causæ est cur minus aquâ abluantur, qui eodem nobiscum numine afflati sunt? abluantur, sane nomine Domini.

SENT. Nullius conditionis hominem non admittit Christus. Apud omnes nationes, quicunque Deum metuant innocenterque vivunt, Deo accepti sunt:

CIRCUMCISI. AÐ. II. ¶

ARGUMENTUM.

Reprehensus à Christianis Judæis Petrus, quod cum Cornelio extranea gentis homine congressus fuisset, causam dicit, & obtinet.

Christiani, Petrus.

NOS quidem factum tuum probare nullo pacto possumus, ut libere loquamur. P. Quodnam id est tandem? C. Quod homines præputio præditos convenisti, & cum eis cibum cepisti. P. Si vobis videtur rem omnem, prout sese habet, enarrabo; vos eâ audita iudicabitis. C. Placet: enarra. P. Cum in oppido Joppa orarem, visus sum mihi videre (eum essem extra me raptus) vas quoddam descendens, quasi linteum magnum, quod quatuor capitibus de cœlo demissum, ad me usque pervenit, Id cum attentus contemplerer, vidi quadrupedia terrestria, & feras, & reptilia, et aeræas volucres, simulque vocem audiui dicentem mihi; Age petre, macta et vescere, Tum ego; Minime, Domine: nihil enim unquam immundum aut impurum per os meum intravit. At illa vox iterum de cœlo inquit. Quæ Deus purgavit, tu ne pollue, Idque iter factum est: & cum demum omnia in cœlum subducta sunt. Tum continuo præsto fuerunt tres homines in ea domo, in qua eram, ad me Cæsarea missi. Cum his ut abjecta omni cunctatione congregederer, divino afflatu admonitus sum, Fuerunt una mecum sex fratres hi, ac nobis hominis domum ingressis renuntiavit ille, ut genium domus suæ vidisset astantem & sibi præcipientem, ut mit-

teret

eretur Joppen homines, qui accerferent Simonem cognomine Petrum : ex quo ea audiret, quæ et ipsi essent et ipsius toti familiæ salutaria. Hic cum ego loqui cœpisssem, illi divino afflatu correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus principio. Tum recordatus sum illud Domini dictum, quo dixerat; Joannem quidem abluisse aquâ, sed nos Spiritu sacro ablutum iri. Quod si eodem illos munere affecerat Deus, quo nos, cum in Jesu Christi Domini fidem venissemus : ego quis eram ut possem obistere Deo? Ch. Jam nihil addimus: sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vitæ castigationem adiutum ad vitam patefecerit.

SENT. Imitanda est Petri modestia, qui quod divino jussu fecerat, ejus tamen causam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eos repudiare nemo debet.

RHODE. AÆ. 12.

ARGUMENTUM.

Eductus divinitus ex carcere Petrus, Christianis narrat quemadmodum fuerit eductus.

Petrus, Rhode, Christiani.

A Perite mihi has fores aliquis. R. Nescio quis pulsasset ostium, proviso quis sit. P. Ecquis mihi aperit tandem? R. Petrus est, Petrus est, O me felicem! ô populares, salvi sumus : Petrus præ foribus vestibuli stat. C. Insanis. R. Minime vero. Agnovi ejus vocem. C. Genius ejus est. P. Heus, heus, an expectatis dum ego hæc effringam fores? R. Non auditis eum pulsantem? C. Aperiamus. O. mirum miraculum ! Tunc ergo verus ades Petrus? P. Pax sit rebus. Audite ut me Dominus eduxerit è carcere. A quater quaternis militibus per vices custodiebar. Cumque hac nocte dormirem inter duos milites, victus duabus catenis, carceremque custodirent ante januam custodes, ecce adest genius Domini, cujus in adventu domus splendore illustrata est. Is me pulsato latere expergefatum jussit surgere confestim, continuoque mihi è manibus exciderunt ca-

tenæ. Tum ille, Præcinge te, inquit, & indue sandalia. Atque ita feci, iussusque amicare pallium, & eum sequi, parebam; cum jam egressus nondum intelligerem rem veram agi, sed mihi visum cernere viderer. Et jam prætergressi primos & secundos custodes, venimus ad portam ferream, quâ itur in urbem: quam ultro nobis patefactam egressi processimus vicum unum; atque ibi me reliquit ille. Tum ego, ubi ad me redii, aperte intellexi, eum à domino missum esse ad me ex Herodis manu, & tanta Judæi populi expectatione eripiendum. Hæc vos Jacobo & fratribus nuntiabitis. Mihi alio concedendum est.

SEN T. Deum nulli carceres, nullæ catena prohibent, quo minus liberet suos. Quos liberare vult Deus tenere nemo potest.

PHILOSOPHI. AË. 17.

ARGUMENTUM.

Paulus Athenis de Deo, & Christo, & resurrectione locutus, à Philosophis deridetur. à Dionysio Areopagita admittitur.

Stoici, Epicurei, Paulus, Dionysius.

POSSUMUSNE ex te scire, quæ sit ista tam nova doctrina quam affers? Nam inaudita quædam nostris auribus affers, Jesum, nescio quem novum Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia sint, velimus ex te discere. P. Video vos animo, Athenienses, paulo supersticiosiores. Nam cum præteriens vestra spectarem sacra, aram quoque offendi in qua inscriptum erat, *Ignoto Deo*. Eum vobis ego Deum, quem ignorantes colitis, annuntio: Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo constant, cum sit cœli terræque Dominus, non habitat in templis manu-factis: nec hominum manibus colitur, quasi ulla re egeat, qui ipse omnibus vitam, spiritum, omnia denique conferat: quique ductum ex unius sanguine omne hominum genus, in omni terræ solo collocaverit: quibus stata vivendi tempora, certosque inhabitandi terminos præfixit, ut suum

Dominum

Dominum quærerent, si forte pervestigare & invenire eum possent: cum tamen non procul absit ab uno quoque nostrum, cum in eo vivamus, moveamur, & simus, ut quidam etiam vestrorum poetarum dixerunt, Ejus enim genus sumus. Quod si genus sumus Dei; non debemus existimare, auro, aut argento; aut lapidi arte & industria humana coelato, numen esse simile. At nunc omissis ignorantia temporibus, Deus omnibus ubique hominibus denuntiat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo universos homines cum summa æquitate judicaturus est, per virum quendam, per quem id facere decreverat; quem dum à morte revocavit, certam ejusdem conditionis adipiscendæ spem fecit omnibus. E. Festivum nugatorem, qui hic nobis homines morti eripit! S. De hoc satis in præsentia: alias te de eadem re audiemus. D. At ego ita affectus sum tuâ oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ita sit; statuique à te non discedere (si tibi molestum non est) nisi ista doctrinâ quantum satis est instructus. P. Mihi vero nihil jucundius fieri potest, quam & tecum & cum omnibus ita animatis ea communicare, quæ divinitus edoctus, passim divulgare sum jussus.

SENT. *Mundana sapientia divinam pro stultitia habet. Deus ex suis operibus, sicut opifex, cognoscitur.*

LYSIAS. *Act. 23.*

ARGUMENTUM.

Comprehensus in templo Paulus à Judæis, illis eripitur à Lysia tribuno, ejusque permissu apud judæos causam dicit. Sed illis tumultuantibus, Lysias cum virgis eadi jubet; verum, ubi civem Romanum esse cognovit, solvit.

Judæi, Lysias, Paulus, Centurio.

Succurrite, viri Israelitæ. Hic est homo ille qui contra populum, legem, & locum hunc omnes ubique docet. Quinetiam Græcos introduxit in sacrum, & sanctum hunc locum profanavit. Al. Extrahamus eum è sano, interimamus eum. Quid expectamus? Jam pridem

dem debuit interfici. Quod si factum esset, has turbas evitassetis, Al. Vapula, homo seditiose. Hic nos te istibus trucidabimus. Hem tibi. Al. Desinamus hunc verberare, populares: nam video huc venire tribunum cum militibus. L. Unde tam subito tanta orta est seditio? Eho! hiccine in causa est? Comprehendite hunc, milites, & ei injicite catenas: Quisnam est? Aut quid fecit? Tacete, clamosi homines. Possumne ex vobis scire, quidnam commiserit? Alius aliud, nescio quid clamat. Nihil intelligo. Aducat in castra. Quæ (malum!) hæc tanta violentia est? Hic jam, credo, opprimemur in turba. J. Interime eum. P. Licerne mihi te alloqui? L. Scisne Græce? Nonne tu es Ægyptius ille, qui superioribus diebus concitata seditione, edoxisti in sylvas illa quatuor millia hominum sicariorum? P. Ego homo sum Judæus, Tarsensis, civis non obscuræ Ciliciæ civitatis. Sed oro te, permitte mihi ad populum loqui. L. Permitto. P. Audite meam hanc ad vos defensionem, fratres & patres. Ego homo Judæus sum, Tarsi in Cilicia natus, & in hac urbe educatus ad pedes Gamalielis, patriis legibus accurate instructus, & Dei cupidus, quemadmodum vos omnes estis hodie: qui hanc vivendi viam sum capitaliter infectatus, viros simul & mulieres constringendo, & in carcerem conjiciendo. Testis est mihi pontifex, totusque senatus, à quibus etiam epistolas ad fratres acceperam, & Damascum proficiscebam, eos quoque qui ibi essent, vinctos Hierosolymam ad supplicium adducturus. Sed in eo itinere cum appropinquarem Damasco, circiter meridiem, repente de cælo multa me lux circumfulsit: & collapsus ad terram, vocem audiendi me. Saule, Saule, quid me insectaris? Tum ego: Quis es, domine? Atque ille: Ego sum Jesus Nazarenus, quem tu insectaris. Qui autem mecum aderant, lucem viderunt illi quidem, & territi sunt, sed vocem non audiverunt alloquentis me. Tum ego: Quid agam, Domine? Et Dominus, Surge, inquit, & proficiscere Damascum. Ibi tibi dicentur omnia quæ

te facere statutum est. Cumque præ lucis illius splendore non viderem, manu ductus à meis comitibus, perveni Damascum. Ananias autem quidam vir pius, & legi convenienter vivens, testimonio omnium illic habitantium Judæorum, venit ad me, & astans mihi, Saule frater, inquit, aspice. Cumque ego eodem temporis vestigio in eum intuitus essem, Deus patrum nostrorum, inquit ille, destinavit te ad cognoscendam ejus voluntatem, & ad justum videndum, vocemque ex ejus ore audiendam: quoniam testis ei futurus es apud omnes homines, earum rerum quas & videris & audiveris. Et nunc quid cunctaris? Agedum abluere, & invocato Domini nomine peccata tua elue. Reverso autem mihi Hierosolymam, & in templo oranti accidit, ut, extra meipsum raptus, viderem eum dicentem mihi; Propera, & Hierosolymâ celeriter exi: non accipient enim tuum de me testimonium. Cui ego, Domine, inquam, sciunt ipsi ut ego solitus sim in custodiam dare, & per collegia virgis cedere eos qui tibi confiderent: utque, cum tui testis Stephani sanguis effunderetur, ego adessem, & ejus neci consentiens, vestimenta custodirem eorum qui eum interficiebant. Tum ille, Vade inquit: nam ego te ad procul remotas gentes amandabo. Ju. Tolle istum ex orbe terrarum: neque enim convenit eum vivere. L. Nihil unquam tale vidi. Necessesse est graviores aliquam esse causas quæ universum populum in hunc commoveat. Neque enim irâ clamarent, & vestes discinderent, pulveremque in aërem jacerent. Hæc non solent sine maxima causa fieri. Milites, intromittite eum in castra, & virgis cogite causam fateri, propter quam ita in eum clametur. C. Fier. Dispolietur jam, & funibus deligetur. P. Licetne vobis hominem Romanum indemnatum verberare? C. Vide quid agas, Lysia: nam hic homo Romanus est. L. Itane? Adibo eum, Dic mihi, esne Romanus? P. Etiam. L. Ego ipse magno prærio in istam civitatem susceptus sum. P. At ego natus sum. L. Desistite milites: jam satis superque factum est.

SENT. Iniqui homines veritatem vi opprimere conantur. Pellitur è medio sapientia, ubi vires geritur. Romana civitas plus habet autoritatis apud homines, quam Christiana. Sic fit & hodie. Si cuius præpotentis civitatis aut principis autoritate commenderis, locum ubique invenies: sin nihil nisi justitiam habeas, vilissimus erit.

ANANIAS. Act. 23:

ARGUMENTUM.

Paulus vincit Ananiam pontificem acerrimè reprehendit, ut ex legem. Deinde dicens se speratæ resurrectionis reum. Phariseos & Sadduceos inter se committit, & ab illis adversus hos defenditur.

Paulus, Ananias, Assistentes, Lysias;
Sadducei, Pharisei.

FRATRES, ego ad hoc tempus, Deo conscio, optimè mihi conscius fui. An. Percutiatür ei os. P. Percussurus est te Deus, paries incrustate. Ergò tu sedes, ut de me ex lege iudices; & contra legem jubes me pulsari? Ass. Pontifici Dei convitiaris? P. Nesciebam, fratres, eum esse pontificem. Scriptum est enim, Principi populi tui ne maledicito. Verum audite, fratres, qui in hoc concilio adestis. Ego Phariseus sum, Pharisei filius, speratæ resurrectionis mortuorum reus sum. S. Lepidum nugatorem! hoc se modo evadere posse sperat. Ph. Non malè loquitur: nihil in eo mali video. Quod si Spiritus cum eo locutus est, aut aliquis Genius; nè Deo repugnemus. S. Ideo eum defenditis vos, quia se vobiscum sentire clamat. Ph. Nos eum ideo defendimus, quia defensione dignus est. Quid enim commisit? Vultis opprimere insones? S. Imo vos vultis tueri fontes? L. Videndum nobis est, ne hic ab istis discerpatur. Tu jube huc descendere exercitum, ut eis eripiat, & in castra abducatur.

SENT. Injustus iudex, incrustatus paries. Piis profunt interdum adversariorum inter se controversiæ, quem.

quemadmodum inter se rixantibus canibus evadunt homines. Si quando tuetur simulator pius, id magis sui, quam æqui amore facit.

NEPOS PAULI. AË. 23.

ARGUMENTUM.

Lysias à Pauli nepote de Judæorum in Paulum conjuratione certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem prætorem tuto perducant.

Centurio, Lysias, Nepos Pauli.

PAULUS, is qui est in vinculis, me evocatum rogavit, ut hunc ad te adolescentulū adducerē: habere enim cum aliquid ad te. L. Cedo mihi manum, adolescentule. Dic mihi hic in occulto quid habeas quod velis mihi cunctiare. N. Judæi constituerunt petere à te, ut cras in concilium educas Paulum, quasi aliquid diligentius in eum quæsituri. Sed tu noli eis obtemperare: nam insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta, qui sese devoverunt, si vel comederent, vel biberent, quin eum interfecissent. Et nunc parati tuum mandatum expectant. L. Laudo te, quod me scite admonuisti. Discede hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonstravisti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæsaream proficiscantur, & equites septuaginta. hastatosque ducentos, ad horam tertiam noctis; & jumenta adhibere, ut eo impositum Paulum ad Felicem prætorem perducant. Ego ad eum epistolam scribam.

SENT. *Fideli homines piis pertinacissime insidiantur, Sæpe minus est in gentilibus iniquitatis, quam in iis qui se Dei populum gloriantur.*

TERTULLUS. AË. 24.

ARGUMENTUM.

Paulum accusat Tertullus orator, apud Felicem prætorem. Paulus crimina diluit. Felix causæ cognitionem differt in adventum Lysie tribuni, Paulumque jubet remissus custodiri.

*Felix præses, Tertullus orator, Paulus,
Concio Judæorum.*

A Dest hic reus ille Paulus, Anania pontifex, & vos seniores: superest ut vester orator accuset. T. Quod maxima pace per te fruimur, quodque tuâ prudentiâ hæc provincia recte administratur, nobis omnino gratissimum est, optime Felix, & agimus gratias quas possumus maximas. Sed ne tibi diutius sim molestus, quæso ut nos pro tua æquitate paucis audias. Invenimus hominem hunc pestilentem & seditiones omnibus ubique terrarum Judæis concitantem, ac sectæ Nazarenorum principem, eoque ut etiam sacrum profanare conatus sit. Eum nos comprehensum volumus ex nostra lege judicare. Sed intercessit Lysias tribunus, eumque magnâ vi è manibus nostris eripuit, ac iussit ut ejus accusatores apud te adessent. Ex quo quidem Lysia poteris, si quærere voles, certior fieri de omnibus criminibus de quibus nos hunc insinulamus. Atque hæc ita se habere, testis est universa Judæorum, quos adesse vides, concio. C. Ita est. P. Licetne mihi causam dicere? F. Licet. P. Equidem eo confidentius pro me dico, quod scio te multos jam annos huic genti jus dicere: ut possis intelligere, me non plures duodecim complevisse dies, ex quo Hierosolymam ad divinum cultum concessi. Neque vëro me in templo invenerunt cum aliquo colloquentem, aut vulgi seditionem facientem, neque in collegiis, neque oppidatim: ne me eorum possunt convincere, de quibus accusant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex institutione, quam sectam dicunt, Deum colere patrum, fidemque adjungere omnibus quæ in disciplina nostra & variis scripta extant: tantumque mihi de Deo spondere, ut exploratum habeam, mortuos tum bonos, tum improbos, aliquando reviviscuros: id quod ne ipsi quidem non sperant. Atque equidem in id incumbo, ut rectam conscientiam Deo semper hominibusque probare possim. Veneram autem post annos complures, ut moneribus egestatem nonnul-

lorum

lorum meorum popularium allevarem, ac fecta libera-
rem: cum me expiatum offenderunt in fano, nulla cum
turba, aut tumultu, quidam ex Asia Judæi; quos o-
porcebat apud te præsto esse, & accusare, si quid in me
haberent. Aut etiam hi, si quod deprehenderunt in me
crimen, dicant sane, dum adsto in concilio. Nisi forte
criminosa est una hæc vox quam inter eos sic clamavi:
Ego hodie à vobis reus agor defensæ mortuorum resur-
rectionis. F. Jam finem facite. Cum Lysias tribunus
venerit, cognoscam de vestra causa. Interea tu Centu-
rio Paulum custodi, ita ut remissius habeatur: neve
aliquis necessariorum ejus aditu aut famulatu prohibe-
atur.

SENT. *Veritatis professionem, seditionem interpre-
tatur calumnia. Calumniatores modo ementiendo, modo
torquendo, nihil candide dicunt. Calumniatoribus calum-
nia impune est, insontibus innocentia non item. O judices,
ubinam dormit lex talionis?*

FESTUS. *Act. 25, & 26.*

ARGUMENTUM.

*Paulus ad Agrippam regem causam dicit: in qua de
sua legatione, mortuorumque resurrectione differit. Fe-
stus præses eum insanum appellat. Agrippa insontem ju-
dicat.*

Festus præses, Agrippa rex, rex, Paulus.

Videris huic hominem, Agrippa rex, & omnes vi-
ri qui hic adestis, de quo omnis me Judæorum
multitudo, tum Hierosolymis, tum hic interpellavit,
clamans, indignum esse eum vivere amplius. Ego vero
cum comperirem nihil eum capitale admisisse, & ipse
ad Augustum provocavisset, statui mittere: & ta-
men quid certi de eo scribam ad dominum, non ha-
beo. Ea de causa produxi eum ad vos, & maxime ad te,
rex Agrippa ut re disquisitâ habeam quod scribam.
Absurdum enim mihi videtur, mittere victum; neq;
crimina, quæ ei imponuntur, significare. A. Liberum
est tibi pro te ipso dicere. P. Quod omnia, de quibus à
Judæis

Judæis postulator, hodie sum apud te, rex Agrippa, defensor, hominem Judaicarum consuetudinum atque controversiarum vel in primis peritum, equidem beatum me existimo. Quamobrē oro te ut me æquo animo audias. Ac meam quidem actam ab ineunte ætate vitam (principio enim versatus sum Hierosolymis inter meos populares) nōrunt omnes Judæi, jam diu scientes (modo velint fateri) me vixisse Pharisæum, quæ exactissima nostræ religionis secta est. Et nunc hīc sto reus speratæ præstationis eorum, quæ majoribus nostris à Deo promissa sunt: quo quidem se perventuras duodecim tribus nostræ, Deum noctes diesque assidue colendo sperant. De hac spe, rex Agrippa, à Judæis accusor. Itane verò incredibile apud vos judicatur, à Deo mortuos excitari? Equidem statueram multa mihi contra Jesu Nazareni nomen esse facienda: itaque feci Hierosolymis, multosque sanctos per potestatem quæ mihi à pontificibus permessa erat, in carceres conclusi, & capite meâ sententiâ damnavi. Quin eos per omnia collegia tormentis sæpe cogebam nefaria dicere: jamque immodicè in eos furens, persequabar etiam ad exteras urbes. Cumque aliquando proficiscerer Damascum, cum potestate mihi à pontificibus permessa, die medio, rex, in itinere vidi de cœlo solis splendore majus lumen, quod me meosq; comites circumfulsit. Cumque omnes ad terram corruissemus, vocem audiui astantis me, & Hebræo sermone dicentis, Saule, Saule, quid me insectaris? Durum tibi fuerit contra stimulos calcitrare. Tum ego, Quis es, inquam, Domine? Ego sum, inquit ille, Jesus, quem tu insectas. Verum surge, & confiste in pedes. Nam eo tibi apparui, ut te, ministrum & testem constituam eorum quæ vidisti, quæque tibi demonstrabo, vindicando te à populo & gentibus ad quas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut è tenebris in lucem, & ex Satanæ potestate ad Deum se convertant, & ita peccatorum veniam consequantur, & ad eandem cum eis sortem perveniant, qui, quia in fidem meam venerunt, sancti facti sunt. Nec ego, rex Agrippa,

Agrippa, coelesti visioni non fui dicto audiens : quoniam primum eis, qui Damasci erant, & Hierosolymis, perque omnem Judææ regionem, nec non ipsis gentilibus, correctionem vitæ denuntiarem, & exhortarer, ut ad Deum sese converterent, & vitæ correctionem factis ostenderent. Hac me causa Judæi in fano comprehensum, conabantur interficere. Sed divino præsidio ad hunc usque diem steti, parvos juxta ac magnos commonefaciens, neque quicquam dicens extra ea, quæ tum cæteri vates tum Moses futura antè denuntiaverunt : Christum videlicet esse mortem passurum, primumque ex mortuis in vitam revocatum, lucem populo & gentibus nuntiaturum. F. Insanis, Paule : Nimis te literæ ad insaniam redigunt. P. Non insanio, optime Feste : sed veracis & sobrii hominis verba profero. Scit rex, ad quem confidenter loquor, ut quem nihil horum latere putem : neque enim in tenebris gestum est. Credisne, rex Agrippa vatibus ? Credis, scio. A. Propemodum mihi persuades, ut Christianus fiam. P. Deus faciat, ut non propemodum, sed planè, non solum tu, sed etiam omnes qui me audiunt hodie, fiant tales, qualis ego sum exceptis his vinculis. F. Surgamus : discedamus hinc. Hic homo mihi videtur nihil morte dignum aut carcere commisisse. A. Poterat absolvi, nisi provocavisset ad Cæsarem.

SENT. Vera sapientia Stultorum judicio insania est. Licet interdum ex calumniatorum mente magis quam verbis crimina diluere. Neque enim nominatim accusabatur Paulus de resurrectione mortuorum : sed cum esset in ipsius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etiam resurrectio, servavit non injustè causæ suæ.

JUDEX *Matt. 25.*

ARGUMENTUM.

Christus in ultimo adventu suo de bonis malisque sententiam pronuntiat.

Jesus

Jesus iudex, Dextri, Sinistri.

Venite, beati Patris mei, possidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam cum esurirem, dedistis mihi comedere; cum sitirem, bibere; hospitem me accepistis, nudum vestivistis, ægrum visitavistis, in custodiam datum invisistis. D. Domine, quando te vidimus esurientem, ut aluerimus? aut sitientem, ut potum dederimus? Quando autem hospitem, ut acceperimus? aut nudum, ut vestiverimus? Quando ægrum aut in vinculis, ut inviserimus? Je. Credite, mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum fecistis, mihi fecistis. Vos autem abite à me, execrabiles, in ignem æternum. Vejovi, ejusque genitis paratum: qui me neque esurientem cibo, neque sitientem portione refecistis; hospitem non suscepistis, nudum non vestivistis, infirmum & in carcerem conjectum non invisistis. S. Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neque subyvenimus? Je. Credite mihi, quatenus horum minimo non fecistis, mihi non fecistis.

SENT. *Pro suis quemque factis remunerabitur Christus. Quod cui vis Christianorum fit, id ipsi Christo fit.*

F I N I S.

Decem Dei præcepta, & alia deinceps sequentia quæ ad reipub. institutionem pertinent, ex Exod. cap. 20. & reliquis.

DEus hæc omnia Israëlitis ad hunc modum effatus est. Ego sum Jehova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio servitutis Ægyptiæ.

1. Deos alios nullos, præter me, habeto.

2. Simulacrum ullius rei, quæ exret aut supra in cælo, aut infra in terra, aut in aquis sub terra, ne facito, nève ea venerator, nève colito: Nam ego sum Jehova Deus tuus, Deus impatiens socii: qui parentum culpam etiam in liberos persequor, vel ad tertiam usque quartamque stirpem osorum mei; clementiaque utor ad millesimam usque stirpem erga mei amantes, meaque præcepta conservantes.

3. Jehovæ Dei tui nomen inaniter nè adhibeto: nèque enim finet impunitum Jehova, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.

4. Diem Sabbati sancte agere memento. Sex diebus agito, tuaque opera omnia patrato: Septimo autem die, quod Jehovæ Dei tui Sabbatum est, nullum opus facito, neu tu, neu tuus filius, aut filia, neu tuus servus, aut ancilla, neu tuum jumentum, neu apud te degens peregrinus. Nam cum sex diebus fecisset Jehova cælum, terram, mare, quæque in eis sunt omnia, seriatim est die septimo: qua de causa Jehova diem Sabbati faustum sacrumque fecit.

5. Parentem utrumque honorato, ut dia ætatem producas in terra, quam tibi Jehova Deus tuus donat.

6. Ne hominem occidito.

7. Ne adulterato.

8. Ne furator.

9. Falsum testimonium contra alterum ne dicito.

10. Alterius domum nè concupiscito: alterius uxorem ne concupiscito; neve servum, aut ancillam; neve bovem, aut asinum: nihil denique quod sit alterius. Hic universus populus, visis fragoribus, fulgetris, tubæ sonitu, & montis fumo, perterriti abscedere, & procul stantes à Mose petere, ut ipse eis audientibus loqueretur, non Deus, ne emorerentur, Quibus Moses, Ne metuite, inquit: nam ad vos tentandos venit Deus, utiq; vos ejus timor ob oculos propositus à peccando deterreat. Igitur procul stante populo accedit ad illam caliginem ubi Deus erat. Et Jehova Mosi sic fatus est: Commemorato Israelitis, ut me secum de coelo viderint loquentem, ne præter me deos sibi argenteos aut aureos fabricentur. Sed mihi cæspitium altare fiat, in quo solida sacrificia & pro salute balantibus bubusve faciatis, quocunque in loco mei nominis monumentum posuero, ibi vos auditurus, & prosperaturus. Quod si mihi altare lapideum fiet, ne ex quadrato lapide excitatore: nam id ferramenta admovendo profanaretis. Neve per gradus ad meum altare ascenditote, ne in eo obscœna vestra appareant.

Hæc autem eis jura propones: Si emeris servum Hæbræum, sex annos servito; septimo autem anno manumittitor gratuito. Si cœlebs venit, cœlebs manumittitor: si maritus, uxor cum eo manumittitor. Si Dominus ei uxorem dederit ex qua filios aut filias procreaverit, foemina & nati domini sunt: ipse solus manumittitor. Quod si servus, captus amore sui domini, & uxoris & filiorum, noluerit manumitti, cum dominus ad recuperatores adducito, eique ad valvam aut ad postem applicato aurem subulā perforato, & ille ei perperum servito.

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, ea ne servorum in mortem manumittitor. Si ea domino displicebit

plicebit, nec is eam desponderit, redhibeto. In extraneam gentem emancipandi potestas ne esto, quia eam affecit ignominia. At si eam filio suo destinaverit, eodem jure cum ea quo cum liberis agito. Si aliam duxerit, hanc victu, vestitu, congressu ne fraudato. Si tria hæc ei non confecerit, manumittitor gratis sine pretio.

Qui hominem pulsaverit, si is mortuus fuerit, capitale esto. At qui non captaverit, sed in eum forte fortuna incurrerit, statuat vobis locum, quo confugiat. At si quis alterius necem per dolum de industria machinatus fuerit, is vel ab ara mea ad necem abstrahitor.

Qui patrem aut matrem pulsaverit, capitale esto.

Qui hominem clepserit, eumque vendiderit, aut is apud eum inventus fuerit, capitale esto.

Quid patri aut matri maledixerit, capitis poena esto.

Si quis alterum orta contentione percusserit lapide, aut pugno: si ille non fuerit mortuus, sed in lecto decubuerit: si surrexerit, & foras baculo innixus iverit, percussor sine fraude esto, tantum illius cubatum & medicationem præstato.

Si quis servum suum aut ancillam baculo percusserit, si præsens mors secuta fuerit, teneror. Verum si unum aut alterum diem superstes fuerit, ne teneror, quoniam pecunia ejus est.

Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverint, & abortum intulerint: si perniciës non fuerit, ad æstimationem mariti mulieris multa esto, & ad eam rem arbitri sunt. Sin autem perniciës fuerit, vitam pro vita pendito, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, sugillationem pro sugillatione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Si quis servi sui aut ancillæ oculum percusserit, eumque corruerit, eum manumittito pro oculo. Et si servi sui aut ancillæ dentem decusserit, eum manumittito pro dente.

Si quem bos virum aut foeminam cornu petiverit, & is mortuus fuerit: bos lapidator, ejus caro ne comestor, dominus

dominus bovis impunitus esto. At si bos antea fuerit petulcus, & ejus dominus admonitus fuerit, neq; tamen custodierit, si virum aut feminam occiderit: & bos lapidator, & ejus dominus morte plectitor. Sin ei multa imponetur, tantum vitæ suæ pretium dato quantumcunque ei fuerit impositum. Sive puerum periverit, sive puellam, idem juris esto. Si servum periverit bos, aut ancillam, argenti triginta sici domino solvuntur, bos dilapidator.

Si quis fossam vel aperuerit vel demiserit, nec obduxerit, & eo diciderit bos aut asinus; autor fossæ præstato, argentum domino illius solvito, ipse mortuum habeto.

Si cujus bos alterius bovem vulneraverit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum vendunto, & ejus prætiū dividunto, & mortuum etiam dividunto. Aut si notum fuerit, bovem antea esse petulcum, neque eum dominus ejus custodiverit, bovem bove pensato, ipse mortuum habeto.

Si quis bovem, pecusve clepserit, mactaveritque, aut vendiderit, quinque boves pro uno reddito, & quatuor balantes pro una.

Si fur in surripiendo deprehensus, ictus fuerit, & inde mortuus, homicidii poena ne esto, nisi orto sole; tum homicidii poena esto. Si habet unde reddat, reddito: si non habet, venditor pro suo furto.

Si deprehensum fuerit furtum penes eum bos, asinus, ovis, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emissio pecore compaverit fundum aut vineam alterius damnum, sarcito de optima parte fundi sui, aut vineæ.

Si in spinas immissus ignis, metam, aut segetem, aut messem corruperit; autor ignis detrimentum præstato.

Si quis apud alterum, argentum supellectilemve deposuerit, idque de illius domo surreptum fuerit; si fur deprehensus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehensus fuerit, tum dominus domus ad recuperatores

res vocator, ni rem alterius interverterit. Quacunque in re crimen statuetur, in bove, in asino, in ove, in capra, in veste, quæcunque res erit amissa, quæ cui dicatur, causa amborum ad recuperatores deferretur: utrum condemnaverint recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei, asinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiserit; si id nullo vidente fuerit mortuum, aut fractum, aut abactum, iusjurandum Jehovah interponitur, illum rem alterius ad se non averisse, eamque satisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciarius rem reddito.

Quod si ei furto ablatum fuerit, damnum præstato domino rei. Sin raptum à feris fuerit, testem exhibeto, neque raptum præstato.

Si quis quid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei absente; damnum præstato. At præsentem, ne præstato, si conductitium & pretio addictum erat.

Si quis virginem non sponsam pellegerit, & cum eâ concubuerit, eam sibi in matrimonium dotato.

Si puellæ pater eam locare illi noler, argentum penditor ut fert dos virginum.

Sagas vivere ne finitote.

Quicumque rem habuerit cum bestia, capitale esto.

Qui diis sacrificaverit, sacratus intereat, nisi uni Jehovah.

Peregrinum ne premito, neve angito: nam peregrini fuistis in Ægypto.

Viduam nullam, aut pupillam premito: si presseris, cum ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam, iratusque ferro vos trucidabo, eruntque vestræ conjuges viduæ, & liberi pupilli.

Si cui meorum pauperi tecum versanti pecuniam mutuaveris, ne te ei foeneratorem præbeto, ne ei usuram imponito.

Si alterius vestem in pignus acceperis, ante solis occasum reddito: nam id unum habet operimentum, eum

cuticolæ amictum, in quo recubet : quid si apud me
questus fuerit, exaudiam, ut sum misericors.

Magistratui ne maledicito, nec enim execrator qui est
in tua natione princeps.

Fruges & liquorem tuum nè avertito.

Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem in
bobus & balantibus facito : Septem dies cum matre sua
esto, octavo die id mihi dato.

Præstatote vos mihi puros homines : & carnem in agro
discerptam nè gustatote, sed ad canes projicitote. Au-
ditionem falsam ne accipito.

Societatem cum impio ne coito, ut sis testis injurius.
Multitudinem in vitio ne sequitor, nè in lite de recto
in sententiam multitudinis deflectito. Inopi in lite ne
indulgero.

Si adversarii tui bovem, asinumve offenderis erran-
tem, ei reducito. Si inimici tui asinum videris oneri
succubuisse, ne ei auxilium denegato, sed opitu-
lator.

Inopis tui jus in lite ne depravato.

A re falsa abesto. Infontem & justum ne interficito.
nam ego iniquum non absolvam.

Neve donum accipito : nam donum cæcat etiam per-
spicaces, bonorumque virorum orationem pervertit.
Peregrinum ne vexato : scitis enim vos quæ sit mens
peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Ægypto.

Sex annos arum tuum conserito, ejusque proventum
percipito : at septimo intermittito, remittitoque ad ci-
batum egenorum popularium tuorum, & (si quid illis
superfuerit) bestiarum terrestrium. Idem in vinea &
oliveto facito.

Sex diebus opus tuum parato : at septimo feriator, ut
requiescat bos tuus, asinusque, utque respiceret natus an-
cillæ tuæ peregrinusque.

Omnia quæcunque dixi vobis servatote.

Nominis alienorū deorum memoriam ne usurpato,
nè in ore habeto.

Tribus

Tribus temporibus in anno mihi festa agito! Azy-
malia servato, per quæ septem dies azymis vesceris (ut
præcepi tibi) statuto tempore mensis verni, quia in eo
emigrasti ex Ægypto. Ergo coram me vacui né appa-
rento. Item messalia primitivarum frugum operis tui,
quas in agro severis. Item conditalia in exitu anni, ubi
tuas fruges ex agris condideris.

Ter quotannis omnes tui marés in conspectum Do-
mini Jehovæ sistuntor.

Cum meæ victimæ sanguinem, eam maciando, effun-
des, fermentum ne habero.

Mai festi adeps in posterum diem ne pernoctato.

Principium primitivarum frugum tui fundi in ædem
Jehovæ tui inferto.

Hæc dum in sanguine matris suæ ne coquito.

FINIS.

Dialogo-

Dialogorum sacrorum

Liber primus.

CATALOGVS.

A Damus.	pag. 1	Rachaba.	35
Cainus :	2	Gabaonitæ.	37
Lotus.	3	Josua.	38
Abrahamus.	8	Iael.	40
Ephron.	8	Gedeon triturans.	40
Rebecca.	9	Gedeon.	41
Idumus.	11	Jephtha:	43
Venator.	12	Rutha.	44
Jacobus profugus.	14	Boozus.	45
Liban.	15	Discalceatus:	49
Jacobus redux.	17	Samson.	47
Josephus venditus.	18		
Josephus captivus.	19		
Josephus conjector.	20		
Josephus agnitus.	22		
Moses expositus.	25		
Damus.	26		
Vitulus.	28		
Conquerentes.	29		
Calebus.	31		
Balaamus.	33		
Transjordan:	34		

Liber II.

F Lis.	49
Saulus.	50
Samuel.	51
Sortilegium.	53
Obedientia.	54
Goliathus.	55
Jonathan.	58
Novilunium.	60
Achimelechus.	60

Doegus

Doegus.	61
David latitans.	62
Abigail.	64
Abiseus.	66
Phœbas.	68
Achis.	69
Amalechita.	70
Nathan.	71
Thecuana.	72
Semeis.	74
Achitophel.	75
Abisalomus.	76
Berzeleus.	78
Bethsaba.	79
Solomon.	80
Roboamus.	82
Sarepthuna.	ibid.
Elias.	ibid.
Micheas.	87
Sunamitis.	88
Noaman.	89
Hazael.	92
Jehus.	ibid.
Joas.	94
Jonas.	95
Rabfacer.	97
Ezechias.	99
Jeremias.	101
Ananias.	103
Sedecias.	104

Liber II.

T Obias.	
Asmodem.	
Raguel.	
Tobæus.	
Raphael.	113
Achior.	114
Juditha.	116
Olofernes.	118
Virago.	121
Susanna.	124
Chaldae.	126
Daniel.	127
Fornax.	129
Balsasar.	132
Haman.	134
Artaxerxes.	135
Nebemias.	136
Veritas.	137

Liber IV.

M Aria	141
Baptista.	141
Nathanael.	142
Nicodemus.	143
Samaritana.	145
Centurio.	146
Piscatores.	147
Simon.	147
Jairus.	148
Philippus.	149

Panis

150	Petrus.	174
153	Pilatus.	177
154	Barrabas.	178
ibid.	Simon.	179
155	Lingua.	180
156	Claudus.	182
157	Primates.	184
160	Gamaliel.	185
163	Stephanus.	187
164	Cornelius.	190
165	Circumcisi.	192
166	Rhode.	193
167	Philosophi.	194
Dives immisericors.	Lyfias.	195
169	Ananias.	198
ibid.	Nepos.	199
170	Tertullus.	199
172	Festus.	201
173	Judex.	203

FINIS.

74
77
78
79
80
82
84
85
87
90
92
93
94
95
98
99
101
103

3/5

